

S V M M A
Sacramentorum Eccle-
siæ, ex doctrina fratris Frãcisçi à
Victoria, ordinis Predicatorum; apud Salmanticã
olim primarij Cathedralicij per Reuerendũ pa-
trem Præsentatum Fratrem Thomã
à Chaues Illius discipulũ, ac
eiusdem ordinis.

*Ad illustrissimũ ac reuerendiss. D.D. Gasparem a Stu-
nica et Auellaneda Archiepiscopum Cõpostellanum.*

Huc ex tertiã auctoris recognitione, nunc denuò multò plures
quàm antea, quæstiones accesserunt; necnon & sanctorum
Conciliorũ, præsertim Tridẽtini, & aliorum decre-
tis aucta, locupletata, atq; illustrata est.

Vid. & emendatum.

Et. de mand. Dni Inq[ui]s[itoris].

fr̃ sebast. Nicolau

S. Alb. P[ri]nc. caus.

Juxta expurgatorem Anni 1640.

ILERDAE.

*Excudebant Pet. Rob. & Ioannes Villanous,
Anno M.D.LXXIIII.*

¶ Veneunt Iacobus Martinus, & Lazarus Sa-
lom Bibliopolæ.

LICENCIA.

NOS Don Antonio Agustín por la gracia de Dios y de la santa sede Apostolica Obispo de Lerida, ateto q̄ por n̄ra comisiō fue visto y examinado el presente libro, intitulado Sūma Sacramentorum del padre n̄ro fray Frācisco de Victoria por el nuestro fray Gaspar de Saona Prior del monesterio de Sant Agustín, predicador de la Yglesia mayor, y Cathedratico de Theologia en esta ciudad y vniuersidad de Lerida, y nos fue hecha relaciō como cōtiene doctrina muy catolica y necessaria para todos los q̄ profesan letras; y visto t̄bien q̄ ha sido impresso otras vezes y aprouado por muchos: por tanto damos licencia y facultad para q̄ se pueda imprimir v̄der, leer, y tener en nuestra diocesi. Dada en nuestro palacio Obispal a 6. de Abril de 1574.

A. A. Ilerdeñ.

O fray Gaspar de Saona Prior
del monesterio de nuestro padre
sanct Augustin predicador de la y
glesia mayor y Cathedratico de
Theologia en esta ciudad y vni-
uersidad de Lerida por comission y manda-
miento del Illustrissimo y Reuerendiss. se-
ñor don Ant. Augustin Obispo de Lerida, he
visto esta Suma de Sacramentis sacada de los
escritos del doctissimo padre maestro fray
Francisco de Victoria de buena memoria y
cõtiene vna doctrina muy catholica y muy
necessaria para todos los q̄ professan letras
y ansi soy de parecer que se mãde imprimir.
Fecha en el sobredicho monesterio a 5. dias
de Abril, año de 1574.

El maestro fray Gaspar
de Saona.

POR mandado de los señores del Consejo, vi
este libro intitulado Summa de los Sacramen-
tos de la Iglesia, copilado de los escriptos, y doc-
trina del doctissimo maestro, y padre digno de
memoria fray Francisco de Victoria, de la or-
den de los Predicadores, por el padre Presenta-
do fray Thomas de Chaues de la misma orde, y
leydo con atencion; y assi mismo las addiciones
que el dicho padre fray Thomas agora le añade
hallo en el resoluciones muy doctas, breues y cla-
ras de materias muy graues las quales con las
addiciones que agora se añaden, se cõfirman cõ
determinaciones del Concilio de Trêto, y de o-
tros Concilios, y siendo como lo es la doctrina
deste libro conforme a lo que nuestra madre la
Iglesia catolica Romana nos enseña, me pare-
sce se deue imprimir para que todos gozẽ de tã
buena doctrina. Fecha en sanct Francisco de
Madrid, a tres de Febrero, de mil y quinientos
y sesentay cinco años.

Fray Francisco
Pacheco.

A 3

Frater Thomas Chaves in sacra Theologia Præsentatus, familiæ Prædicatoriæ minimus; cādidō Lectori S.

Superioribus annis exciderat nobis, candide Lector, potius quam æditus fuerat, Commentariolus; quo in compendium redactæ erāt observationes inclyti præceptoris mei. F. Frāncisci Victoriæ, re & fama super æthera noti, in quartum librum sententiarum: quem ego attenta cura, & magna aviditate, ex ore dictis & prælegētis exceperā; mihi ipsi ut thesaurum eximium seruaturus. Quem tamen postea passus sum communicari Reipublicæ, id quod factū fuit alienis manibus, potius quam nostris. Nunc autem veluti repositam ad tempus tabulam reuifens, & videns aliqua etiam quæ secundam, eamq; propriam limam desiderarent; libenti animo hoc, quicquid est laboris, assumpsi, ut opusculum ipsum in lucē ipse publicam emitterem, castigatum, tersum splendidumq; atq; adeo locupletatum multis

tis partibus. Recisa itaque sunt a nobis nōnulla superflua, additæ sunt plures quæstiones dignissimæ, quæ prætermittæ fuerant. Cuncta etiam ad amulum Cōcilij Tridentini sunt exacta, adhibitis in proprijs locis decretis ipsius atque diffinitionibus; quibus & doctrina ipsa fit angustior, & legentis animus optatā tranquillitatem inuenit, anxietate & nutatione sic prorsus exempta. Boni consule, quod maiore sumpta luce ab Ecclesia, nostris eam lucubrationibus deesse non tulimus. Ea ipsis addita, adiuncta que noua diligentia factum fit, ut libellus ille prior, iam meritō sordere tibi debeat; hic autem, quem in præsentia damus, omnino sit amplectendus; utpote qui tot rationibus illi antecedit, tot commoditatibus eum exuperet, ut iam præ isto, ille nullus censeriqueat. Vale.

A. 4. ILLVS

ILLVSTRISSI MO AC REVEREN

DISSIMO DOMINO, DOMI-
no Gaspari Stunica Auellaneda, Archiepi-
scopo Compostellano, Sacrae atque Ca-
tholicae Maiestati à Consilijs; Frater

Thomas de Chaues Ordinis
predicatorum, salu-
tem dicit.

In votis mihi semper fuit (illustri-
sime atq; vndecunq; ornatissime
Praesul) quoad eius fieri posset, cu-
rare, vt praeceptoris nostri Franci-
sci Victoriae, mago animi expressior, æterni-
tati consecrata, line sine per orbem circūferre-
tur, viriq; digni immortalitate, immortalis ef-
fet memoria. Et quia vidi semper hoc à nullo
pictore, aut sculptore sperari debere; vtpote
quorū artē vniuersam superaturum esset o-
pus praestandū, (quid enim illi praeter mutum
corpus nobis redderent, si maxime conaren-
tur?) verti me ad speciosiores plures effigies
quas ipse reliquit, spirantes atq; loquentes,
pudentesc; diuini hominis ingeniū, omniū
rerum capax, omnium rerumq; locuples. Vn-
de etiam (quāuis crassiore Minerva) conijce-
re licet, placidissimi hominis constitutionem,

ac formam, Plerunq; enim natura cōparatū
visitur, vt pulchri animi, pulchris & speciosis
corporibus sint tributi. Ex pluribus ergo hu-
iusmodi imaginibus praestantissimi hominis,
hanc in publicam lucem olim dare constitui;
quae toto hoc libello sese offert spectandam.
Qui libellus tam felici sydere primū prodijt,
tantoq; applausu susceptus est, vt nostram (li-
cet magnam) expectationem vicerit. Hunc er-
go noua cura, multis in locis locupletatū, atq;
expositum, tibi offero protegendum, tanquā
vnicē tibi debitum, vt qui vnica sis gloria tan-
ti magistri, Fuit enim & in hoc felix Victoria
nosser, quod te tantum discipulum tamq; o-
mnibus numeris absolutum, sortitus est. Bene
vale Hispaniae nostrae alterum lumen. A

apud inclytum nostrū sancti Petri
martyris Toletanum cœno-
bium, idibus Aprilis
anni, 1566.

Thomas de Chaues
Ordinis predicatorum
Praesul

NOS fray Christoual de Cordoua Maestro en sancta Theologia, vi-
tario general dela prouincia de E
spaña dela ordē delos predicado-
res: y el maestro fray Ioan de Lu-
deña Prior de S. Pablo de Valladolid, fray
Domingo Caluete Prior d Palēcia, fray Chri-
stoual de Salamanca Prior de Toledo, y fray
Martin de Ayllon Prior de burgos, diffinido-
res del Capitulo de la misma Orden celebra-
do en Segouia. Año 1559. Por la presente co-
metemos alos Reuerendos padres, el prior d
S. Pablo de Valladolid, y al maestro cuevas
regente de nuestro colegio de S. Gregorio de
Valladolid; para que vean y examinen vna
Summa delos siete sacramentos dela Yglesia
q̄ el padre presentado fray Thomas de Cha-
ues ha recopilado del Reuerendo padre mae-
stro fray Francisco de Victoria de buena me-
moría; para q̄ vista por ellos y aprouada de-
sde ahora le damos licencia para q̄ la pueda
imprimir, con tanto q̄ tenga la prouision or-
dinaria del Consejo Real. Fecha en sancta
Cruz de Segouia, a veynte y dos de Abril. d̄
1559.

Fray Ioan de Ludeña. F. Dominicus Caluete.
F. Christoual de Salamanca. F. Martin de
Ayllon. por diffinidores.

DIgo yo el maestro fray Ioan de Lu-
deña, Prior de sant Pablo de Valla-
dolid, que la impresion desta Sum-
ma collegida delas lecciones del pa-
dre maestro fray Frācisco de Vitoria. se nos co-
metio enel Capitulo de Segouia, al padre maes-
tro Cuevas, y a mi; y siendo el viuo, commu-
nicamos si se imprimiria, o no: y fuymos de pare-
scer q̄ se puede imprimir, y que sera libro pro-
uechoso para memoria de los q̄ algo saben y
lumbre delos que saben poco de sacramentos y
casos de consciencia. Y porque este fue nuestro pa-
rescer, lo firme de mi nombre: en siete de Febre-
ro de mil y quinientos y sesenta.

Fray Iuan de Ludeña.

ADMODVM RE VERENDO DOMINO

FRANCISCO PEREZ, ECCLESIAE

Toletanae S. Genesij Rectori: frater Tho-
mas de Chaues Ordinis Prædi-
catorum S.D.

Obsecrasti me (admodum obseruā
de domine, paterq; sapientissime,
in Christo Iesu animo meo charis-
sime) ac tuis literis efflagitasti, vt
septem Sacramentorum Ecclesie
mysteria in summam quandam redigerem;
atq; doctrinarū fluentia, quæ doctissimus ma-
gister frater Franciscus a Victoria inter legen-
dum materiam de Sacramentis, in suos disci-
pulos longe, lateq; effuderat, in compendiū
cogere. Cum itaq; considerare obsecra-
tionem eius qui potest præcipere, vicem virgē
tis obtinere mandati: quamuis aliō me solici-
tudines, quibus assidue distringor, euocarēt,
tua me tamen merita (haud spernenda) pepu-
lerunt, vt ibi potissimum meū desudaret in-
geniū, cuiā pridē animū consecrauerā. Et li-
cet hoc meū erga te obsequium, cōmunibus
alijs laboribus (in quos me totum reiecit obe-
dientia) iniuriā videatur afferre, non sum ta-
men ratus iniquē facere, priuatae tuæ utilita-
ti

ti inseruiēs; qui solus vniuersitatis merita pro-
pmodū æquas; cui etiam longe sum ego ma-
gis astrictus, quā cæteris vniuersis. Omitto
interim, quod huius nostri suscepti laboris
fructus, non ad te solū, sed ex te in plures a-
lios debet promanare: qui animum tuum tā-
quam lucernam ardentē, nō sub modio clau-
sam, sed in edito sitam loco suspiciunt. Itaq;
quod cōmuni vtilitati in hoc meo opere vni-
ratione videbar subtrahere, multis alijs (si
quis recte expendit) cum amplo fœnore re-
stituo. Cape igitur ouans, pater integerrime,
hoc ex me munusculum: quod licet inglo-
rium, licet exile; nunquam vlli a me, nisi tibi
concessum. Sic autem Sacramentorum mate-
riam in hoc breui opusculo collegi, vt nihil
(nisi meus me fallit animus) quod ad rem per-
tinet, subticuerim; nihil superfluum admise-
rim: quorū alterum mihi vitio verteres, alterū
(nouī enim te) repudiāres. Et vt auidius, ma-
iori q; cū fide opus hoc legeres, nihil ex meo
promptuario deprompsi. Omnia ex ditissi-
mo penu mei sapientissimi magistri sunt eru-
ta: qui ex integro, meo rogatu, scripturam per-
legit; quō nullus tibi in animo dubita-
tionis scrupulus resideret.

Vale.

QVIA OMNIS QVI

DE RE ALIQUA INSTITV-
tur sermo, debet à diffinitione proficisci, ut intelliga-
tur quid sit id de quo disputatur: ideo nos à diffini-
tione initium ducemus.

ARTICVLVS. I.

VAERITVR in primis, quid
sit sacramentum? Diffinitio autem
debet esse brevis, & dilucida oratio
naturam rei exponens. Et ideo Au-
gusti. lib. 10. de Ciuita Dei, sic diffi-
nit. Sacramentum est sacræ rei signum. Hæc dif-
finitio habetur de conse. d. 2. c. sacrificiū. Hæc est
etiam prima diffinitio earum quas Magister sen-
tentiarum ponit in. 4. di. c. 1. & Sanctus Thomas
tertia parte, quæstione. 60. arti. 2. Vbi aduerte,
quòd quando dicit sacræ rei, nō intelligitur quæ-
libet res sacra, quia sic crux, & multa alia esset sa-
cramentum, sed res sacra sanctificans nos. Cum
enim sacramentum sit signum quoddam, signa
autem propriè debeantur hominib. & sacramē-
tum sit proprium hominum, oportet vt per rem
sacrā intelligamus rem homines sanctificantem.
Per signum etiam nō intelligas quodcunq. signū
sed signum exterius quod communiter vocatur
signū, & quod diffinit Augu. 2. de doctrina Chri.

Sacramē-
tū quid
sit.

stiana

stiana dicens. Signū est q̄ prāter speciē, quā ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionē venire. Est igitur sacramentū, signū sensibile rei sacræ, nos sanctificantis. Per rē ergo sacrā nos sanctificantē, intellige principaliter gratiā gratū facientē: quāuis. S. Tho. 3. p. q. 60 art. 3. dicat tria figurari in sacramētis. Primū, causam effectiuā nostræ sanctificationis, scilicet passionem Christi. Lucæ. 22. Hoc facite in meā cōmemorationē. Et. 1. Corinth. 11. Quotiescunq; manducabitis panē hunc, & cātibetis, mortē domini annuntiabitis. Secundū, causam formālē nostræ sanctificationis, scilicet gratiā. Tertiū, causam finalē, quæ est gloria. Vnde Eccle. cantat ex officio. S. Tho. O sacrum conuiuium, in quo Christus sumitur, & colitur memoria passionis eius, ecce primum: mens impletur gratia, ecce secundū: & futurę glorię nobis pignus datur, ecce tertiū. Sunt & alię diffinitiones sacramenti, quæ sub alijs verbis idem quod prima iam polita docent. Sacramentū, ait Magist. sententiarū, Est inuisibilis gratiæ visibilis forma, vt eius imaginē gerat, & causa existat. Et Augustinus libr. de corpore Christi, Sacramentum est per quod sub tegumentis rerum visibilium, diuina virtus secretiūs salutē operatur. Et Hugo. de. S. Victo. lib. de sacramētis. 1. p. cap. 1. Sacramentum est materiale elementū, foris sensibilibiter pro

propositum, ex similitudine repręsentēs, ex institutione significans, ex sanctificatione continens aliquam inuisibilem & spiritualem gratiā. Et hæc de diffinitione sacramenti sufficiant.

VISA sacramenti diffinitione, quia de sacramētis nouę legis est noster hic tractatus. Cū iuxta fidem certissimū sit sacramenta nouę legis, a sacramentis veteris legis differre, vt habetur in Conci. Triden. sessi. 7. de Sacramentis in genere. Cano. 2. videre oportet in quibus differant nostra sacramenta a sacramentis veteris legis, maximē a circūcisione, quę secundū Augustinū. & doct. cōferebat gratiā ex opere operato. Notandum ergo, primo certum est, quod sacramenta veteris legis non aperiiebant cælum, vt patet ex multis sacrę scripturę locis. Omnes enim antiqui patres, etiam sanctissimi fatebantur se in infernum descensuros, vt Iacob Gene. 37. Descendam ad filium meum lugēs in infernum. Iob. 14. Quis mihi tribuat vt in inferno protegas me? & 17. & infernus domus mea est. & ps. 88. Quis est homo qui viuet, & non videbit mortem: eruet animā suā de manu inferi? Et certum est quod sacramenta nouę legis aperiant ianuam cēli. Christus in sua passione aperuit eam in cūmuni toti generi humano, in particulari verō aperiunt sacramēta. Matth. 3. Prædicabat Ioannes, penitentiam agite, appropinquauit regnū cælōrū. Ephe. 2. Cuius gratia

B estis

Sacra-
mēta ve-
teris, &
nouę le-
gis quo
differāt.

estis saluati, & cōcedere nos fecit in cælestibus. Rom. 8. Si filij, ergo & hæredes. Matth. 25. Venite benedicti patris mei, percipite regnum. Et Matth. 3. Iesu baptizato, aperti sunt cæli. Et hoc sequitur, quod sacramenta veteris legis, nō ponebant homines in statu sufficienti perueniendi ad vitam æternam, & per consequens non dabāt salutem, quia vitima salus est beatitudo, ac proinde tunc gratia nō erat perfecta. Vnde, tunc quanto tempore hæres paruulus est, nihil differt à seruo: quia scilicet, non habebat ius ad eundi vitam æternam, ab extrinseco, quia nō dum aperuerat christus ianuam cæli. Per peccatum enim Adæ, & quodcunq. actuale peccatū, non solum Adam incurrit indignationem, sed etiam omnes posterij eius, & tota natura humana: & sic duplex olim erat indignatio, scilicet contra personam, & contra naturam. In veteri autem lege, per Sacramenta tollebatur indignatio prima particularis contra singulos homines, sed tamen manebat adhuc indignata Deo tota natura humana, quæ indignatio nunquam vsq. ad Christū à toto genere humano fuit ablata, & sic non erant Deo perfectè grati in illa lege veteri, sicut nunc in noua, quādo omnis indignatio particularis, & cōmunis ablata est. Et ista sufficiant de sacramentis veteris legis.

QVAERITVR, quot sint sacramenta nouæ

nouæ legis? Respōdeo, quod septem Baptismus, Cōfirmatio, Pēnitentia, Eucharistia, Ordo, Matrimonium, Extrema vnctio. Hoc determinatū est in Concil. Florentini. sub Eugē. 4. & in cap. ad abolendam. extra. de hæreticis. Ex cōmunicantur & dānantur, qui de ecclesiasticis sacramētis aliter sentire, aut docere præsumperint, quā ecclesia Romana docet. Præterea idē patet ex Cōcil. Triden. Sessi. 7. de sacramentis in genere. Cano. 1. cuius verba sunt. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis esse plura vel pauciora quā septem, videlicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pēnitentiam, extremam vnctionem. Ordinem, & Matrimonium anathema sit. Cū ergo ecclesia Romana in dictis concilijs, & in vsu teneat. 7. esse sacramenta nouæ legis, iam nemini licebit de hoc dubitare.

DVBITATVR à quo fuerint instituta septem prædicta sacramenta. Resp. Iuxta fidem omnia septem instituta fuisse à domino nostro Iesu Christo. Nam ita expressè diffinitur in Cōcilio Tridentino, Sessio. 7. de sacramētis in genere Cano. 1. Cuius verba sunt. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis non fuisse omnia à dño nostro Iesu Christo instituta, anathema sit.

QVAERITVR itē, an omnia prædicta septē sacramenta, sint verè & propriè sacramēta? respondetur iuxta fidem certissimū esse omnia esse propriè, & verè sacramenta. Patet ex

prædicto Concil. Trident. Canone illo primo. Cuius verba sunt. Si quis dixerit aliquod horum septem sacramentorum non esse verè, & propriè sacramentum, anathema sit. Vnde constat sententiam Durandi, quæ olim sub opinione defendebatur, iam nunc inter hæreses esse cūputandā.

QUÆRITVR an huiusmodi septem nouæ legis sacramenta, gratiā contineant, ipsamq; semper, & infallibiter omnib. & singulis dignè ea suscipientibus, conferant, etiam ex opere operato, hoc est, ratione sui? respondetur ad quæstionem affirmatiuè, quantum ad omnes & singulas eius partes. Et oppositū est hæresis, patet ex Concil. Trident. Sessione. 7. de sacramentis in genere. Cano. 6. 7. & 8. Verba sexti sunt. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiā ipsam non ponentibus obicē, non conferre, anathema sit. Canonis verò septimi verba sunt. Si quis dixerit non dari gratiam per huiusmodi sacramenta semper, & omnib. quantū est ex parte Dei, etiā si ritè ea suscipiāt, sed aliquando & aliquib. anathema sit. Can. 8. verba sunt. Si quis dixerit per ipsa nouæ legis sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, anathema sit.

7
Sacra-
mentorum
sufficiē-
tia.

SUFFICIENTIAM & congruitatē huius numeri docet. S. Tho. 3. p. q. 65. art. 1. dicēs Sacramenta ecclesiastica ordinantur ad duo, scilicet ad perficiendū hominem in vita spirituali seu

seu in cultu Christianæ religionis, & in remediū contra peccatum, & quantum ad vtrunq. conueniēter sunt. 7. Vita enim hominis spiritualis, similitudinem habet ad vitam corporalem, propter quod eodem nomine vocatur vtraq. vita. In vita autem corporali dupliciter aliquis perficitur, vno modo quantum ad propriam personam, & hoc dupliciter, scilicet aut acquirendo perfectionē, aut remouendo impedimenta. Perficitur autē vita perfectione prima per generationem, quādo acquirit vitam: & loco istius generationis succedit baptismus, qui vocatur regeneratio, quia homo cum esset mortuus per peccatum, recipit vitam per lauacrum regenerationis, & renouationis. ad Titum. 3. Secūda perfectio est augmentum, cui succedit secundum sacramentū cōfirmationis, quod principaliter in Pentecoste est institutū, quando dñs dixit. Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Tertia perfectio vitæ corporalis est nutritio, quæ est conseruatio vitæ, & loco huius succedit eucharistia. Vnde Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinē, non habebitis vitā in vobis. Sed quia homo interdū incurrit ægrotudines, habere debebat remedium: quod quidem est duplex, vnum ad repellendum morbum, vt pharmacū: alterum ad restituendas vires. Sic etiam in vita spirituali, ad expellendas infirmitates peccati, est penitēcia.

Psal. 11. Sana animam meam, quia peccaui tibi? Alterum ad expellendas reliquias peccatorum & est extrema vnctio, de qua Iacobi. 5. Et si in peccatis fuerit, dimittentur ei. In ordine autem ad communitatem perficitur homo dupliciter, vno modo suscipiendo potestatem regendi: & loco istius succedit ordo. Alio modo secundum naturalem propagationem, quod fit per matrimonium tam in corporali, quam in spirituali vita.

DE SACRAMENTO BAPTISMI tractat Magister. quarto. distinct. tertia. & dicit, quod baptismus est ablutio exterior corporis facta sub forma verborum prescripta, & determinata. Tractat de hoc sacramento sanctus Thomas tertia parte, questio. 66. Tractatur etiam de baptismo, in Concilio Florentino. Et abunde satis in Concilio Tridentino, Sessione. 7. de Baptismo, per canones quatuordecim.

8
Baptis-
m^{us} quā
do insti-
tutus.

INSTITUTVR, quando fuit institutus baptis-
mus? vtrum ante Christi passionem, vel postea? Respondeo per duas propositiones. Prima, Certissimum est, quod fuit institutus à Christo ante passionem. Patet hoc Ioan. 3. vbi expressè habetur, quod Christus baptizabat. Et Ioan. 4. declaratur quomodo baptizabat, quanquam Christus non baptizaret, sed discipuli

puli eius baptizabant de mandato ipsius, quia aliàs Christus non diceretur baptizare. Non est autem verisimile, quod Christus baptizaret, baptismo Ioannis, nec etiam apostoli Ioannis baptismo baptizabant, vt dicit Hierony. in episto. ad Seleucianum, & in sermone Epiphaniae. Aliàs inter discipulos Ioan. non fuisset inuidia, qui dolebant eò, quod plures baptizaret Christus, quam Ioannes, nā ille baptismus dice retur Ioannis, non Christi. Itē sacramenta sunt instrumenta nostrae redemptionis: cum ergo Christus perfecit redemptionem in passione vel resurrectione, & baptismus sit potissima pars redemptionis, sequitur, quod fuit institutus ante Christi passionem. Et ita tenent omnes doctores.

S E D quæritur, quando? Quidam dicunt, quod quando Christus baptizatus fuit in Iordane, tunc enim sanctificans aquas, vim regenerationis illis contulit. Alij dicunt, quod fuit institutus, quādo Christus dixit discipulis suis, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c. Marci vltim. Sed hoc refellitur, quia fuit institutus ante passionem, prædicta autem verba dicta fuere post resurrectionem. Sanctus Thomas, & Nicolaus de Lyra, tenēt, quod fuit institutus quādo Christus baptizatus in Iordane. Ioā. 1. & ita tenendū est, sine aliqua dubitatione.

QVAERITVR, quando baptismus ince-
pit

Baptis-
mi obli-
gatio
quando
incepit.

pit obligare, & consequenter alia sacramēta nouæ legis, ac proinde quando cessauerūt legalia? Respondeo per propositiones. Prima propositio, Ante passionem & mortem Domini, circumcisio, & alia legalia fuerunt semper sub præcepto. Probat, nam Christus non soluit veterē legem, antequam eā impleret: sed non fuit impleta vsq. ad passionem, cum dixit cōsummatū est. Ioannis. 19. Ergo ante passionem legalia nō cessauerunt: per passionem enim suā (vt ait Paulus) liberauit nos Christus à seruitute legis. Secūda propositio, In passione Dñi omnia legalia fuerunt extincta quātum ad præceptum, & quātū ad virtutē. Volo dicere, quod post passionem Dñi non erat præceptum de circumcissione, nec de aliquo alio in lege scripta, totaliter enim extincta erat quātum ad vim illam, quā prius habebat, & nullum omnino habebat effectum. Lex enim illa fuit instituta ad significandum gratiā noui testamenti, quæ per Iesum facta est, ac proinde mortuo Christo debuit cessare: sicut adueniente luce, cessat vmbra. Item legalia non conferebant gratiam perfectam: ergo dū venit quod perfectū est, euacuatū est quod ex parte erat. 1. Corin. 13. Reprobatio fit prioris mandati propter infirmitatem eius, & inutilitatem, nihil enim ad perfectum lex adduxit, introductio verò fit melioris spei. Tertia propositio. Ante promulgationem sufficientem euangelij,

Legalia
quando
cessauerunt.

gelij, per aliquod tempus legalia nō erant mortifera: ad hunc sensum, quia licebat obseruare ea, & non erat peccatum etiam scienti, & non ignoranti legem Christi. Prob. quia Paulus circumcidit Timotheum. Act. 16. & purificauit se. Act. 21. Hoc autem permissum fuit, vt Aug. ait, vt synagoga cum honore sepeliretur. Vt ostēderetur igitur quod fuerat bona & sancta, nō est illi statim post passionem derogatū. De ista propositione fuit magna controuersia inter Hieronymum, & Aug. Hieron. enim videtur sentire, quod statim post passionem legalia fuerunt mortifera, & factum Pauli, & Petri excusat, quia fuerunt quædā piæ dispensationes, & simulationes, vt vitaretur scandalū. Sed Augustinus oppositū omnino tenet, & quidē dissertē, & elegantur disputat: Si enim iā essent mortifera, propter nullum scandalum licuisset Paulo circumcidere Timothēum, nec simulare circumcissionem: etiam pro salute totius populi Iudæorum, quia esset mendacium in facto. Petrus autē incautē se habuit in obseruatione legalium, nimium condescendens Iudæis illis, qui legalia obseruāda esse dicebāt, ita vt aliqui eius exemplo inducerentur ad eorum obseruantiam, quasi essent necessaria: & ideo Petrus aliquam leuem culpam incurrit, & erat reprehensibilis, vt ait Paulus. Quarta & vltima propositio, Post sufficientem promulgationē euangelij omnia legalia

legalia fuerunt, & sunt mortifera. Hoc determinatū est extra de baptismo, & eius effectu. c. maio. & in Conci. Florenti. dānati sunt Cherinthus & Ebiō, contrariū tenentes. Et ad Gal. 5. Si circūcidamini, Christus vobis nihil proderit.

¹¹ **P**romulgatio euangelij? Respon. quod non est certū. Non enim potest dici quod fuit facta in Pentecoste, quia postea Paulus circumcidit Timotheū, & Petr⁹ seruabat legalia, vt patet Act. 10. Absit à me dñe, cōmune & immundū non introiuit in os meū. Nec potest dici quod in. 3. cōci. celebrato actu. 15. quia postea purificatio Pauli facta est, Act. 21. & in illo cōcilio cōtinentur aliqua legalia, scilicet vt abstineāt à suffocato & sanguine. Dicunt aliqui, quod tunc facta est sufficiens promulgatio, quādo Titus, & Vespasianus destruxerunt Hierusalem. Permissio enim legalium post passionem, erat propter Iudæos, Cū igitur illi tunc sint penē extincti, sine lege, sine rege, sine Deo, vt dicit Lactan. videtur quod ex tūc omnia legalia sint mortifera: & licet hoc nō sit certū, nō est tamē aliquo pacto dubitandū, quin nunc, & per multas annorū centurias antea fuerint legalia mortifera. Circūcisio enim fuit instituta ad significandū aliquid futurū in Christo, & sic modō esset mendaciū perniciosum. De baptismo igitur, & de omnib. sacramētis nouæ legis, ait S. Tho. quod post passionem

fionē Dñi cōeperūt habere vim obligatoriam, quia tunc cessauerūt legalia: vt aperte dicit prophetia Daniel. 9. Et in dimidia hebdomada occidetur Christus, & cessabit hostia & sacrificiū. Probatur autē hoc, quia Marci vlti. Christus dixit, Ite Docete omnes gentes baptizantes eos, &c. qui nō crediderit, cōdēnabitur. Hoc autem dictum fuit ante Pentecostē, & apostoli prædicabāt eo modo, quo Christus præceperat, scilicet, Nisi baptizemini & credideritis condemnabimini: ergo tunc tenebātur ad baptismum, & per consequens ad alia præcepta nouæ legis.

QUÆRITVR, quæ sit materia sacramenti baptismi? Respōdetur, q̄ aqua simplex, quia habet proportionē ad effectū spiritualem, quoniā mūdāt, & est cōmuniō materia, quam omnes facillē possunt habere. Patet hoc Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, nō potest, &c. Et ita diffinitur in Cōci. Florenti. sub Eugenio. 4. Et itē in Cōci. Trid. Sess. 7. de Sacramento baptismi. Cano. 2. cuius verba sunt. Si quis dixerit aquā verā, & naturalē non esse de necessitate baptismi, atq. ideo verba illa Dñi nři Iesu Christi, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, ad metaphorā aliquam detorserit, anathema sit. Cū niue autem & cum glacie, nō posset quis baptizari, quia est alterius speciei, quā aqua. Posset tamen baptizari aqua resoluta ex niue, aut glacie, seu gelu, quia iā est vera, & simplex aqua, quāuis de hoc Marsilius

¹² Baptismi materia q̄ sit.

dubitet, & quidā alij. In aqua verò rosacea, & alijs artificialib. aquis, non potest quispiam baptizari, quia non sunt aquæ veræ.

¹³ Baptis-
mi for-
ma q̄ sit
QVAERITVR, quæ sit forma huius sacramenti? Respondetur, quod hæc, Ego te baptizo in nomine patris, & filij, & spirit⁹ sancti. Patet hoc Matth. vlti. & in conci. Floren. Quæritur vtrum mutatio huius formæ vitiet sacramentū? Respōdetur, quod duplex est variatio, quædam quæ mutat sententiam, & sensum formæ, & talis euacuat sacramentū. Altera quæ nō mutat sensum, & sententiā formæ, & talis non tollit sacramentum. Vnde in cap. retulerunt. de consec. distinct. 4. Zacharias Papa determinauit, quod ille qui dixit. Ego te baptizo in nomine patris, & filias, & spiritus sanctas, verè baptizauit.

¹⁴ Error in
forma
an vitiet
sacramē
tum.
QVAERITVR, an si diceret. Ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti, & procedentis, verè baptizaret? Respondetur, quod S. Tho. hic, & 3. p. q. 66. ar. 5. & 6. dicit quod nō. Idē tenet Scot. Bonauent. Ricar. Tho. de Argēna. Gabri. Aliaco, & Marfi. Paulu. tamen dubitat. Caieta. autem tenet omnino contrarium, asserens quod ibi esset verū sacramentū, quod probat multis argumentis. Nā de conse. d. 4. c. a quodā Iudæo, habetur, quod cū quidā Iudæus baptizaret, determinauit Papa, quod si baptizabat in nomine Trinitatis, vel Christi, vel

vel patris, & filij, & Spiritus sancti (vnum quippe, & idem est) non debebat iterum baptizari. Plus autem differt nomen Christi, à nomine patris, & filij, & spiritus sancti, quàm nomen genitoris, geniti, & procedentis: ergo Hanc opinionem Caieta. reputat certam magister Victoria. Fatetur tamen quod taliter mutare formā esset contra præceptum, ac proinde peccatum: baptismus tamen esset validus.

QVAERITVR, an diceret, Ego te baptizo in nomine Iesu Christi, sufficeret ad baptismum? Resp. quod hoc aliquando fuit licitū & sufficiens. Patet, quia vt dicitur Act. 2. & 8. apostoli baptizabant sub illa forma: quod factū est ex instinctu spiritus sancti propter odium quod habebant Iudæi ad nomen Christi, vt incitarentur ad amorē eius. Vel forsan, quia apostoli non audebant in principio prædicationis suæ, apertè nominare Trinitatem populo infirmo. Sed vtrū sufficeret nunc prædicta forma? Respōdet. S. Tho. 3. p. q. 66. ar. 6. dicit quod nō, & ita tenent communiter docti. Quia dicitur Matth. vlt. Baptizātes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Et cap. in synodo. de cōf. d. 4. Euge. expressè determinat, quod si quis in forma baptismi vnā personam nō nominaret, nō baptizaret. & ibidem cap. si re vera. dicitur, quod si quis baptizaret in nomine dñi, nō esset baptism⁹. Et Didymus in lib. de Spiritu sancto, dicit,

¹⁵ Baptis-
mus in
nomine
Christi
an sit va-
lidus.

dicat, quod qui in forma baptismi nominaret
vnam personam Trinitatis sine alijs, non bap-
tizaret. Cum apostolis autem dispensauit spiri-
tus sanctus propter rationes iam dictas. Caie-
verò oppositum tenet. 3. p. q. 66. ar. 6. & Magist.
sentē. hic in litera, & Hugo de S. Victore lib. 2.
de sacramē. part. 6. c. 2 & Adria in 4. q. 2. Quia in
cap. à quodam Iudæo, dicitur, quod qui bap-
tizatus est in nomine Christi, non est rebaptizā-
dus. Sed fortē prēdictū caput noluit hoc deter-
minare tanquam de fide. Res mihi dubia est &
ambigua, & ideo nihil volo determinare: vtraq.
opinio est probabilis, & periculosum est hic te-
nere in tanta materia, quod certum non est.

16
B. p. r. i. s.
mus in
nomine
Trinita-
tis

QVAERITVR, an esset baptismus si
quis diceret: Ego te baptizo in nomine sanctissi-
mæ Trinitatis & indiuiduæ unitatis? Respōde-
tur, quod omnes dicunt, quod non. Ita tenent
Sanct. Tho. Sco. Adrianus, & ceteri. Caietanus
tamē tenet, quod est verus baptismus, propter
illud cap. à quodam Iudæo. Certē ego in hac re
non credo Caietano, sed dico, quod non esset
baptismus. Et idem dico de eo qui diceret. Ego
te baptizo in nomine patris, & filij, & spiritus
sancti: non est baptismus. Ita tenet. Paul. 4. dis-
tin. 3. quæstio. 1. arti. 3. & Magister Sententiarū
4. distin. 3. cap. 5.

17

QVAERITVR, an requiratur, quod
minister, seu baptizās exprimat propriam per-
sonam.

sonam, dicens, ego? Respondetur quod sufficit
dicere virtualiter, vt si dicat, baptizo te, &c. Sed
vtrū sit necessariū qd exprinatur saltē virtuali-
ter? Respōdeo, qd nō, & ita tenēt oēs. Nā Græci
baptizāt sub hac forma, baptizetur seru⁹ christi
in nomine patris, &c. Et est ver⁹ baptisᵐ, vt te-
net S. Tho. 3. p. q. 66. arti. 5. 1. & 2. Et ita tenendū
est sine dubio. Quamuis in. c. 1. si quis. de baptis.
videatur dici contrariū, sed intelligitur de illis,
qui tātūmodō dicunt in nomine patris, & filij,
& spiritus sancti: non dicendo baptizo, vel ba-
ptizetur. Si quis autē diceret (causa grauitatis)
nos te baptizamus in nomine, &c. nō esset ba-
ptisᵐ, secundū S. Tho. 3. p. q. 66. ar. 5. 4. quia
variatur sensus formę. Nos enim, significat ego
& tu. Si autē Episcopus, vel alia magnifica per-
sona baptizet sub illa forma, est verus baptis-
mus, quia iam ex circumstantijs, & accommoda-
tione patet tantundam significari, sicut ego te
baptizo. Duo autē si sic baptizāt, & vnus aquā
mittat, alter verò dicat: ego te baptizo, &c. ni-
hil faciunt, quia est falsa forma illius qui dicit
ego te baptizo. Si verò simul & semel ambo ba-
ptizant (quia contendunt de præbenda) ita
quod quilibet totū faciat, est verus baptismus,
nec de hoc dubito, nisi quilibet dicat, nos te ba-
ptizamus. Tunc enim secundū S. Tho. 3. p.
q. 66. arti. 5. & q. 67. arti. 7. non est baptismus:
quod ego reputo securius, licet oppositū dicat

Caieta

Bapti-
zans an
debeat
exprime-
re pro-
priā per-
sonam.

Baptiza-
ns
vnū
an pos-
sint duo
simul.

Caieta. 3. par. q. 67. ar. 7. & Palu. 4. distin. 3. q. 2.
& Durand. 4. dist. 3. q. 3.

18
Baptizata
personam
ante
beat ex
plicari.

S E D vtrum requiratur quod nominetur
persona baptizata, scilicet te? Respond. quod
Scot. 4. dist. 3. q. 2. art. 3. & Gabriel. 4. d. 3. q. vni-
ca, dicunt quod sic, & ita tenendum est, nam re-
quiratur quod verba baptizantis applicentur
alicui. Sed vtrum quis posset se ipsum baptizare?
Respon. quod non, vt patet. c. debitum. de ba-
ptismo. vbi hoc determinatur. Sed vtrum esset
baptismus si quis diceret, ego te abluo, vel mer-
go? Respondetur, quod sic, quia verba sunt sy-
nonyma: quidquid dicat Glossa in capit. multi
sunt. Et scemine sermone Hispano baptizantes,
melius faciunt, quam illae quae baptizant ser-
mone Latino, quia sciunt melius pronuntiare
verba Hispana, quam Latina.

19
Mersio
baptizati,
an re-
gratur.

D V B I T A T V R, an requiratur mersio
baptizati in aqua, vel an sufficiat tingere ip-
sum? Respon. quod fuit antiqua consuetudo vt
mergeretur, iam verò non oportet, sed quilibet
seruet morem suae dioecesis. Vnde in Germania
ponitur duntaxat guttula aquae, &c. In locis au-
tem vbi consuetum est ter mergere puerum, si ante
secundam vel tertiam mersionem, dicta forma ba-
ptismi, puer moriatur, verè baptizatus est, vt di-
cit Caieta. licet Palude oppositum teneat. Si au-
tem timeatur mors pueri si mergeretur, non de-
bet mergi, sed sufficit cum aqua aspergere, quid-
quid

quid dicat Palud. 4. d. 6. q. 1. art. 3. nã contra eum
tenent omnes Doctores. Si verò quis diceret, Ego
te baptizo in nomine patris, &c. & mitteret
puerum in flumem, vtrum esset baptismus? Resp.
Palud. 4. d. 3. q. 1. & Scotus. d. 5. q. 3. & Marfi.
4. q. 1. & communis opinio dicit, quod non est ba-
ptizatus talis puer. Syluest. etiã tenet idem, &
hoc intelligendum est, etiã si ille qui sic mittit pue-
rum intendat eum baptizare. Maio. autem in 4.
d. 4. q. 2. & Panor. c. non vt apponeres. de ba-
ptismo. tenet, quod esset verè baptizatus. Pro
vtraque parte est apparentia. Ego mallem tene-
re, quod esset baptizatus, nihil enim refert mit-
tere eum in aquam, vel mittere plurimam aquam
super eum.

Q V A E R I T V R, vtrum baptismus remit-
tat omnia peccata etiã actualia? Et videtur, quod
non, quia institutus est contra originale. Respon-
detur ex sententia omnium doctorum, quod bap-
tismus remittit omnia peccata etiã actualia. Pa-
tet Ezechielis. 36. Effundam super vos aquam mu-
dam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis
vestris. Et est determinatum ab ecclesia, de consec.
d. 4. c. paruulo. & c. regenerante. & sunt verba
Augustini, & figuratum fuit Exo. 14. in Aegy-
ptis, de quibus dicitur: nec vnus quidem super-
fuit ex eis. Vbi dicit glossa. sic, peccata omnia in ba-
ptizato. Item originale non dimittitur sine gra-
tia, sed gratia non patitur secum peccatum mortale

20
Baptis-
mus, an
remit-
tat omnia
peccata.

C ergo

ergo oīa peccata mortalia remittuntur in baptismo. Hæc conclusio est de fide, & patet ex multis locis sacre scripturæ, & ex capit. maiores. de baptis. ac proinde nō licet de ea dubitare. Sed an remittatur tota pœna debita peccatis? Respōdetur ex sentē. omniū doctorum, quod sic. Augusti. in Enchir. c. 43. & habetur de cōsec. d. 4. c. per baptismū. ait. Per baptismū quicquid ab homine dictū, factū, aut cogitatū est, totū aboletur, & quasi factū non sit habetur. Et Ambros. qui allegatur à magistro senten. 4. d. 4. dicit quod in baptismo non requiritur gemitus peccatorū, quia gratis omnia cōdonantur: sed si non remitteretur tota pœna, requireretur gemitus peccatorū, ergo. Itē, quia alias post baptismū imposeretur pœnitentia sicut in confessione, sed non imponitur, ergo nullus relinquitur reat⁹ pœnæ post baptismū. Itē ut dicitur Roma. 6. In baptismo cōmori-mur Christo, id est, applicatur nobis eius passio plenē, ergo totā emūdat cōsciētiā. Et si aliqua ieiunia baptizadis ante baptismū imponebātur vel permittebantur, hoc erat propter reuerētiā baptismi, vel ad satisfaciendū pro peccatis, non autem ad tollendā pœnā. Remittitur etiā ratione baptismi fomes & inclinatio ad peccādū: dicente Augustino de cōsec. d. 4. c. non ex quo. quod non ex æquo infestatur à fomite baptizatus, sicut non baptizatus. Diminui;

minuitur autē nō per subtractionem, sed per aditionem contrarij, scilicet gratiæ & virtutis.

Q V A E R I T V R, vtrum in baptismo detur gratia? Respon. quod de hoc nō potest dubitari. Nā praterquā quod in sacra scriptura habetur, est etiam determinatum in clementi. vni. de sum. Trini. & fide catholi. & in ca. maiores. baptismo. Et etiam virgini Mariæ cōtulit gratiam, contra quosdam errantes, & dicētes, ipsam vel non habuisse præceptum baptismi, vel non recepisse in eo gratiam. Confert etiam virtutes infusas, ut in prædictis cap. est ab ecclesia determinatum.

Q V A E R I T V R, an baptismus omnib⁹ cōferat æqualem effectum? Resp. duplicē esse baptismi effectū, vnū ordinatū, qui est gratia & virtutes, & remissio peccatorū, atq; pœnarum. Alterum aliquo modo annexum, ut donū prophetiæ, & gratiæ gratis data, & de hoc secūdo effectū, manifestū est quod nō semper omnibus cōfertur æqualis. De primo vero est inter theologos cōcertatio. Scotus enim de Gabriele. & Caiet. tenent quod licet ratione sacramenti detur determinata gratia, tamē ratione deuotionis ministrorū (vel quia vnus est prædestinatus ad maiorem gratiam, quā alius) est maior effectus baptismi in vno, quā in alio. Sed ego non dubito quin hoc sit falsum, & contra sanctum Tho. Sed dico, quod sem-

21
Gratia
& virtutes
dantur
in
baptismo.

22
Baptis-
mi effe-
ctus, an
sit æqua-
lis in o-
mnibus
suscipien-
tibus.

per ratione sacramenti datur æqualis gratia: Ita tenet Maio. 4. d. 4. q. 3. & hoc intellige de puero. Nā de adulto nō negarē quin maiore gratiā baptismi recipiat vn⁹, quā alius, quia est maior dispositio in vno, quā in alio.

Q V A E R I T V R, vtrum qui est in actua li voluntate peccādi sit baptizandus? Resp. S. Tho. 3. part. q. 68. art. 4. & art. 8. ad. 4. & Scot. 4. d. 4. q. 5. Et Palu. 4. d. 4. q. 1. Et Durā. 4. d. 4. q. 2. quod talis nō est baptizandus, & de hoc non est dubitandum. Et Augusti. (& habetur de consecra. d. 4. cap. omnis qui.) ait. Omnis qui iam suæ voluntatis arbiter constitutus est cū accedit ad sacramētum fidelium, nisi pœniteat, non potest nouam vitā inchoare. Ab hac pœnitentia, cū baptizatur, soli pueri im munes sunt. Itē Actu. 2. Agite pœnitentiā, & baptizetur vnusquisque vestrum. Pœnitētia autem quæ ante baptismū requiritur, debet esse contritio, sicut & in sacramento confes sionis: nisi excusetur ignorantia, qua putat se sufficientem dolorē habere, cū tamen non habeat: tunc enim sufficit attritio cum sacra mento, sicut etiam de pœnitentia. Et per om nia similis dolor requiritur ante baptismum, sicut ante pœnitentiā: quia dolore de pecca tis, est de iure naturali, quod non impeditur à iure diuino. Baptismus autem in peccato mor tali susceptus, valere incipit fictione recedēte.

vt

vt determinat August. cap. tunc valere. de cōsecratione. d. 4. maxime si habuerit attritionē. Sed queritur, quare hoc sacramentum habeat istud priuilegium, quod recedente fictione va leat, cū Eucharistia non habeat illud, immò nec pœnitētia: attritio enim post pœnitentiā ni hil valet, quāuis cū pœnitētia valeat: & tamē attritio post baptismū illi⁹ inquā peccati attri tio de quo erat fictio, sufficit ad hoc vt baptis m⁹ cōferat gratiā ex opere operato. Res. S. Th. 4. d. 4. q. 3. art. 2. q̄ ratio discriminis est, quia baptism⁹ imprimi characterē, quia iā talis est verē baptizatus, & baptismus non potest ite rari: & si sic nō repararetur effect⁹ eius: esset in vacuū susceptus. Effectus autē aliorū sacramē torum iterabilium potest recuperari.

Q V A E R I T V R, an sint plura baptisma ta: Resp. q̄ sic, nā triplex est baptismus, videli cet, flaminis, sanguinis, & aque, vt notat gloss. super illud Hebræo. 6. Baptismata doctrinæ. Et de baptismo flaminis fit mentio. 15. q. 1. ca. firmissimè. & ibi glo. & de consec. d. 4. c. neces sariū. & ibi glo. & Greg. Nazianzenus, Oratio ne. 2. in sancta Epiphaniarū lumina. & Bernar dus epist. 77. martyriū vocat baptismū. Et Cal siodo. de origine officiorū. c. 24. ponit hæc tria baptismata. Et Origen. homil. 4. Leuit. & Au gust. 13. de Ciuita. Dei. c. 7. Baptismus autē fla minis vocatur pœnitentia peccatorū, & quæ

24
Baptis mus tri plex.

C 3 cun

23
An sit ba ptizan dus qui est in a ctuali volūta te peccā di.

cunque conuersio in Deū sufficiens an infusio
nem gratiæ, qui nū vocatur sacramentū, quia
non cōfert gratiā ex opere operato. Nec mar-
tyrium vocatur sacramentū, quia iā essent plu-
ra quā septē sacramēta nouæ legis. Nec sunt
necessariæ in martyrio, res & verba, materia
& forma. Sacramenta autē oīa cōstāt ex illis.
Q V A E R I T V R, vtrum pueri sint bapti-
zandi? Et videtur quod nō, quia nemo debet
baptizari, nisi voluntariē, sed in pueris non est
voluntariū, ergo. Respondeo, nullo modo est
dubitandum, q̄ pueri si non baptizantur, dā-
nantur; si autem baptizantur, saluantur. Hoc
expresse determinatur in capit. maiores. de ba-
ptismo. & Ioā. 3. dicitur. Nisi quis renatus fue-
rit ex aqua & spiritu sancto, &c. Et Augusti.
cōtra Iulian. & de baptismo paruulorum. c. 13.
& 30. & de fide ad Petrū c. 6. & in multis alijs
locis determinat, quod pueri sine baptismo dā-
nantur, & cum illo iustificātur. Pueri enim ha-
bēt originale peccatū, secūdum illud Rom. 5.
Omnes in Adam peccauerūt: sed in noua lege
non est aliud remedium contra originale, nisi
baptismus: ergo.

Q V A E R I T V R, vtrum amentes & fu-
riosi sint baptizandi? Resp. q̄ si aliquis sit per-
petuō amentis, quā sic natus est & nunquā ha-
buit vsum rationis, talis est baptizandus, quia
idem est iudicium ac de puero. Secundo dico
quod

q̄ si amentis habuit aliquādo vsum rationis, &
tunc cū erat sui compos voluit baptizari, li-
cēt postea inciderit in amentiam, est baptizā-
dus sine dubio. Verū est, q̄ si quando habuit
vsum rationis, & voluit baptizari, cōstet eum
esse in aliquo peccato mortali, à quo nolebat
abstinere, male faceret qui eum baptizaret. Si
autē talis de facto baptizetur, vtrum cōsequa-
tur gratiā? Doctores concorditer dicunt, q̄ ni-
hil sibi proficeret baptismus. Nec ego opposi-
tum auderem determinatē dicere. Probabile
tamē existimo, cū baptismus sit in remediū
peccatorum, quod habet efficaciam erga attri-
tum qui est in mortali. Et potest etiā baptiza-
ri cū sit in originali talis furiosus: q̄ si baptize-
tur in casu dicto, saluabitur, ne ponamus ali-
quem in via extra statum salutis. Hoc credo
multū probabile. Tertiō dico, q̄ si talis cū
habuit vsū rationis noluit baptizari, postea la-
psus in amentiam, non potest baptizari, quia
volūtas præterita reputatur præsens, & si ba-
ptizetur nihil ei valet baptismus, vt videtur.
Quartō dico, q̄ si sit taliter amentis, de quo cre-
ditur q̄ redibit in pristinā sanitatem, etiā si an-
te amentiam voluerit baptizari, non est bapti-
zandus, sed propter reuerentiam sacramenti
expectanda est eius conualescentia: dummo-
dō non sit periculum de morte eius.

Q V A E R I T V R, an pueri infidelium
C 4 sint

25
Pueri an
sint bap-
tizandi.

26
Amentes
& furio-
si, an sint
baptizā-
di.

An pueri infide-
liū sint
baptizā-
di inui-
tis parē-
tibus.

sint inuitis parentibus baptizandi? Est quæ-
stio grauis, & tractatur à S. Tho. 3. p. q. 68. art.
10. 4. d. 4. Capre. & multi Thomistæ tenent
partē negatiuā, scilicet, quod nullo modo li-
cet baptizare filios infidelium quorūcunque
siue illi sint pagani, siue Iudæi, siue liberi, siue
serui, inuitis parētibus. Scot. 4. d. 4. q. 9. tenet
contrarium, scilicet q̄ sunt baptizandi. Du-
rand. autē lib. & d. ead. q. 6. & Caieta. 2. 2. q. 10.
art. 12. tenent viā mediam. Dicit enim hæc opi-
nio esse distinguendū de infidelibus. Quidam
enim sunt sui iuris, & non serui Christianorū
& talium filij non sunt baptizandi inuitis pa-
rētibus. Alij infideles sunt serui christianorū,
quales sunt, qui iure belli sunt serui, & etiam
Iudæi secundum istos, & filij eorum, quia oc-
ciderunt regē nostrum: & horum filij possunt
& debent inuitis parentibus baptizari. Hanc
opinionē putat Caiet. esse. S. Tho. Pro huius
quæstionis solutione notandum, q̄ per paren-
tes in proposito, non intelligimus solos geni-
tores, sed etiam eos, in quorum custodia, & cu-
ra sunt filij. Vnde si puer infidelis iusto titulo
vel etiam iniusto (vt bene dicit Capre.) vene-
rit ad terras christianorum, cū iam non pos-
sit esse sub cura genitorū, sed sub cura domi-
norum christianorum, esset baptizandus. Nā
si tales non liceret baptizare, cū proprij pa-
rentes non possint eorū curam gerere, essent
pue

pueri extra statum salutis. S. Tho. igitur deter-
minatē, & absolutē respon. q̄ tales nō sunt ba-
ptizandi inuitis parentibus, & ita tenendū est.
Et ecclesia tales pueros in terris paganorum
sub cura parentum degentes nunquam cōsue-
uit baptizare. Quanuis eorum parentes malē
vtantur dominio quod in ipsos habent. Nos
tamen non sumus eorum iudices, dicente Pau-
lo, de his qui foris sunt nihil ad nos. Sicut er-
go non possum cogere christianum ad audiē-
dā missā die dominica, licet habeat præceptū
audiendi eā: quia ego nō sum executor huius
legis. Et cap. Iudæi. 28. q. 1. & cap. ex literis. de
conuersione infidelium, habetur, q̄ si alter infi-
delium fiat christianus, baptizentur eius filij
pueri: ergo si nullus parentum conuertatur,
non debent baptizari.

De ministro.

QUÆRITUR, vtrum mali mi-
nistri conferant verum baptismū,
& alia sacramenta? Respōdetur se-
cundū omnes doctores q̄ sic, &
opposita assertio est hæresis, vt dif-
finitur in Conci. Trid. sess. 7. de sacramētis in
genere. Cano. 12. cuius verba sunt, Si quis dixe-
rit ministrum in peccato mortali existentem,
modò omnia essentialia, quæ ad sacramentū
conficiendum aut conferendum pertinet, ser-
uauerit, non conficere, aut conferre sacramen-
tum

28
Malimi-
nistri an
cōferāt
vera sa-
cramē.

tum, anathema sit. Et hoc idem est determinatum ab ecclesia in c. Rom. de consec. d. 4. ubi dicitur. Romanus Pontifex non attendit hominem, qui baptizat, sed spiritum Dei subministrare gratiam baptismi, licet paganus sit qui baptizat, & i. q. i. c. si iustus fuerit. Non est de hoc dubium apud fideles, & oppositum dicere est error Viclefista. Sed de hæreticis ministris fuit olim altercatum inter doctores, an conferrent vera sacramenta? Vnde Cyprianus cum episcopis provincie Africæ, & aliarum duarum, Carthaginem cõuenerunt, ubi Cyprianus determinauit, qd ab hæreticis baptizati essent rebaptizandi, & perseuerauit in ea opinione, ut patet, cap. si quis inquit. i. q. i. & ca. quomodo exaudiet. de cõsec. d. 4. Augu. autem lib. vno de baptismo, dicit qd siquid erroris ibi Cyprianus tenuit, falce passionis est remotum. Et de baptismo contra donatistas. lib. 6. & 5. c. 23. & in multis alijs locis, dicit qd Concilium vniuersale totius ecclesie, post illud Carthaginense celebratum, determinauit, qd hæretici cõferebāt vera sacramenta: & ita ecclesia tenet, & in ca. ad abolendam. de hæreticis. dicitur, qd qui aliter de sacramentis ecclesie sentit & docet, quàm ecclesia Romana, hæretic⁹ est. Et si Ambro. lib. de initiandis rudibus, & habetur. i. q. i. ca. nō sanat. dicat quod baptismus perfidi nō mundat, sed polluit: loquitur de baptismo Arriano

rianorum, qui ponebant aliam formā. s. in nomine filij serui. Et eadem veritas diffinitur tãquam de fide tenenda, & oppositam assertionem esse hæreticā in Conc. Trid. Sess. 7. de baptismo. Can. 4. cuius verba sunt. Si quis dixerit baptismū, qui etiam datur ab hæreticis in nomine patris & filij, & spiritus sancti cum intentione faciendi quod facit ecclesia, non esse verum baptismum, anathema sit.

QVAERITVR, utrū minister existens in peccato mortali, peccet mortaliter administrās sacramentum? Resp. S. Tho. 3. p. q. 64. art. 6. q. sic: quia est notabilis irreuerentia diuinorū cõtra præceptū iuris naturalis. Admonet tamen Caiet. hoc esse sanè intelligendū. Nā ad hoc qd talis actio sit mortalis, requirūtur tria. Primò, qd sit minister, ita qd faciat actū religionis. Ex quo patet contra Adrianū, qd qui eleuaret hostiam iacentem in luto, non peccaret, estò esset in mortali, quia illa actio non est ministri in quantum minister est. Secundò requiritur ad hoc quod sit mortalis, quod actio illa sit sacramentalis. i. quod procedat à sacramento. Vnde diaconus in mortali legēs euangeliū peccat mortaliter, quia illa actio procedit à sacramento ordinis, & terminatur ad eucharistiā. Tertiò irreuerentia ista est mortalis ex genere. Et cum secrète, & sine solennitate in necessitate baptizat in mortali peccat venialiter tantum, quia

29
Minister
ministrās sa-
cramen-
ta in pec-
cato
mortali
an pec-
cet mor-
taliter.

30
Sacr-
amenta à
malis mi-
nistis re-
cipere à
licitū.

ga facit id in psona alteri, & nō vt sacerdos.
QVAERITVR, an liceat recipere sacra-
menta à malis ministris, scilicet à concubina-
rijs. &c. S. Tho. 3. p. q. 64. art. 6. in solutionib⁹
argumentorum. & 4. d. 5. q. 2. tractat hāc mate-
riam. Resp. quod duplex potest esse minister
malus, vnus qui toleratur ab ecclesia, quoniā
scilicet non est excōmunicatus, nec præscisus,
& à tali licitum est recipere sacramenta. Non
tamen (vt bene notat Caietanus) licet eum in-
ducere ad conferendū sacramentū, nisi in duo-
bus casibus. Primò, quando ipse tenetur con-
ferre sacramentū illud, putā quia est curatus,
& dominica die possum eum inducere ad ce-
lebrandū, licet sit in mortali: quia ego vtor iu-
re meo, & exigo quod ipse potest bene facere:
& si malè agit, ipse viderit. Secundò in articu-
lo necessitatis, quādo in periculo mortis egeo
baptismo, possum inducere tūc ministrū quā-
tumuis pessimum ad conferendum mihi sacra-
mentum. Alter potest esse minister malus, qui
sit excōmunicatus, & præscisus ab ecclesia, &
à tali non licet recipere baptismum, ac proin-
de nec aliud quoduis sacramentum. Has duas
propositiones ponit S. Tho. Caiet. Duran. Pa-
lud. Adria. & Sco. qui addit, qd si sim in extre-
ma necessitate, & egeo baptismo, & sunt duo,
qui possunt me baptizare, s. laicus bonus, &
sacerdos iniquus, potius debeo inducere sacer-
dotē

dotem ad me baptizandū, quā secularem:
& bene dicit, nam laicus non est minister sa-
cramēti baptismi, nisi in defectu sacerdotis.
Tēpore verò necessitatis licitū est etiā suscipe-
re sacramentum baptismi ab excōmunicato,
& præsciso, vt benedicit S. Tho. & Scot. nā ta-
lis minister solo iure positiuo impeditur ab ad-
ministratiōe sacramentorum, sed in casu ne-
cessitatis est præceptum de iure diuino vt iste
baptizetur, & qd ille eum baptizet, ergo. Et ita
determinatur in c. si quem fortē. & c. subdia-
conis. 24. q. 1. Et August. allegatur ab Adria.
in lib. de vno baptismo, de quodam, qui in ex-
tremis ab hæretico est baptizatus. Super quo
Augustinus ait, non solū quod fecit non im-
probamus, sed etiam securissimè, & verissimè
laudamus. Possunt ergo, & tenentur in articu-
lo necessitatis ab hæreticis, excommunicatis,
præscisq; suscipere sacramentum baptismi,
vt dictum est.

H O C autem quod diximus nō esse licitū
recipere sacramēta ab excōmunicatis, intelli-
ge de solis illis qui nominatim sunt excōmuni-
cati, vel ob notoriam percussionem clerici. Sic
enim determinatum est in Con. Constantiēsi,
& in Con. Basiliensi. Cum alijs verò excōmu-
nicatis idem iudiciū est, sicut de ministris pec-
catoribus, non enim tenemur eos vitare, etiā
in participatione sacramentorū, nisi sicuti ma-
los

31
Ab excō-
munica-
tis, an li-
ceat sa-
cramēta reci-
pere.

los ministros, non inducendos eos sine necessitate ad sacramenta conferenda.

32
An puer
in utero
matris
sit bapti-
zandus.

QVAERITVR, an ad baptizandum puerum expectanda sit eius natiuitas ex utero? Respond. secundum omnes doct. q. sic & habetur de consec. d. 4. c. qui in maternis. Verum est quod si manu obstetricis posset realiter mitti aqua & verba dicantur, quod esset verus baptismus. Si autem periclitetur puer nascens, & appareat caput, baptizetur, & erit verus baptismus: ut ait S. Tho. 3. part. q. 68. art. 11. 4. ubi ait, q. si esset omnino natus, sufficeret mittere aquam in caput, ergo, &c. Si autem alia pars appareat scilicet pes, vel manus, dicit S. Tho. Duran. Pal. & est communis opinio, q. licet non sit certum an esset verus baptismus baptizandus tamen est, & postea si nascatur debet sub conditione iterum baptizari. Palu. contendit probare q. certissime erit baptizatus, licet non intingatur aqua nisi pes vel manus. Sed tamen non est ita certum, ut ipse putat. Panormi. & Innocentius in c. debitum. de baptismo. videntur sentire q. quaelibet pars sufficiat ad baptismum: & verum est in hoc magna apparentia.

23
Mulier
pregnans
eodem-
nata ad
mortem,
vel pro-

QVAERITVR, quid faciendum est de praegnate damnata ad mortem? Resp. quod est expectandus partus. Patet in leg. negat. ff. de statu. hominum. & in l. praegnantis. ff. de poenis. & aliud facere esset grade sacrilegium. Sed quid si illa

si illa aegrotet ad mortem, an sit aperienda ut fetus baptizetur? Respondeo quod temporibus nostris quidam medicus consuluit, ut fieret scissio, sed pessime proculdubio: nam nullo modo licet: non enim sunt facienda mala, ut veniant bona: & non potest omnino esse certa mors matris: & dato q. esset certa, aperire eam non viuentem esset occidere eam quod est immane sacrilegium. Postea vero cum mater moriatur, aperienda est & puer si viuus reperiatur, baptizandus, ut in leg. posthumus. ff. de in offi. testam. Solinus dicit de Iulio Caesare, q. sic fuerit ab utero matris extractus, & idem dicit Palu. Sed hoc non est verum de Iulio Caesare, sed de alijs Caesaribus.

QVAERITVR, quo tempore sint pueri baptizandi? Respondeo secundum S. Tho. q. statim. Quia ratione baptismi, Deus & angeli habent maiorem curam illorum: non dico statim, id est, eadem die. Est enim magna abusio in nostris temporibus, q. semper antequam puer ducatur ad ecclesiam est baptizatus: si timeretur eius mors, & esset periculum, bene quidem: sin autem, melius est ut in ecclesia baptizetur. Si autem adulti sint baptizandi non debent diu differre baptismum propter pericula interim imminencia: debent tamen prius instrui in fide. Tempore etiam interdicti licitum est baptizare, ut patet in ca. quoniam. de sententia excommunicatio lib. 6.

pinqua
an sic a-
perienda
ut pare
baptize-
tur.

34
Pueri a
sint sta-
tim ba-
ptizandi.

QVAE

35
An in
baptis-
mo req-
ratur in-
tētio ba-
ptizādi.

QVAERITVR, utrum ad baptismum requiratur intentio baptizantis? Respōdeo secundū S. Tho. 3. p. q. 64. art. 8. & secundū oēs doctores, q̄ sic, & est secundum fidē ita tenendū & opposita assertio est hēresis. ut diffinitur in Concil. Triden. sessio. 7. de sacramentis in genere. Cano. 11. cuius verba sunt. Si quis dixerit in ministris dum sacramenta conficiunt & cōferunt non requiri intentionem, saltem faciendi quod facit ecclesia, anathema sit. Idem fuit diffinitum in Concil. Florent. sub Eugenio. 4. cuius verba sunt. Hęc omnia sacramenta nouę legis tribus perficiuntur. scilicet rebus. taquā materia, verbis tanquam forma, & persona ministri conferentis sacramentū cum intentione faciendi quod facit ecclesia. Quorū trium si ali- quod desit, non perficitur sacramentum. Præterea eadem veritas patet. Nā quando ad vnū cōcurrūt multa, oportet quod sit aliquid per quod ex illis multis fiat vnū. In baptismo autem concurrunt multa, scilicet materia & forma, baptizans, & baptizatus, &c. Ergo oportet cum sacramentum sit vnum, q̄ per aliquid fiat vnū: sed non videtur quomodo aliter fiat vnū, nisi per hoc q̄ applicantur isti per intentionem: ergo intentio requiritur. Item oportet quod baptismus sit actio humana, nā si infānus baptizaret, non esset baptismus: sed non potest esse actio humana sine intentione, ergo requi-

requiritur intentio faciendi quod ecclesia intēdit. Requiritur intentio baptizandi, nec quando baptizat requiritur actualis intentio, sufficit enim virtualis. i. quod prius voluerit baptizare: licet tunc quando baptizat cogitet de impertinentibus. Furiosus verò baptizare nō potest, quia non habet intentionem, quę requiritur, ut dictum est. Si autē sacerdos putet se baptizare Petrum, & baptizat Martinū, quia iam intēdit baptizare, verē baptizat, licet erret in persona. Imò quamuis erret in sexu, putans se baptizare. Franciscum, & baptizat Ioannam contra Hostiens.

QVAERITVR, an baptismus possit iterari? Respōdeo secundum oēs doctores quod non, & ita est de fide tenendum. ut diffinitur in Cōci. Trid. sessio. 7. de baptismo. Cano. 11. cuius verba sunt. Si quis dixerit verū & ritē collaptū baptismū iterandū esse, illi qui apud fideles fidē Christi negauerit cum ad pœnitentiā cōuertitur, anathema sit. S. Th. 3. p. q. 66. art. 9. tractat de hoc. Et patet, quia ad Ephesios sexto dicitur: Vna fides, vnū baptisma. Et ad Hebræos. 6. Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati. &c. & prolapsi sunt, rursus renouari ad penitentiam. Quidam hæretici hunc locū intelligebant de pœnitentia. Cōtra quos August. lib. de vera & falsa pœnitentia. c. 3. ostēdit prædictum locū necessariō esse

36
Baptis-
mus an
possit i-
terari.

D intel

intelligendum de baptismo. Similiter Damas. l. 4. c. 1. Nam si de poenitentia intelligeretur, esset contra illud euangelij. Mat. 18. non dico septies, sed septuagies septies. Et est determinatio ecclesiae. de consecra. d. 4. c. rebaptizare, & sunt verba August. ad Maximianum, Rebaptizare haeticum hominem omnino peccatum est, rebaptizare autem catholicum, immanissimum scelus est. Habetur etiam. 1. q. 1. c. quod quidam. Est autem secundum S. Tho. multiplex huius ratio. Baptismus enim est quedam natiuitas, & regeneratio: sed homo in vita corporali non potest semel iam natus denuo nasci ergo nec in vita spirituali. Item in baptismo comorimur Christo, ut dicitur Rom. 6. Sed Christus tantum semel mortuus est, ergo. Item baptismus imprimit characterem indelebilem, ergo. Item quia datus est in remedium contra originale peccatum sed hoc peccatum semel dimissum, non potest redire, ergo nec baptismus potest iterari: quod si reiteretur, nihil omnino valet secundus baptismus. Qui autem 2. baptizat, manet irregularis, ut patet in ca. ex literarum. de apostata. Et est notandum, quod baptismus non debet iterari, nec absolue, nec sub conditione, si constet quod antea sit baptizatus: etenim qui baptizaret sub conditione eum qui iam est baptizatus, irregularitatem incurrit, ut patet ex verbis Augusti. quae Magist. sententia adducit. 4. d. 6. dubitans, an qui ludicre

dicere baptizaret, conferret verum baptismum. ait Augustinus implorandum esse diuinum auxilium gemitibus, & orationibus. Si tantum anxietate Augustinus, quomodo licet rebaptizare etiam sub conditione? Est pessima abusio in partibus nostris rebaptizare sub conditione sed debet parochus diligenter querere, an puer sit baptizatus: & si conpererit quod sic, nullo modo debet eum rebaptizare: si constet oppositum, debet eum baptizare. Si autem sit vere dubium determinat ecclesia cap. 2. de baptismo, quod baptizetur sub conditione. Me presente adductus est quidam puer ad baptismum, & quibusdam dicentibus eum iam esse baptizatum: alij vero hoc ipsum negantibus, admonui clericum, ut quareret prius veritatem, qui dixit mihi: O pater non curetis, expectetis modicum, & videbitis, quid ego facio. Hanc dicens arripuit puerum, & ait: Alphonsi, si tu es baptizatus, ego non te rebaptizo: si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Hanc est magna abusio, nec toleranda.

Q V A E R I T V R, an baptizato puero secretè, debeant repeti solennes ille caeremonie; & benedictiones ecclesiae? Resp. quod sic, ut ait Pal. & est communis sententia. Sed quid si credens curatus iam puerum esse baptizatum, dixit solenniter omnia illa quae concomitantur baptismum sine immersione tamen: an postea sciens illum

non fuisse baptizatum, debeat baptizare sine solennitatibus prædictis? Res. q. nō, sed debet de nouo solenniter baptizaret, quia solennitates non sunt de essentia baptismi. De ritu baptismi, an sit conueniens? consul. S. Tho. 3. p. q. 66. art. 10. & de catechismo, exorcismoq; 3. p. q. 71. Quāti autē habēdi sint ritus sacramentorum, qui per ecclesiā sunt recepti & approbati, vide & pondera in diffinitione celeberrima consilij Trident. sessione 7. de sacramentis in genere, Can. 13. cuius verba sunt. Si quis dixerit receptos & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in solenni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut cōtemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcunque ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit.

Q V A E R I T V R, an in catechismo puerorū, quando respondent pro eis, abrenuntio, sit ibi noua obligatio pueri, an sic maneat puer obligatus, sicut si fecisse votū? Res. q. Durā. videtur dicere quod sic. Palud. tamen bene dicit, quod ibi nulla est obligatio, etiā si qui baptizatur sit adultus. Non enim intendit ecclesiā obligare eos de nouo, sed vt acceptent ea ad quæ tenentur christiani. Notandum etiam quod in catechismo contrahitur quædam cognatio spiritualis inter susceptorem, & susceptum: inter patrinum verò filiosq; eius & baptiza-

38
An abrenuntio
baptizati sit
votum.

ptizatum contrahitur affinitas spiritualis. Si autē non baptizetur, sed fiant solennitates tantum, contrahitur etiam affinitas, sed imperfecta: nā prima dirimit matrimonium, nō tamē 2. vt habetur de cognatione spirituali ca. 5.

¶ An in sacramēto baptismi, oporteat simul concurrere materiam & formā baptismi? Respond. secundum omnes quod sic. Patet ex Agostino, & habetur cap. detrahe. 1. q. 1. accedit verbum ad elementum, & fit sacramentū. Ista autem si multas secundum Scotū intelligitur modo humano: quia euangelistæ loquuntur hominibus, ac proinde satis est, quod materia & forma sint simul, eo modo quo aliqua dicuntur esse simul apud homines. Non credo tamen quod requiratur quod ante quā immersio aquæ finiatur, incipiātur verba: sed sufficit quod postquam dixit, Ego te baptizo in nomine patris & filij & spiritus sancti, mittatur aqua. Nec de hoc dubito iam enim iste est baptizatus in nomine patris, & filij, & c. sicut in euangelio præceptum est. Et hæc de baptismo.

39
Materia
& forma
baptismi
debent
simul
concurrere.

¶ Sequitur de sacramento.
Confirmationis.

*De sacramēto confirmationis tractat Magister
senten. 4. d. 7. & S. Tho. 3. p. q. 72. & c.*

40
cōfirma
tio est à
Christo
institu
ta.

QVAERITVR ante omnia, an
Cōfirmatio sit à Christo instituta?
Ad hoc dicunt quidam, quòd con
firmatio non fuit instituta à Chri
sto, nec ab apostolis, sed ab ecclesia. Hoc tenet
Alexā. de Ales, 4. p. q. 23. mēbro. 1. & S. Bona
uent. 4. d. 7. & Alexan. ait, q̄ confirmatio fuit
instituta in Conc. Meldēsi. Oppositum tenet
omnis schola theologorū. Oppinio tamē Ale
xandri non est hæretica, quia non negat con
firmationem esse sacramētum, sed dicit quòd
Christus habens potestātē condendi sacramē
ta communicauit illam ecclesiæ. Sed nos dici
mus confirmationem institutam esse à Chri
to, nā apostoli confirmabāt, vt patet Actū. 8.
& 19. Et confirmati recipiebant spiritum san
ctū, etiam visibiliter: & nō legimus q̄ ipsi apo
stoli hoc instituerūt, ergo. Et q̄ fuerit ante Cō
ciliū Meldense, patet, de consec. d. 5. vbi Mel
chiades, Vrbanus, & Fabianus, antiquissimi
Pōt. loquuntur de confirmatione, sicut de re
in ecclesia cōsueta. Et S. Cle. qui Petro suscep
sit in episto. 3. ad vniuersos, & Cyprianus in cō
cilio Cartha. & Hierony. aduersus Luciferia.
Cū autē sacramēta sint instrumēta nostræ re
dēptionis, quā Christus operatus est vsque ad
resu

resurrectionem, oportet dicere oīa sacramēta
instituta fuisse ante resurrectionem Christi. In
stituit ergo Christus hoc sacramētum, Ioā. 16.
quādo promisit apostolis spiritum factū, quo
confirmarētur virtute & alto. Illa enim mis
sio spiritus sancti in Pentecoste, vel fuit sacra
mentū confirmationis, vel habuit locū eius.

Quòd autē cōfirmatio sit sacramētū verē
& propriē & q̄ sit à dño nō Iesu Christo in
stitutū, est ab omnibus fidelibus tanquā de
fide firmiter tenēdum, vt iā superius definitū
est, cū de sacramētis in communi ageremus.
q. 4. & 5. Item hoc idem probatur ex eodē Cō
cilio Triden. sess. 7. de confirmatione. Can. 1.
Cuius verba sunt. Si quis dixerit confirmatio
nem baptizatorū ociosam cæremoniā esse,
& non potiùs verū & propriū sacramētū, aut
olim nihil aliud fuisse, quā catechesim quā
dā, quā adolescentiæ proximi, fidei suæ ratio
nē corā ecclesia exponebant, Anathema sit.

QVAERITVR, quæ sit materia huius
sacramēti? necessariò. n. est danda in eo aliqua
materia, vt patet ex ritu eccles. & autoritatib⁹
sanctorum, & quia oīa alia sacramēta cōstant
ex materia & forma: ergo etiam hoc. Et oppo
situm dicere esset temerariū, nā in forma hui⁹
sacramenti signatur materia, dicitur enim: Cō
signo te signo crucis, & cōfirmo te chrismate
salutis. Resp. quòd materia hui⁹ sacramēti est

D 4 chrisma.

41
materia
cōfirma
tiōis est
chrisma

chrisma. Vt patet ex diffinitione concilij Florenti. sub Eugenio. 4. vbi sic dicitur. Sacramenti confirmationis materia est chrisma confectum ex oleo & balsamo per episcopum benedictum. Hoc vocabulum Chrisma est Græcum, & accepit ecclesia illud ex Diony. c. 4. de ecclesiastica hierarchia, & significat vnguentum compositum ex oleo & balsamo, vt patet in c. vno de sacra vnctione. Balsamum autem necessarium est in materia confirmationis necessitate præcepti, vt patet ex c. vno. & c. nouissimè. de consecra. d. 5. & c. 1. de sacramen. non iterandis. & ex ritu ecclesiæ. Non est autem necessarium necessitate sacramenti: nam balsamum est in sola Syria terra paganorum, & difficulter potest inueniri, & non videtur quod materiam tam arduam voluerit Deus esse materiam sacramenti, non est ergo necessarium de essentia sacramenti, sicut nec aqua in consec. sanguinis. Hoc tenet Caiet. 3. p. q. 72. art. 2. hoc etiã probat ex c. 1. pastoralis. de sacramentis non iterandis. vbi habetur, quod quidam per errorẽ fuit confirmatus oleo benedicto sine balsamo, & quæsitum est, an esset iterandum sacramentum: & responsum est, nihil esse iterandum, sed cautè supplendum quod in cautè fuerat omissum. Si illud fuit sacramentum, ergo chrisma non est de necessitate sacramenti: si autem non debuit iterari, ergo certerum fuit sacramentum, licet postea propter præceptum

Balsamum non est de necessitate sacramenti confirmationis.

ceptum chrismate vngeretur. Credo ergo probabilissimè, quod chrisma non est de essentia sacramenti confirmationis, alias enim rarò esset sacramentum, nam etiã puto negotiatores decipere nos, vendentes non balsamum pro balsamo.

QVÆRITVR, an sit necessarium quod chrisma sit consecratum? Resp. quod sic. Ita tenet Scotus, Durand. Palu. Marfi. Syluest. Florent. & omnes, & videtur idẽ sentire S. Tho. 3. p. q. 72. art. 3. vnde si chrismate non consecrato per errorem quis confirmaretur, non esset confirmatus, nam Christus hoc instituit: quod patet ex ritu ecclesiæ, & auctoritate antiquorum doctorum. Cypria. in opusculo de vnctione chrismatis, & Dionysius capit. 4. de ecclesiasti hierarch. Ratio huius assignatur à S. Tho. Ricar. Alexan. & bonauent. Quia cum sacramentum sanctificet actione, oportet vt in se sit sanctum: & propterea congruum fuit, vt ipsa materia habeat in se sanctificationem. Sed est differentias inter materias sacramentorum, nam aliquas sanctificauit Christus immediate, vt sunt materie illorum sacramentorum, quibus Christus est vsus, scilicet, baptismi, & eucharistiæ. Aliorum vero sacramentorum quibus Christus non est vsus, materias non sanctificauit, vt materiam confirmationis, &c. Et ideo necesse est, quod tales materie consecrentur. Et licet Christus receperit vnctionem à Magda

42
Chrisma in confirmatione debet esse consecratum.

Magdalena, & in sepulchro, illud fuit modo humano, nō sacramentali vel spirituali, vel ad aliquem effectum spirituale: sicut sanctificauit aquas in baptismo, non tamen quando bibebat, nec panem quando comedebat.

43
Chrisma debet ab episcopo consecrari.

¶ Sed utrū debeat ab episcopo chrisma consecrari? Videtur quod sic, ut patet in prædicto. c. vno. de sacra vñctione, & consecratur in die coenæ & quolibet anno renouatur. Utrū autē papa possit cōmunicare consecrationem simplici sacerdoti? Credo probabiliter, q̄ sic, & tunc non esset de essentia sacramēti, quod cōfirmatio fieret cum chrismate ab episcopo cōsecrato, ut notum est.

44
Forma sacramēti cōfirmationis.

QVÆRITVR, quæ sit forma sacramēti confirmationis? Resp. quod hæc, Consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis. Hoc tenent omnes doctor. nullo excepto. Et ita habet ritus ecclesiæ, & auctoritates sanctorum. Et si apostoli non utebantur hac forma, ut patet actuum. 8. hoc ideo fuit secundū S. Tho. & omnes, quia oleum ponitur in confirmatione pro signo visibili: sed tunc miraculose fiebant signa visibilia, & ideo non vñgebant confirmatos. Item propter irrisiones infidelium vitādas esset enim ridiculum apud infideles, si vñgerentur confirmati, & ideo solum confirmabant per manuum impositionem. Cessantibus autē illis signis visibilibus miraculose factis

etis, vñ sunt materia & forma prædictis.

IMPRIMIT autem confirmatio characterem, ut patet ex cōcilio Floren. sub Euge. 4. cuius verba sūt. Inter hæc septem ecclesiæ sacramenta tria sunt, (scilicet, Baptismus, Confirmatio, & Ordo) quæ characterem, id est, spirituale quoddā signum à cæteris distinctum, imprimūt in anima indelebile. Vnde in eadē persona nullum horū trium sacramentū reiteratur. Idem patet ex concilio Tridētino sessione. 7. de sacramentis in genere. Cano. 9. vbi sic dicitur. Siquis dixerit in tribus sacramētis baptismo, scilicet, confirmatione, & ordine non imprimi characterem, in anima hoc est, signum quoddam spirituale & indelebile vnde ea iterari non possunt, anathema sit. Qui autē bis confirmaret eūdē, peccaret quidem, sed tamen non esset irregularis: quicquid dicāt canonistæ. Quia nullus textus in iure ponit hanc pœnam. Et patet ex cap. dicto de consec. d. 5. vbi fit mentio de iteratione confirmationis, & non ponitur pœna irregularitatis, licet prohibeatur iteratio. Sed quare posita est pœna irregularitatis iterantibus baptismum, & nō iterantibus cōfirmationē? Resp. quia antiquitus fuit contentio & hæresis de iteratione baptismi, non autē de confirmationis repetitione. Et ideo hoc secundum noluit ecclesia ita strictē prohibere, & punire, sicut primum.

45
In confirmatione imprimatur character.

QVÆ

46
Confir-
mari ne-
mo po-
test ante
baptis-
mum.

QVAERITVR, vtrum quis possit con-
firmari antequam sit baptizatus? Resp. quod
non, & si fiat nihil factum est: vt habetur in c.
si quis de presbytero non baptizato. vbi prae-
cipitur, quod de nouo baptizetur, & iterum
ordinetur. Et eadem est ratio de confirmato,
& non baptizato. Et cap. veniens de presby-
tero non baptizato, dicitur, quod baptismus
est fundamentum omnium sacramentorum.
Si autem quis ordinaretur ante confirmatio-
nem, male faceret, sed tamen factum teneret.

47
In confir-
matione
confer-
tur gra.

QVAERITVR, an confirmatio conferat
gratiam? Resp. quod sic. Et ita tenendum est
tanquam de fide, quia est sacramentum. Item
quia sic expresse diffinitum est in concilijs, vt
habes superius, quæst. 6. cum de sacramentis
in communi ageremus. Item patet ex Conci-
lio Tridët. sessione 7. de confirmatione. Can.
2. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit iniurios
esse Spiritui sancto eos qui sacro confirmatio-
nis chrismati virtutem aliquam tribuunt, ana-
thema sit. Imò confert maiorem gratiam, quam
baptismus. Quia iam in confirmatione fit mi-
les, & roboratur ad defendendam fidem, quam
in baptismo recepit. Et ita dicit Palude & om-
nes. Et de consecratio distinctione. 5. cap. de his
dicitur, quod confirmatio est dignus sacramen-
tum, quam baptismus, & maiori veneratione
dignum.

QVAE

QVAERITVR, an omnes debeant con-
firmari? Resp. secundum doct. omnes quod sic.
Et patet de consec. d. 5. c. omnes fideles & c. vt
ieiuni vbi dicitur nunquam erit Christianus
nisi Confirmatione episcopali fuerit chrisma-
tus. Sed vtrum sit de necessitate salutis hoc sacra-
mentum? Resp. quod stando in iure diuino
non est praeceptum, nec inuenitur in euange-
lio locus obligatorius, sicut inuenitur de bap-
tismo, poenitentia, & eucharistia. Verum est
q̄ contemptus eius est peccatum mortale: cō-
temneret verò qui nollet illud recipere, quia
non vult obedire. & putat nullius meriti esse,
& valoris. Hoc esset mortale secundum om-
nes & S. Th. 3. p. q. 72. ar. 8. dimittere autē illud
ex negligentia non esset mortale contra ius
diuinum, qualiscunque negligentia sit, etiam
crassa. Stando autem in iure humano, Adria.
& Sanct. Thom. tenent quod non est praece-
ptum, & ego ita credo, licet oppositum te-
neant penē omnes, Scot. Palud. Maio. &c.

QVAERITVR, qua ætate dandum est
hoc sacramentum? Respon. quod Marsilius,
& quidā alij dicunt, quod expectanda est ætas.
12. annorum, sed credo ex S. Tho. non esse ne-
cessariū expectari vsum rationis. Idem aid Ga-
briel & Antoninus & Syluest. Verum est q̄
beatus Antonin⁹ dicit bonū esse expectare se-
ptēnium pueri, propter periculum recōfirma-
tionis

48
An om-
nes tene-
antur cō-
firmari.

49
Qua æta-
te confir-
matio
est susci-
pienda.

tionis, vt scilicet confirmatus meminerit se esse confirmatum.

50
An sol^{us}
episcop^{us}
posset
firmare

QVAERITVR, an solus episcopus possit hoc sacramentum conferre? Quærit hoc S. Tho. 3. p. q. 72. arti. 11. Resp. quod licet de hoc sint variae opiniones, dicendum tamē est cū S. Tho. Alexā. & Pal. 4. d. 7. q. 4. & Marfi. 4. q. 5. qd propria auctoritate nō potest simplex sacerdos confirmare, & si tentet, nihil faciet. Nihil ominis ex cōmissione Papæ quilibet sacerdos posset confirmare. Hoc patet auctoritate ecclesiæ ex facto Gregorij, vt habetur. 95. d. c. peruenit (ait Gregorius) ad nos quosdam scādalizatos fuisse, quod presbyteros prohibuimus confirmare. Et post dicit ad Ianuarius. Et si de hac realiqui contristantur, vbi episcopi defint, concedimus quod presbyteri signent in fronte baptizatum. Et in Concilio Floren. sub Euge. 4. in extrauagan. de vnione Armenio. instruendo Armenos, numerantur septē sacramenta, & secundum est confirmatio, cuius ordinarius minister est episcopus. Item idē diffinitum est in Concilio Tridenti. sess. 7. Cano. 3. cuius hæc sunt verba. Si quis dixerit sanctæ confirmationis ordinarium ministrum nō esse solum episcopum, sed quemuis simplicē sacerdotem, anathema sit. Nihil ominis ex dispensatione sedis apostolicæ & rationabili causa simplex sacerdos potest hoc sacramen-
tum

tum ministrare.

¶ CIRCA ritum huius sacramenti, vide celeberrimam diffinitionem Concilij Tridet. de sacramentis in genere. sessio. 7. Cano. 13. supra quæst. 36. vbi de baptismi ritibus agebatur. Et est notandum, quod susceptores confirmandi, seu patrini debent esse confirmati: vt patet de cōsecra. distin. 4. c. in baptismate. Et si pater non confirmatus teneat, non oritur inde cognatio spiritualis, quæ aliās oriretur: quia non est verus susceptor. Quilibet autem confirmatus potest esse pater, nisi vir vxoris, & vxor viri. Si vir tamē teneat vxorem, inde oritur affinitas: & si scienter fecerit, non potest petere debitum, tenetur tamen reddere. Et contrahitur in hoc sacramēto tanta affinitas, quāta in baptismo. Et non possunt esse susceptores plures, sed vnus, & debet esse alius quā in baptismo. Quod autem fiat signatio in fronte, non videtur esse de essentia huius sacramēti. Quia in euāgelio nō legimus, nisi quod imponebant manus super illos, Quod autem fiat per modum crucis, patet esse necessariū, quia in forma dicitur, cōsigno te signo crucis. Oleū etiam necessarium est & ritus ecclesiæ tenet qd confirmatus non lauet oleum per. 7. dies: sed hoc non de essentia. Et hæc de sacramento Confirmationis.

51
De ritu
cōfirma-
tiōis &
suscep-
tore cō-
firmati
patrino

¶ Sequi

¶ Sequitur Sacramentū.

Eucharistiæ.

¶ De sacramēto Eucharistiæ tractat Magist. sent.
4. d. 8. & S. Tho. 3. p. q. 73. Et ante omnia.

52
Euchari-
stia est
sacramē-
tum.

QVAERITVR, an Eucharistia sit sacramentum? Respon. ab omnibus Cristianis, qd sic, & maximū omniū sacramentorū. Ita determinatur in multis Concilijs, & ideo hoc firmiter est de fide tenendū, vt habes superius de sacramentis in genere. q. 5. item idē habetur in Cō. Trid. sess. 13. c. 2. Et ecclesia cātat, Tantum ergo sacramentum, &c. Sed quid est illud quod vocamus sacramentū, an sit actio ipsa putā consecratio, vel sumptio eucharistiæ vel aliquid aliud. Resp. ex S. Tho. 3. p. q. 73. ar. 1. ad. 3. & 78. art. 1. ad. 2. qd nec consecratio, nec sumptio eucharistiæ, est sacramentū, nec pars sacramenti: sed sacramentum eucharistiæ perfectū est id quod remanet post consecrationē. Sicut enim collatio baptismi non est sacramentū baptismi, ita nec cōsecratio eucharistiæ est sacramentum, nec ipsa sumptio: sed species ipsæ, & corpus Christi sunt sacramētū: vt patet in ca. penul. 1. q. 1. vbi dicitur. Sūt autem sacramenta, baptisma, chrisma, Corpus Christi & sanguis: ecce apertē dictū. Et licet sub diuersis speciebus contineatur corpus Christi, est tamen

tamen vnicum sacramentum, non vnitatem naturali, cum species sacramētales differant specie: sed vnitatem finis, quia oīa quæ in eo sunt, ordinatur ad vnum finem, scilicet, vel ad continendum Christum, vel ad faciendam vnitatem corporis mystici.

¶ QVAERITVR, vtrum sacramentum eucharistiæ sit de necessitate salutis? Resp. qd est præceptum de eucharistia, vt patet Ioan. 6. Nisi māducaueritis carnem filij hominis. Est etiam sacramentum hoc de necessitate præcepti ecclesiæ, vt diffinitum est in ca. oīs vtriusq; sexus. de poenitentijs & remissionibus. & longè efficacius idem est diffinitum in Concilio Trident. sess. 13. Cano. 9. cuius verba sunt. Si quis negauerit oēs & singulos Christe fideles vtriusq; sexus, cum ad annos discretionis peruenerint teneri singulis annis saltem in paschate ad cōmunicandum, iuxta præceptū sanctę matris ecclesiæ, anathema sit. Secūdo dico, qd hoc sacramentum non est ita de necessitate salutis, sicut baptismus. Nam nemo potest saluari sine baptismo realiter, vel in voto suscepto: & tamen sine eucharistia possunt saluari multi, vt de facto saluatur pueri baptizati, ac proinde nō est ita de necessitate salutis, sicut baptismus. Eucharistia autē interpretatur bona grā vt patet. 1. q. 1. c. multi. Ab alijs interpretatur, gratiarū actio, synaxis, cōmunio, & sacrificiū.

53
Euchari-
stia an
sit de ne-
cessitate
salutis.

54
Figura
Eucharis-
tiz.

¶ H V I V S autē sacramenti potissima figu-
ra, secundū S. Tho. fuit agn⁹ paschalis. Luth-
rus tamen irridet figuras huius sacramenti, &
officiū S. Tho. de corpore Christi, dicit cōpo-
situm à summo Christi hoste, eò q̄ adducit fi-
guras, & miratur quare ibi non aduxeris figu-
rā asinæ Balaā: sed dimittamus perniciosissi-
mū hominē. Circa hoc multa bona dicit Ga-
briel in Can. lect. 55. vbi petēs quare in can. fit
mētio de sacrificio Abrahæ, Abel, Meichis. &
nō de agnō? Res. hoc ideo esse factū, q̄a in illis
tribus sacrificijs allegatur sanctitas sacrificiū
quæ semper placuit Deo: esus autem agni pas-
chalis non semper fuit acceptus Deo.

55
Materia
Eucharis-
tiz pan-
is triti-
ceus.

Q V A E R I T V R, quæ sit materia huius sacra-
menti? Resp. q̄ panis & vinū. Ita determinatū
est ab ecclesia, c. firmiter. de summa Trin. & si
de catholi. Et in Cōc. Carthagi. Et habetur de
consec. d. 2. ca. in sacramentis, & cap. cum om-
ne & capitu. cū Marthæ. de celebratione mis-
sarum. Et patet nam Christus hac materia est
vsus: accepit (ait euāgelista) panem, & c. simili-
ter & calicem, & nō bibā amodò de hoc geni-
mine victis. Ex quo patet q̄ in calice contine-
batur vinū. Panis verò deuet esse triticeus, ita
quod in alia materia non potest cōfici: vt ait
S. Tho. 3. p. q. 74. ar. 3. Idē tetet Alexā. de Ales
4. p. q. 32. & Durā. 4. d. 11. q. 4. & Scot. d. 11. q. 6.
Idē habetur in Conq. Florēt. sub Eug. 4. cuius
ver-

verba sunt. Sacramenti Eucharistia materia
est panis triticeus, & vinū de vite, cui ante con-
secrationem aqua modicissima misceri debet.
Vnde oīs panis qui in cōmuni modo loquen-
di vocatur panis, & est ordinatus ad alimentū
hominū, est sufficiens materia consecrationis.
Ex quo sequitur, q̄ panis ordeace⁹ nō est ma-
teria cōsecrationis, nec potest in eo cōfici hoc
sacramentum: quia non est panis, nec ordeum
est alimentum hominū, sed bestiarum. Panis
autem siliginis (de centeno) quia verè est panis
& ad alimentum hominum ordinatus, potest
consecrari. Idem dicendum de farre, & spelta,
si ex eis cōficeretur verus panis. De farre dicit
Palu. q̄ sufficit. De spelta dicit Antōinus, q̄ su-
ficit: sed quia hoc nō est certum, credo ellet te-
merariū cōsecrare in alio, quā triticeo pane.
De mayz apud indos, dubium est, an esset suf-
ficiens materia, & ideò non est cōsecrandū in
eo. In pasta autē ex tritico (en la massa) non po-
test fieri cōsecratio, quia nō est panis, sed ex ea
fit panis, & habet alias proprietates, quā pa-
nis: hic. n. nutrit, illa verò interficit. In agni-
done etiam S. Tho. tenet quod non potest fie-
ri consecratio: & ita ego credo, alij tamen du-
bitant. Et Palu. 4. d. 4. & d. 11. q. 1. art. 4. dicit q̄
potest in eo fieri cōsecratio: sed hoc nullo mo-
do est tenendum.

Q V A E R I T V R, an panis cōsecratiōis
E 2 debeat

Panis a-
zymus
materia
euchari-
stiae

debeat esse azymus, id est sine fermento? Res.
S. Tho. 3. p. q. 74. ar. 4. q. non est de essentia sa-
cramēti, quod panis sit azymus: sed potest cō-
fici etiā in fermentato, quia est verus panis. Cō-
ueniēs tamen est quod quilibet cōsecret secū-
dum ritū suae ecclesiae. In ecclesia autem circa
hoc non est vnus ritus solus, nam Græci con-
ficiunt in fermentato: vt dicit Greg. in registro.
Sed cōsuetudo latinorū cōsecrandi in azymo
cōuenientior est, quā cōsuetudo Græcorū.
Nam Christus celebrauit in azymo, vt patet
Matth. 26. Prima autem die azymorū acce-
ferunt discipuli ad Iesum dicētes, vbi vis pare-
mus tibi comedere pascha? Et Lucā. 22. venit
autem dies azymorum, in qua necesse erat oc-
cidi pascha. Græci verō propter detestationē
Nazaræorum, qui putabant legalia simul esse
obseruāda cum euangelio: quia in legē Iudæ-
orū comedebantur panes azymi, ipsi elegerūt
non consecrare in azymo. Et etiā vt expressi⁹
significarent Christum ex carne & diuinitate
factū. Vnde in hoc non sunt hæretici, nec pec-
cant consecrantes in fermentato.

Q V A E R I T V R, vtrum requiratur
certa, & determinata quantitas panis ad cōse-
crādum, vel an posset sacerdos cōsecrare tātū
panis, quātum sibi placuerit? S. Tho. 3. p. q. 74.
arti. 2. tenet quod nulla est quātitas panis, aut
vini tam magna ad consecrādum, quæ nō pos-
sit esse

fit esse materia huius sacramēti: sicut in rebus
habentibus materiam, ex parte finis determi-
natur quantitas materiae, vt in domo: & in fa-
bricatione nauis, ex parte intētionis determi-
natur quantitas. Ita etiam tenet Sco. Dur, Ga-
bri. & omnes, & idē dicendū est de paruitate.

Q V A E R I T V R tamen, an oporteat mate-
riam esse præsente[m]? Resp. ab omnibus q. sic.
Patet ex facto Christi, qui cōsecrauit materiā
præsente[m] accepit panem in sanctas ac vene-
rabiles manus suas, similes & calicem. Item
patet quia intentio ministri non potest dislin-
ctē dirigi, nisi super rē præsente[m], cū oīs no-
stra cognitio ortum habeat ā sensu: sed ad cō-
secrandum requiritur intentio ministri, ergo
& præsencia materiae. Itē probatur efficacius
ex ritu ecclesiae, quæ nunquam materiam ab-
sentē, &c. nec vnquā visum est q. aliquis sacer-
dos bonus, aut malos tentauerit contrariū fa-
cere: oportet igitur materiam esse præsente[m],
& apud sacerdotem. Cū enim sacramentū
sit institutum propter homines, illa præsencia
requiritur in materia sacramēti, quam cōmu-
niter homines vocant presentiam: & cū res
quæ est post parietem non dicatur apud nos
præsens, nec etiā quæ est retro nos videtur q.
non possit consecrari.

Q V A E R I T V R, vtrū vinū vitis sit mate-
ria huius sacramēti? Resp. q. sic. Quia in vino

E 3

vitis

58
An oporteat ma-
teriā eu-
charistiae
esse præsente[m].

59
Vinū vi-
tis, ē ma-

57
An re-
quiratur
certa
quanti-
tas.

eria eu-
charisti-

vitis cōsecrauit Christus, vt patet Mat. 26. nō bibā de hoc genimine vitis. Et habetur c. didi-
cimus. & cap. cum omne. de consec. dist. 2. & in
alijs multis locis.

In ace-
ro non
potest
consec-
rari.

¶ V T R V M autem possit cōsecrari in ace-
to? Resp. omnino q̄ non. Et non est dubiū de
hoc, quia non est vinū, sed corruptio vini. Li-
cēt gl. in c. sicut (*el primero*) de consec. dist. 2. di-
cat cōtrarium: sed misit falcem in messem alie-
nā, & turpiter errauit, nisi intelligatur de vino
aliquantulum corrupto (hoc est. *que tiene una
punta de vinagre*) in tali enim consecrari pōt:
quia est vinū verum. Sed vtrū posset conse-
crari in vino contento in racemis, in musto?
Res. q̄ nō debet fieri, p̄hibitū. n. est in c. cum
omne. de cōse. d. 2. Secūdo dico q̄ nec posset fie-
ri consecra. in tali vino: q̄a sicut pasta nō est pa-
nis, sed ex ea fit panis, ita nec succus ille intra
vvas cōtent⁹, est vinū, sed ex eo fit vinū, & ideo
nō potest esse materia consecrationis.

60
Aqua
miscen-
da est vi-
no in ca-
lce.

¶ Q V A E R I T V R, vtrum aqua sit miscē-
da cum vino? Resp. q̄ sic. Et habetur cap. in
sacramēto. de cōse. d. 2. & ibidē cap. scriptura.
& ca. cum Martha. de celebratione missarum
& in multis alijs cap. Est autē necessaria aqua
necessitate p̄cepti, non tamen necessitate sa-
cramenti, vt tenent omnes theologi.

¶ D V B I T A T V R, an in eucharistia ma-
net substantia panis & vini? Ad hoc. S. Tho. 3.

P.

p. q. 75. artic. 2. & omnes doctores dicunt q̄ nō
& hoc de fide tenēdū est. Et fuit determinatū
in concilio Constantien. se. 8. vbi cōdemnatus
fuit Vuicieff, qui oppositum tenebat. Et in cō-
cilio Lateranēsi in c. firmiter. de summa Tri-
nitate, & fide catholi. Item in concilio Tridē.
Sessio. 13. Cano. 2. cuius verba sunt. Si quis di-
xerit in sacrosancto Eucharistiae sacramento
remāere substantiā panis & vini cū corpore &
sanguine Dñi nostri Iesu Christi, negaueritq;
mirabilem illam & singularem cōuersionem
totius substantiæ panis in corpus, & totius
substantiæ vini in sanguinem, manentibus
duntaxat speciēbus panis & vini. Quā quidē
cōuersionem catholica ecclesia aptissimē trāf-
substantiationē appellat, anathema sit. Desinit
autem per consecrationem esse ibi panis mate-
ria & forma, manentibus accidētib⁹, & incipit
ibi esse corpus Christi loco panis. Non tamen
dicitur panis annihilari, licet nihil ipsius ma-
net, quia omnis motus accipit nomen à ter-
mino ad quē, sicut vocamus calefactionē quā-
do ex aqua frigida fit calida, quia illa actio ter-
minatur ad calorē. Cū igitur conuensio ista
non habeat pro termino desitionē panis, sed
p̄sentia corporis Christi sub his speciēbus,
ideo non est dicenda annihilatio panis, sed cō-
uersio: licet desinat esse materia & forma pa-
nis secundū se & quodlibet sui. Disputatio

E 4

vide

In eucha-
ristia nō
manet
substan-
tia panis
& vini.

videtur de nomine, sed hoc modo dicitur conuenientius.

62
In Eucharistia
manent
acciden-
tia panis
& vini.

¶ V T R V M, omnia accidentia panis & vini manent in hoc sacramento? Sanctus Thomas. 3. p. q. 75. art. 5. respondet qd sic, vt habes in Conc. Trid. in præcedenti questione allegato ea enim accidentia quæ nos in Eucharistia videmus, clarum est qd erat panis. Et hoc congruit, quia horribile esset comedere carnem Christi in propria specie. Et quia diminueretur meritum fidei: vide rationes. S. Tho. loco allegato. Manent etiam in hoc sacramento aliquæ proprietates panis & vini, nã homo sine miraculo nutritur eisdem.

63
Conuer-
sio panis
& vini e
instanta
ne.

¶ V T R V M prædicta conuersio sit instantanea, vel successiua? Resp. secundum oēs qd fit in instanti: nam successio in rebus naturalibus, est vel ex defectu materiæ vel formæ, vel agentis: sed hic propter nihil istorum est necessarium qd fiat successiue, ergo fit in instanti. Et verba consecrationis sunt causa huius conuersionis: sed illa finiuntur in instanti, ergo conuersio fit in instanti, scilicet, in primo instanti non esse verborum. In consecratione autem hostiæ ex vi verborum est ibi corpus Christi, & etiam anima rationalis, quæ dat formam corporeitatis: est enim ibi corpus Christi, & etiam caro Christi, de qua antea dixerat. Nisi manducaueritis carnem filij hominis: sunt & ossa &

sanguis, dicit enim Christus, Hoc est corpus meum id est humanum, & per consequens caro, & sanguis, & ossa. Nã corpus humanum (vt dicitur. 2. de anima) est corpus physicum organicum potentia vitam habens, cuius actus est anima. Caro autem capitur pro materia, & forma, etiam cum accidentibus. Sanguis verò sub specie panis est, ex naturali concomitantia, non ex vi verborum, sicuti, & anima, & diuinitas ipsa. ¶ QVAERITVR, vtrum Christus sit totus in tota hostia, & totus in qualibet parte hostiæ? Resp. iuxta fidem catholicam, affirmatiue. Sic enim expresse definitur in Conc. Florent. sub Eugenio. 4. Et item in Con. Triden. Sessio. 13. Cano. 3. cuius verba sunt. Si quis negauerit in venerabili Sacramento Eucharistiæ sub vnaquaque specie, & sub singulis cuiusque specie partibus, separatione facta, totum Christum contineri, anathema sit. S. Tho. ingenuè fatetur se nescire modum, quo Christus est in hoc sacramento. Alexan. de Ales. 4. p. q. 40. Altifiodorensis, Ricardus Bonauent. Palu. Durã. Capre. S. Tho. & omnes antiqui ponunt hunc modum, & dicunt. qd Christus est totus in tota hostia, & totus in qualibet eius parte, & qd omnes partes Christi sunt simul cum qualibet parte hostiæ: sed non simul inter se nam corpus Christi in hostia est extensiuè & septem pedum. Nec membra Christi in hostia sunt simul, sed si-

64
Christus
est totus
in tota
hostia,
& in qua
libet par-
te.

cut

cut in cælo. Quantitas enim habet duo officia, vnum est separare partem ex parte subiecti, ita q̄ caput sit extra pedes & brachia extra crura. Alterum est extendere partes in situ in ordine ad locum. Quantitas ergo in Eucharistia exercet officium primum, nō tamen secundū nā si Christi corpus non esset in hostia extensum, nō esset organizatū, nec cum figura, & viueret ibi violenter. Hunc etiā modū tenet Scotus, Maio. & Marsilius. Ex quo sequitur, q̄ corp⁹ Christi in Eucharistia verē & sine fictiōne quacūq; potest à nobis imaginari cuiuscūq; figuræ voluerimus. Et sic de pingitur crucifixus, eo modo se habere, sicut si esset vn⁹ puer tantulus, sicut est imago crucifixi in hostia: nā vbi sunt oculi imaginis, est ocul⁹ Christi: & vbi manus imaginis, ibi & manus Christi, quomodocūque figurata sit imago. Hæc non est mala imaginatio.

65

¶ QVAERITVR, an prædicta continentia & existētia corporis & sanguinis Christi & totius Christi sub speciebus panis & vini, sit vera & realis? Resp. affirmatiuē, & ita secundum fidē catholicam tenendū est. Ita enim diffinitur in Cōc. Trid. sess. 3. Cano. 1. cuius verba sunt. Si quis negauerit in sanctissimo Eucharistiæ sacramento contineri verē realiter & substantialiter corpus & sanguinem vna cum anima & diuinitate Dñi nři Iesu Christi, ac proinde

totū

totū Christū: sed dixerit tantūmodo esse in eo vt in signo, vel figura aut vtute, anathema sit. ¶ QVAERITVR, an huiusmodi realis existentia & continentia totius Christi & partium eius in hoc sacramento, duret duntaxat pro tēpore quo sacramētum est in vsu, hoc est si sit ibi verē & realiter solummodo quando sacramētum sumitur? Resp. negatiuē, sed est ibi ab instāti cōsecrationis, & transubstantiationis, vsq; dū species ipsæ panis & vini desināt esse in rerū natura, & ita de fide tenendū est. Sic enim diffinitur in Conc. Tridē. sessio. 13. Can. 4. his verbis. Si quis dixerit peracta consecratione in admirabili Eucharistiæ sacramento non esse corpus & sanguinem Dñi nři Iesu Christi, sed tantū in vsu dum sumitur, non autē ante vel post, & in hostijs seu particulis consecratis, quæ post cōmunionem reseruantur, vel supersunt non remanere verum corpus Domini, anathema sit.

66

¶ QVAERITVR, an in sacramento Eucharistiæ Christus sit adorādus adoratione latriæ non solum interno cultu, sed etiam externo? Respon. affirmatiuē, & ita secundum fidem catholicam firmiter est tenendū. Sic enim diffinitur in Cōc. Tridē. Sess. 13. Can. 6. cuius verba sunt. Si quis dixerit in sancto eucharistiæ sacramēto Christū vnigenitū Dei filiū, nō esse cultu latriæ etiā externo adorandū, atq; ideo

67

nec

nec festiua peculiari celebritate venerandum neq; in processionibus secundū laudabilē & vniuersalē ecclesiæ sanctæ ritū & consuetudinē solenniter circūgestandū, vel non publicē, vt adoretur populo proponendū, & eius adoratores esse idolatras, anathema sit.

68 ¶ **E**X quæstionibus nunc proximē diffinitis cōstat licere sacram Eucharistiā in sacrario reseruari & licere item ipsam ad infirmos honorificē deferre, & oppositæ assertiones hæreses sunt, vt patet ex Conc. Trid. sess. 13. Can. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit nō licere sacrā Eucharistiā in sacrario reseruari, sed statim post consecrationē altantibus necessariō distribuēdam, aut non licere, vt illa ad infirmos honorificē deferatur, anathema sit. Ex eisdē itē definitis quæstionibus liquet certissimūq; est Christū in Eucharistia exhibitū māducari nō tātū spūaliter, sed etiā sacramentaliter. q̄ quidē diffinitū est vbi supra Can. 8. his verbis. Si quis dixerit Christū in Eucharistia exhibitū, spiritualiter tātū manducari, & non etiā sacramentaliter, ac realiter anathema sit.

69
Christus
quomodo
mouetur
in
eucharistia.

¶ **Q**VAERITVR, vtrum Christus moueatur in hoc sacramēto? S. Tho. 3. p. q. 76. art. 6. ponit duas ppositiones. Prima, corpus Christi in Eucharistia non potest moueri localiter perse, quia non potest transire ab vna parte hostiæ ad aliam. Secunda, admodū hostiæ cor

corpus Christi mouetur localiter de per accidens, sicut motis nobis mouetur ea quæ sunt in nobis. Idē dicit Marsilius. 4. q. 7. ar. 3. dub. 5. de alijs autē motib⁹, alterationis, calefactionis corruptionis, & similib⁹, dicit S. Tho. & Scot. q̄ non est ibi capax alicuius actionis, aut passionis naturalis, saltē respectu alicuius extrinseci, respectu cuius habet se corpus Christi, sicut si esset substantia spiritualis. Et ita cōmuniter tenent oēs: & hoc non est propter impedimentum Christi, sed naturaliter. Et sic in sacramento hoc non est mobiliter Christus, nisi solo motu locali. Et si corruptis speciebus desinat ibi esse corpus Christi, non tamen dicitur corrumpi: sicut nec ego desinēs esse in hoc loco, dicor corrūpi. Manet igitur Christus tādū in speciebus, quandū maneret substantia panis, & vini, si non esset consecrata.

¶ **Q**VAERITVR, vtrum Christus possit videri in hostia? Resp. ex S. Tho. 3. p. q. 76. art. 7. & naturaliter loquendo nullus oculus corporeus, præter oculum Christi, potest videre Christū in eucharistia, nec ocul⁹ corporis glorificati. Idē dicit Scot. 4. d. 10. q. 9. & Marsilius. q. 7. art. 3. & Duran. d. 10. q. 4. Secundo dico q̄ oculus Christi in Eucharistia videt se existentē in Eucharistia. Hoc S. Tho. 3. p. q. 76. art. 7. ad secundum. Et quia litera est ibi mendosa. debet sic legi. Ad 2. dicendum, q̄ oculus corporalis

70
Christus
an vide-
ri possit
in eucha-
ristia.

ralis Christi videt se in sacramento, non tamen potest videre ipsum modum existendi quod est sub sacramento quod pertinet ad intellectum. Tercio dico, quod oculus corporalis, tam viatoris, quam beati, per miraculum potest Christum videre in Eucharistia. Hoc S. Tho. & conuenit etiam Scotus. Et hæc de oculo corporali. Vtrum verò per intellectum possit Christus videri, & eius modus existendi in hoc sacramento? Dico cum Sancto Thoma loco citato nunc quod naturaliter loquendo nullus intellectus humanus, aut angelicus, coniunctus aut separatus potest cognoscere Christum in hoc sacramento secundum quod est sub speciebus. Pater, quia iste modus existendi est super naturalis, excedens totam naturæ facultatem. Secundo dico, quod beati vident hoc mysterium, sed in verbo: nam cum hoc sacramentum sit vnum precipuum de substantia fidei, & visio corespondeat fidei & spei, beati vident illud: sicut audiuius enim sic vidimus in ciuitati Domini Dei nostri. Psalm. 47.

61
An in
miracu-
losis ap-
pariti-
onib⁹ eu-
chari-
stie sit
Christ⁹.

¶ QVAERITVR, an quando in hostia apparet puerulus, vel aliquid aliud (sicut sæpè apparuit Greg. & Paschasius) sit ibi realiter Christus? S. Thom. 3. par. q. 76. art. 8. dicit quod dupliciter potest fieri huiusmodi apparitio. Primo per modum transeuntis, ita quod subito redit hostia ad suam propriam formam, & tunc a par-

parte rei nulla est facta mutatio, sed solum ex parte oculorum, & sensuum nostrorum: sicut prophetis apparebant visiones animalium & bestiarum, quæ tamen non erat à parte rei. Fit autem hoc in Eucharistia aliquando, ut sciamus ibi esse corpus Christi. Secundo modo potest fieri talis apparitio perseueranter, & tunc à parte rei facta est vera mutatio specierum. Et si in forma carnis, aut sanguinis appareat, non sunt sumendæ propter horrorem species illæ, & quia humanis carnibus vesci illicitum videtur. Essent tamen prædictæ species adorandæ sicut antea.

¶ QVAERITVR, an accidentia maneant sine subiecto in hoc sacramento, vel an species quæ sunt in hoc sacramento habeant aliquod subiectum? S. Tho. 3. par. q. 77. art. 1. & omnes concorditer dicunt, quod accidentia manent sine subiecto in hoc sacramento. Quia non sunt in pane, cum ille iam deserit esse. Nec sunt in corpore Christi, quia accidens migrare non potest de subiecto in subiectum. Et etiam quia Christus habet iam alia accidentia, nec ista conueniunt illi. Et sic est determinatum in capit. firmiter de summa Trinitate & fide catholica. Quantitas autem est sine subiecto miraculose à Deo sustentata. Aliæ verò qualitates, ut albedo, caliditas, frigiditas, & aliæ similes sunt in quantitate sine miraculo, & si-

72
An acci-
dentia
maneant
sine subie-
cto in e-
ucharis-
tia.

& sine speciali Dei concursu. Sicut, n. in actib⁹ naturalibus principale agens est substantia, tamen non mediante se, sed mediante accidente: sic in causalitate causæ materialis, principale subiectū accidentiū est substantia corporea, sed non immediatē, sed quantitate mediante. Et tales qualitates sine miraculo nouo, habent suas operationes: nā species vini consecrati frige faciūt naturaliter, si vinū erat frigidū: nā frige facere nō cōuenit substantiæ, nisi frigiditatis ratione: cū ergo ibi sit frigiditas, naturaliter frige facit. Sic igitur species cōsecratę faciūt & pducunt, quicquid agere & producere possent, si manerent cum substantia panis, & vini.

¶ QVAERITVR, vtrum vino consecrato possit misceri aliquis liquor non consecratus? & si talis mixtio fiat, an sit totum consecratū, vel pars, aut nihil: vel pars sic, & pars nō? Hæc est gravis difficultas. S. Tho. 3. p. q. 77. ar. 8. ponit aliquas propositiones. Prima, si misceantur duo liquores diuersarum specierum, si sint in quantitate sufficienti, & fiat perfecta mixtio, vtrunq; corrumpitur, & fit vnū tertium. Secunda si misceantur duo liquores eiusdem speciei & in quantitate sufficienti, vtrūq; corrūpitur, & fit vnum tertium. Tertia, si vino consecrato apponatur tandundē aquæ, vel alterius liquoris, non manet ibi corpus Christi: iā enim non est vinum. Quarta, si vino consecrato misceatur

seatur aliud vinum non consecratum eiusdē speciei in quātitate sufficienti, non manet ibi corpus Christi. Sed hoc vltimū intellige, quādo per multum tempus, & per motū magnū (quod rarō continget) fieret perfecta mixtio. Tūc enim nō manerent partes vini cōsecrati, quæ essent diuise subintrātibus alijs vini super additi. Vnde post sumpcionē sanguinis, ecclesia consuevit accipere vis vinum, vt si māserit aliquid sanguinis, assumatur. Dico ergo sine metu, qd etiam addito multo vino non consecrato, manet ibi corpus Christi, & sanguis eius: & consequenter qd in secunda ablutione, melius erit assumere plus aquæ, quā vini: quia tunc corrumpentur species vini.

¶ QVAERITVR, quæ sit forma sacramenti? Resp. secundū oēs, & est determinatio ecclesiæ in c. cum Martha. de celebratione missarū & in Conc. Florē. forma consecrationis panis est hæc, Hoc est enim corpus meum. Et forma cōsecrationis vini hæc, Hic est enim calix sanguinis mei, noui & æterni testamenti, mysteriū fidei, qui pro vobis & p multis effundetur in remissionem peccatorum. Et oppositū dicere est pessimus error. Et male de hoc dubitat Erasmus in annotatione. i. Corinthi. ii. vbi ait, Vt nam Paulus nobis traderet quib⁹ verbis facer ille panis consecrari deberet. Verē miror, non de erroribus horum granuatiſtarum, sed de

73
An vino
cōsecra-
to possit
misceri
alius li-
quor.

74
Forma
cōsecra-
tiōis pa-
nis & vi-
ni.

eorū superbia maxima, qui non habentes auctoritatem pro se, reuocant hoc indubiū. Sed illis dimissis, dicimus hanc esse formam consecrationis Eucharistiæ, qua usus est Christus in vltima cœna, Hoc est enim corpus meum. Et ita etiam apertè dicit. S. Cypria. de cœna Dñi in principio, & Ambro. lib. de sacramentis, & habetur de conse. d. 2. cap. conse. & c. Illa autē verba quæ præcedunt formam consecrationis scilicet, Qui pridie quā pateretur, & c. licet Scotus dicat esse ita necessaria, vt sine ipsis esset dubia consecratio: melius tamē S. Tho. 3. p. q. 78. art. 1. 4. & Durand. d. 8. dicunt non esse necessaria, necessitate sacramenti, cum non sint forma: propter ordinationem tamen ecclesiæ nō liceret ea prætermittere. In cōsecratione verò sanguinis calicis forma est, Hic est enim calix sanguinis mei. Hæc sola verba secundū cōmunem opinionem sunt sufficientia ad consecrationem sanguinis. Reliqua verò quæ sequuntur, scilicet, noui, & æterni testamenti, & c. sunt de perfectione formæ, & non de essentia sacramenti: sicut ly, ego, in forma baptismi. Hoc patet, quia Græci ita consecrant sanguinem, nec ob hoc sunt damnati ab ecclesia, & in missali B. Basilij illa sola verba tanquam forma erāt rubeis literis scripta. Scotus tamē admonet qd sacerdos non debet intendere consecrare per ista, vel illa verba: sed debet absolutè consecrare,

re, dicens omnia illa verba, quæ sunt in forma qua nūc ecclesia nra vtitur. Ly, enim, in vtraq; forma nō est de essentia sacramēti, null⁹. n. euāgelista ponit illud: male tamē faceret qd omitteret illud. Potest etiam forma dici quacūq; lingua: sed tamen variare illā, & alia lingua dicere, peccatum esset, licet sacramentum teneret. ¶ **QVAERITVR**, quid demonstratur in forma Eucharistiæ per illud pronome, hoc? Resp. qd licet de hoc sint variæ opiniones, tenendū tamen est cum S. Thom. 3. p. q. 78. art. 5. & super epist. 1. Cor. 11. vbi ponit aliquas propositiones. Prima, Tam Christus, quā sacerdos, aliquid demonstrat per ly, hoc, quia aliās verba nō applicarentur materiæ. Secunda, Per ly, hoc, nō demonstratur aliquid singulare, & discretè: sed dicitur in generali & indistinctè: & sensus est contentum sub his speciebus, est corpus meū. Sicut cum dicimus, Hic est calix, & c. intelligitur, cōtēntum in hoc calice, est sanguis meus. Sicut quando demonstro marsupium, & dico hoc est aurū: sensus est, qd cōtinetur hoc est aurū. Sic etiā in forma significatur, qd cōtinetur vel continebitur hic, est corpus meū. Idē tenet Ricard. 4. d. 8. q. 1. art. 3. & Durā. d. 8. q. 2. ad primū argumentū principale. & Capre. d. 8. & 9. q. vnica. ad argumenta contra 5. conclusionē. & Altifiod. & Glos. super Matthæum. 26. & Marci. 14. q. 6. Et est manifestum, nam illa forma,

75
Quid de
Imōstret
pronomē
hoc in
cōsecra-
tione pa-
nis.

ma, Hoc est corp⁹ meū, nihil aliud facit, nisi q^d corpus Christi contineatur sub his speciebus, ergo hoc ipsum significatur per formam.

76
Effectus
eucharis-
tiz.

¶ QVÆRITVR, qui sint effectus huius sacramenti? Resp. S. Tho. 3. p. q. 79. art. 1. q^d pri- mus effectus est collatio gratiæ: hæc autē grā confertur in sumptione, vt patet Ioan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meū sangui- nem, in me manet & ego in eo. Gratias quas p^{ro}- mittit Christus in hoc sacramento, promittit ratione sumptionis: ergo ante sumptionem nō conferuntur: & de hoc non est dubitandū. Da- tur autē prædicta grā immediatē in ipsa sum- ptione. Et omnibus sumentibus Eucharistiam confertur æqualis gratia ratione sacramēti ex opere operato. Non tamen ideo datur maior gratia, quia recipitur sub vtraq; specie: nā alias qui maiore hostiā sumeret, maiorem percipe- ret gratiam ratione quantitatis cōtinuē, q^d est falsum: ac proinde nec ratione quantitatis dis- cretæ, cum sub specie panis & vini sit vnicum sacramentum. Et alias fraudaretur populus magna gratia sacrificij: cum profectō pia ma- ter ecclesia nō negaret illud sub vtraq; specie, si daretur maior gratia. Iste autem effectus gra- tiæ non impeditur per peccatum veniale: licet enim quis recipiat Eucharistiam in actuali pec- cato veniali, non ideo impeditur augmentum gratiæ in eo, vt ait. S. Tho. 3. p. q. 79. art. 8. quia alias esset magnū periculū. Quis enim sine pec-

cato veniali accederet sepe? p^{er} peccatū aut ve- niale impeditur actualis sensus gust⁹ & dele- ctatio spiritualis. Nec etiā requiritur tūc mot⁹ liberi arbitrij actualiter cōcomitās sumptionē eucharistiæ: sufficit. n. mot⁹ liberi arbitrij præ- cedens, vt etiam dicit. S. Thom. 4. dist. 15. q. 1. art. 3. q. 2. ad 2.

¶ QVÆRITVR, an per hoc sacramen- tum remittatur peccatum mortale, an scilicet possit quis accedere ad Eucharistiam in pecca- to mortali ita q^d non peccet mortaliter de no- uo? Resp. q^d dupliciter potest quis accedere cū mortali. Vno modo sciēter, & talis semper pec- cat mortaliter de nouo. Non dijudicans corp⁹ Dñi, iudicium sibi manducat & bibit. Secūdo modo ignoranter, quia scilicet doluit, & credi- dit se habuisse sufficientē dolorē: cum tamē in rei veritate talis dolor nō fuerit sufficiens: & talis nō accedit indignē, nec peccat mortaliter quinimo virtute sacramenti remittitur præce- dens peccatū. Hoc S. Tho. 3. p. q. 79. art. 3. & q. 80. art. 4. & Alexan. de Ales. 4. p. q. 46. mēb. 3. ad secundum. & Bonauē. 4. d. 9. q. 7. & Gabri. in Canone, lectio 8. & Marfil. 4. q. 6. ar. 4. cōclu- sione. 1. & Gerson in multis locis, & super ma- gistrū tracta. 9. p. 3. Adrianus. q. 1. de Eucharis- tia, & oēs, præter vnū Maio. Patet autē hoc. nā alias cum nō possit homo scire, vtrum odio vel amore sit dignus (iuxta illud, Nihil mihi

77
Per Eu-
chari. re-
mittit
peccatū
mortale

consciū sum, sed nō in hoc iustificatus sum. 1. Corin. 4 & Iob. 9. Verebar oīa opera mea: & ibidem, si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea. & De propitiato peccato noli esse sine metu. Ecclesi. 5.)periculosissimū esset accedere ad Eucharistiā, & talis exponeret se periculo peccati mortalis, cū nemo sciat se sine peccato accedere. Item Ioannis 6. dicit Christus, panis verus est qui de cælo descendit & dat vitā mundo, cū igitur accedens in gratia, iā habet vitā: si aliquando existenti in mortali inculpabiliter ignorato, non daret gratiam nunquā esset verum q̄ hic panis vitā daret mūdo. Satis est igitur, ad hoc vt quilibet secur⁹ accedat ad Eucharistiā, q̄ doleat de præteritis & proponat cauere futura, licet aliquando nō sint remissa peccata: & tūc remissionem eorū accipiet, non ratione cōtritionis, quæ perficitur: sed ratione sacramenti, quod secundū Augustinum & sanctos viuificat mortuos, & semper sic accedens habebit gratiā. Et licet de hoc aliquid dubitent, ego tamen nullum dubium habeo. An verò huius sacramēti præcipuus effectus sit remissio peccatorum, dicēs secundū fidem catholicā, negatiuē, ita enim diffinitur in Con. Trid. Sessi. 13. Can. 5. vbi sic dicitur. Si quis dixerit vel præcipuū fructū sanctissimæ Eucharistiæ esse remissionē peccatorū, vel ex ea non alios effectus prouenire, anathema sit.

QVAE.

¶ QVAERITVR, an ante sumptionē eucharistiæ sit necessaria cōfessio, vel an sufficiat sola contritio cum proposito confitendi peccata semel in anno? Rel. sentētia omnīū Theologorū. S. Th. Durā. Scot. Pal. Alexā. Bonauē. Gabriel. Ochan. & aliorum est, q̄ necessarium est confiteri omnia peccata mortalia antequā accedamus ad eucharistiā. Quæ sentētia adeo certa & firma est, vt nulli iam liceat de opposito aliquid etiam opinatiuē asserere. Hoc patet ex concilio Trident. Sessio. 13. De eucharistia. cap. 7. & iterum immediatē post Canonē vndecimū, idem diffinit sub his verbis. Et ne tantum sacramentū indignē, atq; ideo in mortem & cōdemnationem sumatur, statuit atq; declarat ipsa sancta Synodus illis quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcūq; etiā se contritos existiment habita copia confessoris, necessariō præmittendam esse confessionē sacramentalem. Si quis autem contrariū dicere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicē disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat. Hoc autē præducti doctores non solum dicunt iure positio tantum, sed etiam iure diuino: & hoc habitum est semper pro certo, & ab antiquo. Vnde Hugo de sancto Victore, vir magnæ auctoritatis, in lib. de Ecclesiastica potesta. dicit. Audacter dico, si ante sacerdotis confessionē quis

F 4. accel-

78
Ante sū-
ptionē
euchar-
istiæ prę
requiri-
tur con-
fessio.

accesserit ad corpus & sanguinē Christi, reus erit corporis & sanguinis domini, quantūvis poeniteat, & vehemēter doleat, & ingemiscat. Hoc autem dixit. 60. annis ante Inno. 3. qui instituit ea. omnis vtriusq; sexus. Ex quo pater, q̄ non de nouo in prædicto ea. fuit positū præceptum de confessione ante Eucharistiam præmittenda. Et Cypria. in epistola an fratres consistentes in plebe, reprehendit Episcopos sui episcopatus Cartaginēsis, eo q̄ non memores euangelij, & suæ auctoritatis, lapsis dabāt eucharistiam ante confessionem. Idē dicit (& adhuc acrius) in libello ad lapsos, & in alijs locis multis. Et lib. 6. Ecclesiasticæ historiæ refert. Eusebius de Philippo Imperatore, q̄ cū in die Paschæ communicare vellet, non fuit permissus ab episcopis, nisi prius confiteretur peccata. Omnino igitur tenendum est contra Caieta. necessariā esse confessionē sacramentalē ante sumptionem eucharistiæ. Quod etiā probatur ex consuetudine ecclesiæ: quam frangētes putant se grauer errare. Itē eucharistia est sacramentum vnitatis ecclesiasticæ: ergo recipiens illam oportet, non solum vt reconcilietur Deo per contritionem, sed etiam ministris ecclesiæ per confessionē. Itē Mat. 6. Christus dicit, Si offers mun⁹ tuū ante altare, & ibi recordatus fueris, q̄ frater tu⁹ habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus ante altare, & vade reconcilia fratri tuo. Hęc igitur sentētia tenēda est,

quāuis nō putē hereticum, quod Caiet. dicit. ¶ QVAERITVR, an liceat aliquādo sumere eucharistiam ante confessionem? Resp. secūdam omnes, q̄ sic. Primò quando quis tēpore necessitatis, quo tenetur sumere eucharistiam non habet copiam cōfessoris. Cum enim præcepta dñi suauia sint, nec præcepta positiua militent contra ius naturale, non tenemur ea implere cū infamia nra: ac proinde si parochus ruanus, nō habet cōfessorem, & si non celebrat se diffamat, celebrare potest sine præuia cōfessione. Et eodē modo si ego habeā casus reueruatos, & non est episcopus præsens, & si non celebroy infamor, possum celebrare sine confessione peccati reueruati. Item propter reuerentiā sacramenti, putā si cœpi celebrare, & in ipsa celebratione meminero alicu⁹ peccati mortalis, non oportet vt relinquā missam, quia facerē irreuerentiam eucharistiæ: & hoc etiam si sim in ipso principio missæ. licet solum introitū dixerim. Ita tenet Ricar. Palu. & alij: quod credo verum, quanuis Archiepiscopus Florentinus dicat, q̄ si ante consecrationē recordetur & possit sine scandalo quærere cōfessorem, debet illum quærere. Sed non credo hoc esse verum. Idē dicendū est de his qui sunt ibi parati ad recipiendā eucharistiā, qui si ibi recordati fuerint alicuius mortalis, securē possunt cōmunicare, etiā ante confessionem, propter reuerentiam sacramenti. Nec de hoc dubito.

79
1. Casus
Aliquan
do licet
sumere
euchari
stiā sine
præuia
cōfessio
ne.

Secūdo.

80
An Eu-
charist.
sic dan-
da pecca-
toribus.

QVAERITVR, vtrū sacerdos debeat da-
re Eucharistiā peccatori perseverāte in pecca-
to, & petenti eam? Resp. primò secundū oēs,
q̄ publico peccatori, concubinario, vsurario,
meretrici, & similibus non debet dari eucha-
ristia: quia esset mittere margaritas ante porcos,
& sanctū dare canibus. Itē quia talis publicus
peccator, nō habet ius ad petendum sacramē-
tū quia est sibi prohibitum. 1. Corin. II. Pro-
bet autē seipsum homo, & sic de pane illo edat:
ergo qui negat ei sacramentum, non facit ei in-
iuriam. Per publicum autē peccatorem intelli-
gimus cū S. Tho. 3. p. q. 80. art. 6. & 4. d. 9. q. 1.
art. 1. eū qui damnatur à iudice propter euidē-
tiam facti, cuius populus est testis: vt dicitur in
cap. cū dilectus de purgatione canonica. & c.
euidētia. de accusationib. & c. tua nos. de coha-
bitatione clericorū, & mulie. talibus igitur ne-
ganda est eucharistia. Verū est q̄ si his qui est
publicus peccator in vno loco, accedat ad me
in alio loco distanti, in quo reputatur bon⁹, nec
potest fama facilē ad hūc locum peruenire, &
petat eucharistiā: probabile, videtur mihi q̄
teneor illi dare, quia aliās offenderem eū graui-
ter. Si autem publicus peccator, secretē pœni-
tuit, & petit eucharistiā in publico, nō debeo il-
li dare, quousq; ostendat penitentiā suā exte-
rius. Si verò secretē pœnituit, & secretē petit,
debeo illi dare eucharistiā: nisi existimetur, q̄

hoc

hoc factū veniet in publicum. Si autē peccator
occultus, quē ego & aliqui alij scimus peccato-
rem, publicē petat eucharistiā, danda est illi:
quod etiā fecit Christus cū Iuda: aliās diffama-
rem eū. Admoneat tamē eum parochus secre-
tē si possit, vt dicitur in cap. 2. de officio ordi-
narij. Si autē peccator occult⁹ occultē petat, siue
sacerdos sciat ei⁹ peccatū in cōfessione, siue ex-
tra cōfessionē, debet ei denegare: q̄ nullo mo-
do ei nocet. Ita tenet S. Th. 4. d. 9. q. 1. art. 5. q. 2.

QVAERITVR, vtrū pollutio nocturna im-
pediat sumptionē eucharistiæ. Pro respōsione
notandū cū Palu. 4. d. 6. q. 3. q̄ pollutio noctur-
na nunquā est peccatū, sed signū, aut effectus
peccati. Et idē dicit S. Tho. 4. d. 9. q. 1. ar. 2. & 3.
p. q. 80. art. 7. quia talis actus non est immedia-
tē in potestate hominis. Si igitur ille act⁹ sequa-
tur ex causā culpabili mortaliter, tūc dicit Ri-
car. & quidā alij, q̄ impedit sumptionē eucha-
ristiæ, ita q̄ peccaret mortaliter, qui post illā
accederet ad sacramentū. Sed dicēdū est abso-
lutē, q̄ nulla pollutio nocturna impedit sum-
ptionē eucharistiæ sub poena peccati mortalis.
Hoc tenet Palu. 4. d. 9. q. 4. cōclusionē. 2. & Ga-
bri. lect. 10. in canone, & Gerson. de materia ce-
lebrationis, consideratione 7. & Mayo. d. 9. q. 2.
& Syluest. verbo Eucharistia, & Bonauē. d. 12.
q. 3. Hoc patet, nam post cōfessionē non ma-
net, nisi quædā immūditia corporalis: sed vt di-
citur

citur Matth. 18. Non lotis manibus māducare
 nō coinquinat hominē ergo. Itē, quia vel hoc
 impedit sumptionē eucharistię, ppter malitiā:
 & hoc nō, q̄a maiora peccata, scilicet blasphem-
 ia & periuriū, non impediūt. Vel propter di-
 stractionem & turbationē: & hoc nō: quia legi-
 timus cōcubitus non impedit, cū tamē equa-
 liter dissoluat mētē, sicut illegitim⁹, imō & am-
 plius cū sit in vigilia: ergo pollutio nocturna
 nō impedit sumptionē eucharistię. Si vero pol-
 lutio fuerit mortalis, accedere ad sacramētum
 erit veniale, ppter quandā irreuerentiam, quia
 mens multum distracta est. Et sancti consulūt
 vt tales per aliquod tēpus abstineant, scilicet
 vsq; ad diē sequentē, vel per 24. horas vt dicit
 Alber. Alexā. & S. Tho. Et etiā si pollutio fue-
 rit merē naturalis, ppter reuerentiā sacramen-
 ti melius erit non accedere illa die. Et ita consu-
 lunt decreta, cap. testamentū. & c. non est, d. 6.
 Et hoc nisi fuerit festum aliquod, vel causatur
 nota aliqua apud videntes, q̄ iste non celebrat
 tunc enim melius erit celebrare: Ista autem ir-
 reuerentia non facit q̄ sit peccatū veniale acce-
 dere ad eucharistiā, quia talis immunditia fuit
 merē naturalis. Ita dicit S. Tho. 3. p. q. 80. art. 7.
 1. vbi ait, q̄ id quod cōsulunt sancti, totum est
 de congruitate & consilio. Post concubitū aut
 coniugalem, Grego. 33. q. 4. c. vir cum propria.
 dicit, q̄ si accessit voluntatis causa, abstineat: si
 autē

autem ratione prolis, suo iudicio relinquatur.
 Breuiter dico, q̄ accedere ad eucharistiā post
 legitimū concubitū non est peccatum. Post
 quamcunq; verō aliam pollutionē in vigilia,
 fornicationē, aut adulteriū, accedere ad eucha-
 ristiam etiam post pœnitentiam & confessio-
 nem, magna irreuerentia est, sed nō peccatum
 mortale, secluso contemptu: melius tamen es-
 set tūc abstinere. Post sumptionem etiā eucha-
 ristie bonum est, quod vir a propria vxore ab-
 stineat, sed non est necessarium.

¶ QVAERITVR, an accedēs ad eucharistiā
 debeat esse ieiunus? Resp. omnino q̄ sic. S. Th.
 3. p. q. 80. art. 8. allegat August. Epist. 118. in re-
 sponzione ad Ianuarium. Et habetur de con-
 secra. d. 2. c. liquido. vbi dicitur, placuit spiritui
 sancto, & ita apostoli ordinauerunt, & ita ser-
 uatur per totū orbem vt non sumeretur cib⁹
 ante corpus dominicū. Idē dicitur in concilio
 Carthaginēsi. Et habetur de conse. d. 1. c. sacra-
 menta. & c. ex parte de celebratione missarū.
 phibetur sacerdos ne bis celebraturus, in pri-
 ma celebratione sumat ablutionē. Vide etiam
 ca. mihī 7. q. 1. Christus autem eucharistiā de-
 dit apostolis post cœnā, quia secūdum ritum
 legis, illa hora debeat celebrari pascha, & pri⁹
 debuit plenē legē obseruare, quā hoc sacra-
 mentum instituere. Et voluit vltimo loco hoc
 tam grande donum relinquere, quo vehemē-
 tius

82
 Euchar-
 istia à ie-
 iunis su-
 menda.

tius commendaret mysterij illius altitudinē. Institutio aut apostolorū fuit legitima, vt cū maiori reuerentia ad tantū sacramētum accedatur. Si enim Leui. 10. prohibetur Aaron & filijs eius ne bibant vinū, nec omne quod inebriare potest, quando erat sanctuarium intraturi, vt haberent scientiam discernendi inter sacrum & prophanū, inter pollutū & immūdam: multo magis sacerdotibus celebraturis conuenit, vt ieiuni accedant ad tam admirabile sacramētū. Hoc igitur de fide tenendū est, & oppositū est erroneū, & hæreticū, vt determinatū est in conc. Constantiensi, Sessi. 13. quāuis derideat hæreticissimus ille Luthes.

¶ **S E D** dubitatur, an saltē aliquando liceat sacerdoti celebrare post prandiū, seu consecrare, vt det eucharistiā exillenti in extrema necessitate? Maio. d. 9. q. 3. ad. 5. dicit q̄ licet: imò in fermentato, & sine alijs solennitatibus potest consecrare secretē: quia diuinum ius derogat posituum, cū ergo esse ieiunum, & consecrare in azymo sit de iure posituum, cōmunicare verō sit præceptum diuinum: sequitur, q̄ primum non potest impedire secundum. Oppositum tenet Paludanus d. 9. vbi ait, q̄ non licet, & hoc credo probabilius. Itē videtur cōtra ius diuinum consecrare panē sine vino, & econtrā. Et est contra cap. cōperimus. de cōsecra. d. 2. Et consecrare in fermentato, & sine solenni-

solennitatibus prohibitum est, ac proinde nō est faciendum. Si commodē fieri potest, propter reuerentiam sacramenti, detur eucharistia manē infirmis antequam aliquid sumatur. Si aut hoc cōmodē fieri nō potest, detur illis etiam post cibum sine scrupulo. Ita enim tenet vsus ecclesiæ, & oēs doctores, & meritō quidē: nā quod propter iustitiam institutum est, nō debet contra charitatē militare. Debet igitur recipiēs eucharistiā esse omnino ieiunus. Verū est, quod si cū quis lauatur, gustaret paululum aquæ, vel vini, præter intentionē, nō ideo impediatur sumere eucharistiā, dū tamē fuerit in parua quātitate. Et sic tenet S. Tho. & oēs. Idem dicito, si cibi frustum parū manserit inter dentes, & præter intētionem deglutatur. Si etiam post ablutionē inuenerit sacerdos reliquiā hostiæ, potest & debet eā accipere, quia ieiunus incepit, & eius officiū nondū est determinatum. Itē quia aliās non posset sufficiēter occurrere necessitatibus, & difficultatibus, nam frequēter post solutionē, inueniūtur reliquię. Patet etiam, quia in parasceue sumitur particula hostiæ posita in vino, etiam si post primū haustum particula adhæreat calici.

¶ **QVAERITVR**, quibus sit danda eucharistia, vtrum possit dari non habentibus vsum rationis? S. Tho. 4. d. 9. & 3. p. q. 80. art. 9. cum alijs doctoribus respondet cum dist. Non habent

83
An aliqui
Euchari-
stia pos-
sit sumi
à non ie-
iuno.

84
An sit dā-
da eucha-
ristia. nō
habētib⁹
vsum ra-
tionis.

bentes vsum rationis sunt in duplici differen-
tia: quidam qui dicuntur non habere, quia pa-
rum habent, vt sunt hebetes, & rudes: & illis
nullo modo est eucharistia negāda. Alij sunt
totaliter priuati vfu rationis. Et isti sunt in du-
plici differentia: quidā qui nunquam habue-
runt vsum rationis, vt sunt pueri, & amentes a
naniuitate: & talibus non est dāda eucharistia;
quia non habēt deuotionē, nec dijudicāt cor-
pus dñi ab alijs cibis. Alij sunt qui aliquando
habuerūt vsum rationis, vt phrenetici: & tali-
b⁹ si non sit periculū irreuerentiæ, vel vomit⁹
& prius poenituerint & habuerint deuotionē
ad eucharistiā, & petierint: licet postea in phre-
nesim inciderint, non debet negari: quia per
ea quæ naturalia sunt, non debet quis perde-
re beneficia gratuita. Hoc probatur duobus de-
cretis. c. qui recedunt. & c. his qui 26. q. 6. & ta-
les recipient in sumptione eucharistiæ gratiā,
& oēs alios effectus sacramentalis: licet in hoc nō
cōueniat Caieta. 4. p. q. 7. ar. 1. sed oppositū cū
S. Tho. credo verum. De pueris etiam licet cō-
suetum fuerit olim apud aliquas ecclesias, vt
daretur eis eucharistia, dicimus cum S. Tho.
quod non tenentur eam recipere: nec conue-
niens est quod illis detur. Hoc patet ex vfu ec-
clesiæ, quæ quidē non permetteretur tā enor-
miter errare. Item quia pueri post baptismum
sunt in gratia, quam non possunt perdere sine cul-

culpa sua: sed culpā ante vsum rationis cōmit-
tere nō possunt, ergo nō tenentur de necessita-
te recipere eucharistiā: aliās baptismus nō suf-
ficeret ad salutē, quod asserere est hæreticū. Et
ita diffinitū est in Conci. Tridenti. sessio. 21. de
cōmunionē. Cano. 4. Cuius verba sunt. Si quis
dixerit paruulis antequam ad annos discretio-
nis peruenerint, necessariā esse eucharistiæ cō-
munionē, Anathema sit. Idē habetur in eadē
sessio. Can. 4. Secūdo dicimus quod huiusmo-
di paruulis nullo pacto est dāda eucharistia
propter pericula vomitus, & eructationis, vel
alterius irreuerentiæ, quæ frequens est in pue-
ris. Ideo nunc in ecclesia illis eucharistiā con-
ferre, sacrilegiū esset. Si autē de facto daretur
illis, reciperent gratiam.

QVAERITVR, vtrū liceat quotidie sumere
eucharistiā? S. Tho. 3. p. q. 80. ar. 10. respōdet, q
eucharistia dupliciter cōsideratur, vno modo
secundum se, secundū q cōfert gratiā ex ope-
re operato sumenti ipsam. Et quantū ad hoc
non solū quotidie, verū sepe in die quolibet
esset sumēda, vt gratia augeretur. Secūdo mo-
do potest cōsiderari ex parte nostra, ex qua re-
quiritur reuerētia, & deuotio: & secundū hoc
non est cōueniens, quod homo accedat quoti-
escūq. potuerit, sed expectet cōmodū tempus
quo sit deuotus. Qui igitur se inuenerit cū de-
uotione,

85.
An lice-
at quoti-
die eu-
charist.
sumere.

uotione, & nō distractū, laudabiliter quotidie cōmunicabit: vt patet ex cōsuetudine primiti-
 ux ecclesiæ. Et quia nunc etiā laudantur quā
 quotidie celebrant. Patet etiā Aug. autoritate
 de verbis dñi, panis (inquit) iste quotidianus
 est, accipe quotidie, vt quotidie tibi profit: sic
 tamen viue, vt quotidie merearis accipere. Sed
 quia sunt multa impedimenta, laudabile est a-
 liquando abstinere, vi Aug. dicit lib. de ecclesi-
 dogmatibus. Et habetur in ca. quotidie. de cō-
 secra. d. 2. quotidie cōmunicare, nec laudo, nec
 vitupero. Gerson super magistrū, tract. 9. dicit
 q̄ illi qui propterea q̄ frigidi sunt (alioquin si
 ne peccato) recedūt ab eucharistia, sunt similes
 illis qui frigēt, & nolūt accedere ad ignē. Effe-
 ctus enim eucharistiæ est ipsa deuotio, nūquid
 prius vis effectū eucharistiæ quā ipsam eucha-
 ristia? Presbyteris igitur laudabilius est cōmu-
 nicare quotidie. Vnde Gregorius. 4. lib. dialo-
 gorū. c. 56. refert Calsiū Narmensiū episcopū
 quotidie celebrantē, & in celebratione stantē,
 Et dicit mandatū domini accepisse per reuela-
 tionē cuidam alteri factā, operare q̄ operaris,
 non cesset manus tua, non cesset pes tuus. &c.
 Et Ambrosius, Graue est q̄ ad mensam tuā,
 mundo corde, & innocentibus manibus non
 venimus: sed grauis est, si quia peccata metui-
 mus, sacrificiū non reddamus. De secularibus
 autē dicimus, in primitiua ecclesia eos frequē-
 tissime

tissimē, & forsan quotidie communicasse. Po-
 stea cessante numero fideiū, tēpore Augusti-
 ni fiebat hoc rariū, quibusdam quotidie, alijs
 dominicis diebus hoc facientibus, vt ait Aug.
 in epistola ad Ianuariū. Et habetur. 12. d. c. illa
 autē. Postea Fabianus Papa præcepit, vt saltē
 ter in anno oēs cōmunicarent. s. in Pascha, Pē-
 tecoste, & in Natiuitate domini. Tandē Papa
 Innocentius iij. vel propter multitudinē fide-
 liū, vel propter eorū in deuotionem, traxit cō-
 munionē ad hoc, vt satisfacerent sumendo se-
 mel in anno, vt patet in cap. omnis vtriusq. se-
 xus. de pœnitentijs, & remissionibus. Lauda-
 bile tamen est vt sæpe fideles cōmunicent.

QVAERITVR, an sit præceptū de sum-
 ptione eucharistiæ? S. Tho. 3. p. q. 80. art. 11. po-
 nit duas cōclusiones. Prima. Ex præcepto di-
 uino tenentur oēs fideles cōmunicare. Patet
 Ioannis. 6. Nisi manducaueritis carnē filij ho-
 minis, & biberitis eius sanguinē, non habebi-
 tis vitam in vobis. Itē consuetū est in ecclesia
 infirmos cōmunicare, quod nō est præceptū
 in iure positiuo: & qui hoc trasgreditur, putat
 se graue malū fecisse, ergo præceptū est in iu-
 re diuino. Hoc tenet Durā. 4. d. 9. q. 2. & Palu-
 d. 9. q. 1. Et hoc præceptū diuinū obligat sicut
 alia præcepta affirmatiua tēpore necessitatis:
 quando scilicet qui est in tali statu, q̄ iā proba-
 biliter credit se non habiturū vltimis oppor-
 tuni-

86.
 An sit
 præce-
 ptum su-
 medi eu-
 charistiæ

tunitatē recipiendi. Secunda conclusio. S. Th. Ex statuto ecclesie quilibet fidelis tenetur cōmunicare semel in anno: vt patet in. c. omnis vtriusq. sexus. Qui autē iam cōmunicauerit in vita, & semel in anno, in articulo mortis nō cōmunicans propter negligentia quādam, non peccabit mortaliter: vt bene dicit Syluester verbo, eucharistia. 3. Hoc patet, quia dāntis ad mortē non datur eucharistia. Verū est qd hęc est pessima consuetudo iudicum, prætendunt enim reuerentiā eucharistie, sed sunt fabulæ, non putant se esse iudices nisi occidant, tamē nō dāntur tāquā rei peccati mortalis.

87

An sic cō
municā
dū sub v
traq. spe
cie.

¶ **QVAERITVR**, vtrum sit necessarium sumere eucharistiā sub vtraq. specie (Resp. qd secundum fidē catholicā nec est ex Dei praecepto, nec de necessitate salutis, vt oēs Christi fideles adulti sumant eucharistie sacramentum sub vtraq. specie, & oppositū asserere est hæreticum. vt definitū est in Conc. Trid. sessio. 21. Cano. 1. cuius hæc sunt verba. Si quis dixerit ex Dei praecepto vel necessitate salutis oēs & singulos Christi fideles vtrāq. speciem sanctissimi eucharistie sacramēti sumere debere, Anathema sit. Dicimus vterius qd in primitiua ecclesia fuit consuetudo sumendi eucharistiā sub vtraq. specie, vt patet. 1. Corint. 10. Vnus panis & vnū corpus multi sumus, oēs qui de vno pane & de vno calice participamus. Et hoc

hoc etiā dicit Cyprianus in sermone de lapsis. Et dicuntur Græci modō sic populū cōmunicare. Sed in Concil. Constantiensi, & Basiliensi interdictū est sub pœna excommunicationis, ne seculares cōmunicemus sub vtraq. specie, & dānti sunt vt hæretici, qui dicebant esse necessariū sub vtraq. specie cōmunicare. Et hoc cōgruē ordinatū est, quia sæpe contingeret periculū effusionis sanguinis, si totū populo dāndus esset. Itē quia aliquibus est horridū vinū, maximē fœminis. Itē vt euitaretur error Nestorianorū hæreticorū dicētium, qd sub specie panis non est nisi corpus, & sub specie vini nō nisi sanguis. Ideo sub vnica specie cōmunicatur populus: vt ostēdatur qd est totus Christus sub qualibet specie. Sunt autē verē hæretici & tāquam hæretici puniendi asserentes ecclesiā errasse dū supradictis prohibuit sub vtraq. specie cōmunicare. Similiter & hæretici sunt & tanquā tales puniendi, asserentes ecclesiā non iustis causis & rationibus fuisse adductam dū illud prohibuit. Hæc patent ex eodē Concil. Trid. sessio. 21. de cōmunionē. Cano. 2. Cuius verba sunt. Si quis dixerit sanctā ecclesiā catholicam non iustis causis & rationibus adductam fuisse vt laicos atq. etiā clericos non conficientes, sub panis tantūmodo specie cōmunicaret, aut in eo errasse, Anathema sit. Sacerdos autē necessariō debet sumere sub vtraq. specie.

specie: vt patet in cap. comperimus. de conse.
distinēt. 2. & sunt verba Gelasij Papę. vbi dici-
tur esse grande sacrilegiū consecrare sub alte-
ra specie tantū. Præceptū est igitur sacerdo-
tibus quod cōmunicent sub vtraq; specie. Et
videtur quod sit præceptū diuinū, quia aliās
nō esset sacramentū perfectū: quia nō est
perfecta refectio sub vnica specie, sacramentū
verō eucharistię est quædā refectio.

88
An mi-
nister eu-
charistię
sit sacer-
dos.

QVAERITVR, an ministri huius sacra-
menti sit sacerdos? Resp. q. nō est licitum du-
bitare de hoc. Patet in cap. firmiter de summa
Trini. & fide catholica. Et in Conc. Florē. Et
etiā patet ex vi ipsius nominis, sacerdos. n. di-
citur à sacrificando, sed eucharistia est sacrafi-
ciū: ergo ad solum sacerdotē spectat. Itē q. in
lege veteri non pertinebat ad oēs offerre sacri-
ficia, sed solum ad sacerdotes: & Abrahā obtu-
lit decimas Melchisedech, quia erat Dei sacer-
dos: ego etiā in lege noua solis sacerdotib; li-
cet offerre sanctū sacrificiū altaris. Quādo autē
ordinati cū episcopo consecrāt, si aliqui dicāt
formam consecrationis, antequām episcopus,
vel postquām finiuit episcopus, nihil faciunt,
vt dicit Palu. & Caietanus. Nam intentio eo-
rum est consecrare cū episcopo.

89
An mini-
strare eu-
charisti-
ā laicis, cō-

QVAERITVR, an ministrare eucharistiā
laicis expectet ad solum sacerdotem? Resp. q.
propria auctoritate, & tanquā ex officio, spe-
ctat

stat ad solum sacerdotem: vt habetur in cap. ueniat sa-
peruenit. de consecra. d. 2. vbi puniuntur sacer-
dotes, qui per alios mittebant sacramēta, & di-
citur q. solus sacerdos potest id facere. Tēpo-
re verō quo populus cōmunicabat sub vtraq;
specie, diaconi ministrabant sanguinē, non ta-
men corpus dñi. Quia in calice nō tangebatur
corp⁹ dñi immediatē, & idē sanguinē mini-
strare poterāt: non autē corpus dñi, quia imme-
diatē tangitur. At in necessitate, scilicet xgro-
tante presbytero, potest diacono committi vt
deferat corpus dñi. Ita dicit Palu. 4. d. 13. & S.
Tho. 4. d. 13. q. 1. ar. 3. nec est dubitandū de hoc.
Et etiam sine cōmissione posset diaconus in
necessitate portare eucharistiā, vt ait. S. Tho.
non tamē subdianus, aut alij inferiores. Durā.
dicit se vidisse, q. diaconus cardinalis, Papa ce-
lebrante, dat eucharistiā alijs clericis. Ipse du-
bitat an id rectē fiat. Sed certē nulum sacrile-
gium ibi interuenit iudicio meo.

QVAERITVR, utrū mal⁹ sacerdos pos-
sit consecrare? Resp. sine quacūq; dubitatione
q. sic. Nam aliā ecclesia esset in magno peri-
culo: delicta. n. quis intelligit? Et etiā populus
esset in periculo idolatriād. Oppositū autē fuit
error Donatistarū, cōtra quos multa dicit Au-
gust. in li. de baptismo. 5. c. 23. & cōtra Parme-
li. 2. resp. 107. & in multis alijs locis dicit, Sacra-
mentū Chri nulla pueritate hominis siue dātis

ueniat sa-
cerdoti-
bus.

90
Mal⁹ sa-
cerdos
dōc con-
secrare.

siue recipiētis, violari: & sacramētū gratiæ dat
Deus per malos ipsam tamē gratiam per se ip-
sum. Et contra Petilianum, lib. 2. ca. 30. Si quis
verus sacerdos, id est dignus vult esse, induatur
iustitia oportet. Qui autem solo sacramēto sa-
cerdos est, id est, ordinatus, sicut fuit Caiphas
Pontifex, quamuis nō sit sacerdos verus, id est
bonus seu dignus, verum est tamen quod dat.
Itē dicit Chrysostomus super Ioannē, vbi ait,
q̄ sicut per asinam Balaam locutus est Deus,
sic per malos sacerdotes sacramenta præstat.
Et non est dubitandum. Vide. 1. q. 1. cap. quod
quidam. & 24. q. 1. cap. autumus.

91
An mis-
sa mali
sacerdo-
tis pro-
fitur
tātum si-
cut mis-
sa boni.

QVAERITVR, vtrum missa sacerdo-
tis mali tātum profit alijs, sicut missa boni? S.
Tho. 3. p. q. 82. art. 6. dicit q̄ in missa duo sunt
consideranda, scilicet ipsum sacramentum, &
orationes quæ in ea dicuntur, ac oblatio sacri-
ficii. Quantum ad primum quod est principa-
le, nō minus valet sacerdotis mali missa q̄ mis-
sa boni ex opere operato. Orationes autē pos-
sunt dupliciter considerari. Vno modo in quā-
tum procedunt ab hac privata persona: & ex
hac parte maioris efficaciz sunt orationes bo-
ni sacerdotis, quā orationes mali: quia licet
aliquando Deus audiat malos, tamē certū est
q̄ potius audit bonos. Alio modo possunt cō-
siderari prædictæ orationes tanquā proceden-
tes à celebrāte in persona ecclesiæ: & quātū ad
hoc

hōc tantā efficaciam habet oratio mali, sicut ora-
tio boni sacerdotis, & cōtrā. Et idem dicendū
est de horis canonicis, quæ si dicantur à mini-
stro ecclesiæ, etiam in peccato mortali, pro-
sunt, q̄a dicuntur in persona ecclesiæ. Quoniā
his, cui mittitur aliquid, non respicit per quem
mittatur: sed quis & quid mittat: hæc. S. Tho.
Si enim quis mitteret seruū ad dandā eleemo-
synam, licet seruus doleret, & repugnaret: ni-
hilominus elemosyna valeret omnibus illis
pro quibus offertur. Sic sacerdos cū sit mini-
ster ecclesiæ missam celebrās, licet peccet ipse,
prodest tamen alijs eius sacrificium. Ex parte
autem orationū, & ipsius oblationis, quō me-
lior fuerit minister, eō magis accepta erit obla-
tionis, quō melior fuerit minister, eō magis ac-
cepta erit oblatio: facilius. n. & sapius & am-
pli⁹ impetrat bon⁹, quā mal⁹. Augeretur etiā
valor missæ ex assistentia audiētū: offerūt. n. sa-
crificium circumstantes. Vnde in canone dici-
tur, pro quib⁹ tibi offerimus, vel qui tibi offe-
runt. Vnde regulariter maioris valoris est mis-
sa dicta vbi sunt multi, quā vbi sunt pauci.

QVAERITVR, vtrum hæretici, schisma-
tici, & degradati possint consecrare? Magist.
sent. 4. d. 13. de hæreticis & schismaticis tenet
apertē, q̄ quamuis tenent consecrare nihil fa-
ciunt. Idē dicit de degradatis. Sed in oppositū
est tota cohors theologorū nemine excepto.

Tenēt

92
Hæreti-
ci schis-
matici,
& degra-
dati pos-
sunt cō-
secrare.

Tenent. n. omnes, quod postquam quis est se
mel ordinatus, semper potest consecrare verā
eucharistiā. Vnde Augu. lib. de corpore Chri
sti, In misterijs corporis & sanguinis dñi, nihil
a bono magis, vel a malo minus perficitur. Itē
1. Corin. 11. Qui māducat & bibit indignē, &c.
Ecce Christus permittit se contrectari & man
ducari a malis, ergo eadem ratione permittet
se consecrari a malis. Itē hæretici redeūtes ad
ecclesiam non ordinantur de nouo, ergo an
tea poterant consecrare. Magist. sen. deceptus
est ex verbis Cypria. qui sine dubio fuit illius
sententiæ, q̄ hæreticus nec poterat baptizare,
nec sacramēta conficere. Sed iam fuit illud in
concilio reuocatum, ideo non est tenendum.
Cum igitur character sacerdotalis, in quo fun
datur potestas consecrandi, sit indelebilis, nō
est dubitandū quin & potestas ipsa sit indele
bilis. Vtram aut tales missæ hæreticorum &
excōmunicatorū, valeant & prosint, cum sint
separati ab ecclesia, a qua valorem habent, du
bitari posset. Verū quoniam adhuc ministri
sunt ecclesiæ, & vtūtur potestate sibi ab eccle
sia tradita, licet malē vtātur ea, p̄babilius est
q̄ valent & p̄sunt alijs. Nec obstat cap. quidā
1. q. 1. quia non loquitur assertiuē, sed inquisi
tiuē, vt ait S. Tho. 3. p. q. 82. art. 8. ad. 1.

93
Missam
hæretici

QVAERITVR, an liceat audire missam
& suscipere cōmunionem a clericis hæreticis,
fchi-

schismaticis, & excōmunicatis? S. Th. 3. p. q.
82. ar. 8. dicit, q̄ a publicē suspēsis ab ecclesia,
non licet, quia ecclesia prohibet, vt a concubi
narijs publicis, & a simoniacis: ab alijs autē li
citū est. Sed nota q̄ hæc determinatio. S. Tho.
vera est secundum ius antiquū. 23. d. c. nullus.
vbi dicitur, Nullus audiat missam sacerdotis,
quē indubitanter nouit habere concubinam.
Et in. c. sequēti hoc idē mādatur sub excōmu
nicatione. Et Grego. 4. dialogorum, & habe
tur. 24. q. 2. cap. cœpit. dicit de puero Hermigil
do filio Regis Hispaniæ, q̄ cum egrotaret, mā
dauit ei pater, vt sumeret eucharistiā ab episco
po Arriano, qui noluit, propter quod a patre
interfectus est, & a Grego. martyr reputatur.
Sed nunc non videtur standum in illo iure an
tiquo, quia in conc. Constantiensi determinatū
est, quod non tenemur vitare excōmunicatos,
nisi sint nominatim excōmunicati, vel mani
festē percussores clericorū. Idē habetur in cō
cilio Basiliensi si aliquā habet auctoritatem. &
in cap. cum non ab homine. de sententia excō
municationis. dicitur quod occultē excōmu
nicatus nō debet publicē vitari. Admonet ta
mē Palu. q̄ quādo ego scio sacerdotē esse pec
catorem, licet sciā occultē, bene facerem, sine
scandalo aliorū me separās ab auditione mis
sæ eius & a receptione sacramentorum: vt illi
incutiam ruborem, & moueam illud ad pœni

schisma
tici, & d
gradati,
an liceat
audire.

ten-

tētiā. Et sic intelliguntur cap. nostra. & cap. nisi. de clerico excommunicato.

94
An lice-
at sacer-
doti nū-
quā cele-
brare.

QVAERITVR, vtrum liceat sacerdoti omnino abstinere a celebratione? S. Tho. 3. p. q. 82. art. 10. tenet quod omnino tenetur sacerdos celebrare. Probat ex verbis. Ambro. iā adductis. graue (inquit) est quod ad mensam tuam mundo corde, & innocentibus manib⁹ non venimus: sed grauius est si dū poenas metuumus, sacrificia non reddamus. Et. 2. Corin. 6. Hortamur vos, ne in vacuum gratiā Dei recipiatis. Ideo Maio. & Duran. dicunt quod si ne graui peccato sacerdos non potest abstinere a celebratione. Facit etiā ad hoc ca. dolētes. de celeb. missa paragrapho sunt: vbi reprehenduntur qui solum quater in anno celebrāt. Et 2. Machab. 4. cōtra quosdā sacerdotes dicitur, q̄ iā non circa altaris officia dediti erant. Item Luc. 22. Christus dixit. Hoc facite in meā commemorationē, ergo. Sed vtrum sit mortale omnino abstinere a celebratione? Caic. 3. p. q. 82. art. 10. tenet q̄ nō est mortale. Et idē videtur sentire S. Th. cū nō exprimat hoc esse mortale. & ita tenendū est, quia nullū est praeceptū iuris diuini, aut humani de hoc. Sed quoniā de fraudat ecclesiā suo sacrificio, ad q̄ offerendū est constitutus minister, nō excusatur a peccato. Et aliqui canonistae dicunt quod peccat mortaliter, propter verbum Ambrosij dicentis.

tis. Ego quia quotides pecco, quotidie debeo accipere medicinam. Quod habetur de consecra. d. 2. capit. si quotiescunq. sed dictum est de consilio. Licet in vitis patrum legatur de quo dā viro sancto, quod ordinatus in sacerdotem nunquam postea celebrauit. Credendum est quod haberet aliquod impedimentum occultum, vel quod hoc faciebat ex reuelatione spiritus sancti.

QVAERITVR, quod sit opportunū tempus ad celebrandum? Resp. S. Tho. quod illud in quo ecclesia consuevit celebrare. Omnia enim alia variantur: tamen in omnibus optim⁹ canon est ecclesiae consuetudo. Et de hac ecclesiae consuetudine ponit S. Tho. duas conclusiones. Prima, oportet q̄ in ecclesia sit quotidie hoc sacrificium. Patet, quia a Christo vocatur panis quotidianus, & intelligitur de Eucharistia secundum Augustinum. Item quia si in ciuitate aliqua non celebraretur aliquo die, reputaretur graue scandalum. Secunda, missa solennis in ecclesia conuenienter celebratur ab hora diei tertia vsque ad nonam: quia tunc est Christus crucifixus. Quos autem obliget praeceptum illud de quo in prima propositione Canonistae dicunt, quod ecclesias collegiatae & Rectores earum: ita q̄ si eorum defectu non dicatur aliquo die missa, peccarent mortaliter. Ego credo q̄ non est peccatū mortale.

Panor.

95
Celebrā-
di tēpus
opportu-
num
p̄ i.

Panormit. in cap. cū creatura. de celebratione missarū. dicit, q̄ in ecclesijs collegiatis debent quotidie celebrari duæ missæ, vna de die, alia de defunctis. Non oportet tamen quod sit de requiē: esset enim malè factū, si in die paschatis & solēnitatum magnarū diceretur missa de requiem. Et in hoc corrigendus est error muliercularū, & indiscreta laicorū deuotio: cū iubent dicere missas de sanctis qui nō sunt in celo, vel de requiē. In festiuitatibus dicatis missam de die. Syluester ait, q̄ id quod Panor. dicit de missa de Requiem, iā est consuetudine abrogatū. Nec est rationabile, quod in die celebri dicatur missa de defunctis. Nec hoc potest haberi ex prædicto capit.

96
An liceat
pluribus
in die
celebrare.

QVAERITVR, an oporteat pluries in die celebrare? Resp. q̄ in cap. consulisti. & in ca. referēte. de celebra. missarū, prohibitū est pluries in die celebrare, & cōmunicare. Sed ponūtur plures exceptiones, quas ego non intelligo. Prima est in Natiuitate dñi, in qua ter celebramus, & hæc clara est. Secundā ponit Syluester, si defunctis sit præsens post missam celebratam. Tunc forsan hæc erat consuetudo, quæ iā videtur abrogata. Si tamen aliquis hoc faceret, non reputaretur peccare mortaliter. Tertia, quando est necessariū infirmis viaticū porrigere, & aliter haberi non potest. Quarta, pro necessitate peregrinorum, si peregrinantes

tes in die festo venerunt post missam celebratam. Ego miror certè, & puto q̄ ante non erat ita arcta consuetudo, semel tamen celebrandi, sicut nunc est. Quinta, pro necessitate nuptiarū, scilicet quando tēpus laberetur, & non possent nuptiæ differri. Has exceptiones ponit etiā Raymun. Sexta secundū Hostiensē, quādo quis habet duas ecclesias, etiam si vna sit in titulo, & alia cōmendata: & hæc consuetudo adhuc durat. Septima quando eodē die occurrunt duæ missæ, vna de die, alia de ieiunio. Hos 7. casus ponit Palu. 4. d. 12. q. 2. ar. 4. vbi notat, q̄ oēs prædictæ exceptiones intelligūtur, quādo sacerdos est ieiunus, aliās in nulla necessitate licet. Panor. in. d. c. consulisti. ponit. 8. exceptiones. 7. prædictas, & octauā, si superueniat aliqua magna persona, vt Episcopus, & similes, quos non licet transire sine auditione missæ. Et idē est (ait Syluester) de quolibet alio in die festo, quoniā habet præceptū audiēdi missam. Glo. in dict. c. ponit nonā. s. si esset consuetū in aliqua ecclesia dicere duas missas, & non sit nisi vnus sacerdos idoneus ad celebrandū. Addunt aliqui decimā, propter paupertatem ecclesiarū, & raritatem sacerdotū. Et hoc habetur in iure. 21. q. 1. c. clericus. in fine. & de electione. c. dudū. & 10. q. 3. c. vnico. & ita habet etiam consuetudo. Syluester. addit vndecimā, scilicet. quādo cūq; occurrit necessitas arbi

trio boni viri. Probat ex dict. c. consulisti. vbi dicitur, qd propter necessitatē licet pluries celebrare. Ex quo dicto eliciunt doctores hos casus. Notat Palu. qd non licet sacerdoti pluries in die quā bis celebrare. Pro quacūq; autem necessitate nemini licet bis cōmunicare in die eodem.

97
Quo tē-
pe mis-
sa sic ce-
lebrāda.

¶ De tēpore autē missæ solēnis S. Tho. dicit qd est ab hora tertia vsq; ad nonā. i. vsq; ad horam tertiā post meridiē. Et qd hęc consuetudo fuerit in ecclesia, patet ex ca. solent. de consec. d. 1. & licet non inueniamus præceptū de consuetudine, quam nunc habemus, quæ reuocet præcedentē, nihilominus virtualiter inuenitur in hoc, qd Papa cōcedit aliquibus priuilegia, qd possint dicere missam post meridiē. De nocte verō non est celebrandū: quia est iure cautū, præterquā in nocte resurrectionis, cū in præfatione dicatur, Qui hanc sacratissimam noctē, &c. Sed hęc consuetudo abrogata est. In aurora autē potest celebrari, nec oportet expectare punctualiter: sed seruetur in hoc consuetudo. Credo tamē qd in casibus propter quos licet bis celebrare, licebit etiā noctu celebrare: vt propter infirmos. Vide Gabriel. in cano. lect. 14. & 15.

98
Quo lo-
co missa
dicenda
sit.

¶ QVAERITVR, de loco in quo missa est celebranda? S. Tho. 3. p. q. 83. art. 3. dicit qd non potest celebrari nisi in locis ab episcopo consecratis

51
cratis. Hoc probat consuetudine ecclesiæ. Vnde de Gabrielē in canone. lec. 13. & 14. & omnia illa quæ veniunt in vsum sacramenti, oportet quod sint sacra, vt in ca. nullus presbyter. & c. si quis. de consec. d. 1. Notandū tamen est, qd quāuis offerantur priuilegia celebrādi in domibus, maxima tamen irreuerentia est dicere missam vbi dormiunt vir & vxor: cū etiam si in ecclesia dormierint, polluantur. Clericis conuenit istas deuotiones corrigere. Et Papa non concedit talia priuilegia nisi cū reuerentia, & in loco honesto, Vnde in Conci. Tridē. sess. 2. in decreto de obseruādis & euitandis in celebratione missæ præcipitur ordinarijs locorū inter cætera, ne patiātur priuatis in domibus, atq; omnino extra ecclesiā & ad diuinū tantū cultū dedicata oratoria, ab eisdē ordinarijs designanda & visitanda, sanctū hoc sacrificiū, à secularibus & regularibus quibuscūq; peragi. De alijs ritibus si aliquid intermittatur non ex malitia, sed ex negligētia quacūq; nō existimetur mortale. Vnde si quispiā celebrās obliuiscatur manipuli, vel nō aduertat se sine ara celebrare, non timeat peccatum mortale.

¶ QVAERITVR, quomodo violetur ecclesia, & qualiter recōciari debet? Resp. quod ecclesia violatur in duobus casibus: vt habetur de consec. ecclesiæ c. ultimo. & ca. signircasti. de adunt. Primus est, si in ecclesia effundatur

H

san-

99
Ecclesia
quomo-
do viole-
tur, & re-
concilie-
tur.

sanguis: & hoc intelligendū est graui effusione, nā si pugno percussēro aliquem in naribus & fluat sanguis, etiā in magna quantitate, nō polluitur ecclesia. Et etiā intelligitur de effusione iniusta. Si enim quispiā se defendendo occidat aliquem in ecclesia, nō propterea violatur. Nec oportet quod sanguis cadat intra ecclesiam, ad hoc vt violetur: sufficit enim qd ibi effundatur, etiā si percussus grauer, exeat statim ab ecclesia antequā sanguis cadat. Secundus casus est emissio seminis, non solum illicita, sed etiā licita viri cū vxore. Pollutio tamen in somnis quacunq; ex causa proueniat, non violat ecclesiam. Additur tertius casus, scilicet si in ecclesia sepeliatur excommunicat⁹ denūtiatus. De modo autē quo ecclesia debet reconciliari post quā fuerit polluta, distinguē dū est, quia vel ecclesia est cōsecrata, aut dedicata: & sic a solo episcopo est reconciliāda, nisi ipse vel Papa alteri cōmiserit: potest autē cōmitti clerico cuicunq;. Si autē ecclesia nō fuerit consecrata, sed solum benedieta, postea simplici sacerdote reconciliari. Si autē episcopus ægrotaret, & nolit cōmittere alteri quod eam reconciliet, potest dare licentiam qd celebrentur ibi diuina quousq; ipse possit eam consecrare. Si autē vitia sint occulta, nō opus est ecclesiā reconciliari, vt tenet beatus Antoninus, Guillel. & Hōsthēsis. Si autē sint publica recon-

cili-

cilietur. Fiunt autē publica vel ex cōfessione eorum qui fecerunt, vel ex euidētia facti. Ratio Ioann. Andre. est, quia ecclesia non iudicat de occultis.

QVAERITVR, quādo cœpit missa celebrari cum istis ritibus nunc consuetis? Res. quod rit⁹ ecclesiæ in celebratione missarū est antiquissimus. Nā Dionysius, qui fuit tēpore Pauli, ponit pauciores caeremonias, & ritus in lib. de ecclesiastica Hierarchia. Itē in c. Iacob⁹. de conse. d. i. dicitur. Iacobus frater dñi, cui primo credita est Hierosolymitana ecclesia, & Basilus episcopus Cēsariensis (cuius claritas per totū orbē refulsit) in scripturis addiderūt nobis missæ celebrationem. Glo. i. ordinē missæ celebrādæ. Isidorus lib. i. de officio, & Dionysius dicunt quod beatus Petrus fuit primus qui hoc fecit. Hæc non inter se dissonant, potuit enim esse quod alij facerēt auctoritate Petri, qui erat Pontifex. August. ad Ianuarij inquisitionē tractans illa verba Pauli: Cætera cum venero disponā. i. Corin. ii. loquens quomodo sit accedendū ad eucharistiā, dicit: Paulus apud Corinthios ordinauit ritū illum qui ordinatus fuit Romę a Petro, & Iacobo. Hugo de sanct. Victo. lib. 2. de sacramentis p. 8. c. vlti. dicit qd primus omnium celebrauit Petrus Antiochiæ: qd potest intelligi de celebratione cū dignitate Pontificali. Et ita intelligit

H 2

bea-

106
missa qñ
cœpit ce
lebrari.

beatus Ant. 1. p. ti. 6. c. 8. Et de his sit satis.

101
Missæ d
fectibus
quomo
do occu
rēdum

QVAERITVR, de aliquibus defectibus contingentibus in missa, quomodo sit eis occurrēdū? Quid si sacerdos celebrās moriatur? vel si impediatur aliqua in firmitate? Dico qd si hoc contingit ante consecrationē, non oportet quod missa perficiatur: si autem post consecrationem, debet missa per aliū perfici. Sed quid faciet celebrans si meminerit se esse in mortali, aut in excommunicatione? Resp. S. Antoninus quod si est ante consecrationē, dimittat missam, si non sit nota infamiae, vel scādali: at si sequatur scandalū, nō dimittat. Sed vide de hoc suprā q. 79. Sin vero sit post consecrationem, omnino nō debet dimittere. Idē dicendū est de eo qui meminit se nō esse ieiunū. Quid quando aranea, musca, vel aliud animal venenosum cecidit in calicem? Resp. si est ante consecrationē, tollat animal, & vinū, & dimittat aliud de nouo. Si post consecrationē, accipiat animal, abluat, & cōburat: & ablutio & cineres mittātur in piscinā: & sumat sanguinē. Si autē sit venenū in calice, non bibat, sed feruet in calice, vel in vase apto inter reliquias & ponat aliud vinū, & iterū consecret solum vinum, si nondum sumpserit hostiā. Si verō sumpserit hostiā, reincipiat a cōsecratione hostiæ. Idem faciat si post sumptionē hostiæ deprehenderit nihil fuisse in calice, vel fuisse so-
lam

lam aquam, reincipiat a consecratione hostiæ. Quamuis si iam sumpserit aquam, dubitet Paulus. an debeat calicem cōsecrare. Si autem dubitat an dixerit verba consecrationis, dicat iterum secundum Scotum. Si sanguis fundatur totus, ponat aliud vinum & consecret: & si cecidit super tabulam, lambatur, & radatur, & mittatur in piscinam. Si super mappā, & potest fieri mundē sumat, vel conburatur mappa, vel sufficienter lauetur. Regula autem generalis est, quod quotiescunq; scitur ubi sunt species sacramenti, nō debent cōburi, sed seruari. Reliqua vide apud sanctum Thom. Hęc sufficiant de sacramento Eucharistiæ.

QVAERITVR, an missa sit sacrificiū? Resp. qd vnanimis sententia omnium sanctorū, & doctorū, est & fuit, missam esse sacrificiū, & ita fide firma tenēdū est, & opposita assertio est hæretica. Ecclesia. n. catholica a principio sui ortus sensit, tenuit cōfessa est docuit & prædicauit, atq; executione & usu mōstrauit missam esse sacrificiū. Vt enim dicitur Psal. 109. & ad Hebræ. 6. Christus est sacerdos in æternum secundū ordinem Melchisedech: qui ut dicitur Gen. 14. in pane & vino sacrificiū obtulit. Ergo si in coena consecrans panem & vinū Christus non sacrificauit verē & realiter, nunquam fuit sacerdos secundū ordinē Melchisedech. Itē pro statu nouæ legis, quæ vsq;

102

in finem seculi est duratura, necesse est dare sacrificiū aliquod visibile ipsi proprium & peculiare, nam teste Paulo ad Hebræ. 7. Lex & sacerdotium & sacrificium, ita cōnexa sunt adinuicem, vt nullum ab alio separari possit. Itē sacrificium agni paschalis fuit figura agni Christi existentis sub speciebus panis & vini. Nā ille agnus repræsentabat Christū sub ratione comestibilis. Itē propheta Daniel qui ca. 9. dixerat sacrificiū veteris legis fore in æternū cessaturū, postea cap. 12. de sacrificio legis nouæ loquens dixit, iuge sacrificiū (scilicet, legis nouæ, quod sub pane & vino celebratur) cessaturum per tres annos cū dimidio &c. præterea Malachiæ 1. reprobās dominus sacrificia legis Iudaicæ dicit: Munus non suscipiā de manu vestra, ab ortu enim solis vsque ad occasum magnū est nomē meū in gētibus. Et in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnū est nomen meū in gentibus. vbi vides quod loquitur de ecclesia tempore legis euangelicæ, quæ gētium ecclesia est. Hæc igitur veritas, quod missa sit sacrificium diffinita est in concilio Lateranen. sub Innocentio. 3. canon. 1. suorum Decretorum, & in Sinodo generali cap. 32. suorum decretorū. Et in cōcilio Ephesino in epistola ad Nestorium missa, & tandem in concil. Tridentino, Sessio. 22. c. 1.

2.3. & 4. & can. 1. 3. 4. & c. verba primi canonis hæc sunt. Si quis dixerit in missa non offerri Deo verum & propriū sacrificiū, aut quod offerri nō sit aliud quam nobis Christū ad manducandū dari, anathema sit.

O B T V L I T autem seipsum Christus in vltima cœna sub speciebus panis & vini Deo patri pro nobis. Et ita de fide est tenendum. nam Lucæ. 22. dicitur, & accepto pane gratias egit & fregit & dedit eis dicens, Hoc est corpus meū quod pro vobis datur, hoc facite in meam cōmemorationem. Datur inquam nunc in præsentī, & hæc nostra assertio diffinitur in prædicto concilio. sess. 22. cap. 1. Ex qua habes q̄ Christus pro nobis bis seipsum obtulit in sacrificium. Primo in cruce sub speciebus panis & vini. Secundo cruce sub propria specie veræ carnis humanæ in ara crucis. Eadem igitur res scilicet corpus & sanguis Christi & Christus totus bis oblata est pro nobis, semel in cruce. Secundo in cœna sub speciebus panis & vini. Et hæc quotidie repetitur per sacerdotes missam celebrantes. Quod item patet ex diffinitione concil. Tridentini. cap. 2. vbi supra. Et quia Christus in vltima cœna missam celebrans seipsum obtulit pro viuīs & mortuis, ideo missa offerri potest pro peccatis viuorū & mortuorū, & pro alijs necessitatibus. Est enim verū sacrificiū & vnicū

ecclesiæ christianæ. Et ita firma fide tenendū est. Sic enim diffinitur in prædicto concil. Trident. vbi supra cano. 3. cuius verba sunt. Siquis dixerit missæ sacrificiū tantū esse laudis & gratiarū actionis, aut nudam cōmemorationē sacrificij in cruce peracti, nō autē p̄pitiatoriū vel soli prodesse fumentis, neq. pro viuis & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionib. & alijs necessitatib. offerri debere, anathema sit.

¶ Sequitur sacramentum

pœnitentiæ.

De sacramento pœnitentiæ tractat Magister sententiarum. 4. dist. 14. & sanctus Thomas

3. p. quest. 84.

104
Pœnitē-
tia est sa-
cramētū

QUÆRITVR, vtrūm pœnitētia sit sacramētū, & vtrū post baptis-
mū sit aliquod signū visibile insti-
tutū ad remissionē peccatorū actu
aliū? Resp. q. sic, & est conclusio de fide: vt pa-
tet Ioannis 10. Quorū remisieritis peccata, re-
mittuntur eis. Et Matthæi 18. Quodcūq. solue-
ris super terrā, erit solutū & in cælis. Ex his lo-
cis patet, q. est aliqua auctoritas, & iurisdictio
inter homines ad remittendū peccata. Et hæc
iurisdictio inter homines exercetur per actū
exteriorē: ergo pœnitentia est signū sensibile
institutū à Deo in remissionē peccatorum, ac
pro-

proinde est sacramētū. Idē patet auctoritate
Ecclesiæ in cap. ad abolendā. extra. de hæret.
Et expressè inter sacramenta numeratur con-
fessio peccatorū. E inter hæreticos numeran-
tur qui aliter sentiunt de sacramētis, quā ec-
clesia Romana sentit. Et in concil. Florentino
sub Eugenio. 4. numeratur pœnitentia inter
septē sacramenta: ergo. Idē definitur in concil.
Trident. sessio. 14. de Pœnitentiæ sacramento.
cano. 1. cuius verba sunt: Si quis dixerit in ca-
tholica Ecclesia pœnitentiā non esse verē &
propriē sacramētū pro fidelibus, quoties post
baptismū in peccata labuntur, ipsi Deo recon-
ciliandis, à Christo dño nostro institutum, ana-
thema sit.

ET quod sacramētū pœnitentiæ, & sacra-
mentum Baptismi, non sit vnū sacramentum,
sed duo, firma fide tenendū est. Sic enim dici-
tur in prædicto cōcil. & sessione cap. 2. & can.
itē. 2. Si quis sacramenta cōfundens, ipsum ba-
ptismū, Pœnitentiæ sacramētū esse dixerit,
quasi hæc duo sacramenta distincta non sint,
atq. ideō pœnitentiā non rectē secundā post
naufagiū tabulā appellari, anathema sit. Vo-
catur autē sacramētū pœnitentiæ, quāuis cō-
tineat contritionē, satisfactionē, & confessio-
nē: quia sumpsit nomē ab ultimo: vt dicit san-
ctus Tho. 4. d. 16. q. 1. art. 1. sicut sepe vñtatum
est. Nā licet homo sit animal, corpus, & substā-
tia,

tia, non denominatur nisi ab ultimo, quod est homo. Sic etiam sacerdos, quâvis sit diaconus & subdiaconus nominatur sacerdos ab ultimo. Quia verò ultima pars pœnitentiæ, quæ est satisfactio, est pœnalis, imò omnia in hoc sacramento sunt pœnalia: ideo vocatum est sacramentum pœnitentiæ totum aggregatum ex illis partibus, tam actus pœnitentis, quam absoluentis.

105
materia
sacramē
ti pœni-
tentia.

QVAERITVR, quæ sit materia huius sacramenti? Resp. quod materia remota sunt peccata pœnitentis. Vnde cum beatissima virgo nullum prorsus peccatum habuerit, falsissimum est quod quidam fingunt scilicet, quod confitebatur. B. Iohani Evangelistæ. Materia vero propinqua, sunt tres actus pœnitentis, scilicet, contritio, confessio, & satisfactio. Ita enim diffinitum est in conc. Eloranti. sub Eugenio. 4. Et idem etiam diffinitur in concilio Tridēno, Sessio. 14. de pœnitentiæ sacramento. Can. 4. his verbis. Si quis negauerit ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi materiam sacramenti pœnitentiæ, videlicet, contritionem, confessionem, & satisfactionem, quæ tres pœnitentiæ partes dicuntur, aut dixerit duas tantum esse pœnitentiæ partes, terrores, scilicet, incussos conscientie agnito peccato, & fidem conceptam, ex euangelio vel absolutione, qua credit quis sibi per Christum remissa peccata, anathema sit.

QVAE-

QVAERITVR, quæ sit forma huius sacramenti? S. Tho. 3. p. q. 84. art. 3. dicit quod forma vera sacramenti pœnitentiæ est, Ego te absoluo. Sicut enim Marci ultimo, & Matthæi ultimo dominus loquens de baptismo, dixit, Baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti: non dixit hæc sit forma baptismi, Ego te baptizo (& tamē hæretici Viclephistæ dicunt illam esse formam baptismi) sic de pœnitentia dicitur Matthæi. 18. Quodcumque solueris super terram, ergo hæc erit forma pœnitentiæ, ego te absoluo. Item. 2. Corint. 2. Ego quod donavi si quod donavi, propter vos in persona Christi: ergo sicut Paulus dicit se donasse, sic debet & sacerdos dicere, ego te absoluo. Item ut ait S. Tho. opusculo. 22. Nō est parui momenti quod ecclesia canit. Iā bone pastor Petre clemēs accipe vota precantum, & peccati vincula resolue tibi potestate tradita: ac proinde non est blasphemia, ut putant isti hæretici, quod sacerdos dicat, Ego te absoluo. Itē in conc. Florē. sub Eug. 4. expressè determinatur hanc esse formam pœnitentiæ. scilicet. Ego te absoluo, & expressius in conc. Tridē. Sess. 14. Can. 3. cuius verba vide infra. q. 144. & 181. Hæc igitur est forma conueniēs & necessaria. Et licet permittantur alia verba, omnia sunt de congruitate, sicut etiam crucis signum. Et si dicatur in capit. nunquid de consecratione

d. 5.

106
Forma
sacramē
ti pœni-
tentia.

d.5. Sacramenta cruce perficiuntur, sed non loquitur de omnibus sacramentis. Manuum impositio dicit Paluda. quod est de congruitate. Sed S. Tho. ait quod nō debet fieri. Ponantur autē à capite separatē. Signat enim copiosum munus gratiæ conferri, sicut in sacramento cōfirmationis.

107
Peniten-
tia à suf-
ficiēs re-
mediū
contra
peccati.

QVAERITVR, utrū pœnitentia sit remediū sufficiens cōtra peccata? Resp. quod sic. Patet ex illo Ezechie. 18. Si impius egerit pœnitentiā ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, vitā viuet & nō morietur: omnium iniquitatum eius, quas operatus est, nō recordabor. Et idē dicitur. c. 33. & Sapient. 11. Dissimulans peccata hominū propter pœnitentiā. Et Matth. 3. Pœnitentiā agite, & appropinquabit regnū cælorum. Idē dicitur Matth. 4. & Luc. 15. Gaudium est angelis super vno peccatore pœnitentiā agente. Et 2. Corint. 7. Quæ enim secundū Deum tristitia est salutē operatur. Luc. 17. Si pœnitentiam egerit dimitte illi. Et sunt in vtroq; testamēto infinita testimonia. Et si obijcias, illud Hebræo. 6. Impossibile est eos qui semel sunt illuminati, & c. rursus renouari ad pœnitentiam. Dico cum S. Tho. 3. p. q. 84. art. 10. ad. 1. & cum Chrysost. & omnib⁹ sanctis doctoribus, quod ibi negat Paulus, nō pœnitentiā, sed renouationē per baptismum secundo acceptum: quia baptismus nō est ite-
rabi-

rabilis. Peccatum verò in spiritum sanctum, si sit finalis impœnitentia, id est, peccatum cum quo homo moritur, sine hoc quod egerit pœnitentiā de eo, est irremissibile. Alia autē peccata in spiritum sanctum dicuntur irremissibilia, quia difficilē remittuntur, & rarò Deus tales conuertet, & sunt in magno periculo. Sed tamen si pœnitentiam egerint, remissionem sine dubio consequentur.

QVAERITVR, an pœnitentia sit remediū necessariū ad salutē post lapsum in peccatum? Resp. quod sic. Nā in sacris literis vbi cūq; dñs hortatur ad veniam petendam, nō dat aliud remediū, nisi pœnitentiam, ergo. Et hoc adeò verum est quod etiā requiritur pœnitentiā de peccatis cōmissis ante baptismū adulti enim, qui baptizantur necesse est q̄ doleant de peccatis, iuxta illud Act. 2. Pœnitentiā agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum. Et August. lib. de pœnitentia ait: Omnis qui iā suæ voluntatis arbiter constitutus est, cum ad sacramentum fidelium accedit, nisi cum veteris vitæ pœniteat, nouam non potest inchoare. Quod & habetur de cōsecra. d. 4. ca. omnis qui. Ab hac autem pœnitentia cum baptizantur soli paruuli sunt immunes. De venialibus autem non est necessaria pœnitentia, quia per dilectionē Dei, & multa alia remitti possunt. Si verò peccator præueniatur aliquo periculo

108
Pœnitē-
tia est ne-
cessaria
ad salu-
tē post
peccatū

lo maris, vel latronū, vel alicuius alterius, pœnitentia eius erit, quòd faciat tunc quicquid possit. Dicat, Miserere mei De⁹, vel aliquid simile: quicquid enim possit etiā in vltimo statu facere hoc animo vt concilietur Deus, & placatus reddatur, pœnitentia est. Talis namque non est extra salutis statum.

109
Pœnitē-
tia remi-
ttit pœ-
nā pecca-
torum.

QVAERITVR, vtrū per pœnitentā remittatur pœna debita peccatis? Resp. q. per pœnitentā semper remittitur aliqua pars reat⁹ & fit minor: non tamen oportet q. tollatur tota obligatio ad pœnā. Nā oēs fatētur q. postquā pœnituit aliquis, imponenda est aliqua pœnitentia. Nec hoc infert praiudiciū aliquod diuinę miæ, q. post dimissā culpā, querat pœnā ab amico: qui enim peccat, lēdit iustitiā simul & amicitia. Iure autē amicitie teneor ego dū aduersarius petit veniam, & est paratus facere quicquid voluerim, recipere eum ad pristinā amicitiam. Nec debeo dicere, nō parcam: aut non erit amicus donec reddat domum, quam cōbussit. Sed nihilominus salua amicitia possum repetere domū meam. Et rex potest amico suo remittere homicidium, tamen omnino salua amicitia cogit eum satisfacere alteri pro iniuria. Sic Deus omnino postquā aliquis petit veniam, reddit in amicitiam, & nihilominus exigit iustitiā. Nota vnū locum ex quo expresse constat q. Deus punit hominē postquā

quam factus est ei amicus. 2. Reg. 12. Postquā dimisit Deus peccatum Dauid, dicitur, Verū tamen filius qui natus est tibi morietur. &c.

QVAERITVR, quomodo remittantur peccata venialia? Resp. primò quòd quicquid sufficit ad remittendum mortale, sufficit etiā ad remittendum veniale. Est clarum, quia quicquid est in veniali, est in mortali, & aliquid amplius, ergo. Secundò dico q. ad remissionē venialis sufficit dilectio Dei. Nā cū Dei dilectio sit ei velle placere: & qui vult ei placere, vult virtualiter nō displicere: iam ibi interuenit displicentia interpretatiua, quæ sufficit ad remissionem venialium: vt ait. S. Tho. 3. p. q. 87. art. 1. Nam apud homines sufficit ad remissionē levis offensæ dicere ei, quē offendit, ego post hac volo tibi in omnibus placere: ergo multo magis apud Deum, qui pronior est ad miserendum. Irē probat hoc Scotus, plus placet Deo dilectio illa, quā displiceat peccatū veniale: sed hoīes etiā mali si offendantur leui offensa & præstentur ei magna beneficia, nō exigunt satisfactionem levis iniuriæ, etiā si non petatur venia: ergo dilectio dei sufficit ad remissionem peccatorum venialium. Per dilectionem verò Dei, aut per displicentiam generalem, dimittuntur omnia illa peccata venialia, ad quæ homo non est actualiter affectus, vel virtualiter. Si verò quis est affectus vni peccato

no
venialia
peccata
quomo-
do remit-
tuntur.

venia

veniali, & dolet de alio, remittitur peccatum de quo dolet, manente alio. Et quoniã in illa potestate ecclesiæ tradita in illis verbis: Quorum remiseritis peccata, nō solūm tradita est facultas remittendi peccata per pœnitentiam quæ est sacramentum: sed etiã multis alijs modis, cūm ad remissionem venialium non sint necessaria sacramēta: relicta est potestas ecclesiæ ad instituenda media ad eorum remissionem. Et ista sunt oratio dominica, benedictio Episcopi, tūtio pectoris, aqua benedicta, & similia, quæ sine quacūq; alio motu bono sufficiunt remittere venialia, per hoc quod fiunt quia sunt ab ecclesia instituta in remediū venialium. De qua benedicta Alexander quintus à Petro dicit, & habetur de conse. d. 3. ca. aquam. Aquam sale conspersam populis benedicimus, vt ea cuncti aspersi sanctificentur, & purificentur. Quod etiam omnibus sacerdotibus faciendum esse mandauimus. Nam si sanguis vitulæ aspersus sanctificabat, multo magis aqua sale aspersa, & diuinis precib⁹ cōsecrata, populum sanctificat. De oratione dominica habetur de pœnitentia. d. 3. c. de quotidianis. Et est Chrysost. dicētis de quotidianis leuib⁹; peccatis quotidiana oratio fidelīū sufficit scilicet, Pater noster. De benedictione episcopali, & Abbatum habetur. 1. q. 1. c. benedictio. c. multi. De tunctione pectoris, habetur de

de pœnitentia d. 1. c. tres sunt actiones & d. 2. capit. sicut inquit. & de sacra vñctione. capit. cum venissem. §. 1.

QVAERITVR, vtrum peccata per pœnitentiam remissa redeant per sequens peccatum? S. Tho. 3. p. q. 88. art. 1. dicit quod in peccato duo possunt cōsiderari, vnum est ipsa culpa, alterum reatus ad pœnā & tūc ponit tres conclusiones. Prima, Peccatum non potest redire quantum ad culpam. Patet nam si Sortes occidit hominē & egit de illo homicidio pœnitentiam: & iterum post pœnitentiam furatus, est hoc vltimum peccatum furti non habet maculam homicidij. Secunda conclusio, Peccatum non redit quantum ad reatū pœnæ sensus, quia noua pœna sensus debetur peccato huic nouo, & non illa prior. Tertia conclusio. Peccata præterita redūt per sequens peccatum quantum ad pœnam damni aliquo modo: quia eadem pœna damni erit pro quo libet peccato, & eodē nodo priuatur visione diuina. Et hoc modo intelligitur illud Iacobi, Qui in vno peccauerit, factus est omniū reus. Verum est quod peccata præcedentia dicuntur aliquo modo redire per quandam ingratitude, ad istū sensum, quod grauius est peccatū quod nūc post remissa peccata fit, quā si prius non essent remissa peccata. Post remissionē enim iterū Deum offendere, magna ingra

iii
Peccata
per pœ-
nitentiā
remissa
an red-
deāt per
sequens
peccatū.

gratitudo est. Hæc autem grauitas quæ ratione ingratitude confurgit, cum non mutet speciem peccati secundum omnes, non est de necessitate confitenda. Non enim est opus, ut dicat: postquam sunt mihi dimissa peccata adulteratus sum. Patet igitur, quod peccata semel remissa non redeunt peccatum sequens. Sine pœnitentia enim sunt dona Dei. Roma. 11.

112
Per pœ-
nitentiã
restituitur gra-
tia & vir-
tes infu-
se.

QVAERITVR, utrum per pœnitentiã restituantur homini gratia, & virtutes infusæ? Resp. secundum omnes quod non est dubitandum de hoc. Nam cum in pœnitentia detur gratia, necessario dantur omnes virtutes infusæ, quæ gratiam cõcomitatur: sicut in Baptismo, quia datur gratia, datur etiã virtutes morales. Sed tota difficultas est, utrum resurgat pœnitens ad tantã gratiam, quãtam habebat antequam caderet, vel ad maiorem, aut minorem? Ad quod omnibus alijs opinionibus dimissis, dico cum S. Th. 3. p. q. 89. art. 2. 3. & 5. quod pœnitens non semper resurgit ad maiorem gratiam, quã illa à qua cecidit, ne ad equalem, sed secundum proportionem contritionis, quã habet. Hæc opinio fuit antiquorum omnium, Alberti Magni, Alexandri de Ales. 4. p. q. 77. membro. 5. & bouauenturæ. 4. d. 14. & Ricardi, & omnium illorum qui scripserunt in theologia grauitè & modestè. Hoc probatur à posteriori præter auctoritatem Hieronymi, quã allegat S. Tho. quia

quia experientia ostendit, quod pœnitens non semper resurgit ad maiorem gratiã: videmus. n. feruentissimos viros, post peccatũ & pœnitentiã tepidè & non ita feruenter sicut antea operari: ergo non habet tunc maiorem grã & amorẽ Dei, amor. n. Dei non est ociosus. Videmus verò magnum peccatorem aliquando feruentissimè pœnitere, & exerceri in bonis operibus: igitur non omnes resurgunt semper ad maiorem, vel æqualem gratiam. Item ad gratiam requiritur dispositio, & quanto maior est dispositio tantò maior gratia introducitur: sed contritio est dispositio, non solum ad nouam gratiam, sed etiam ad gratiam præteritam: ergo quanto maior fuerit contritio, tanto maior erit gratia, etiam præterita. Dico igitur primò quod cuiusque resurgenti, extra gratiam, quæ datur ei secundum mensurã cõtritionis, quã habet & quæ daretur etiã sine meritis prioribus, datur ei aliquid ratione præcedentium meritorum verbi gratia, sit Petrus qui habebat centum meritorum, gradus, cõteritur nunc post peccatũ contritione ut decem: dico quod ultra gratiã ut decem quæ datur ei ratione contritionis, datur aliqua gratia ratione præcedentium meritorum. Secundò dico, quod quanto prædicta contritio maior fuerit, tantò maior gratia dabitur ei ratione præcedentium meritorum: verbi gratia Petrus antea habebat gratiã ut decem, & Plato

vt decem, resurgunt ambo: Petrus contritio-
ne vt decē, Plato cōtritione vt 20. dico quod
Platoni dabitur maior gratia ratione præcedē-
tium meritorū: Tertiò & vltimò dico, q̄ per-
fectē pœnitenti, id est, ex toto conatu, semper
restituatur tota gratia præcedens. Nam perfe-
ctæ pœnitentiæ correspondet perfecta restitu-
tio, non est autem perfecta restitutio nisi resti-
tuatur totum, ergo: & consequenter secūdum
proportionē penitentia restituitur præcedens
gratia. Quia iustum est, q̄ si toto conatui cor-
respondet tota gratia, q̄ medietati conatus re-
spondeat medietas gratia, & tertiæ, parti cona-
tus. 3. pars gratia, & sic cōsequēter. Vnde opti-
mū est sæpe dolere de peccatis, vt restituatur
tota gratia ratione præcedentium meritorū.

113
Per oīa
bona o-
pera re-
stituatur
aliquid
de gra-
tia per-
dita.

VTRVM, autem ratione aliorum bonorū
operum restituatur aliquid de gratia præcedē-
ti? Probabiliter dicimus, quod sic. Videtur e-
nim omnino, quod bonus princeps, si propter
delicta abstulerit ab aliquo bona, postmodū
illo pœnitente restituerit ei princeps aliquam
bonorum partē, tot obsequia posset deinde re-
gi exhibere, q̄ reddat ei omnia: & esset hoc
laudabile in principe. Ita prorsus videtur di-
gnum sentire de Deo, & q̄ diligenti Deū, vel
danti eleemosynam, vel alia bona opera faciē-
ti post pœnitentiā, restituat aliquid de gratia
deperdita. Certū igitur est merita præcedētia

non perdi omnino, sed recuperari a pœnitēte.

De contritione.

DE partibus pœnitentiæ tractatum
aggredienti. Quæritur in primis
quid sit contritio, quoniā ea est pœ-
nitentiæ pars prima? Respōdeo, q̄
est perfectus actus pœnitentiæ. Pœnitentia e-
nim virtus est, per quā placamus nobis Deum
iratū, & cōsequimur remissionē peccatorum.
Ad hæc enim duo debet dirigi tota pœniten-
tis intentio. Est autē iste actus pœnitentis do-
lor vnde pœnitentiæ dolor est contritio, qui
maxime propitiatur Deum. Hieronymus,
& habetur de pœnitentia. distin. 1. capit. men-
surā, apud Deū non tantū valet mensura tēpo-
ris, quā doloris. Et Chrysostom. homilia. 21. su-
per Matthæū, non dolere quia peccaueris, ma-
gis indignari facit Deū, quā id ipsum q̄ antea
peccaueras. Sunt de hoc infinita testimonia
sanctorū, & sacræ scripturæ attestantia, q̄ do-
lor de peccatis est pars pœnitentiæ, valens ad
remissionē peccatorū: vt patet ex cōuersione
Magdalene, & fletu Petri post negationē, &c.
Habemus igitur, q̄ cōtritio est dolor. Et ita dif-
finitur in conc. Florentino, sub Eugenio. 4. Et
in concil. Triden. sess. 14. cano. 4. Sed notādū
duplicē esse dolorem, quia quidā est sensitivus
alius est intellectivus. Contritio autē est dolor

114
Contri-
tio quid
sit.

intellectiuus & non sensitiuus: vt docet Sanctus Thom. 3. p. q. 85. art. 1. & omnes doctores. Quia contritio est in potestate nostra, sed dolor sensitiuus non est in potestate nostra, ergo. Et adhuc proprie loquendo, contritio non est ipse dolor, sed odium & dissollicitia peccati, ex quo nascitur dolor. Est igitur contritio odium notio & detestatio peccatorum præteritorum.

115
An sit ne
necessa-
rium, p-
positum
non pec-
candi.

QVAERITVR, an sufficiat dolere solum de peccatis præteritis, vel an requiratur etiam propositum non peccandi? Hæc est grauis quaestio, & de qua sunt variae sententiae. Maioris in 4. d. 14. q. 1. & Almain, & Bonauent. 4. d. 14. in dispositione textus dicunt, quod si poenitens nihil cogitat de futuro, non oportet quod habeat propositum cauendi à peccatis, sed sufficit quod actualiter non habeat contrarium actum. S. Thom. 1. 2. quaestione. 113. art. 5. & in 4. d. 14. in expositione textus & d. 17. q. 2. art. 2. quaestiuicula. 4. & 3. p. q. 85. art. 3. & q. 90. art. 4. & 3. contra gentes. cap. 158. & 4. contra gentes ca. 72. & Adrianus quolibet. 5. art. 3. dicunt, quod requiritur actuale propositum cauendi à peccatis futuris. Idem tenet Albertus Magnus. 4. d. 14. art. 10. & Alexander de Ales. 4. p. membro. 9. Quæ harum sententiarum sit vera. Firmiter tenendum atq; intrepidè dicendum est, quod sola sententia. D. Thom. quam stabilem & firmam faciunt primum verba concil.

cil. Florent. quæ dicunt, ad contritionem spectat dolere de peccatis commissis, cum proposito non peccandi deinceps. Præterea concilium Tridenti. Sessio. 14. cap. 4. cuius verba sunt. Contritio, quæ primum locum inter dictos poenitentiae actus habet, animi dolor ac detestatio est de peccato commissio cum proposito non peccandi de cætero. Itē Ioan. 5. & 8. Existenti ad piscinam dixit dominus & adulter, amplius noli peccare: non dixit non pecces, sed noli. Item primum quod ab eo qui fecit iniuriam postulamus, est huiusmodi propositum (*Señor nunca mas*) Itē non habet veram poenitentiam qui non diligit Deum super omnia: sed qui sic diligit Deum, vult ei in omnibus placere, & in nullo displicere: ergo talis habet propositum cauendi futura.

QVAERITVR, de quo debeat esse contritio? Resp. q. non de peccato originali, sed de peccatis actualibus. Patet tū ex verbis vtriusq; Concilij Florentini in & Tridenti. in præcedenti quaestione citatis. Item quia poenitentiae sacramentum non habet locum neq; virtutem nisi post sacramentum baptismi susceptum. Vnde in concil. Trident. Sessio. 14. Can. 1. sic dicitur. Si quis dixerit in ecclesia catholica poenitentiam non esse verè & propriè sacramentum pro fidelibus quoties post baptismum in peccata labuntur, &c. anathema sit.

116
Contritio
est d. pec-
catis a-
ctualib;
sed non
oportet
vt d. quo-
libet pec-
cato sit
distincta
contritio.

Ex qua sententia nunc diffinita liquidò constat sacramentū pœnitentiæ nullū locū habere in pueris, nec in illis qui ad vsum rationis, nec in minimo peruenerunt. Nā si peccare nō potuerunt, nec pœnitere, nec cōfiteri tenentur. Et differentia, quia ad peccata mortalia requiritur cōtritio: non tamen ad venialia. Vtrū autē debeat esse contritio distincta de omnib⁹ peccatis in particulari, vel an sufficiat vnica contritio de omnibus in generali, dubitari solet. Quidā enim tenuerunt necessarias esse tot cōtritiones, quot peccata mortalia, quia S. Th. dicit, q̄ cōtritio debet esse distincta de singulis peccatis mortalibus. Sed ego credo sicut dicit Caieta. q̄ hæc opinio sit falsissima. Non oportet reddere pœnitentiā ita difficilē, & inaccessibilē. Quod ego sentio est, q̄ ad remissionē peccatorū sufficit dolor generalis de omnibus peccatis: & nō requiritur dolor in particulari. Patet, quia aliās non posset homo cōsequi remissionem peccatorū nisi aliquo certo & determinato tēpore, q̄ est falsissimū: nā in quocūque momēto potest homo sufficienter cōteri, iuxta illud Eze. 33. In quacūq. die ingemuerit peccator, &c. Et sumitur ibi dies pro momento. Sequela autē probatur, quia ad cogitandū peccata requiritur certū tēpus, ergo ad dolendū in speciali etiam requiritur tēpus certū. Et hoc primū cōceditur, & necessariò concedendum

dum est ab omnibus. Secundò dico, q̄ nec ante contritionē generalē, nec post, requiritur cogitatio & detestatio singulorū peccatorum in particulari ante cōfessionem: in ipsa enim cōfessione tenetur homo cōteri in speciali. Cū enim confessio debeat esse distincta, tunc cū ea cōfiteatur, detestatur illa: nā aliās esset fictio. Nec oportet dicere, doleo de illis quattuor & de his. 6. sed doleat de omnibus, & confiteatur distinctē peccata sua, & hoc sufficit. Quia ac⁹ interior pœnitentiæ à quo exterior proficiscitur, singula mortalia, quæ sub confessione cadunt, respicit.

QVAERITVR, vtrū quicūq. dolor peccatorū quantūvis paruus sufficiat ad remittendū peccata? Scotus. 4. d. 14. q. 2. ar. 2. dicit quòd licet quis habeat dolorem de peccatis propter Deū, cū omnibus alijs bonis circumstantijs: nisi talis dolor habuerit certā intensiōē & continuationē, non sufficit. Quanta autē debeat esse ista intensio doloris, dicit q̄ solus Deus nouit. Sed hoc est merè voluntariè dictum. In re autem necessaria ad salutem, non debemus loqui sine auctoritate sacre scripturæ, aut sanctorum. Item arguitur contra hoc. Deus pronior est ad miserendum, quàm ad puniendū: sed quacumque intensio voluntatis in peccatum, etiam in vno instanti sufficit ad damnandum hominem: ergo quacumque intensio

117
An qui-
libet par-
uus do-
lor suffi-
ciat ad
remittē-
da pecca-
ta.

contra

contra peccatum in quocumque instanti sufficit ad consequendam misericordiam & remissionem. Tenendum igitur est (omissa multitudine argumentorum) quod in contritione non requiritur certa intensio, aut continuatio temporis. Sed tunc dubitatur quomodo intelligitur, quod contritio debet esse maximus dolor, ut dicunt doctores requiri: quia est de maximo malo, scilicet de offensa Dei? Ad hoc dicendum, quod sicut dilectio Dei debet esse maxima non intensiue, sed affectiue & appretiatiue: ita requiritur quod odio habeamus peccatum supra omne odibile: & re vera malle esse mortuus incurrisseque; quæcumque alia dāna, quā peccatum: licet talis actus sit remissus gradualiter. Non oportet tamen quod penitens faciat illam comparisonem, malle pati hanc mortem, vel illud malum, quā incurrisse hoc peccatum (quamuis hic actus esset valde perfectus, & multum valeret ad penæ remissionem) sed sicut satis est ad dilectionem Dei super omnia, velle ei in omnibus placere, & in nullo displicere: ita ad contritionem sufficit dicere, ego nullo modo vellem offendisse Deum. Et licet experiamur in morte charorum nos plus dolere, quā in peccatis, non turbemur: quia hoc prouenit ex eo quod præsentia magis mouent quam absentia: & magis connaturalia, sunt magis sensibilia,

bilia, ideo appetitum sensitium magis mouent. Hic autem dolor sensitius debet esse moderatus. Vnde Apostolus. 2. Corintior. 2. admonet eos, ut consolentur penitentem quēdam, ne abundantiori tristitia absorbeatur. Dolor autem intellectiuius non potest esse nimius.

VTRVM, de grauiori peccato sit habenda da maior cōtritiō, quā de minori? Resp. primo quod nō est necessarium dolere amplius de vno peccato, quā de alio. Patet, quia ut supra diximus, sufficit ad contritionem dolor in vniuersali de omnibus peccatis, & talis dolor non est tunc intensior respectu vnius peccati, quā respectu alterius. Secundo dico, quod id esset conuenientissimum, ut scilicet maiorem dolorem habeat homo de maiori peccato. Quod autem hoc non sit necessarium patet, quia aliās teneretur pœnitens scire grauitates peccatorum, quod scilicet sit grauius peccatum, fornicatio, an detractio, quod nullo modo est dicendum.

QVAERITVR, vtrum dolor contritionis habere debeat hanc circumstantiam finis, ut sit propter Deum? Vtrum adhuc quod cōtritiō sit sufficiens ad remissionem peccatorum, requiratur dilectio Dei super omnia? Respondetur, quod de hoc sunt opiniones. Gabri-

118
An de
maiori
peccato
sit magis
dolēdū.

119
An con-
tritiō sit
dolor, p
pter deū

Gabriel. 4. d. 14. q. 1. & 2. & Palude. d. 17. q. 2. cō
 clusione. 1. & Caiet. q. 1. de contritione, & Ca-
 pre. 2. d. 41. q. 1. ac. 1. Grego. tenent quod requi-
 ritur dilectio Dei super omnia. Et idem vide-
 tur dicere S. Th. 3. p. q. 85 ar. 5. vbi dicit, q̄ quin-
 tus actus qui concurrit ad contritionem, est
 actus charitatis, & 1. 2. q. 113. ar. 4. 1. dicit quod
 ad poenitentiam non sufficit motus fidei,
 nisi sit informatus charitate. & 3. p. q. 85. arti.
 6. dicit quod actus poenitentiae nascitur ex ac-
 tu charitatis. Et probatur, quia in poenitentia
 fit integratio amicitiae (fit enim ex inimico
 amicus) sed hoc est impossibile, nisi inimicus
 incipiat diligere, ergo. In contrarium est, quia
 dilectionis actus est perfectior, quam actus
 poenitentiae: ergo remissio peccatorum nō de-
 beret tribui actui poenitentiae, sed actui dilec-
 tionis: cuius oppositum dicunt omnes. Pro so-
 lutione huius dubij notandum, q̄ actus poeni-
 tentiae est actus distinctus ab actu dilectionis
 Dei: quia poenitentia & charitas distinguuntur,
 ergo etiam actus earum. Hoc supposito, vide-
 tur quod non possit esse poenitentia sine dilec-
 tione Dei, quia odiū nascitur ex amore, ergo
 odium peccatorū nascitur ex dilectione Dei:
 si enim nondiligerem Deum, quare odio habe-
 rem peccata? nunquid propter amorem crea-
 turæ? non certē, sed propter Dei amorem: cū
 igitur odium peccatorum sit super omne odi-
 bile.

bile in verè poenitenti, ergo procedit ex amo-
 re Dei super omnia. Et ita est regulariter, q̄
 peccator ex amore mouetur ad poenitendū. Po-
 test tamen esse q̄ in voluntate non sit alius a-
 ctus, quā iste, doleo quia offendi Deū: qui nec
 est elicitus, nec imperatus à charitate, & ille ta-
 lis actus sine alia dilectione sufficit ad remissio-
 nē peccatorū, qui licet regulariter procedat à
 charitate, tamen remissio peccatorū magis tri-
 buit poenitentiae, quā charitati, quia in sa-
 cra scriptura illi actui promittitur remissio. Et
 S. Tho. dicens q̄ poenitentia procedit ex amo-
 re, intelligendus est cōmuniter & regulariter:
 vt patet apud ipsum. 4. d. 14. q. 1. ar. 2. quaest. 1.
 Verum est q̄ ipse actus poenitentiae, nolle Deo
 displicere, est vera dilectio. Dolor igitur pecca-
 torū debet esse propter Deū, non propter ti-
 morē pœnarū, aut propter quoduis aliud: sed
 quia sunt offensae Dei patris pijsimi.

QVAERITVR, vtrum qui dolet, vt nunc
 diximus, semper recipiat gratiā? Caiet. q. 1. de
 cōtritione. tenet mirabilem opinionē, scilicet
 quod stat quēpiam dolere de peccatis perfectē
 & perfectē proponere cauere ab illis in futurū
 & perfectē diligere Deum super omnia & nō
 habere gratiā. Ratio eius est, quia aliās sequere-
 tur q̄ posset quis habere euidentiā quod sit in
 gratia. Oppositum tenent omnes doctores, &
 dicunt quod quā primum fecerit aliquis to-
 tum

120
 An qui
 dolet p
 pter deū
 semper
 recipiat
 gratiam

tum quod in se est, statim habebit gratiā. Vide. S. Tho. 1.2. q. 112. art. 2. ad. 1. & q. 113. art. 3. & 8. & 3. p. q. 85. art. 5. & 6. Et in pluribus alijs locis. Et oppositum esset contra scripturam sacram dicentem, Conuertimini ad me, & ego cōuertat ad vos: iam hic pœnitens cōuertitur ad Deū, & Deus non conuertitur ad pœnitentē. Iacob. 4. appropinquate deo, & appropinquabitur vobis. Et Ioan. 14. Qui diligit me diligetur à patre meo. Et Psal. 50. Cor contritū & humiliatū Deus nō despiciet. Falsissimum ergo est quod Caic. dicit. Et dico q; non stat de lege quod taliter pœnitēs careat gratia cum faciat totum quod in se est. Nec hoc dato sequitur se scire euidenter quod habeat gratiā. Nō enim ego possum habere euidentiā, quod doleo de peccato super omnia, vel quod pponā perfectē cauere in futurum. Habemus igitur pro certo, quod qui sic dolet habebit gratiā.

QVAERITVR, vtrum attritio possit fieri contritio? Ad hoc suppono ex omnibus doctoribus, & S. Tho. quod nihil aliud est contritio, quā dolor perfectus: attritio vero dolor imperfectus. Tūc dicit. S. Tho. 4. d. 17. q. 2. ar. 1. quæstioncula. 3. quod attritio non potest fieri contritio. Probatut, quia principium contritionis est gratia virtus infusa: attritionis verò principium est habitus acquisitus, vel sola potentia, idem autem actus non potest elici à
vir

virtute infusa, & acquisita, vel à potentia, ergo. Sciendum est tamen, quod duplex est contritio, quædam intrinsicè, quæ habet hoc pro obiecto: doleo de peccatis super oīa. Alia extrinsicè, id est, ex circumstantia, & sic omnis dolor qui est cum gratia vocatur contritio. Eodem modo duplex est attritio. Quedam intrinsicè ex obiecto, ut putā, doleo de peccatis, quia turpia sunt, & infamia, vel propter infernum. Alia extrinsicè, puta doleo de peccatis propter Deum: & cum omnibus circumstantijs, sed omitto præceptum aliquod necessarium. Tunc fit conclusio, Nūquam ex attritione fit contritio intrinsicè, quia differunt ex obiecto: vna enim dolet propter Deum, alia propter pœnas. Vnde conclusio. S. Tho. intelligitur de attritione propriè dicta, & de contritione propriè dicta.

QVAERITVR, vtrum tota ista vita sit tempus contritionis? Resp. primò quod est expediens & conueniens sæpe dolere de peccatis. Et sancti ita consulunt. Ad amicitiam enim pertinet sæpe dolere de offensa facta amico: maximè quia dolere debemus quousque reparamus detrimentum factum per peccatū: sed multa sunt quæ nullo modo possunt reparari putā tēpus q; perdidimus peccādo, ergo per totam vitam dolere debemus de illo. Hoc aut intelligendū esse de dolere qui est in volūtate
nam

122
An tota
vita sit
tempus
contritionis.

121
An attritio possit fieri contritio.

nam de sensitiuo dolore graue esset videre amicum semper esse tristem. Loquendo autem de doloris tempore, qui est sub præcepto dici, quòd de peccato semel dimisso non tenemur ampli⁹ dolere. quia De⁹ nō iudicat bis in id ipsum, vt dicitur Nahum. 1. Sed de peccato non dimisso est dibium quando teneatur homo cōteri? Ad hoc Caietanus quodlibeto. 2. q. 3. dicit quòd præceptum contritionis partim est affirmatiuū, quia obligat ad actum, scilicet ad dolorem: partim negatiuum, quia obligat ad non manēdum in peccato. Loquendo de hoc præcepto in quantū est affirmatiuum obligat semper, sed nō ad semper, sicut & reliqua præcepta affirmatiua: scilicet in casu necessitatis puta cū quis administrat, vel recipit sacramentū, vel in articulo mortis. Loquēdo verò de prædicto præcepto in quantū est negatiuū obligans ad nō manendū in inimicitia Dei, obligat sicut & cætera præcepta negatiua semper & ad semper, & ad statim. Et sicut qui tenet alienum tenetur statim reddere, sic qui est in statu inimicitiae Dei, tenetur statim ab illo exire. Peccat autem cōtra hoc præceptum qui habet actū commissionis contrarium, puta si dicat, volo manere in hoc statu per diem, aut per horam. Sicut qui retinet alienum non semper peccat de nouo, sed cū habet hunc actum positium, nolo reddere alienum, est tamē

tamen semper in malo statu. Magister meus Victoria tenet quòd nullum est præceptum de pœnitentia aut contritione, quòd obliget sub nouo peccato. Quauis peccatum mortale sine pœnitentia non possit deleri, ac proinde sit necessariū delere, seu pœnitere: sed qui non pœnituerit, damnabitur quidē propter peccata, quæ commisit, sed non quia non pœnituit. Sed quia mihi magis placet opinio contraria, ideo hanc non prosequor.

QVAERITVR, vtum post hanc vitā sit locus pœnitentiæ? Resp. q nō, sed prout in corpore gessit siue bonum, siue malū recipiet. 2. Corinthio. 5. Et vbi ceciderit lignū ibi manebit, Ecclesiast. 11. Veniet nox quando nemo poterit operari. Ioan. 9. Sed cōtra de Traiano, & alijs quos Apostoli suscitauerunt, quorum aliqui forsan erant in infernum detrusi. Resp. non dubito quin Deus possit homines dānatos liberare ab inferno, sed hoc est præter legē. Id autē quod dicitur de Traiano timeo q sit fabula, tamen quicquid sit Deus potest omnes dānatos eripere ab inferno, etiā si nō pœniteāt. Et sic nō opus est dicere q suscitauit illum ad pœnitendum: non enim erat opus.

QVAERITVR, vtrum saltem peccata venialia post hanc vitam remittantur? Respon. q cū multi moriantur in peccatis venialib⁹ vel quia non cogitauerunt de illis, vel quia cō

K

pla

123
An post
vitā sit
locus pœ
nitentiæ.

124
An ven
ialia re
mittan
tur post
hanc vi
tam.

placent sibi in alicui necessarium est dicere quod in alia vita remittantur. Et ita S. Tho. 4. dist. 21. q. 1. art. 3. Et in additioni. q. 4. art. 3. dicit, quod peccata venialia remittuntur in purgatorio: & eodem modo sicut in via remittuntur. In inferno autem ideo non remittuntur, quia ibi existentes sunt inimici Dei, & Deus eorum opera non acceptat. Ad existentes in purgatorio sunt amici Dei, & ideo acceptantur eorum opera: & etiam per displicentiam peccatorum remittuntur eis peccata venialia. Ita Gre. 4. dial. g. c. 39. & habetur 25. dist. c. qualiter. & Augu. 21. de Civitate. cap. 24. Matth. 12. Non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro. 2. Macha. 12. Sancta ergo & salubris cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur. Opera igitur bona existentium in purgatorio sunt quidem meritoria remissionis peccatorum, non tamen glorie.

125
An contritio remittat totam peccatam.

QVAERITVR, utrum semper remittatur per contritionem tota pena peccatis debita? Resp. iuxta fidem catholicam negativè. ita enim definitum est in Conc. Trid. sess. 14. Can. 12. his verbis. Si quis dixerit totam penam simul cum culpa remitti semper a deo, Anathema sit. Et ite can. 15. in fine. Præterea patet nam iam satisfactio non esset pars huius sacramenti, quod est contra prius definita. Itē quia aliās non esset opus purgatorio. Quod autem post remissionem culpæ maneat

neat reatus poenæ, probatur unica auctoritate. 2. Reg. 12. Vbi postquam peccatum David remissum est, dicitur in poenā eius, vnicus filius qui natus est tibi morietur. Et alius locus Iosue. 22. An parum vobis est quod peccatis in Beelphegor? vlt; in præsentem diē macula huius sceleris in vobis permanet. Vide S. Tho. 1. 2. q. 86. art. 2. Potest nihilominus tanta esse contritio, quod sufficiat ad remittendum totam poenam, sicuti credimus de Magdalena. Et hæc de contritione sufficiant.

¶ Sequitur de Confessione, secunda Poenitentiae parte.

¶ De hac materia Confessionis tractat doct. in 4. d. 17. & S. Thom. ibidem, & in additionibus. quest. 6. Et ante omnia.

QVAERITVR, utrum confessio sit de necessitate salutis? Resp. quod sic, & ita firma fide tenendum est, ut patet ex Conc. Trid. sess. 14. Can. 6 cuius verba sunt. Si quis negauerit confessionem sacramentalem vel institutam, vel ad salutem necessariam non esse iure diuino, Anathema sit. Idem patet ex cap. Omnis vtriusque sexus. de poenitentibus & remissionibus. vbi hoc expressè dicitur, ex præallegatis constat confessionem esse de iure diuino. De qua tamen re inferius aliqua dicentur. Sed dubium

126
Confessio est necessaria ad salutem.

est, an si confessio non esset præcepta de iure diuino, posset ecclesia ad eam obligare? Nā si possit parū refert scire an cōfessio sit de iure diuino, sufficit enim quod iam ecclesia in cōcilio generali obligauit omnes ad confessionem. Et videtur quod ecclesia non potuerit confessionem præcipere. Nam secundum communem opinionē ecclesia non habet iurisdictionem super actus interiores, ergo saltem non posset nos obligare ad confitendū illos: quod quidam asserunt, sed tamen dānati sunt. Item ecclesia non posset me obligare etiā pro quocunque crimine, vt religionem profiterer, quia esset nimis graue onus, vt est communis opinio, sed etiam est onus grauissimū & difficilimum peccata confiteri: ergo si nō esset præceptum diuinum, ecclesia non posset ad hoc obligare. Hæc est res disputabilis, & qua parū indigemus, quia habemus pro certo, q̄ de cōfessione sit præceptum in iure diuino, vt primo probauimus. Notandum tamen quod duplicia sunt præcepta, quædā quæ licet sint absoluta, non obligant hominem absolutē, sed in casu, vt de eleemosyna est absolutē præceptum, & tamen non obligat nisi in casu necessitatis: & potest esse q̄ nunquam occurrat talis casus in vita, & ideo nō vocatur eleemosyna necessaria ad salutē. Idem de sanctificatione Sabbati, maxime si ecclesia nō determinasset

Inframento.
191

set diem. Idē de honorandis parentibus. Alia sunt præcepta quæ obligant absolutē, & non est satis in casu, sed oportet vt vos quæratiscasum, & disponamini ad implēdum illa. Et huiusmodi est præceptum baptismi, cōfessionis, eucharistiæ, circa quæ teneor facere ad illa implenda. Et hæc vocantur necessaria ad salutē.

QVAERITVR, an cōfessio sit adeo necessaria ad salutem, sicut baptismus: ita quod nūquā liceat illa omittere. Resp. primo q̄ non est adeo necessaria vt baptismus. Nam puer si ne actuali baptismo non potest saluari, potest autem homo saluari sine actuali confessione. Sed vtrum cum quis potest cōfiteri, possit aliquando omittere cōfessionem? Resp. pro nūc quod multa sunt præcepta Dei, & sic quando cunque quis posset confiteri sine transgressionē præcepti diuini, tenetur confiteri, etiam si perdat bona. Si verò simul cōcurrat aliud præceptum diuinum cum confessione, & præceptum confessionis non possit impleri sine alterius præcepti transgressionē, si aliud est maius (maximē de iure naturali) tunc non tenetur confiteri, quale est non scandalizare. Vnde si fœmina sciret confessorem scandalizandum, si ei confiteretur, non tenetur, confiteri ei vt latius infra dicemus.

QVAERITVR, an confessio sit de iure naturalis? Resp. quod non. Quia sacramenta eccle-

K 3 112

127
Confessio nō est tā necessaria sicut baptismus

118
Confessio nō est d

iure naturali.

sic sunt de illis quæ sunt supra naturam, & pertinentia ad fidem. Quis enim cognoscet aquam mundare peccatorem?

129
Peccata venialia an teneantur confiteri.

QVAERITVR, utrum teneamur confiteri peccata venialia? Resp. q. oēs conueniunt in hoc, q. qui habet mortalia peccata non tenetur confiteri venialia, quia si teneretur confiteri vnum veniale, ergo & omnia: & cum venialia sint infinita, esset quasi impossibile oīa cōfiteri. Sed dubiū est, an qui nō habet nisi venialia, teneatur ea confiteri semel in anno? De hoc. S. Tho. q. 6. art. 3. ad 3. ponit duas opiniones. Prima dicit q. tenetur, quia præceptū de cōfessione est absolutū & potest impleri, ergo. Secūda opinio dicit q. nullus tenetur cōfiteri venialia. Et hæc est tenenda, quia præceptū de confessione, intelligitur de mortalib⁹ vt expresse diffinitur in Conc. Trid. sessio. 14. Cano. 7. vbi sic dicitur. Si quis dixerit sacramentum poenitentiae ad remissionem peccatorum necessarium non esse iure diuino cōfiteri omnia & singula peccata mortalia, &c. Anathema sit. Pōdera verbū peccata mortalia. Itē patet ex eo quod dicitur in c. omnis vtriusq; sexus, &c. cōfiteatur proprio sacerdoti. Circa venialia verò nō est proprius sacerdos, nam quilibet potest ea confiteri cui voluerit. Item ecclesia noluit de nouo præcipere confessionem sed præceptū iuris diuini determinare quod ad

ad tēpus executionis: at à Christo non est præcepta cōfessio, nisi mortalium, ergo. Itē in illa decretali imponitur nō confitenti grauissima poena, vt scilicet viuens arceatur ab ingressu ecclesiae, & mortuus Christiana careat sepultura: sed huiusmodi poenæ nō imponuntur à pia matre ecclesia perfectioribus viris, quales sunt qui habēt solum peccata venialia, quæ alij peccatores nō tenentur confiteri (alias meliores essent peioris cōditionis) ergo. Itē quia ad remissionem venialium sunt quam plurā remedia, videlicet confessio generalis, oratio dominica, iunctio pectoris, &c. Cæterum & si nullo iure teneamur confiteri venialia, laudabile tamen est & valde vtile illa cōfiteri, horum enim peccatorum confessio sufficiens materia est sacramenti poenitentiae. Essetque hæresis asserere q. non liceat confiteri peccata venialia, vt diffinitum est in Concil. Triden. Sessio. 14. Cano. 7. Cuius verba sunt. Si quis dixerit nō licere cōfiteri peccata venialia, Anathema sit. Talis igitur q. nō habet nisi venialia, petat in pascha te eucharistiā, & sacerdoti dicēti q. prius cōfiteatur, respō. se nō egere cōfessione, & sacerdos credat. Sed quis est hic & laudabim⁹ eū?

QVAERITVR, utrum aliquis possit confiteri peccatum quod non habet? Respondet S. Tho. quod si nunquam licet mentiri, multo minus in confessione. Sed quale peccatū erit?

K 4 Di-

130
Mentiri in cōfessione, quale sit peccatum.

Dico probabiliter quod qui confitetur mortale quod non habet, peccat mortaliter: quia peccat circa ea quæ sunt de necessitate confessionis, & decipit confessorem, qui absoluit quod non potest absolui: & consequenter dico, quod confessio non fuit integra, ac proinde nulla & iteranda: quia non confitetur de illo mædatio pernitioso. Si autem peccatū de quo dubitat, confiteatur tanquā certum: si id faciat credens esse magis securum, ut cōmuniter, fit non peccat. Si autem faciat animo decipiendi confessorem, peccat mortaliter. Sed quid de scrupulis, ut si habeo suspicionem quod feci peccatū? Resp. quod nō solum non teneor cōfiteri, sed neq; debeo facere, si credo quod nō cōsensi. Quia in rebus moralibus debemus pcedere ex casualis cōiecturis. Deus enim non est sophista, nec quærit laqueos. In rebus autem moralibus vocatur demonstratio, ubi habeo coniecturas pro vna parte & non pro alia, licet habeā formidinem eius. Isti qui sic confitentur infamāt sacramenta & reddunt ea odiosa, satis est confiteri peccata certa & dubia: sed non de scrupulis quæ sunt veri scrupuli. Nā de his loquor. Exemplū, est aliquis qui omnino habet ppositū cauēdi à peccatis, & nullo modo vellet cōsentire cōtationib⁹, & expertus est quod solet resistere cogitationibus & illecebris, postea occurrerunt cogitationes & detētus fuit in illis, & postquā dis-

discesserunt non recordatur si aduertit, si consensit, vel qualiter se habuit. Dico quod de tali scrupulo non oportet confiteri. Et eodem modo de cogitationibus fidei, & phantasijis quæ occurrunt homini etiam parato mori pro fide, si opus esset.

¶ Dubitatur, utrum peccet mortaliter qui confitetur peccatum veniale, quod non fecit? Nā quod peccet venialiter certū est. Caieta. in 2.2. in materia de mædatio dicit quod est peccatum mortale: quia mētitur in iudicio, ubi tenetur dicere veritatē. Sed resp. quod non est mortale: nam licet sacerdos possit exigere veritatem à pœnitente, non tamen quācunque veritatem, sed eam quæ pertinet ad materiam iudicij sui & cum venialia non sint materia confessionis mentiri circa illa, nō est peccatum mortale. Sicut nec si confessori interroganti, an sim pauper, dixerō quod non, cum tamen re vera sim pauper, nō pecco mortaliter. Et quamuis Caieta. in 2.2. fuerit illius sententiæ, tamē in summa confessionis moderatius loquitur dicens, quod si sit intentio pœnitentis facere peccata venialia materiam confessionis, tunc mentiri (etiā circa venialia) esset mortale, quia iam veniale est materia principalis & pertinens ad iudicium. Si vero non est intentio pœnitentis facere venialia materiam confessionis, mētiri circa illa non est mortale. Sed adhuc dico quod

137
Mentiri
circa ve
nialia in
cōfessio
nequale
peccatū
sic.

quòd etiam si habuero intentionem efficiendi materiam confessionis ex venialibus, dicēs mendacium circa illa, vt si dicam me non fuisse mentitum, non pecco mortaliter: quia per hoc q̄ nolo dicere mutatur intētio prior & iā nō manet materia cōfessionis, etiā si nō habuerō reflexionē illā, nolo q̄ hoc peccatū, quod volo tacere sit, materia confessionis.

QVAERITVR, quādo obligat praeceptū cōfessionis, an statim post peccatum? S. Tho. 4. d. 17. & in additionib⁹. q. 6. art. 4. dicit q̄ hoc praeceptum potest multipliciter considerari. Vno modo stādo in solo iure diuino, seclusa ecclesiae determinatione. Alio modo post ecclesiae determinationem. Loquendo igitur secundum primam cōsiderationē, dicunt aliqui, q̄ obligat solum semel in vita, in casu necessitatis: sicut & alia praecepta affirmatiua, puta in articulo mortis. Sed cōtra quia tūc esset impossibile confiteri peccata, nam cū ad hoc requiratur memoria peccatorum, videtur impossibile, moraliter loquendo, q̄ quis habeat in memoria peccata quae cōmisit in 40. annis: & sic frustraretur illud praeceptum, saltē p̄ maiori parte, q̄ paucorū peccatorū in fine vitae posset quis habere memoriam. Ideo dicunt alij, q̄ tenetur quilibet confiteri in articulo necessitatis, qui vocatur quando est periculum obliuionis, sicuti & alia precepta tenentur.

132
An statim post
Peccatū
tenetur
confiteri.

Quādo
tenetur
confiteri.

nemur implere quando est probabile, quòd si tunc non implentur, postea non poterunt impleri. sicut de auditione missae non teneor eam audire manē, nisi solum sit vnica missa, quae manē celebratur: & sic de confessione quam tenetur facere intra illud tempus, quod sufficit ad memoriam peccatorum retinendā. Sed contra, quia si hoc esset verum, ecclesia negligenter determinasset in ea. omnis vtriusque sexus. tempus. vnius anni pro confessione: nam probabile est quod in vno anno obliuiscuntur aliqua peccata. Certū enī est, quod si de iure diuino teneremur confiteri peccata nostra pluries in anno, non posset ecclesia dare facultatem, quod differretur confessio vsq; ad annum: sed sunt aliqui qui in vno anno obliuiscuntur, ergo. Ad hoc sciendum, quod ecclesia non dedit nouam licentiam, sed coeruit negligentiam, nec voluit dicere quod non confiteantur ante annum: sed quoad forum exterius voluit arctare. Vnde si quis aggrederetur periculum mortis ante annum, ecclesia nō deobligauit illū a confessione in tali casu facienda. Sed quia nunc nemo obligatur confiteri nisi semel in anno (alias ecclesia deciperet nos) ideo falsum est quod isti dicūt. Itaq; videtur mihi, & est notantum pro alijs praeceptis, q̄ Christus instituit ecclesiam & dedit sacramēta & praecepta generalia, nō autē dedit

dedit præcepta particularia, & ordinationes speciales quibus solis posset gubernari: vt isti hæretici somniant. Quod patet, nam Christus nõ determinauit Episcopos per diuersas dioceses, & tamen nisi essent Episcopatus distincti, esset impossibile ecclesiam gubernari quia possent præcipere contraria. Nec in eo fuit prauisio Christi insufficiens, nõ idcirco constituit prælatos, vt gubernarent Ecclesiam, & præcipit fidelibus, Obedite præpositis vestris. Secundo notandum quod Christus reliquit aliqua præcepta generalia sine determinatione, quæ quidẽ nõ possunt commodè obseruari ad Christi intentionem, nisi ecclesia determinasset tempus, vel modum &c.

¶ Verbi gratia. Christus posuit præceptum eucharistiæ dicēs, Nisi mādūcaueritis carnem filij hominis, &c. Stando solum in præcepto Christi, quādo teneretur homo sumere eucharistiam? Si dicas quod semel in vita, hoc non est verissimile, cum secūdū Hierony. August. Ambrosi. & alios doctores, in oratione dominica per panē quotidianū inrelligatur eucharistia. Cum etiam apostoli, & in primitiua ecclesia fideles frequentarent hoc mysteriū. Et Christus dixit: Hæc quotiescunq; feceritis, in mei memoriā facietis. Et iterum: Hoc facite in meam commemorationem. Ac proinde patet, prædictum præceptum non posse commodè

de obseruari ad intentionem Christi, sine ordinatione & derminatione ecclesiæ. Item præceptum de celebratione festi, quomodo impletur? nunquit sufficeret semel in vita genua flectere & Deum colere? Sic igitur dico de præcepto confessionis, quod de iure diuino tenemur confiteri quando ecclesia determinauit. Nec enim stādo in iure diuino potest determinari quādo obliget: fuit etenim intentio Christi quod ista mysteria frequētarentur.

NVNC videamus vtrum stādo in iure diuino, sint aliqui casus in quibus teneamur statim confiteri? Aliqui antiqui, & quidam summistæ dicūt, quod peccator tenetur statim confiteri: quia alias exponeret se periculo: posset enim mori, vel impediri lingua, vel memoria labi. Itē quia secus agendo, iam nõ facit quod in se est. Huius sententiæ est Innocentius in capit. oīs de pœnitentijs & remissionibus. Idē videtur sentire Archid. in cap. ille rex, de pœnitentijs d. 3. Sed S. Tho, & alij doctores dicūt, qd nõ tenetur homo statim post peccatum confiteri, patet nemo tenetur statim ad contritionem, quæ est magis necessaria, quam confessio, ergo nec ad confessionem. Item hoc non determinatur in iure diuino, aut positiuo, ergo est falsum. Itē ecclesia determinauit semel in anno, ergo hoc sufficit.

¶ Sed vtrum homo de iure diuino teneatur con-

133
casus in
quib⁹ te-
nemur
statim con-
fiteri.

134
In mor-

confiteri in articulo mortis? Respō. quod sic. Nam peccator tenetur confiteri, & non potest post mortē, ergo qui est in illo articulo, si nō vult cōfiteri exponit se periculo. Vnde in c. cū infirmitas de pœnitentijs & remissionib⁹. præcipitur medicis, vt admoneāt & exponāt infirmis pericula mortis: in quo errant cōmuniter medici, ne contristent infirmū. Sed verum est quod debent facere quātō melius potuerint: sed omnino sunt negligentes medici. Et potest contingere quod propter eorū negligentiam dānentur aliqui infirmi. Sed quid vocatur articulus mortis? Respon. Palud. 4. d. 17. q. 2. quod non dicitur articulus mortis, vnde quis potest mori: sicut nō est articulus mortis *iustar, iugar alas cañas, corrier toros, o cauallos*: tunc enim non tenetur homo confiteri ante ista exercitia: sed articulus mortis vocatur, vnde cōmuniter, & frequenter solet sequi mors, sicut intrare bellum. De intransib⁹ autē mare est dubiū, si. n. esset paruum spatiū & mare esset placidum, non tenetur confiteri. Breuius arbitrio boni viri relinquatur iudicium de periculo mortis.

QVAERITVR, vtrum ante eucharistiam teneatur homo de iure diuino confiteri? Communis opinio est quod sic. Caic. 3. p. & in summa tenet oppositum. Cuius sententia in Con. Tridentin. sessio. 13. de sacramento eucharistie

fixe in calce canonis vndecimi, damnata est & reprobata, ita, vt nec opinatiue possit defendi etiam sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ. De hoc iam disputauimus supra. Ex dictis sanctorū non est dubiū quin teneatur cōfiteri, si habeat copiā confessoris. Si aut nō habeat et debeat celebrare dieb⁹ festiuis bene poterit sine præiua cōfessione, maximè si nō celebrando incurrat aliquā notā infamiae. ¶ Sed vtrū ad recipiēda alia sacramēta teneatur homo confiteri? De hoc Marfil. 4. q. 12. ar. 1. facit magnā difficultatē, & dicit particulariter de recipiēte sacramentū ordinis, q̄ ordināndus tenetur cōfiteri prius, q̄a sacramētū ordinis directē ordinatur ad copiā gratiæ, & esset magna irreuerētia nō disponere se ad receptionē illius. Sed resp. absolute (omissis opinionibus) q̄ ad receptionē aliorū sacramentorū nemo tenetur cōfiteri. Vnde de cōsecr. d. 4. c. vt ieiunij, dicitur, q̄ qui confirmādi sunt, si sunt perfectæ ætatis, admoneantur vt prius cōfiteantur. Vbi admonitio potius videtur cōsiliū, quā præceptum. Et si non est necessariū ante hoc sacramētum confiteri in quo recipitur copia gratiæ multo minus erit in alijs. Quod clarius patet ex verbis Concil. Trident. Sessione 24. de reformatione matrimonij. capit. 1. vbi sic dicitur. Postremò sancta synodus coniuges hortatur vt antequam contrahant

135
An adre
cipiēdū
alia sa-
cramēta
teneamus cō-
fiteri.

134
Ia mor-
tis arti-
culo, an
teneatur
de iure di-
uino cō-
fiteri.

vel saltem triduo ante matrimonij cōsumma-
tionem sua peccata diligenter cōfiteantur. Et
ad sanctissimum Eucharistiæ sacramentum
piè accedant. hæten⁹ ibi. Verū est quod quia
oīa sacramenta conferunt gratiā, videtur ali-
qua negligentia accedere ad illa sine confes-
sione. Sed quod non requiratur confessio, pa-
tet etiam, quia ecclesia hoc non determina-
uit, nec in iure diuino habetur, ergo nō est ne-
cessaria. Sed vnde magis habemus quōd requi-
ratur confessio ante eucharistiam, quā an-
te alia sacramenta? Resp. q̄ hoc habemus ex
Paulo dicente, probet autem se ipsum homo,
&c. Et ex vsu ecclesiæ: vbi qui non cōfitemur
haberet conscientiam peccati mortalis. Itē ex
dictis sanctorum, & ex c. omnis vtriusque se-
xus, vbi precipitur confessio ante pascha pro-
pter eucharistiam in eo sumendam.

136
Ad admini-
stran-
dū sacra-
mēta an
sacerdos
teneat
ur con-
fiteri.

¶ Sed vtrum ad administrandum sacramēta
teneatur sacerdos confiteri? Resp. q̄ non, quia
alias sequeretur perplexitas. Nam si essent de-
cē sacerdotes omnes in peccato mortali, quis
audiret prius alterius confessionem? Sed ex re-
uerentia quam debemus sacramentis, cōmo-
dum est q̄ antequā illa ministremus, vel euā-
gelium legamus, confiteamur: si potest cōmo-
dē fieri. Et aliquando negligentia confessionis
posset esse venialis, nunquam tamen mortalis
& hoc teneatur sine quocūq; scrupulo. Adria-
nus

nus, Palude, & Bonauentu. ponunt ali-
quos casus in quibus tenetur homo statim cō-
fiteri, sed ego non credo eis.

QVAERITVR, quādo tenetur homo iu-
re humano confiteri? Dices quōd semel in an-
no. Vt diffinitum est in illo canone. oīs vtrius-
que sexus. Præterea idem diffinitur in conci-
lii Trident. Sessio. 14. Can. 8. cuius verba sunt.
Si quis dixerit ad confessionem omnium pec-
catorum, qualē ecclesia seruat, non teneri om-
nes & singulos Christi fideles, iuxta magni
Cōcilij Lateranē. constitutionem semel in an-
no, anathema sit. Sed quæro ego, quando? nā
in illo cap. omnis vtriusque. non determina-
tur tempus, ac proinde ex illo præcepto non
plus obligamur confiteri in quadragesima,
quam extra: & ita est. Vnde dico, quod si quis
extra quadragesimam semel fuerit confessus
si postea habuerit impedimentum sumēdi eu-
charistiam in paschate, non tenetur cōfiteri in
quadragesima. Et si recordetur se in confes-
sione præcedenti oblitum fuisse aliquod pec-
catum mortali, non tenetur illo eodem an-
no iterum confiteri, sed potest expectare aliā
quadragesimam.

¶ Sed quid faciet obliuiosus? an teneatur scri-
bere peccata, vel aliter mādare memoriæ pec-
cata? Maio. 4. d. 17. q. 2. dicit q̄ sic. Ego nō cre-
do q̄ teneatur, imò nec laudo, quod peccata

L

scri-

137
De iure
humāo
quādo
teneatur
cōfiteri.

138
Obliuiosus ante
neatur
scribere
peccata
ad cōfite-
dū.

scribatur. Probo, quia non tenetur aliquis magis ad confessionem, quam ad contritionem: sed ad contritionem habendam non oportet peccata scribere (sufficit in generali cōteri de oblitis) ergo nec ad cōfessionem requiritur id. Nec enim oportet iugum domini reddere grauius satis est quod quando confittur, rdebet dare operam, vt recordetur peccatorū, & aliæ sunt fabulæ. Ita dicit Sylue. (doctōr non spernendus) verb. Confessio. l. 9. in fine. Et præterea difficile est profectō q̄ aliquis habens curā animæ suæ, obliuiscatur alicuius peccati mortalis. Certe est difficile.

139
Qua etate
cōfite
ri teneamur.

QVAERITVR, in qua ætate incipit obligare hoc præceptum de confessione? Videtur q̄ non statim post vsum rationis. Quoniā nec statim tenetur sumere eucharistiā cum tamen etiam sit in præcepto. Respō. secundū omnes, quod statim post vsum rationis tenetur confiteri peccatum mortale, sed cum confessio sit sacramentum, non debet ludicrè fieri. Et si nō sunt coniecturæ de v̄u rationis, non sunt pueri audiendi ea intentione, quasi sit ibi aliquod sacramentum: sed instruendi sunt, & docēdi. Ad argumentum de eucharistia, respondeo primò quod aliquem habere, vel non habere vsum rationis non potest certo sciri, nisi quibusdam coniecturis: ideo quando non est certum, sed habemus coniecturas, quod habeat vsum

vsum rationis, tenetur confiteri: quia nullum est periculum, quod confiteantur peccata etiam ante vsum rationis. Ad eucharistiam autem non dimittuntur accedere quousque certo sciamus, quod habeant vsum rationis, propter irreuerentiam. Secundo dico, quod v̄sus rationis non simul venit de omnibus rebus, potest enim quis cognoscere vnum & nō aliud. Nā prius peruenit puer ad tempus, quo possit iudicare de peccatis mortalibus, quam ad intelligendum tantum sacramentum, & quod ibi sit corpus Christi: quod tamē debet discernere qui sumit eucharistiā.

QVAERITVR, vtrum papa possit dispensare in præcepto confessionis? Resp. quod nō. Quia inferior non potest reuocare, nec relaxare præceptum superioris: cum nec par in parē habeat potestatem. Cum ergo præceptum cōfessionis sit de iure diuino, nemo poterit dispensare nisi solus Deus. Sed contra Papa potest dispensare in voto simplici, vt est communis opinio: & tamē obligatio voti simplicis est de iure diuino, ergo. Item secundū opinionem communem Canonistarū, Papa potest dirimere matrimonium ratum per verba de presenti (in quo etiam consentit Caietanus) ergo Papa potest dispensare in iure diuino positiuo, quod & concedunt Canonistæ sed non ita opinor profectō, mittunt enim falcem

140
An papa
possit di
spensare
in præce
pto con
fessionis.

in messem alienam. Ad argumentum igitur, potest dispensare in voto, concedo: & in matrimonio rato, transeat: ergo in iure diuino, distinguo consequens. Duplex est ius diuinum, vnum quod non dependet ab actibus nostris & in hoc non potest Papa dispensare. Alterum quod dependet ab actibus nostris, ita quod per se non est sufficiens ad obligandum sine noua obligatione: sicut est votum, & in hoc ratione illius propriæ obligationis, quam ego superinduxi, Papa potest dispensare: imo & patres dispensant in votis filiorum ante. 14. annu. De matrimonio autem rato dico, quod est contractus quidam: unde si ius diuinum obligaret Petrum ad accipiendam Mariam in coniugium, Papa nihil posset, sed quia ex actu istius pendet hæc obligatio, & ex contractu humano particulari, si Papa in hoc potest dispensare (de quo tamen nihil dico) est ex ea parte, qua est tibi aliquid humanum, & quia præceptum confessionis est per se sufficiens ad obligandum nos, est propriè ius diuinum, ac proinde non potest Papa in eo dispensare.

141
Confessio sacerdoti facienda.

QVAERITVR, an sit necessarium confiteri sacerdoti? Resp. quod sic. Et ita firma fide tenendum est. Sic enim est definitum in conc. Florent. sub Eugenio. 4. cuius verba sunt. Sacramenti poenitentiae minister est solus & ois sacerdos. Habens auctoritatem absoluendi, vel

vel ordinariam, vel ex commissione superioris. Preterea illud idem definitum in conc. Tridentino, Sessio. 14. capitu. 6. Item Cano. 9. & Canone. 10. Item probatur, quia solis Apostolis dictum est, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, Et quodcunque solueritis super terram: & soli Petro, Pasce oues meas. Confirmatur ex usu ecclesiae, nam solis sacerdotibus quando ordinantur dicuntur illa eadem verba quæ Christus Apostolis dixit scilicet, Accipite potestatem ligandi & absoluendi. Hæresis fuit Vualdensium, ut refert Marsilius. 4. q. 12. dicentium, quod indifferenter poterat quilibet confiteri cui vellet. Dicit etiam, quod in aliquibus locis illi qui damna bantur ad mortem non mittebantur confiteri sacerdotibus, sed laicis: quod quidem est error intolerabilis. Sed de his in materia de clauibus dicemus.

Confessio sacerdoti facienda.

QVAERITVR, utrum venialia possint laicis confiteri? Resp. quod talis confessio non erit sacramentalis, sed proficiet sicut cum vnus laicus recitans cum alio horas canonicas, dicit confessionem generalem. Imò ipse sacerdos cum celebrat, absoluitur de venialibus à laico in confessione generali auctoritate ecclesiae, quæ habet potestatem supra venialia: sicut per confessionem pectoris, vel aquam benedictam. Quia licet talis confessio non sit sacramentum, est

141

L3

tamen

143
Confes-
sio mor-
taliū an
possit fi-
ri laico-

tamen quoddam sacramentalem.

QVAERITVR, vtrum confessio mortaliū possit fieri laico? Respōdet Magister senten. 4. dist. 17. & sanct. Thom. ibidem. q. 3. & in additionibus. q. 8. art. 2 quod in necessitate, urgente periculo mortis, confessio etiam mortaliū est facienda laico. Magister in litera allegat August. dicentem. Tanta vis confessionis est, vt si deest sacerdos, confiteatur proximo. Et Beda, sed & grauiora cōqualibus pandēda sunt, cū deest sacerdos & vrget periculum. Hanc opinionem tenent cōmuniter omnes docto. Durand. Palude, Ricard. Gabriel, Maio. Marsili. Sed Scotus ibi dicit, quod in casu licitē fit laico, scilicet, quando ab eo spero consilium, vel maiorem peccatorū dolorē sed ceteris paribus melius est non facere. Et in 4. dist. 14. art. 2. in fine dicit etiam Scotus, Dubiū est an talis confessio sit detrimentum salutis, quia talis diffamat se sine vtilitate, ergo non est opus sic confiteri. Ipse libenter negaret, nisi moueretur dictis sanctorum, sed plus sanctis credendum est, quā vni rationi leui. Et tenendum est omnino quod licet confiteri laico in tali necessitate, licet hoc multum abierit à consuetudine: quam credo antiquis temporib⁹ magis in vsu fuisse. Nūc etiā fit aliquādo, vt in naufragio. Ad argumentū vero Scoti, nego, quod talis diffamat se, nam etiam ex

tra

tra confessionem possum dicere peccatū meū vt detur auxilium, vel consilium. At dices hoc esse verum, quia sequitur inde aliqua vtilitas. Dico, quod etiam in confessione facta seculari est aliqua vtilitas, scilicet subiectio ipsa qua subiecit homini laico propter Deum, est pars satisfactionis. Et etiam propter verecundiam. Si autem timeretur infamia, aut reuelatio confessionis, tunc nec sacerdoti esset facienda, Sic vero hoc dicimus licitum: vt nullo modo dicamus praeceptum. Vnde malē summa Angelica, & alij sumistae imponunt Magistro & S. Tho. q. dixerunt esse praeceptum. Nā. S. Thom. dicit q. potest fieri, & in solutione ad primum dicit q. debet fieri: sed tamen hoc verbum non dicit praeceptum. Laicus autem qui sic confessionem audierit, nullo modo debet absoluerē, quia non habet potestatem, nec posunt ei committi clauēs: ecclesia enim non habet potestatem supra peccata mortalia, nisi per sacramenta, ideo talis nō debet absoluerē, sed deprecari. Si autem de facto abso'ueret, nihil faceret: sed non manet irregularis: quia cū irregularitas sit pœna iuris positiui, & in iure non sit expressum, quod talis incurrat irregularitatem, non incurrit. Quia in cap. his qui de sententia excommunic. lib. 6. ponitur regula generalis, quod nullus incurrit irregularitatem propter quodcunque delictum, nisi sit in

L 4

iure

iure expressum. Et ita tenet Sylues. verbo, Cōfessor. 1. & Palud. 4. d. 17. q. 3. Veruntamen oīa prædicta admitti possunt, si sermo sit de confessione nō sacramentali. Cæterum si de sacramentali confessione sermo fiat, firma fide tenendum, & dicendum est confessionem sacramentalem nunquā fieri posse laico, sed dū taxat sacerdoti, qui charactere sacerdotali insignitus sit. Sic enim diffinitur in concil. Tri. Sessio. 14. de pœnitentia Can. 10. cuius verba sunt. Si quis dixerit non solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus & singulis Christi fidelibus esse dictum, Quæcunque ligaueritis super terram erunt ligata & in cælo, & quæcunque solueritis super terrā erūt soluta & in cælo. Et quorū remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt, anathema sit.

QVAERITVR, an sacerdotes in peccato mortali existentes, potestatem habeant absol uendi pœnitentes in confessione sacramentali. Et proinde veram & realem absolutionem conferant cum actualiter absoluunt? Respon. affirmatiuè, & ita firma fide tenendum est. Sic enim diffinitur in Can. 10. proxime allegato. cuius verba sunt. Si quis dixerit sacerdotes, q in peccato mortali sunt, potestatem ligandi & sol uendi non habere anathema sit.

QVAERITVR, vtrum confessio possit fieri

fieri cuilibet sacerdoti, vel soli proprio? Resp. quod solum proprio. Patet ex c. omnis vtriusque sexus. vbi hoc præcipitur. Item quia cum sacerdos sit iudex, oportet quod habeat iurisdictionem. Si enim iudex superior diceret alicui, *yo te hago alcalde*, nihil esset nisi ei daret subditos: ergo etiam in cōfessione. Potestas enim iurisdictionis nō potest esse sine subditis. Ideo oportet confiteri proprio sacerdoti. Sed quis est iste proprius sacerdos? Respō. quod Papa, Episcopus, curatus, & qui cunq; ex officio suo habet curam animarum: siue hoc sit ex electione vt Priores, & Abbates in religione. Superior non est ordinarius nisi mortuo priore, vel amoto. Aliqui doctores vocant proprium sacerdotem omnem eum, qui potest confessionē audire, siue hoc faciat ex officio, siue ex sola commissione. Sed vtrum in absentia sacerdotis proprii, vel quando pœnitens ex rationabili causa non vult confiteri proprio sacerdoti (excludimus oīa priuilegia, & loquimur stando solum in iure communi) liceat alteri confiteri? Verbi gratia, fugit proprius sacerdos tempore paschatis, vel in ipsa cōfessione sollicitat fœminam ad stuprum: petit illa licentiam, vt possit alteri confiteri, & ille nō vult cōcedere: & vrget necessitas sumendi eucharistiam, quia est pascha, & si nō sumat excommunicabitur est dubium quid faciet? Respo. ad hoc multi sum-

proprio
sacerdo-
ti.

summissa, quod in tali casu manet libera ad subiiciendum se cuicumque voluerit sacerdoti: quia in dicto capi. omnis utriusque. dicitur quod petat licentiam a proprio sacerdote, & sic illa petendo facit quod in se est, ac proinde manet libera. Sed hæc opinio non est secuta quia non habetur in iure: & ideo doctores qui sani sentiant de hoc, dicunt quod mulier in tali casu debet recurrere ad superiorem, & dicere quod non expedit sibi confiteri tali sacerdoti, & superior debet credere. Et quod non possit alteri confiteri sine licentia superioris, patet, quia mortuo sacerdote proprio, non posset talis mulier confiteri cuicumque indifferenter: ergo nec poterit in casu prædicto. Item si proprius sacerdos excommunicaretur, non posset alteri confiteri, nisi de licentia superioris, ergo nec in isto casu. Sed quid si non sit recursus ad superiorem, vel si ille neget licentiam? an licebit tunc confiteri cuicumque? Palud. in 4. dist. 18. q. 3. art. 3. dicit, quod in tali casu potest liberè confiteri cui voluerit. Idem Syluester in summa. Ratio Palud. est, quia ipse tenet, quod stando in iure diuino quilibet sacerdos potest quilibet absolvere, & quod modo non possit, est propter ius humanum: & cum ecclesia non possit hoc ius stratuere, ut scilicet confiteatur cum scandalo, sequitur, quod tunc cessat ius humanum, & standum est iuri diuino. Sed verè hæc sententia est mihi multum

tum dubia: & primò puto quod sit contra. S. Tho. 4. d. 17. q. 3. art. 2. quæsti. 4. ad. 5. ubi ad litteram proponit casum: & dicit: quod si superior nolit committere facultatem, id est iudicium, ac si non habeat copiam confessoris. Quod etiam dicit in additionibus. quæsti. 3. articulo, 4. 5. Hoc etiam Caiet. in summa, ver. Absolutio. Vnde propter nullum casum (excepto mortis articulo) poterit absolvere, qui ante illam necessitatem non poterat absolvere: & merito quidem. Nam alias quilibet fingeret sibi causas alteri confitendi. Et consequenter dico de casibus reſeruatis, quod si superior non vult concedere (licet male faciat) inferior non poterit absolvere. Ut patet ex Concil. Tridentino, Sessio. 14. de poenitentia. cap. 7. & Cano. 11. cuius canonis hæc sunt verba. Si quis dixerit Episcopos non habere ius reſeruandi sibi casus, nisi quo ad externam poenitentiam, atque ideo casuum reſeruacionem non prohibere quò minus sacerdos à reſeruatis vere absoluat, anathema sit. Dicit tamè. S. Tho. ubi supra ad sextum (& est notandum) quod malè faciunt prælati qui in hoc reddunt se difficiles, & iniiciunt laqueum animabus, nolentes dare licentiam absoluedi. De illo autem quod dicit Palude, quod stando in iure diuino quilibet sacerdos potest quemlibet absolvere, dicimus quod fortè hoc est falsum.

¶ Sed

146

Cū non
expedit
proprio
sacerdo
ti cōfite
ri, qd fa
ciendū?

¶ Sed faciet poenitens cū non potest obtinere licentiam, à superiori, & instat communio? Resp. qd cōmunicet securè & tutè. Idem enim est iudicium tunc de eo ac si careret confessore, *y vaya sobre mi conciencia*. Sed tamen aduertāt tales, quod habeant rationabilem causam non confitendi proprio sacerdoti: verecūdia enim, aut timor, qd ille male de me sentiet postea, non est causa sufficiens, quia aliās nemini teneretur confiteri, quia semper accidūt illa cuicunque confitearis. Si tamen nocuit iā mihi, vel indirectè me diffamauit, iā ista esset causa legitima non confitendi ei.

147

Qui cō
cauit in
pascha
sine prae
niacōfessione, an
teneatur illo
anno cō
fiteri.

¶ Sed dubitatur, an post quā talis communicauit in paschate, absoluaatur à praecepto cōfessionis? Videtur quidem qd sic, quia non stetit per eum quin confiteretur, cū non peccauerit non confitendo, ergo. Item, quia confessio videtur instituta propter eucharistiam, cū ergo iam cōmunicauerit, videtur quod illo anno nō teneatur iterum confiteri. Sed dico, qd adhuc tenetur confiteri habita oportunitate, quia adhuc potest implere praeceptum de confessione semel in anno.

148

Qui ex
causa nō
cōmuni
cauit in

¶ Maius dubium est, an qui ex legitima causa non communicauit in paschate, quia fuit in mari, vel in via, postea teneatur ad communionem? Palu. videtur dicere, quod sic, sed certè nescio quare, cū sit determinatum certum
tem

81

tempus ad communionem & transierit iam. Item confirmatur, quia si ex malitia non communicauerit, postea non tenetur cōmunicare: ergo multo minùs si ex legitima causa nō cōmunicauit. Consulendum esset talibus vt cōmunicarent: sed credo, quod non tenerentur iam pro illo anno.

QVAERITVR, an ex commissione proprii sacerdotis liceat confiteri alteri? Respon. qd sic, vt patet ex dicto ca. omnis vtriusq;. Et sic est consuetudo ecclesiae, & vtinam non esset tanta quia iam nullus curatus audit subditos suos. Hanc autem commissionem & licentiam potest dare curatus, Episcopus, & Papa. Sic habetur expressè, de officio ordinarij cap. inter cetera. Et qui sic confitentur clerico seculari, vel fratribus expositis, non tenentur iterum confiteri proprio sacerdoti: vt determinatum est ab Alexandro. 4. & à Clemente. 4. & à Benedicto, & à Ioan. 22. & à Calixto.

QVAERITVR, utrū qui habet auctoritatem eligendi confessorem per bullas, vel alia ratione quacunque, possit eligere simplicem sacerdotem nondum expositum ad audientias confessiones? Resp. absolute (esto dubitet canonista) quod sine quo cūq; scrupulo potest eligere quemcūq; sacerdotem, vt etiam dicit Caiet. in summa. verb. Absolutio. Ratio est

pascha,
ante nea
tur post
ea cōmu
nicare.

149

Ex com
missione
pprii sa
cerdotis
possum
alteri cō
fiteri.

150

An vir
tute in
dulgen
tiarū pos
sim eligere cō
fessore
simplicem
sacerdo
tem.

est, quia in hoc solo differt sacerdos habens iurisdictionem à non habente, quod ille habet materiam, hic autem non: & huic nihil aliud deficit ad hoc ut possit absolvere, nisi materia circa quā exerceat potestatem quam accepit, dum fuit ordinatus. Cum ergo recipiēti bullas detur potestas subiiciendi se cui voluerit, iam talis sacerdos electus habet materiā & iurisdictionem circa illum: unde nihil sibi deficit. Et ita tenendum est. Sed quamvis prædicta doctrina fuerit ante concilium Tridentinū inter doctores triuialis, multumq; recepta, iā tamen post prædicti Concilij determinationem, Sess. 23. ca. 15. reformationis nullus est idoneus ad confessiones audiendas reputandus, nisi beneficium parochiale habeat, aut ab episcopis per examen (si illis videtur necessarium) aut alias idoneus iudicetur, & approbationem ab eis optineat.

151
sacerdos
proprius
an extra
suā diocēsim
posse au-
dire suo
rū confes-
siones.

QVAERITVR, ubi potest proprius sacerdos audire confessionem, utrum curatus vni⁹ Episcopatus possit audire sibi subditum in alio Episcopatu? Resp. omnino quod sic. Quia fit sine strepitu iudicij, & nemini fit iniuria. Et idem poterit frater præsentatus & extra diocēsim, ut etiam determinauit Sixtus iij. Et sic quando duo fratres de licentia prælati peregrinantur, possunt se mutuò absolvere: etiam cum peruenerint ad alium Episcopatū.

¶ Sed

¶ Sed utrum hanc commissionem eligēdi confessorē, facere possit habēs curam animarū antequam sit sacerdos, vel sacerdos excōmunicatus? Respon. de primo quod sic: quia habet titulum: quanuis aliqui dicant quod illa est commissio iuris, sed nihil de hoc curo. De excōmunicato autem dico, quod non potest, quia commissio illa est actus iurisdictionis, quem non potest excōmunicatus habere. Sed utrum commissio talis legitimè facta, superueniente excommunicatione committentis spiraret & sit nulla, vel an duret? Dubium est. Palpatat probabile, quod durat. Quia illum actū fecit legitimè. Et credo, quod ita est in usu, q̄ talis commissio valeat.

QVAERITVR, utrum rati habitio det facultatem absoluedi? Verbi gratia, ego nō sū expositus ab Episcopo, credo tamē, q̄ si adire eum & peterē potestatem audiendi cōfessiones, daret michi: est dubium, an modò possim audire poenitentē, & postea dicere Episcopo, ut ratū habeat quod feci. Respōdeo secundū quosdā, q̄ duplex est rati habitio, vna de futuro, putā quia qñ Episco. cognouerit sufficiētiam meā, ratū habebit quod feci, & hæc rati habitio non sufficit: & in hoc omnes conueniūt. Quia essentia sacramenti non pendet ex aliquo futuro: ac proinde rati habitio non potest validare aut inualidare sacramentum.

Alia

152
copiam
eligendi
confesso-
rē quis
possit
dare.

153
An rati
habitio
det facultatem
absoluedi.

Alia est ratihabitio de præsenti, putà quia Episcopus de præsenti vult vt audiam: licet nihil mihi dixerit, sed ego scio eius voluntatem, & hæc ratihabitio dicunt aliqui quod sufficit. Quia Episcopus committit vicem suam per voluntatem. Ego nescio an hoc sit securum: nam quamuis iudex ecclesiasticus liberè exerceat suam iurisdictionem, tamen quia hæc potestas est in foro ecclesiastico, videtur quod nō possit exercere illam iurisdictionem, nisi actu exteriori: sicut non posset Episcopus actu interiori excommunicare, vel absolueret aliquē: vt tenet probabilior & verior opinio. Si ergo hoc verum est (vt ego credo) sequitur q̄ per solam complacentiam Episcopus non potest communicare suam potestatem: cū hoc sit vti iurisdictione. Si igitur si per ratihabitio- nem de presenti, intelligamus complacentiā virtualem, putà quia si nunc diceretur episcopo placere ei: dico certè quod talis ratihabitio nō sufficit. Si autē signis exterioribus episcopus aliàs ostenderet: vt si dixerit, gaudere quod talis audiret confessionem, dico quod videtur mihi q̄ talis ratihabitio sufficiat. Exemplum: clerici seculares habēt hanc libertatem, quod indifferenter confitentur quibuscunq; non ex iure diuino, nec ex commissione Papæ, sed quia prælati hoc vident & sciunt & tacēt, quod est quoddā exterius, & hoc sufficit.

Et

Et sic in proposito dico quod sola ratihabitio de præsenti, ostensa signis exterioribus sufficit ad confessiones audiendas.

¶ Sed queritur in particulari, quis sit proprius sacerdos? Resp. quod proprius sacerdos Papæ est ille quem ipse eligerit, qui habet potestatem absoluendi eum ab ipso met Papa. Et qui sunt de familia Papæ, habent pro confessore ipsum pœnitentiariū. Cardinales qui nō sunt Episcopi, nullū habēt à iure, sed ex cōsuetudine, nec subsunt curatis nec episcopo, sed Papæ. Et eorū familia (etiā de consuetudine) nō subest ordinarijs, sed illis quibus Cardinalis voluerit. Cardinales vero episcopi, & oēs episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ, habent à iure potestatem eligendi quēcunque voluerint, & etiam familiæ eorū. Sed quando sunt extra dioceses suas, dicunt summissè, q̄ non possunt prouidere familijs suis, q̄ confiteantur cum quibus voluerint: nescio de hoc. Sed iam sunt tot bullæ q̄ nō est opus horū. Sed quid de curato? Dico, q̄ quando in vna parochia sunt duo vel plures ordinarij, stādo in iure diuino quilibet est ei⁹ sacerdos. Si verò fuerit vnus, habet p̄ ordinario solum Episcopū. De cōsuetudine autē semper curati cōfitentur cui volēt. Sed cōtrā, quia in cap. si Episcopus. de pœnitētijs & remissionib⁹. lib. 6. dicitur expressè, q̄ nula cōsuetudine introduci potest q̄ quis eligat sibi cōfessorē sine su-

M perioris

154
Quis sit
propri⁹
sacerdos

perioris licētia. Cum igitur curati, a iure nō habeant talē facultatē, ergo nō possunt habere eam à cōsuetudine. Sed dico, quòd eorū cōfessio est rata, & valida. Quia habēt facultatem à praelatis vidētibus, & tacētibus, ac per hoc cōfessio est rata. Vnde si Episc. eis hoc prohiberet, nō possent sine dubio facere. Vtrum autē curat⁹ possit eligere fratrem siue sacerdotem non cōfessorem? Res. q. sic sine dubio. Quia iam talis sacerdos secularis habet talē licentiam ab episcopo, vt cōfiteatur cuicūque voluerit. Sed tamen de hac re dic sicut habes supra in fine quæstionis. 150.

155
Itinerā-
tiū & pe-
regri-
nū q. si
propri⁹
cōfessor

DE secularibus nihil prorsus est in iure: sed de vagabūdis (*mudauientos*) qui semper ambulānt, dico quòd tales qui nullibi habitāt, cōfiteantur cuilibet cōfessori: quia non est maior ratio de vno quam de alio. De alijs qui quērūt sibi domiciliū & nondū statuerunt vbi pedē figant, idem est iudiciū, sicut de vagabundis. Nec quantū ad hoc oportet respicere vbi hospitētur: non enim tenētur cōfiteri parochio illius parochiæ. De peregrinis verò qui veniūt ab alijs locis, vt viatores, & mercatores, &c. Dicendū, quòd si habeant expressam licentiam peregrinādi à suo proprio sacerdote (sicut aliquando fuit cōsuetū) iam possunt eligere sibi quēcūq. cōfessorem ex licētia interpretatiua proprii sacerdotis. Sed si nō habeant licētiā

vt merca-

vt mercatores qui habent alicubi habitationē animo manēdi quinque vel 6. mensibus, dico quòd debent cōfiteri proprio sacerdoti, ad cui⁹ parochiam pertinet domus quam inhabitant. De viatoribus autem, & peregrinantibus sine licētia suorum sacerdotum ordinariū, dico, q. debēt cōfiteri in ecclesia cathedrali, & nō possunt eligere cōfessorem ad libitum, si non habeāt aliam auctoritatem, aut facultatem. Reliqua vide apud summistas.

QVAERITVR, vtrum in articulo mortis quilibet possit absolui à quolibet sacerdote? Res. q. si proprius sacerdos sit ibi, vel possit facile haberi, nō potest nisi ab eo absolui, capiēdo largē proprium sacerdotem. Sed si propri⁹ sacerdos non sit præsēs, quilibet potest absolvere. Hoc habetur expressè. ca. eos. de sentētia excomuni. lib. 6. Et extrā de furtis. cap. fures. Et de officio ordinarij, capit. pastoralis. Et ita tenēt omnes cōmuniter. Patet etiā ex vniuersali consuetudine ecclesiæ. Quādo enim Papa vel Episcopus reseruant aliquē casū semper dicunt, nisi in articulo mortis: vbi etiā possūt absolui non solum à peccatis, sed etiam à censuris. Vtrum autem sit de iure diuino, q. in tali casu possit quilibet quēlibet absolvere, parū interest. Palu. 4. d. 20. q. 1. art. 2. ad. 1. dicit quòd est de iure diuino. Maio. q. de iure positiuo. Capre. dist. 19. q. vnica, & Durandus, dicunt

156
In arti-
culo
mortis,
anlibet
posset à
quoli-
bet sa-
cerdote
absolui.

M 2 cum

cum Palu. & quod Papa nō potest hoc impedire. Probabile est vtrumq; probabilius tamē putō, quod est de iure positivo.

157
An confessio in
formis
sit vali-
da.

QVAERITVR, an confessio in formis (id est in qua propter aliquod impedimētum nō cōfertur gratia) teneat, & sit valida: & per consequens nō iteranda? Est quæstio ardua, & de qua plurimū nostra interest, tractaturq; à doctoribus. 4. d. 17. & ibi à S. Th. q. 3. & in additionibus. q. 9. art. 1. Respo. q̄ de hoc sunt duæ opiniones extremæ, & vna media. Opinio prima est Maio. 4. dist. 17. q. 3. 1. & q. 9. dicentis, q̄ omnis confessio informis est iteranda, vel si nō fuit integra, vel si habuit defectum cōtritionis. Secunda opinio extrema est Bernardi de Gnanaco in impugnationib⁹ Gorfredi quodlibeto. 5. q. 14. vbi ait, quod si cōfessio fuit integra & ex quocūque defectu nō detur gratia, nō est iteranda, sed erit valida, & verū sacramētum: etiam si placeāt peccata præterita, & proponat amplius peccare: quia ibi est materia & forma. Alia est opinio media verissimilior, quam tenet Capreo. d. 17. q. 2. & Caie. in quæst. quā de hoc facit. & in summa. Oportet igitur hic vitare duos errores extremos. Prim⁹, nulla cōfessio informis est iterāda: est error intolerabilis. Secūdu⁹ omnis cōfessio informis est iterāda. Nā si hoc esset verū cum homo non possit esse certus, an cōfessio sit integra, oportet in infinitū

finitum confiteri: & nulla est tranquillitas. Cū igitur aliqua cōfessio informis sit iteranda, & aliqua non: ad querendum quæ sit valida, & quæ non, non est attendendum, an sit informis vel non: sed debemus respicere ad causas infirmitatis. Item notandum, q̄ causæ infirmitatis tenent se ex parte pœnitentis, supposito, quod sacerdos sit legitimus. Duo autē sunt actus pœnitentis ante absolutionem, scilicet, cōtritio & cōfessio, & ex his duob⁹ debet puenire infirmitas. Si igitur sit informis quia ex intentione non est integra, cōfessio non est valida, sed est iteranda: & in hoc omnes conueniunt. Et ita firma fide tenendū est. Sic enim definitur in concil. Floren. sub Eugenio. 4. vbi sic habetur. Oris confessio ad quā pertinet, ut peccator omnia peccata sua quorū memoriā habet, suo sacerdoti confiteatur? Præterea in Concilio Tridentino, Sessione. 14. cap. 5. idem dicitur, & item in cano. 7. Cuius verba sunt. Si quis dixerit in sacramento pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse iure diuino cōfiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorū memoria cum debita & diligēti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo vltima decalogi præcepta, & circumstantias quæ peccati speciem mutant, &c. anathema sit. Et iterum ibidem Cano. 8. confirmatur hoc ipsum. Si verò sit in

formis ex defectu contritionis, si quidem nulum dolorem habet nec aduertit, dico quod talis confessio est nulla, proinde iteranda. Quia est inualida, non propter defectum contritionis, sed quia non est vera confessio. Nam cum confessio sit pars sacramenti poenitentiae, & poenitentia dicat detestationem, oportet quod ipsa confessio sit detestatio, & quia talis solum recitat peccata sua alteri, non confitetur, sed simulat se confiteri, & nouum peccatum incurrit. Si vero habeat dolorem, sed tamen imperfectum: vel ille percipit se non habere sufficientem dolorem, vel non percipit. Si poenitens non percipiat, dico quod talis confessio est valida, ac proinde non iteranda. Et hoc est notandum ad tollendos scrupulos. Si autem percipiat imperfectionem doloris, vel aduertit esse peccatum confiteri cum illa imperfectione doloris, vel non. Si secundum, talis confessio est valida, quia integra ex intentione. Si vero aduertat esse peccatum sic confiteri, & confiteatur imperfectionem illam doloris, etiam talis confessio est valida: quia est integra & vera. Si autem percipiens se non habere perfectum dolorem, & intelligens illud esse peccatum & fictionem, non confiteatur de illo, dico quod talis confessio est inualida & iteranda: quia est dimidiata ex intentione.

¶ Sed

¶ Sed utrum sacerdos debeat absoluere eum qui imperfecte dolet, & confitetur illam insufficientiam doloris? Et videtur quod sic, quia talis confessio est valida & non iteranda secundum Sanctum Thomam & Caietum. & omnes: si autem non absoluitur est iteranda, ergo. Respō. quod sacerdos nullo modo debet talem absoluerē. patet manifeste, quia esset fictio in absolutione, quia ibi non remittuntur peccata: & tamen sacerdos dicit, ego remitto tibi peccata. Item talis sacerdos absoluit auctoritate Dei, sed Deus non absoluit, ergo nec ille debet absoluere. Item qui scit imperfectionem doloris sui, peccat peccato sacrilegij petendo absolutionem, ergo multo magis sacerdos absolues. Sed contra, quia sic confitetur omnes, quod non habent dolorem sufficientem. Respond. quod ita confitetur propter suspensionem, quam habent. Si autem scirem me imperfecte dolere, nec deberem petere absolutionem, nec sacerdos deberet absoluere. Confessio autem quae secundum S. Thomam est valida & non iteranda, est quando non percipit imperfectionem doloris & absoluitur, vel quando de facto absoluitur à sacerdote sciente imperfectionem doloris eius.

QVAERITVR, utrum oporteat, quod confessio sit integra? Resp. ex sententia omnium, quod sic, alias est inualida, sacrilega, & iteranda.

M 4

Pro-

158
An dolens imperfecte sic absol-
uendus.

159
confessio
an integra
esse
debeat.

Probat S. Thom. quia sacramentum poenitentiae est quaedam medicina contra morbum: at medicus non potest conuenienter ad mouere medicinam, nisi intelligat totum statum infirmi. Si enim habet dolorem splenis, & iecoris & medicus intelligat primum solum, poterit applicare medicinas quae noceant iecori. Et idem de medicina spirituali confessionis, &c. Itē probatur ex usu ecclesiae, nullus enim sacerdos audiret dimidia peccata. Item quia sacerdos absoluit auctoritate Dei, Deus autem non absoluit ab uno & non ab alio (impium enim est à Deo sperare dimidia venia) ergo. Itē confessio dimidiata est contra formam absolutionis, qua dicitur, ego te absoluo ab omnibus peccatis tuis, ergo. Item Augustinus dicit quod est hypocrita qui non confitetur omnia peccata, ergo. Haec conclusio est inuiolata, & quae ab omnibus tenetur.

¶ Sed quid si confessio sit dimidiata ex negligentia, quia non fecit sufficientem indagationem? Resp. quod si ex industria fuerit negligens vel si ita contemnat, ut quasi ex industria nolit examinari: sicut qui per unum annum integrum non est confessus, & accedit ad confessionem sine aliqua examinatione, volens quidem quod omnia venirent ad eius memoriam: talis confessio est nulla, ac proinde iteranda. Si vero omiserit aliquod peccatum, putas se fecisse suffi-

sufficientem indagationem, etiam si alia ignorata sit culpabilis mortaliter, confessio est valida, & non iteranda.

QVAERITVR, quae diligentia requiritur ad examinandam conscientiam? Resp. quod raro continget, quod velit quis examinare conscientiam suam, & putet se fecisse sufficientem diligentiam quum fecerit diligentiam. Quando est mihi probabile, quod satis est quod feci: obliuio peccati non erit culpabilis, mortaliter saltem. Resp. quod praecipuum de examinatione conscientiae est idem quod de confessione, & de integre confitendo: & quia nemo integre confiteretur si non examinaret se, tenetur examinare: & non examinans, peccat contra praecipuum confessionis. Et cum non sit peculiare praecipuum de examinatione, videtur quod non tantum teneatur ad illam, sicut si fuisset particulariter praecipuum: maior enim diligentia requiritur circa finem, quam circa medium. Satis est ergo quod faciam diligentiam mortalem: sicut nec teneor scribere peccata, ut recorder eorum. Si autem particulari praecipuo teneretur recordari peccatorum, teneretur etiam scribere. Dico igitur, quod postquam quis voluit adhibere diligentiam, & fecit aliqualem examinationem, quam putauit sufficientem: credo quod raro talis committet negligentiam. Dico praeterea, quod quando ego puto, quod per-

paruam diligentiam vltiore in veniam in cognitione peccatorum prateritorum, si non fecerit illam, non erit sufficiens examinatio. Sufficit autem taliter examinare, quod etiam si amplius examinasset per aliquod aliud tempus, non recorder aliorum. Et haec sufficit. Credo quod viri qui habent animae suae curam, nunquam deficiunt in examinatione conscientiae suae. Ex hac conclusione qua diximus quod confessio non integra ex negligentia examinationis, non est valida: sequitur quod confessor non debet audire eum qui non fecit examinationem, maxime si sit de numero eorum qui non confitentur nisi semel, aut bis in anno. Satis est tamen quod adhibuerit aliquam diligentiam, nec eum qui dicit se aliquam fecisse debet confessor repellere.

162
Reserua
tor casus
habes an
dimidia
bit confes
sionem.

QVAERITVR, qui habet peccata reseruata, & etiam non reseruata, quomodo poterit confiteri maxime si superior nolit audire, nisi reseruata? De hoc casu fuit multa contentio apud doctores, quorum opinionibus dimissis dico quod si iudex superior & inferior sint praesentes, inferior non potest absolvere a non reseruatis: nisi prius petatur facultas absoluendi a reseruatis. Quia integritas confessionis est de iure diuino. Cum ergo ille poenitens habeat copiam confessoris, cui potest integre confiteri, non potest inferior diuidere absolutionem. Sed superior audiat omnia peccata, vel det fa-

cul-

cultatem absoluendi a reseruatis. Hoc Adrianus. quest. 4. de confessione. Et Duran. 4. dist. 17. quest. 15. contra Caietanum. Et si superior solum absoluat a reseruatis, talis absolutio non est sacramentalis, sed solum a censuris, & datur facultas inferiori ut absoluat ab omnibus peccatis. Si autem superior absens sit, & non pateat facilis aditus ad eum, & instet tempus celebrandi: inferior absoluat a non reseruatis & pro reliquis expectet absolutionem superioris: nisi illis sit anexa aliqua excommunicatio reseruata: ut in casibus bullae de Coena domini: tunc enim non debet absolui a non reseruatis. Et haec est contra Adrianum, & Durandum. Et in hoc casu intelligo. D. Tho. loqui in additionibus. q. 9. art. 2. ad. 4. Sed quid faciemus quando superior non vult committere facultatem absoluendi a reseruatis, & non expedit confiteri eidem? vtrum inferior possit tunc absolvere a reseruatis? Repon. ut iam supra dictum est, quod in quocunque casu potest quis licite non confiteri superiori, licet accedere ad sacramentum eucharistiae, si superior nolit committere facultatem absoluendi: nihilominus inferior non potest absolvere a reseruatis. Poenitens tamen poterit accedere ad eucharistiam ita bene ac si esset decies absolutus. Quia in tali casu est censendus non habere copiam confessoris. Tamen habita opportunitate

tene

tenetur confiteri de illo peccato. Videat tamē poenitens, ut iam diximus, quod habeat sufficientē causam nō confitēdi proprio sacerdoti.

163
An im-
pleatur
pceptū
ecclesiæ
de cōfel-
sione p
cōfessio-
nē infor-
mē, aut
non in-
tegram.

QVAERITUR, utrum per confessionem non integram, vel alias informē satisfiat præcepto confessionis? Durand. 4. d. 17. q. 14. & 15. dicit duo. Primum, in quocunq; casu cōfessio non est iteranda, adimpletur præceptum de confessione. Quia ecclesia non obligat ad faciendum opera in gratia sed ad substantiam actus. Et de hoc nemo dubitat. Secundum, in quocunq; casu confessio non sit valida, nō adimpletur præceptum de confessione. Patet in dicto cap. omnis utriusque sexus debet cōfiteri oīa peccata, & poenitentia imposita. &c. Clarum est quod si non impletur præceptū, confessor non debet imponere poenitentiam, nec poenitus tenetur acceptare, quia non est ibi sacramentum. Sed dubia est mihi hæc propositio: cum ecclesia vel non possit obligare, vel nō obliget ad actum interiore: & iste cōfiteatur omnia peccata sua, etiam si nō habeat dolorem, si confiteatur hoc ipsum quod non habet dolorem, siue absoluat, siue non credo quod satisfacit præcepto ecclesiæ: ego certē non damnarem talem.

164
cōfessio
dimidia-
ta in ne-
cessitate
valida.

QVAERITUR, an confessio dimidiata in necessitate sit valida? Verbi gratia: Percussus est aliquis lethaliter, & habet centum peccata,

ta, incipit confiteri, & postquam dixit decem moritur, vel impeditur: an talis possit absolui? Certē dubitari posset, sed probabilius puto, & magis pium quod sit confessio totalis & valida. Si enim damus confessiones dimidiatas, propter obliuionem, vel propter casum reservatū quare nō dabimus etiam propter inpotentiā istius? proderit ergo illa confessio & ex attrito facit contritum.

QVAERITUR, utrum virtute absolutio nis remittantur peccata etiam non confessi in particulari? Resp. q. sic omnino eadem ratione, si ex opere operato habet absolutio remittere peccata, non est dubium quin remittatur illi, quia confitetur modo quo potest: sicut de peccato dubio de quo confiteor cum dubitatione, remittitur mihi, esto illud fecerim. Et cōfirmatur, quia aliās frustra esset cōfessio in generali, accuso me de alijs quorum memoriā non habeo, cuius contrarium habet communis usus piorum hominum.

QVAERITUR, utrum liceat in confessionibus generalibus de peccatis aliās cōfessis, dimidiare confessionem, & dimittere aliquod turpe, dicēdo reliqua? Videtur quidem quod non, quia integritas confessionis est de iure diuino, ergo non licet celare aliquod peccatum? Respō. quod non licet celare aliquod peccatū mortale: & si celatur non est confessio, sed fictio

165
Peccata
nō cōfel-
sa an re-
mittan-
tur in cō-
fessione

166
An in cō-
fessionibus
generalibus
liceat di-
midiare
cōfessio-
nē de pec-
catis cō-
fessis

ctio circa materiam principalem sacramenti. Non est dubiū quin si quis velit generaliter cōfiteri, & dicat sacerdoti quod vult generaliter confiteri de omnibus peccatis suis, si celet aliquod, peccat mortaliter, quia est fictio manifesta circa principalem materiam sacramenti, & mēitur pernitiōse, & decipit confessorem. Dico tamen quod pœnitens potest ex peccatis iam confessis eligere aliqua, quæ confiteatur, aliquibus prætermisissis, si non decipiat cōfessorē, dicens illa esse peccata totius vitæ suæ. Nec ad confessionem generalem requiritur tanta conscientie examinatio: & consequēter potest fieri per plures dies, vt scilicet hodie cōconfiteatur quinque peccata, cras sex &c.

QVAERITVR, vtrum ex defectu satisfactionis, putā quia non impleui pœnitentiā mihi iniunctā à confessore, sit iteranda confessio? Multi summis tenent q̄ est iteranda, inter quos Syluest. verbo, cōfessio primo parrapho 3. Quia quomodo imponet pœnitentiā oblītā vel neglectā, qui nō audierit de nouo peccatū. Syluester allegat Ricardū pro se, quē non vidi nunc. Allegat etiam Palu. sed potius videtur tenere oppositum. Resp. igitur ad quæstionē sine quocunq; dubio & scrupulo absolutē q̄ talis confessio non est iteranda, ppter pœnitentiā oblītā, vel ex malitia neglectā. Patet, quia confessio præcedens fuit iam valida, &

& per consequens fuerunt remissa peccata: ergo quicquid postea sequatur, non efficiet eam inuālidam ac iterandam. Et ita tenet Maio. 4. d. 17. q. 6. dubio vltimo. Dicemus tamen aliquid de hoc in materia de satisfactione.

QVAERITVR, vtrum si aliquis confiteatur sacerdoti ignoranti, quod sit peccatū mortale (sunt enim aliqui in mundo) teneatur iterare confessionem? Respond. primò, quod si pœnitens est doctus quantū ad hoc, quod scit quale sit mortale, & quale veniale: parū refert qualis sit confessor doctus scilicet, an indoctus, nec tenetur iterare confessionem. Verū est tamen quod si cognosceret confessorem nescire discernere inter peccatum & peccatū, debet illum instruere dicens, hoc non est mortale, hoc sit aliās confessio non esset valida. Nam si ego dicerem, ego occidi hominem, sed bene feci, quia ille occiderat patrem meū, non esset confessio. Sic quoque confessio non est quando confessor audiens non intelligit esse peccatum mortale. Si vero tam pœnitens, quam confessor ignorent, si ista ignorantia sit circa ea quæ communiter ignorantur, talis non impedit: nulli enim contingit inter omnia peccata scire de quolibet, an sit mortale, vel non. Si autem ignorantia sit tanta quod sit eorum quæ à paucis ignorantur (vt quod iuramentum falsum, vel quod vindicare se de in

568

An q̄ cōfiteatur sacerdoti ignorantī satisfaciatur præcepto.

167
An q̄ nō impleuit pœnitentiā teneatur iterare confessionē.

de iniuria accepta non sint peccata) crederem profecto quod teneretur iterare confessionem. Quia confessor non intelligit peccata illius, ergo ille non confitetur. Nam quomodo imponet poenitentiam, aut quomodo absoluet eum? Et hæc est communis opinio. Non oportet tamen formare novos scrupulos, nam raro contingit talis sacerdos confessor. Satis est enim quod confessor sciat communia scilicet homicidium, furtum, &c. esse peccata, & quod sciat dubitare.

169
Cōfessio
re nō ad
uertēte
ad poeni
tētis pec
cata an
iterāda
sit con
fessio.

¶ Sed queritur, an si confessor alioquin sapiens non aduertat ad peccata poenitentis, confessio sit valida? Resp. quod sine dubio ex quacunque causa confessor non aduertat peccata poenitentis, confessio est iteranda. Sed tamen poenitens potest ignorare inuincibiliter an confessor audierit, vel non. Si tamen constaret aliquo pacto, quod confessor, vel non audiuit, vel non intelligit peccata, omnino tenetur iterare confessionem: quia prior fuit nulla.

170
Peccata
semel cō
fessa, an
palsim
iterū cō
fiteri.

QVAERITVR, an liceat confiteri peccata semel confessa, & si fiat, an confessio secunda sit sacramentum? Respō. quod de hoc sunt opiniones. Scotus 4. d. 18. ad primum dicit quod sic, hoc est quod talis confessio est valida, & meritoria: sed tamen ibi non est sacramentum, aut aliqua virtus clauium, quia non potest eadem forma replicari super eadem materiam: im-

pos-

possibile est enim ut eadē forma informet pluries eadem materiam. Item iudicium semel rite factum, non potest infringi, ergo non debet iterari (*Como se Puede pleytear una sentencia en grado de revista confirmada?*) Contrariam tenet S. Tho. Bonauē. Marfilius. Gabri. Alexan. & Maio. & omnes quos mihi cōtigit videre. Et probatur, peccata oblita sunt absoluta sacramentaliter, & tamen cum veniunt ad memoriam sunt necessario confitenda, & debet homo ab illis absolui: ergo non inconuenit quod quis absoluator bis ab eodem peccato. Nota igitur per hac opinionem, quod potestas clauium data est ecclesiae ad remissionem peccatorum, non solum ad remissionem culpæ, sed etiam ad remissionem poenæ. Cum ergo illa potestas maneat in ecclesia post primam absolutionem, & remanet etiam reatus poenæ in eo qui iam est confessus, sequitur quod secunda confessio valebit ad remissionem peccatorum & poenæ. Maximum argumentum pro hac parte est, consuetudo bonorum, qui saepe confitentur eadem peccata. Et ad argumentum Scoti, nego quod eadem forma non possit replicari super eandem materiam: nam cum eadē aqua possum baptizare centum. Itē illo dato, peccata sunt materia remota, sed peccata confessa sunt materia proxima: unde si in eadem confessione absolueretur bis, absolutio secunda nihil omni-

N

nino

nino valeret. Sed in pluribus confessionibus quare non erit valida?

157
Confite-
ri per nū-
cium an sit
licitum.

QVAERITVR, an possit aliquis confiteri ablenti sacerdoti per nūcium puta quia es in carcere, & non datur aditus sacerdoti? Resp. q. nullus tenetur isto modo confiteri. Quia forū confessionis debet esse secretum, & nemini tenetur homo revelare peccata, nisi sacerdoti. Secūdo dico (licet Palude videatur dicere contrarium. 4. dist. 17. q. 2.) quod non est licitum hoc modo confiteri, nec talis confessio si fiat, potest esse sacramentalis, nec sacerdos potest talem absolvere, nec est rationi conforme. Quia confessio debet esse forum secretissimū nam licet non sit de essentia confessionis q. sit secreta, tamen quia sacramenta nō sunt cōtra legem naturæ, secundum quam non licet publicare peccata, id circo cōfessio fit secreta, & non ratione clauium. Ratio igitur quare talis non potest absolui est, quia re vera non cōfitemur: confitemur quidem inter nūcio: inter nūcius tamen non confitemur, sed est testis. In foro contentioso sufficeret illud, quia nō posset retractari, & si retractaret, non crederetur. In cōfessione vero sic quia sēper manet libertas ad confitendum: quando enim nūcius loquitur sacerdoti potest pœnitens se retractasse, ac proinde non potest absolui: nec cōfiteri modo prædicto. Non dubito de hoc.

QVAE-

QVAERITVR, an per interpretē possit quis confiteri sacerdoti præsentī. Resp. primò sicut ad dubium præcedens, quod homo non tenetur sic confiteri. Quia non tenetur podere peccata sua, in tali autem casu manifestat ea interpreti, ergo nō tenetur. Secundo dico q. potest licitè eo modo confiteri. Sed contra, quoniam talis non cōfitemur sacerdoti: sicuti dicebamus de eo qui confitemur per internuncium, ergo talis confessio non est valida. Resp. q. est differentia clara. Quia quando internuncius refert peccata sacerdoti, pœnitēs se habet merè negatiuè, & non est præsens. Per interpretē autē signo & nutu actualiter ostēdit pœnitēs, q. ipse dicat sacerdoti, quod interpretes dicit: & sic est verum sacramentum. Et interpretes omnino tenetur occultare peccata quæ audiuit.

QVAERITVR, an aliquis possit confiteri per scripturam, maximè quando non potest voce? Palude. 4. dist. 17. quæst. 2. & Maio. 4. dist. 27. quæst. 1. dicunt quod si sacerdos sit præsens, qui non potest voce, tenetur scripto confiteri. Sed dico cum Caieta. Scot. & Ricard. quod talis non tenetur sic confiteri. Quia nemo tenetur prodere peccata sua extra confessionem, talis autem proderet peccata: quia ex natura rei scriptura manet transacta confessione, ergo non tenetur: præcepta enim Christi debent esse suauia. Sed vtrum possit

N 2 confi

172
Confes-
sio an sic
ri possit
per inter-
pretem.

173
Confite-
ri p scri-
pturam
an liceat

confiteri scripto dubium videtur. Nā scriptura & nuncius in hoc conueniūt, quod scriptura non est confessio, quāuis posset qui dat scriptū annuere, quod confitetur illa peccata scripta, & iam videtur quod esset idem iudicium, sicut de confessione per interpretem, quę est vera confessio. Et tandem ita credo & teneo qđ licet tunc fit scripto, si signis annuat quod confitetur illa. Sine necessitate vero à potente loqui non reciperetur talis confessio. Quia inter signa voces optinuerunt principatum, & magna irreuerentia esset confiteri scripto. Multi autem si possunt confiteri nutibus, nō manifestādo alijs peccata, tenentur cōfiteri. Caieta. in summa ponit modum quo tales possēt confiteri, scilicet vt peccata scribantur in vna charta, & in alia numerus peccatorū, &c. Sed credo quod non tenentur illo modo confiteri, meo iudicio.

174
Confor-
tem pec-
cati an
possim
reuelare
in cōfessio-
ne.

QVAERITVR, vtrum quis teneatur eo modo confiteri circūstantias peccatorū, quo reuelentur consortes? Verbi gratia, cōmisi incestum cum matre, curatus cognoscit me & matrem meam, an teneat illam circūstantiā, quę quidem non potest dici sine reuelatione personę consortes in crimine? Resp. ex sentētia omnium, quod talis tenetur quęrere alium confessorem, qui nō cognoscat matrem, quia multū noceret matri talis confessio: ac proinde

de nimis cauere debent pœnitentes, ne in cōfessionibus aliorum peccata detengat. Si vero non inueniatur confessor ignorans talem personam, dico (quanuis aliqui voluerunt dicere quod tunc non tenetur dicere illam circūstantiam personę) ex sententia. S. Tho. Bona uent. in 4. d. 21. & Gabrie. 4. d. 17. q. 1. conclu. 5. quod talis tenetur confiteri circūstantiam illam, & omnes alias circūstantias necessarias, esto confessor veniat in notitiam tertię personę. Quia pręceptum de confessione est maius quam pręceptum de seruanda fama alterius, & ego vtor iure meo: maximē quia non diffamo consortem, cum sacerdos teneatur peccatum meum & suū æquē celare. Imo Bonauē. dicit quod si sacerdos sit talis de quo æstimatur quod non nocebit, sed proderit, pœnitens posset ei dicere personam, etiam si aliās nesciret, vt adhiberet remedium.

QVAERITVR, quę circūstantiæ sint necessario confitendę. Resp. qđ triplices sunt circūstantiæ. Quędam minuētes peccata, alię quę grauant peccata, alię vero quę nec grauant, nec minuunt, quas quidem antiqui non vocant circūstantias: vt si peccaui noctu, vel in die, & propterea istę dimittantur. Primę circūstantiæ si tales sint, quod faciant ex peccato mortali veniale, vel ex peccato, non peccatum, cōfitendę sunt necessario, aliās esset mēdacium.

dacium. Verbi gratia, participare cum excommunicato est mortale, si quis autem cum negligentia veniali communicet in diuinis: illa circumstantia ignorantie reddit peccatum veniale, & ideo est confitenda. Vel si rex excommunicatus metu mortis compelleret me celebrare coram eo, talis circumstantia videtur facere de peccato non peccatum, & ideo est necessario confitenda. At si huiusmodi circumstantie, quæ non tantum exculant, quod faciant mortale veniale, vel peccatum non peccatum: vt gestate furari, passione moechari, dicunt aliqui quod esset melius quod non confiteretur. Sed dico, quod si vere sint circumstantie, quæ multum exculant, debent confiteri. Quia vnũ furtum potest esse in duplo peius quam aliud, & stuprum ex libidine multo peius est, quam ex timore mortis. Tales igitur circumstantie confitendæ sunt, non ad excusanda peccata delictaue, sed ad confitendum ea purè & nudè.

¶ S E D tota difficultas est de circumstantiis aggrauantibus, quæ quidem sunt in duplici differentia. Quædam enim mutant speciem: sicut furari, vel occidere in ecclesia: fornicari cum virgine, vel fornicari in ecclesia: est dubium an tales sint necessario confitendæ? Respondet. S. Tho. 4. d. 17. & Bonauent. Palude, Syluester, & ex communis sententia, quod illæ circumstantie, quæ mutant speciem, sint necessario confitendæ.

176
Quæ circumstantie confitendæ.

tendæ. Quia peccatũ habens illā circumstantiā æquualēter est duobus peccatis. Furtũ. n. p se est peccatũ, & iniuria ecclesiæ est etiā peccatũ per se, & ideo furtũ in ecclesia æquualet duobus peccatis, & ob id est necessario talis circumstantia cōfitenda. Itē fornicatio est peccatũ, & iniuria viri est peccatũ, & ideo fornicatio cum vxorata æquualet duobus peccatis, ac proinde talis circumstantia est necessario cōfitēda: & sic de similibus. Itē probatur, per illa peccata franguntur duo præcepta ecclesiæ: furtum enim in ecclesia est primò contra præceptum de non furando, & etiam contra præceptum cultus diuini, ergo circumstantie istæ sunt necessario confitendæ. Aliæ vero sunt circumstantie aggrauantes quidem, sed non mutant speciem, & tales non sunt necessario confitendæ: quia aliàs nunquam posset homo purè & integrè confiteri. Marfil. 4. distin. 12. & Gabrie. 4. dist. 17. & Maio abidem dicunt primò quod omnes circumstantie mutant speciem, sunt confitendæ. Secundo dicunt, quod etiam sunt confitendæ aliquæ non variantes speciem, scilicet quæ faciunt maiorem maliciā mortaliter: tales inquit circumstantie necessario sunt confitendæ. Quia aliàs aliquando contingeret, quod maior esset pars malicie, quæ celatur, quam quæ manifestatur. Verbi gratia: ego semel consensi in homicidiũ & cōtinuau

consensum per diem integrum, si confiteor quod consensi semel in homicidium, & taceo tempus continuationis, nonne celarem maiorem partem gravitatis? Item furari decem est mortale, furari vero mille est eiusdem speciei cum primo furto: sed nunquid sufficeret dicere, accuso me quod furatus sum, non nominando quantitatem? Ad hanc igitur questionem, dico quod ego non auderem condemnare eum qui confitetur solas circumstantias mutantes speciem. Nam cum illud dicat. S. Tho. & Bonavent. vel est verum, vel ad minus qui sequitur illos excusatur ignorantia inuincibili. Secundo dico, quod nemini consulerem, nec ego essem contentus illo modo confiteri, sed confiterer etiam illas circumstantias, quae manifestè multiplicat malitiam mortalem. Sicut in exemplis positus de tempore continuationis, & de quantitate furti: quia alias confessor non intelligeret totam malitiam confitentis. Placet etiam mihi quod Caietanus dicit, scilicet quod aliquae circumstantiae mutantes speciem, non sunt necessario confitendae: quando gravitas circumstantiae est parva. Sicut diuinare per terram est alterius speciei, quam diuinare per aquam: & tamen sufficit quod dicat, *Accuso me quae sum superstitioso*, usque ad peccatum mortale. Credo igitur necessarium confiteri magnitudinem rei furatae, & continuationem in peccato.

QVAE-

QVAERITVR, utrum confessor possit poenitentem absolvere contra propriam opinionem? Verbi gratia, sit casus de quo sunt duae opiniones an sit usurarius, vel non, qui vendit frumentum ad certam diem: *Porque se lo pague como valiere en Mayo*. Quidam dicunt: quod est illicitum, & ego ita credo. Alij tamen dicunt quod non est illicitum. Sunt pro utraque parte probabilitates, ego tamen sum opinans quod sit illicitum: & poenitens tenet quod non est illicitum, & sic confitetur quod vendidit frumentum illo modo & quod habet propositum ita deinceps faciendi, quia audiuit viros doctos dicentes quod id licet. Est dubium quid faciet hic confessor qui tenet illud esse mortale, nunquid poterit absolvere eum contra propriam opinionem? Sit aliud exemplum, si iudex sequens opinionem. S. Tho. occidat hominem, quem ipse certo scit innocentem, probatum tamen nocentem, & confessor sit opinionis. Nicolai de Lyra, qui tenet id non licere: utrum possit absolvere iudicem volentem semper in illa opinione persistere? Est magna questio, & movet eam Conradus celebris doctor, tractatu de contractibus, quæst. vltima. Et ante omnia quest. hæc habet locum, quando ambæ opiniones sunt probabiles: nam si opinio poenitentis non habeat probabilitatem, non debet eum absolvere: quia eius ignorantia non est inuincibilis, sed vincibilis

177
Confessor an possit absolvere contra propriam opinionem

bilis. Vt si ego teneo opinionem q̄ nemo potest possidere plura beneficia simul, si opposita opinio nō sit probabilis, sicut forsan nō est, clarum est q̄ non debeo eum absolvere: quia putō eum esse in peccato mortali, & non excusatur ignorantia inuincibili. Sed quid faciet quando ambæ opiniones sunt probabiles, & habent suos proprios assertores? Respō. quod siue sit eius proprius sacerdos, siue non tenetur eum absolvere in tali casu. Ita tenet Palu. 4. d. 17. q. 2. art. 1. Et Gofre. quodlibeto. 9. Probatur aperte, talis pœnitens est in gratia, & cōfessor habet probabilitatem quod sit in gratia: quia scit esse probabilem eius opinionem ergo non debet ei negare absolutionem.

QVAERITVR, an numerus peccatorum sit necessario confitendus? Resp. ex omnium sententia, quod sic, licet multi cōfessores parū de hoc curent. Probatur, quilibet tenetur confiteri omnia peccata sua: sed qui non confitetur numerum, non confitetur omnia peccata sua, ergo tenetur eum cōfiteri: aliās esset fictio. Sed vtrum iste numerus sit determinatē dicendus, puta furatus sum decies iuravi falsum milies, &c. Caieta. respondet, q̄ numerus peccatorum ideo manifestari debet, vt sciat confessor a quo debet absolueri, & qualitatem pœnitentis: & quia ad hoc parum præstat quod cōfessor sciat an sint decē, vel vndecim, ideo non

noo est exquisitē numerus perquirendus. Dicendū ergo primō, q̄ quicūque sciuerit determinate certum numerū peccatorum suorū: vt si certo sciat q̄ peccauit decies, tenetur dicere determinatē se decies peccasse hoc peccato. Quia aliās celaret aliquod peccatū & esset fictio: vt si diceret se fecisse aliquod peccatū nomine, & scit certō quod fecit decies. Secundō dicit Caietanus, non esse necessarium magnam adhibere diligentiam ad cognoscēdum distictē certum numerum peccatorum. Cogitat aliquis, & scit se falsum iurasse multocius, semel in qualibet septimana, parum plus vel minus: & si amplius pensaret & fatigaret se, posset reperire certum numerum, dico q̄ illud nō est necessarium. Nam dummodo parum plus vel minus attingat numerum peccatorum, licet non determinatum, nihil impeditur eorū quæ sunt in confessione facienda. Non enim impeditur absolutio, quia sufficit illa notitia. Nec pœnitentia, quia non est imponenda ad æqualitatem, cum sit arbitraria, Nec consiliū, &c. ergo nihil impeditur. Satis est igitur quod quis pertingat numerum crasso modo, parum plus vel minus. Præcepta enim Dei debent esse clara, his vero qui sæpe solet peccare, nō posset scire numerū determinatū. Tertio dicit q̄ etiam aliquando non est necesse adhibere diligentiam ad sciēdū numerū, etiā si crasso modo.

Ver-

Verbi gratia: Est meretrix quæ fuit in lupana
ri decem annis, nunc conuertitur & vult confi
teri, satis est quod dicat peccata fornicationis hoc
modo, mansi in lupanari per decem annos ad
mittens cunctos: nec oportet quod cogitet quot in
hebdomada mense, aut anno. Patet, quia per
hoc confessor habet tantam notitiam, quantum illa
potest ei dare. Quid. n. refert, quod illa dicat se pec
casse triginta mille vicibus? Et idem de concubina
rio, qui habet foeminam per annum qualibet
nocte non est opus quod numeret vices: nec ex
pedit illud dicere. Item de illis qui frequentis
simè blasphemant. Satis est quod dicant hæc
esse suam consuetudinem: ne faciamus eos men
tiri. Et eodem modo de circumstantia magni
tudinis rei furatæ, non est opus quod sciatur
punctualiter. Non dubito de hoc.

179

QVAERITVR, si quis confitetur se pec
casse decies, vel duodecies, non recordatur ta
men tunc, nisi decem, & postea recordatur di
stinctè alterius peccati, an teneatur illud con
fiteri in particulari? Resp. quod non, si includi
tur in numero prius dicto. Quia si tunc quan
do confessus fuit meminisset illius, sufficeret
dixisse, iuravi falsum duodecies parum plus vel
minus. Si autem dixit, iuravi falsum decies, & postea
sit memor iuravit quatuor decem, tenetur con
fiteri ea quæ numerum prius dictum excedunt.

180

QVAERITVR, an modus secrete confi
ten-

tendi soli sacerdoti sit alienus ab institutione &
mandato Christi. Resp. negative, & ita firma
fide tenendum est, sic enim diffinitur in Conc.
Trident. Sessi. 14. de poenitentia Can. 6. cuius
hæc sunt verba. Si quis dixerit modum secre
tè confitendi soli sacerdoti, quæ ecclesia catho
lica ab initio semper obseruauit & obseruat,
alienum esse ab institutione & mandato Chri
sti, & inuentum esse humanum, anathema sit.

QVAERITVR, an absolutio sacramenta
lis, sacerdotis sit actus vere & realiter iudicia
lis, hoc est verè & realiter præstans & efficiens
realem absolutionem, vel non, sed duntaxat
declaret poenitentem iam esse absolutum. Res
pondetur, firma fide tenendum esse quod sit ac
tus verè & realiter iudicialis, hoc est, verè & re
aliter præstans & efficiens absolutionem quæ
tum est ex se. Hoc patet, quia ita diffinitur in
concilio Tridentino, ubi supra. Can. 9. cuius
verba sunt. Si quis dixerit absolutionem sacra
mentalem sacerdotis non esse actum iudicialè
sed nudum ministerium pronuntiandi & de
clarandi remissam esse peccata confitenti modò
tantum credat se esse absolutum, aut sacerdos
non ferio, sed ioco absoluat, anathema sit.

181

QVAERITVR, deinde, an sacerdos pos
sit sacramentaliter absoluere poenitentem, cuius
confessionem non audiuit? Respon. negative.
Et ita firma fide tenendum est: quoniam sic dif
fini

182

finitū est in Can. 9. p̄xime allegato his verbis.
Si quis dixerit nō requiri cōfessionē p̄nitētis
vt sacerdos eō absoluerē possit, anathema sit.

183
Confes-
sionis si-
gillū ne-
cessariū.

QVAERITVR, vtum sigillum cōfessionis sit necessarium? Resp. secūdum omnes doctores. 4. dist. 21. q. sacerdos tēctur ad sigillum confessionis, ad celanda peccata, quæ in confessione audiuit sub pœna peccati mortalis.

Probatur primò ratione naturali, quia facere illi iniuriam. Item quia in ca. sacerdos, de pœnitētijs. d. 6. prohibetur omnibus sacerdotib⁹ reuelare peccata, & apponitur pœna grauissima oppositum facientibus: scilicet vt omnib⁹ diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinando pergat. Et sunt verba Gregorij. Idem habetur cap. omnis vtriusque sexus. de pœnitentijs & remissionibus, & dicitur q. qui non celauerit, detrudatur in arctissimū monasteriū, vbi perpetuam faciat pœnitentiam. Et quia si in hoc daretur aliqua exceptio, tolleretur confessio: nemo .n. auderet confiteri peccata grauia. Idcirco propter nullum bonum quodcūque sit illud, licet sigillum confessionis frangere: quia nullum potest esse æquale bonū, nec tā necessarium, vt est confessio.

184
Peccata
in cōfessionē au-
dita pos-
sum⁹ iu-
rare nos
nescire.

¶ Sed quid faciet confessor cum interrogatur de peccato quod audiuit in cōfessione, an possit dicere se nescire? Respondeo secundum omnes, quod sic. Sed quid si cogatur iurare? Di-

co

eo q. potest & debet iurare se nescire, q. intelligitur se nescire extra confessionē, & sic verū iurat. Sed fac quod iudex, vel prælatus ex malicia exigit à me iuramentum, an sciam in cōfessione? Resp. quod coactus iuret se nescire in confessione, quia intelligitur se nescire ad reuelandū, aut aliter quod possit dicere. Sed contra si iuret se scire in confessione, iuraret verū, ergo cum iurat se nescire in confessione iurat falsum: quia sunt contradictoriæ. Resp. quod non sunt contradictoriæ. Quia in illa negatiua intelligitur cōditio subintellecta, scilicet q. non scit tali modo quod possit illud dicere.

QVAERITVR, si confessor ex ignorantia absoluit aliquem, quem non poterat a casu reservato, vel ab excommunicatione, vel si oblitus est eum absoluerē, quomodo reparabitur defectus confessionis sine reuelatione? Nider in suo confessionario, dicit quod in cōcilio Constantiensi, vel Basiliensi fuit inter Patres hæc quæstio tractata, & quod tunc fuit varia sententia. Ego dico cum distinctione, quia vel confessor timet probabiliter scādalum reuocando pœnitentem, & quod conqueretur de reuelatione confessionis: & in tali casu relinquendus est quia si habuit contritionem erat in gratia. Si autem non timetur quod pœnitens dicet se non fecisse tale peccatum, & q. non conqueretur de reuelatione confessionis, dico

185
Error in
cōfessionē
ne fact⁹
quo mo-
do repa-
rand⁹ si-
ne fra-
ctione si-
gilli.

dico sine quocunque scrupulo quod possunt illum reuocare ad confessionem & absolueret. Sed cōtra, quia obijcit peccatum extra confessionem. Resp. q̄ non facio ei iniuriam, si dicā, tu confessus es mihi alia die, redeam⁹ ad confessionem, quia volo tibi dicere vnum verbū, quod expedit tibi. Si nolit dimittatur. Si autē acquieuerit dicam ei, confitearis peccata in generali, & si aliqua alia fecisti confitere ea, quia feci talem defectum in alia confessione. Et p̄bo q̄ hoc liceat, quia vt infra dicemus, de pœnitentis licentia, licet reuelare peccata eius alteri, ergo multo melius sibi ipsi, vel formaliter vel interpretatiue, si dederit licentiam: vt si beneuole audiat me dicentem tibi, scias quod in confessione præterita fuit defectus quidā commissus, vis illum audire? Si dixerit quod sic sine quocunque scrupulo dicatur ei, scias quod eras excommunicatus, & ego nō potui te absolvere, &c. Palude in fine d. 21. ampliorē concedit licentiam, dicens quod nō solum quando fuit commissus defectus in confessione, sed etiam ratione correctionis fraternę possum secreto admonere illum de peccato semel confessio mihi. Sed credo certe quod est falsum omnino, & quod nullo modo licet.

186
Peccatū
publicū
in cōfessionē

QVAERITVR, an quando peccatū, quod in confessione audiui, est publicū, teneat illud filere? Resp. Caiet. in summa, quod de tali peccato

cato possum loqui post confessionem eodem modo sicut antē: deo tamen procedere post eā cauti⁹, & nullo modo dicere quod scio illud in confessione, quia redderem audientes certiores. Sed quid si à confessore petat quis, an ille fuerit confessus illud peccatum publicū? Respondeat confessor, confessus est omnia peccata sua. Potest etiā dicere, absolui illum, quia per hoc nihil reuelo. Admonet tamen Caietan⁹, bonum esse quod quando peccata sunt publica, petat facultatem confessor à pœnitente ad loquēdum de eis ad bonum finem. Sed quid si vsurarius iacet se, quod absolui illum cum non sit verum. Nam si dico quod sic, mētor. Si autem dico quod non absolui eum, reuelo confessionē. Dicat confessor quid ad vos? ego feci officium meum. Sed quid faciet proprius sacerdos petentibus eucharistiam cōcubinæ, vel vsurario, quos non audiuit de confessione? Respōdeo, quod non det illis. Sed quid si dicant confessi sumus tali fratri, & interrogatus frater non audet dicere quod nō absoluit, ne eorum statum reuelet, nec quod absoluit, ne mentiatur? Respondeo absolute, quod si sint peccatores publici, debet eis eucharistiā negare. Quod si fuerint confessi cum proprio sacerdote & non absoluti, & nihilomin⁹ petant eucharistiam, dico etiam quod debet eis negare, & si dixerint, iam tu absoluiisti nos,

sione au
ditū, an
possim⁹
reuelare

O dicat,

Peccata
in confes-
sione au-
ditareue-
lare pos-
sumus d
pœnitē-
tis licen-
tia.

188
Sigillū
cōfessio-
nis, an se-
extēdat
ad alia
quādam
peccata.

dicat, ego nescio de hoc.

QVAERITVR, vtrum de licentia pœni-
tentis liceat cōfessionem reuelare? Alexāder,
& Scotus. 4. dist. 21. quæst. 2. 1. & Durandus ibi
dem dicunt quod non licet. Quia sigillum con-
fessionis est de iure diuino, ergo pœnitēs non
potest dare licentiam. Item quia esset scandalū.
Sed respondeo absolutē quod pœnitens po-
test dare licentiam, confessor tamen nō potest
accipere, aut reuelare confessionē in detrimē-
tum pœnitentis, qui sibi talem facultatē dat.

QVAERITVR, vtrū alia quæ in cōfessio-
ne sciuntur præter peccata cadant sub sigillo
confessionis? Respondeo, quod sub sigillo ar-
etissimo confessionis non cadunt nisi peccata
pœnitentis, vel tertiæ personæ: & solū huius
sigilli fractor incurrit pœnas canonicas. Secū-
dō dico, q̄ sub sigillo confessionis cadunt oīa
alia, quæ expresse, vel interpretatiuē pœnitēs
tradit sub sigillo confessionis: vt si dicat, acci-
piatis hoc sub sigillo, & qui hæc reuelat, cre-
do peccaret mortaliter: propter detrimentum
q̄ faceret sacramento, redderet enim cōfessio-
nē fraudaliosam. Nō enim omnes intelligunt
hanc differentiam sigilli maioris vel minoris.
Ideo confessor sit cautus, vt taceat omnia illa
quæ sunt alicui⁹ grauitatis. Alia verò quæ nō
sunt de necessitate cōfessionis, nec refert pœni-
renti quod reuelentur, non tenetur celare: sed
tamen

tamen non dicat se in confessione audisse. Bre-
uiter in hac parte, *mas vale ser corto, que largo.*

QVAERITVR, an in cōmuni liceat re-
uelare peccata audita in confessione, taliter q̄
nec directē, nec indirectē perueniēt in notitiā
pœnitentis? Verbi gratia: si dicam, quidam cō-
fessus est mihi semel hoc peccatum. Respon.
quod hoc non est reuelare cōfessionem. Quia
re vera multi viri sancti hoc fecerunt: maximē
doctores qui ponunt casus, quos in confessio-
ne audierunt. Secundo dico, q̄ melius est hoc
rarō facere: Sequuntur enim quandoq; scan-
dala ex istis: ideō abstineant sacerdotes ab his
narrationibus.

QVAERITVR, de illis qui cōmittunt alijs
secreta sub sigillo cōfessionis, an tale sit secre-
tum confessionis? Respon. q̄ qui recepit tene-
tur seruare illud secretum plusquā alia. Quia
ex pacto additur nouum vinculum, & per cō-
sequens dico non esse conueniens quod homi-
nes sæpe recipiāt talia secreta. Secundo dico q̄
illud nō est sigillum confessionis, nec frangēs
illud incidit in pœnas canonis. Quia ibi nulla
iniuria fit sacramento, cū nullum fuerit sa-
cramētum: licet frangatur fides. Notādum est
etiam quod ea quæ dicuntur de sigillo confes-
sionis, intelliguntur de quacūque cōfessione,
siue perfecta, siue non, siue incepta, siue nō: &
de omnibus illis quæ ordinantur ad cōfessio-

O 2 nem

Peccata
in cōfessio-
ne au-
dita, an
liceat in
commu-
ni reue-
lare.

190
Secreta
extra cō-
fessionē
sub sigil-
lo cōmē-
data
quo mō-
do obli-
gent.

nem, vel facultatem, ut ab illo absoluator à re-
seruatis, non potest ille plus reuelare, quàm si
iam accepisset in confessione.

191
Confes-
sio voca-
lis est à
Christo
institu-
ta.

QVAERITVR, vtrum confessio vocalis,
quæ est in vsu ecclesiæ, sit instituta à Christo?
Antiquitus quâdo erant tempora meliora, nō
tantum hæc questio iactabatur: quia tempore
pacis arma nō sūt in tãto pretio & vsu. Nunc
verò quia iam sunt hæretici, qui negent cōfes-
sionem, propter peccata nostra, oportet quòd
simus ad hoc bellum armati. Idcirco quæritur
an confessio sit de iure diuino? Respon. ex sen-
tentia omnium doctorum q̄ sic. Patet. ecclesiæ
clauces sunt ad remittenda peccata, secundum
illud Matthæi. 16. Tibi dabo clauces regni cœ-
lorum, & quodcunque solueris super terram.
&c. Sacerdotes autē habēt has clauces, & sunt
iudices peccatorum, iudices verò nō possunt
iudicare nisi causam cognoscant, ergo alij te-
nētur subdere se huic iudicio, alias frustra ef-
fet illa potestas: hæc autē subiectio fit per cō-
fessionem, ergo de iure diuino tenentur cōfite-
ri. Item Iacob. 1. Cōfitemini alterutrū peccata
vestra. Quod Augustin. Beda, & alij sancti, &
Hugo de sancto viçt. li. 2. de sacramētis p. 14.
ca. intelligūt de præcepto confessionis. Itē (&
hic est tota vis secūdū Adria. & veritatē.) Ioā.
20. quorum retinueritis, retēta sunt: idest quo-
rum peccata non absoluentis non erunt ab-
solu-

soluta ante Deum: ergo secundum euangeliū
debet cōfiteri & absolui in terra, aliàs nō erūt
absoluta in cælo. Hic est locus validissimus, &
quod oēs sancti hoc dicāt in comperto est. Vi-
de Thomam Waldensem. lib. de sacramentis
& Roffensem colligentes dicta sanctorum o-
mnium. De hac confessione necessario sacer-
doti facienda multa egregia apud vtrūq; inue-
nies. Et cognosces, an expediat has ecclesiæ co-
lumnas sequi potius, quam novos istos gram-
matistas. Opinor neminem vsque adeo cæcū
& insanū esse, qui ob vnius Lutheri amētiam
velit tãto discrimini seipsum exponere, quate-
nus ea peccata quæ vel nouit, vel dubitat esse
lethalia, sacerdoti non aperiāt. Et maximè cū
intelligat antiquissimos simul eruditissimos
ac sanctissimos patres tantam confessionis hu-
ius necessitatem esse dicentes, ut quicumque
mortaliter deliquerit, eum oporteat, vel publi-
cè, vel priuatim sacerdoti sua peccata detege-
re. Nec facile crediderim patres ipsos hanc vs-
que adeo duram prouinciam nobis imposuif-
se, priusquam exploratissimum haberent hanc
confessionem, aut ab apostolis institutam, aut
in sacris scripturis dilucidè traditā fuisse: ceu
rē cunctis peccatoribus apprimè necessariam,
& quam contemnere non possēt, absq; dispē-
dio salutis animarū. Expendat igitur quisquis
secum, an tutius fuerit horū patrum simul &

scripturarum assertionem admittere, suasque anima, à tanto periculo custodire: an Lutherus de confessione impiè oblatrantem & sentientem, suo capiti dumtaxat non patrum, aut scripturarum testimonio innixum sequi: & cum eo funditus perire.

192
Confes-
sio olim
fiebat in
princi-
pio. xl.

NOTANDVM etiam de confessione quòd beatus Renanus in annotationibus, quas fecit super Tertul. dicit se esse nactum librum quendam antiquissimum conciliorum, & inter ea dicit fuisse unum factum ante quam esset institutum ab ecclesia ieiunium quatuor dierum ante Dominicam primam in Quadragesima, quod sic habebat. Presbyteri debent admonere plebem sibi subiectam, ut omnis qui se sentit mortifero peccati vulnere fauciatum, feria quarta ante quadragesimam cum omni festinatione recurat ad viuificatricem matrem ecclesiam, ubi quod malè commisit, cum omni humilitate & cordis contritione simpliciter confessus, suscipiat remedia poenitentiae secundum modum canonicis auctoritatibus praefixum: non solum autem ille qui mortale aliquid commisit, sed etiam omnis homo quicumque se cognoscit immaculatam Christi tunicam, quam in baptismo accepit, polluisse, ad proprium sacerdotem festinet venire cum puritate mentis omnes transgressiones, omnia peccata, quibus Dei offensam incurrisse meminit, humiliter confiteatur, & quic-

quicquid à sacerdote fuerit iniunctum, ac si ab ipso omnipotentis ore fuisset prolatum, ita diligentissimè attendat & sequatur, hæc ibi. Idem habetur in poenitentiario Romano, quod creditur profectum ac apostolis ipsis ubi dicitur. Hebdomada ante quadragesimam confiteantur omnes. Iste erat convenientissimus modus, & multo melior, quam qui nunc est, quod confitentur in fine quadragesimæ, sic ieiunium non multum eis prodest. Optimè esset si posset reuocari ista consuetudo, nos tamen non possumus illam reuocare. Sed peculiare possent suos poenitentes admonere quòd confiteantur ante quadragesimam.

QVAERITVR, an sit necessarium ut confessor interroget poenitentem? Respondeo primo quòd est necessarium ut confessor plerumque aliquid interroget. Patet, nam, ut supra diximus, si poenitens non fecerit aliquam conscientiae examinationem, confessio non solum erit inualida, sed etià mortalis. Si hoc ex circumstantiis appareat, debet confessor interrogare an examinauerit conscientiam suam: & si dixerit quod non, non audiat eum. Si non timeatur maiora mala, videlicet quòd poenitens nunquam confitebitur, tunc enim interroget sacerdos. Oportet enim quod confessores non mittant poenitentes in desperationem. Omnes sancti, & S. Thom. ita consulunt. Quando ergo

O 4 confe-

193
Confes-
sor ante
neat nri-
tertoga
re poeni-
tentem.

confessor videt has circumstantias, necessarium est quod interroget. Et si est probabile confessori quod penitens dimittit aliquod peccatum, tenetur interrogare de eo: quia tenetur quantum poterit non solum ad absoluendum, sed etiam ut penitens recipiat gratiam, quam quidem non reciperet, si ex magna negligentia aliquod peccatum dimitteret. Dico præterea quod si est mihi probabile quod penitens fecerit sufficientem examinationem, licet credat confessor quod habeat alia peccata præter ea quæ dixit, si commodè potest interroget: sed non tenetur tunc interrogare: sunt enim aliqui, *que facian el alma a los penitentes*. Sufficit quod sit mihi probabile quod confessio sit sufficiens ad consecutionem gratiæ. Probat, quia penitens non tenetur facere maiorem diligentiam quam fecit, ergo non teneor eum interrogare: quare eum vexabo interrogationibus? confessor debet laborare ut sit benevolus. Ex his sequitur quod non oportet interrogare penitentem de omnibus peccatis mortalibus. Quidam à pueris quærunt, an sint simoniaci, &c. Isti faciunt confessiones odiosas & superstitiosas. Sed oportet interrogare penitentes de peccatis quæ probabiliter putantur habere: nec id nimis anxie. Confessor etiam sit nimis cautus interrogando non quærans nova peccata, quia poterit ea docere penitentem, & scandalizare: maxime cir
ca

ca peccata carnalia, quæ non debet interrogare nisi ex confessione haberet aliquod indicium quod habeant illa: tunc enim non debent omitti quæ sunt de essentia confessionis, sed fiat sapienter. Verbi gratia: si confessor probabiliter credit penitentem habere aliquod peccatum turpe & verendum, interroget, non aperte, sed dicat cogitasti aliquando de hoc? Si dicat sic, quærat ulterius, & confessisti? si dicat sic procedat dicens, & fecisti? quo dicente sic, vel non, nihil amplius interroget. Sed dimittat alias fabulas.

QVAERITVR, utrum circumstantia loci sit necessario confitenda? Resp. quod solum in tribus peccatis est necessario confitenda, scilicet in furto, effusione sanguinis, & effusione seminis in ecclesia. Credo quod non sufficeret furari in ecclesia ad hoc ut sit sacrilegium: nisi esset de ecclesia. Et effusio sanguinis debet esse notabilis, ut supra diximus. Et si quis habeat in ecclesia volitionem perpetrandi prædicta tria, vel aliquod eorum extra ecclesiam, non est sacrilegus. Si vero extra ecclesiam consentiat in aliquod horum, faciendum intra ecclesiam teneretur confiteri de hac circumstantia, quia iam fit iniuria loco.

S E D utrum circumstantia temporis necessario sit confitenda, puta peccare in festo? Respondeo absolute, quod non. Ita tenet Caietanus, Syueller, Nider, & alij. Grauius est peccare

194
Circum-
stantia lo-
ci quan-
do confi-
tenda.

195
Circum-
stantia tēpo-
ris an sit
confitenda.

re in die fello, sed non est grauitas necessaria ad confitendum. Et confellores debēt de hoc admonere poenitentes,

QVAERITVR, an qui ex industria habet duos confellores, vnum cui omnia confiteatur peccata, alterum cui leuia dumtaxat ad æstimationem, beneficiat? Respondeo sine dubio, hoc esse sacrilegium, & videtur magna fictio, & irridet confellorem, faciens credere eū quod ipse sit probus. Et certē videtur mortale, quando propter hoc faciat. Non damnarē tamen eum qui semel incidit immortale, non solitus peccare: si confiteatur alteri, ne perdat opinionem, quam habet erga primum confellorem suum.

QVAERITVR, si quis propter magnam consuetudinem, quam habet peccandi, credit se iterum peccaturum: ipse tamē omnino vult cauere, & proponit non peccare, an sit absolueudus? Respo. omnino quod sic. Quia si tunc non esset absolueudus, nec etiam quando dubitaret. Item iste potest facere quod in se est, & tamen quod non possit tollere hanc formidinem à se. Consuetudo enim relabendi nō impedit cū habeat bonum propositum, & nihilominus propter experientiam non poterit credere se deinceps non peccaturum, ergo. Et hæc de confessione sufficiant.

Sequitur

¶ Sequitur de satisfactione ter
tia poenitentiae parte.

QVAERITVR imprimis, vtrū postquam homo habuit cōtritionem de peccatis suis, & confessus est ea & est in gratia, maneat ei aliquis reatus poenae pro quo debeat satisfacere? Respondeo quod sic Et patet. 2. Reg. 12. de Dauid, cui postquam dictū fuit, transtulit dominus peccatum tuum à te: iniuncta est poena, vt moreretur puer ex Bersabe natus. Et Lucæ. 3. Facite fructus dignos poenitentiae, & hoc fit per satisfactionē. Et Romano. 6. Sicut exhibuistis mēbra vestra, &c. quia si in Tyro, & Sidone. &c. Matthei. 11. Item ecclesia orat p mortuis. Et habetur etiā. 2. Macha. 12. Vt à peccatis soluatur: & non solum à venialib⁹, sed etiam à mortalib⁹, cum dicat ab omni vinculo delictorū: ergo post remissā culpam manet reatus poenae. Et hoc est certum & de fide. Iam verò.

QVAERITVR quid sit satisfactio? Resp. S. Tho. ex Anselmo, q satisfactio est cōpensatio offensae prae teritae ad æqualitatē iustitiae.

QVAERITVR ergo, vtrū aliquis possit satisfacere? Res. q satisfactio est pars iustitiae, iustitia autem exigit æqualitatem. Et si loquamur propriè de æqualitate, vt satisfactio imputat

Reatus poenae remaneat post cōtritionem

Satisfactio q sit & quo modo possim deo satisfacere.

196
Cōfellores duos habet, e. vnu pro grauib⁹ aliū pro leuib⁹ an liceat.

197
Credens se peccaturū proponēta men nō peccare, an sit absolueud⁹.

tat reddere æquale dico, quod nemo potest satisfacere. Quia nemo potest reddere Deo æquiualeus, etiā si nō peccassemus. Nam Dijs, parētibus, & magistris, non potest reddi æquiualeus, vt ait Arist. Si vero loquamur de æqualitate proportionabili, quando ego facio q̄ possum, dico quod hoc modo possumus satisfacere Deo: etiam propriè capiēdo satisfacere, vel si vultis ex beneuolentia acceptantis. Ad quæstionem igitur cum dicitur, an homo possit Deo satisfacere, dico q̄ si consideretur homo secundum sua naturalia, seclusa gratia, nullo modo potest satisfacere pro peccato. Quia quicquid possum⁹ dare Deo, sine gratia, est nullius momenti. Cum etiam omnes iustitiæ nostræ sint coram Deo tanquam pannus menstruatus, vt ait propheta. Itē quicquid possumus facere, debemus Deo propter beneficia recepta. i. Paralip. c. 29. Tua sunt domine omnia, & quæ de manu tua recepimus, reddimus tibi. Et sic sine gratia est impossibile satisfacere Deo ad æqualitatem. Nec etiam sine gratia ex acceptance Dei possumus satisfacere. Dicere enim quod Deus acceptat opera nostra, est dicere quod illa sunt accepta & grata Deo: sed si homo non habet gratiam, nō poterunt eius opera esse grata Deo. Posset quidē Deus remittere sua omnipotentia peccata propter actus existentis in peccato, sed hæc nō esset

set satisfactio, sed condonatio pura, & remissio. Secundo potest homo considerari in gratia. Et secundum hanc considerationē: si nō habeamus respectum ad passionem Christi, adhuc nō potest satisfacere ad æqualitatem. Quia non sunt condignæ passionis huius temporis ad futurā gloriā. Item quia illa opera sunt nra & si habent fructum, est ex parte Dei. Potest tamen talis satisfacere ex liberalitate acceptantis. Si vero consideretur homo in gratia, prout gratia est effect⁹ passionis Christi, sic proprijs limē & ad æqualitatem satisfacit Deo: si iūgemus merita nostra meritis Christi, qui etiā in quantum homo satisfecit ad æqualitatem iustitiæ, & quantitatis.

QVAERITVR, vtum vnus homo possit pro alterius hominis poena satisfacere? Verbi gratia: Petrus post confessionem manet reus ad penam vt decē: est dubium, an ego possim satisfacere pro illo? Resp. ex omniū sentētia q̄ sic. Ita habet vsus ecclesiæ. Nihil enim tam naturale est homini, quam vt quilibet vtatur re sua vt vult: quare ergo nō potero vt i hoc ieiunio meo vt voluero? vbi hoc prohibuit Deus? Possum dare tēporalia mea, quare nō spiritualia? Itē sufficientissimē probatur ex consuetudine ecclesiæ, in qua vnus pro alio satisfacit. Item Collossen. i. dicit. Nūc gaudeo in passionib⁹ meis pro vobis: & adimpleo quæ defunt

2 co
Satisfa-
cere po-
test vn⁹
pro alte-
ro.

passio-

palsioni Christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia, Item oratio mea valet alteri ad gloriam, iuxta illud, orate pro inuicem, vt saluemini, Iaco. 5. Ergo etiam ad remittendam poenam. Et si oratio, ergo etiam alia opera bona. Item omnes sumus inuicem membra: vt dicitur Romano. 12. & Ephesi. 8. Sed mēbra vni us corporis influunt inuicem, ergo.

201
Satisfacere pro vno peccato & non pro alio, an possit peccator vel pro peccato iam remissio.

QVAERITVR, vtrū homo possit satisfacere pro vno peccato, nō satisfaciendo pro alio? vtrum homo existens in mortali, possit satisfacere pro poena peccati mortalis iā remissi? Respōd. ex sententia omnium, impossibile est quod quis satis faciat prius pro poena, quam pro culpa. Et hoc est notū & a nemine dubitātū. Si verō sit in peccato, an possit satisfacere pro poena peccati iam dimissi? Respōde. quod vel ista opera satisfactoria sunt iniuncta a cōfessore, vel non, sed voluntariē assumpta. Si secundum, communis sententia omnium est qd nihil profunt. 1. Corinth. 13. Si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil sum, nihil mihi prodest. Item opera illa ex se non sunt aequalia satisfactioni quam debet: nec etiam ex liberalitate acceptantis, quia non acceptantur cū procedant ab inimico Dei, ergo non sunt satisfactoria. Si autem sint iniuncta a cōfessore, licet Scotus videatur dicere quod valēt, tamen S. Tho. 4. d. 15. & Enrricus, quotlibeto. 8. q. 18. &

Adria-

Adrianus. q. quam de hoc facit. 4. & Palude. 4. distin. 15. & 22. dicunt, qd nullo modo valēt. Et patet rationibus nunc factis, nullus potest satisfacere sine gratia: remissio enim peccati est maxima amicitia Dei, qua nō vititur nisi erga amicos, ergo. Verum est quod alia opera iniuncta a cōfessore, & facta in peccato mortali adueniente charitate, siue relinquāt post se effectum siue non (hæc enim distinctio friuola est, & nunquam placuit viris doctis) viuificatur & acceptantur a Deo: vt benedicit Caietanus, quia satisfactio est pars sacramenti. Vnde si virtus confessionis redit, quare non & satisfactionis? hoc piū est, sed tutius est implere in gratia poenitentiam iniunctam. Verum est, qd illa opera satisfactoria iniuncta a cōfessore, & facta in mortali, quanuis non valeant ad remissionem culpæ, tamen per illa impletur preceptum confessoris, & non tenetur poenitens iterum implere poenitentiam iniunctam.

QVAERITVR, vtrum satisfactio debeat fieri per opera poenalia? Pro huius intelligētia oportet prius intelligere, quid sit opus poenale. Opus poenale idem est quod malum poenæ, & malum nihil aliud est quam priuatio boni. Triplex verō est bonū, honestū, vtile, & delectabile. Poena propriē loquendo non est priuatio boni honesti, quia hoc est peccatum: sed est priuatio boni, vtilis, vel delectabilis, sicut

202
Satisfactio fit per opera poenalia.

date

dare eleemosynam, ieiunare, orare, &c. Nunc dico quod satisfactio debet fieri per opera poenalia. Ita est communis doctorum sententia. Probat, quia satisfactio est opus iustitiae, offensa autem consistit in hoc quod subtrahimur Deo obedientiam, & accipimus facultatem peccandi, quam iure non habebamus. Cum ergo iustitia tendat ad aequalitatem, dignum est, quod satisfaciamus per hoc quod subtrahimus a nobis quod iustum est, & nostrum est, scilicet, pecuniam, vel cenam: sicut in lege fiebat satisfactio per contrarium passum, oculus pro oculo, &c. Confirmatur exemplo Christi qui potens per solam dilectionem Dei satisfacere, satisfecit per opera poenalia. Et quanto opus fuerit magis poenale, tanto erit magis satisfactorium ceteris paribus. Secundo dico (& credo esse probabile ac verum) quod per omne opus bonum possumus satisfacere: etiam per dilectionem Dei. Hoc tenet Scotus. Et patet, quia etiam inter homines fit satisfactio non solum per opera poenalia, sed etiam per omnia opera illa quae laeso complacent. Item probatur, quia nullum est opus bonum, quod non sit poenale, ergo omne opus bonum est satisfactorium, quia lassat & de fatigat hominem: ut contemplatio & dilectio, quae licet sint opera animae, sed sunt animae coniunctae corpori: & haberemus magnum laborem si vellemus Deum diligere, vel

vel proximum per unam horam. Item per dilectionem Dei satisfacimus pro poena peccati venialis: nam per illam remittitur veniale, ut diximus: ergo dilectio Dei est opus satisfactorium. Item quia dicere quod per dilectionem Dei, & contemplationem, & alia id genus opera non satisfacimus, esset motuum magnum ad deterrendum homines a melioribus bonis.

Q V A E R I T V R, utrum sit necessarium, quod opera per quae homo debet satisfacere sint libera, vel an possum satisfacere per opera alias debita: ut per ieiunium quadragesimae, vel orationem canonicarum horarum? Palude. 4. dist. 15. q. 1. art. 2. dicit absolute, quod nemo facit per opera alias debita, & precepta. Unde qui dat pauperi existenti in extrema necessitate omnia bona sua, non facit. Idem dicit Maio. 4. dist. 15. q. 2. & Almain. q. 1. & Syluester. Et probant, quia unico pretio non potest satisfieri duobus debitis, ergo eodem ieiunio non potest satisfacere quis pro peccatis, & ecclesiae. Item quia sequeretur quod confessor posset iniungere clerico, quod diceret horas canonicas in poenitentiam, aut quod solveret decem aureos, quos debet, quod quidem esset irrisio. Sed his non obstantibus, ego non dubito quin possumus satisfacere per opera alias debita: & puto erroneum dicere contrarium. Ita tenet Adrianus. q. quae de hoc fecit.

P

Et pro

201
Satisfa-
cere an
possumus
per ope-
ra alias
debita.

Et probatur, ecclesia instituit ieiunium quadragesimale & alia, vt pro peccatis satisfaciamus, hæc fuit eius intentio: & sæpissimè orat in quadragesima, vt acceptet Deus nostra ieiunia in remissionem peccatorum: ergo illa sunt satisfactoria pro peccatis. Ita dicendum est omnino, & vtinam vel sola ieiunia ab ecclesia instituta ieiunarem. Ad argumētum igitur, confessor posset imponere clerico quòd diceret horas canonicas in pœnitentiam. Respōd. primò, q̄ non debet hoc facere, quia debet iuare eum ad satisfaciendum, ac proinde debet aliquid de nouo imponere. Secundò dico, q̄ si faciat, factum erit, & aliquando expediet: vt si nobiles nunquam ieiunēt quadragesimam, benefaciet confessor præcipiens illis, ieiunetis hos quindecim dies, qui remanent de quadragesima. Alia argumēta facillè soluuntur. Nam cum ieiuniū quadragesimæ sit satisfactorium, ergo pro aliquibus est satisfactoriū, ergo pro me. Mirabile enim est, q̄ sit satisfactoriū pro alijs, & nō pro me. Perderem ergo præmium satisfactionis ieiunādo quadragesimam propter Ecclesiæ præceptum? Certè non credo.

QVAERITVR, an qui impleteret pœnitentiam confessoris, cum audiat Missam de præcepto, satisfaciat? V. g. iniungit confessor septem psalmos, recito eos inter audiendum missam die Dominica, an satisfaciā præcepto confessoris?

confessoris? Aliqui sumistæ dicunt, quòd non implet, sed peccat. Adrianus tamen in 4. in materia de satisfactione, oppositum dicit, scilicet, quòd non peccat, sed præceptum implet confessoris. Et ita tenendum est.

S E D quid si alicui sit iniunctum q̄ ieiunet tribus diebus, & ille ieiunauerit tribus diebus quatuor temporū, vel quadragesimæ, an satisfaciat præcepto cōfessoris? Respondeo q̄ non, quia oportet stare ad intentionē cōfessoris, qui si nō explicet contrariū, intelligitur de diebus alijs nō debitis. Secus esset de eleemosyna, nā nō dubito quin si cōfessor iniungat pœnitēti quòd det aureū pauperi, melius faceret & magis ad intentionē cōfessoris, si det illū pauperi existenti in extrema necessitate. Posset tamen cōfessor iniungere pœnitēti pro satisfactione, vt ieiunet diebus residuis quadragesimæ, vel vt audiat missam die Dominico, aut vt restituat pecuniā, quā debet, vt bene dicit Adrianus vbi supra. Quoniā opera alijs debita, sunt meritoria, & penalia, & per consequens satisfactoria, & sic ieiunium iniunctū, licet alijs de præcepto, erit vera satisfactio sacramentalis.

DVBITATVR, an oporteat q̄ homo satisfaciat per se ipsum? Respō. q̄ quilibet per se debet implere pœnitentiā sibi iniunctā. Patet, quia id est præceptum, vt tenebimus pro nūc. Itē quia pœnitētia est vt medicina, modo

P 2 medi

de præcepto.

205
Pœnitētia ponatur in rebus alijs non debitis.

206
Homo per se ipsum satisfaciat.

204
Pœnitentiā impositionem an possim implere in missa

medicina quæ est mihi necessaria, non cõfer-
tur alteri: nisi cõfessor imponat sic pœnitentiam, ieiuna tribus diebus, vel fac q̃ alius ieiunet pro te. Si autem ego nō possum, bonū est quod alteri committam vt ieiunet pro me.

207
Flagella
infiicta a
Deo sūt
satisfac-
toria.

QVÆRITVR, vtrum flagella inflicta à Deo in hoc mūdo, sint satisfactoria pro peccatis? Vt Nabuchodonosor ambulans in solitudine sicut fera, & Dauid quādo occisus fuit à Deo puer eius? Videtur q̃ nō, quia talia opa nō sunt volūtaria, actus verò debet esse meritorius ad hoc q̃ sit satisfactorius: sed nō potest esse meritorius, nisi sit volūtarius, ergo. In oppositū est, quia Nahum 1. dicitur, non insurget bis tribulatio. Quod septuaginta interpretes verterunt, non iudicabit Deus bis in idipsum: ergo si per has tribulationes, quas patimur in hoc mūdo, nō satisfacimus, bis de eodē iudicamur. Ad hanc quæstionē respōdet S. Tho. 4. d. 15. & in additionibus. q. 15. ar. 2. q̃ pœna pro peccato potest dupliciter exigi. Vno modo ab illo cui non debetur satisfactio, sicut si occidi hominē, debeo satisfactionē Deo. Si autē alius homo verberaret me propter hoc, hæc pœna nō habet rationē satisfactionis, sed vindictæ: sicut si debeo tibi viginti, & alius accipit à me, per hoc ego nō satisfacio tibi. Secundo modo potest exigi, seu infligi pœna ab eo, cui debetur satisfactio: & talis pœna vocatur propriè satisf

satisfactio, sicut illi qui pūiuntur à cōmunitate & iudicib⁹. Hoc supposito dico, q̃ pœna à Deo inflicta potest esse satisfactoria. Probat S. Tho. quia pœna illa potest esse opus peccatoris, per hoc quod voluntariè acceptat, & patienter sustinet, sicut Iob qui dicebat. sicut domino placuit ita factum est, sit nomen dñi benedictū. Illud erat satisfactorium, quia iam erat proprium illius. Et ita de fide tenendum est, quia sic diffinitur in concilio Triden. Sessio. 14. de pœnitentia. cano. 13. cuius verba sunt. Si quis dixerit pro peccatis ad pœnam temporalem, minime Deo per Christi merita satisfieri, pœnis ab eo inflictis & patienter toleratis, anathema sit. Si autem quis renitatur tali pœnæ, non est satisfactoria: si talis resistentia sit vsq; ad peccatū mortale. Vnde infirmus qui vellet sanari si posset, sed quia nō potest, fert bono animo, in nomine domini satisfacit, non solum per patientiam quā habet, sed quia ipse pœnæ à Deo inflicte sunt satisfactoriæ de se: sicut etiam pœnæ purgatoriij: & multo melius. Dico præterea (& hoc est multum probabile, & verisimile) q̃ quicunq; in gratia punitur à Deo in isto mūdo, sufficienter punitur, & non punietur in alio seculo: & maxime si morte cum puniat, tunc enim non dubito quin mors inflicta à Christo (non loquor de morte naturali) omnem pœnam deleat. Probat, quia nulla

P 3 est

est ratio iam q̄ Deus punit aliquē in vita, cur puniat partem & non totum. Hoc non negaret Hieronymus, qui verbum mirabile dicit in per illud Nahum. i. Non consurget duplex tribulatio. Quod vos potestis videre (si placuerit) in suo fonte.

208
Pœnalia
opera sa-
tisfacto-
ria pœni-
tia tria,
ieiuniū,
elemo-
syna, &
oratio.

QVAERITVR, quæ sint opera satisfactoria pœnalia, vtrum sint tria, quæ communiter ponuntur à doct̄oribus & à Magistro sentent. 4. d. 15. scilicet ieiunium, elemosyna, & oratio? Respondeo, q̄ sic. Probat S. Tho. quia vt supra dixim⁹ in satisfactione oportet q̄ sicut peccator usurpauit sibi quod non debet, ita auferat sibi aliquid quod ei cōpetebat, puta bona naturalia per ieiuniū bona temporalia per elemosynam. Bona autem spiritualia nō debēt auferri, sed satisfacimus operib⁹ spiritualibus cognoscendo, quod sunt Dei, & petendo auxiliū, quod fit per orationem. Et in his includuntur omnia opera pœnalia. In ieiunio opera afflictiva ex natura sua, puta peregrinatio, silentium, &c. Prædicare verò, legere, & similia intelliguntur sub elemosyna, quia sunt bona proximis exhibita.

209
Confes-
sor pot.
obligare
pœnitentē
ad ali-
quam sa-
tisfactio-
nem.

QVAERITVR, an confessor audiens cōfessionem possit obligare pœnitentē ad aliquā satisfactionē? puta ad hoc, vt ieiunet, vel det elemosynam? Scotus 4. d. 18. & 19. tenet q̄ confessor non potest obligare pœnitentē,

si

si ipse noluerit acceptare. Si autē semel acceptauerit, tenetur implere pœnitentiā sub pœna peccati mortalis. Idem tenet Gabriel. d. 16. q. 2. dubio. 1. & 3. quia potest satisfacere in alia vita. Idē tenet Syluest. verb. confessio. 2. parrapho. 25. & 26. licet cū aliquib⁹ limitationibus. Caiet. etiā. q. 2. de satisfactione tenet, quod pœnitens non tenetur acceptare pœnitentiā, saltē sub pœna peccati mortalis, & si acceptet, nō tenetur eam implere sub pœna peccati mortalis. Sed quicquid sit de his opinionib⁹, puto esse probabilius q̄ pœnitēs sub pœna peccati mortalis tenetur acceptare penitentiā sibi iniunctā. Ita tenet Magist. 4. d. 18. & S. Tho. ibidē, & in additionibus. q. 1. ar. 3. & d. 16. in expositione text⁹. & Palu. 4. d. 20. q. 2. & Maio. d. 17. q. 2. & Alma. d. 18. & videtur sentētia omnium sanctorum antiquorū, qui si peccatori graui iniungerēt pœnitentiā, & ille nollet acceptare, nō reputarēt eū (vt credo) esse in statu salutis. Et probo q̄ teneatur acceptare, quia in. c. omnis. dicitur, & iniunctam sibi penitentiā pro virib⁹ studeat adimplere. In prædicto. c. est præceptum obligās ad confitendū semel in anno: sed sub iisdē verbis dicitur q̄ impleat penitentiā iniunctā, & cōfiteatur: ergo etiā illud est præceptū. Itē. c. statuimus. de maledicis. dicitur, si penitentiā renuerit peccatori iniunctā à sacerdote, interdicitur ei ingressus Ecclesiæ, id est, excom-

P 4 muni

municetur, & ecclesiastica careat sepultura. Et licet hoc intelligatur de pœnitentia publica, tamen eadem ratione intelligendum est de secreta: quia quātū ad clauē nihil refert vtrū confessio fiat publicē, vel secretē. Et credo q̄ qui antiquitus publicē cōfitebantur, non iterum cōfitebantur secretē. Probat̄ et̄iā, sacerdos habet potestātē remittēdi & soluendi culpā & pœnā: ergo & ligandi quo ad culpam & pœnā. Item quilibet iudex in foro contentioso habet potestatem imponendi pœnā pro crimine, & alius tenetur acceptare, quare ergo iudex ecclesiasticus non habebit hanc potestatem in suo foro? Sed iam de fide tenendū est, quod cōfessor potest obligare pœnitentem ad aliquā satisfactionē: quia sic diffinitur in cōcil. Tridē. Sessio. 14. de pœnitētia. can. 13. cuius verba sunt. Si quis dixerit clauē Ecclesiæ datas tantū ad soluendū, nō etiam ad ligandū, & propterea sacerdotes dum imponunt pœnam cōfidentibus agere contra finem clauium, & cōtra institutionem Christi, & fictionem esse, q̄ virtute clauium, sublata pœna aeterna, pœna temporalis plerūque exoluenda remaneat, anathema sit.

210
Confes-
sor non
potest
imponere

QVAERITVR, vtrū sacerdos habeat potestatem imponendi quācūque pœnitentiam voluerit pro suo arbitrio? Respon. nō oportet quod per pœnitentiam iniunctam ā cōfessore pœni

pœnitens satisfaciāt pro tota pœna omniū peccatorū suorū. Nā alias frustra esset Purgatoriū. Secūdo dico, q̄ sacerdos nō potest imponere quantūcūq; pœnam grauē: & quando esset intollerabilis, pœnitens non tenetur obedire. Vtrū autē debeat sacerdos ponere aliquam pœnitentiā sub consilio, fac hoc, & si volueris fac et̄iā istud. Palude cōsulit ita facere, & Syluester, & alij. Hoc et̄iā laudat S. Tho. Propter quod dico, quod talis pœnitentia propter cōsilii sacerdotis est magis meritoria, quā si eam faceret ex arbitrio proprio solummodo.

QVAERITVR, vtrū secundus cōfessor possit cōmutare, vel tollere pœnitentiā impositā ā primo cōfessore? de hoc sunt opiniones. Syluester, & isti dicunt q̄ nō potest, nisi cōfiteatur. Sed puto probabilius q̄ potest, quia secundus confessor est iudex, & habet potestatem super istum, & ideo satis est, q̄ pœnitēs cōfiteatur peccatum illud, quod non fecerit pœnitentiam sibi iniunctā ab alio: & potest confessor, vel tollere totam, vel minuire, vel et̄iā cōmutare. Vtrū autem confessor teneatur semper aliquam iniungere pœnitentiam pœnitenti, posset dubitari. Sed dico, quod sic, quia est iudex, & grauer peccaret si nullam imponeret: nisi esset ex magna & rationabili causa, vt in articulo mortis, vel si videret quod pœnitens nullam acceptaret pœnitentiam (si tamen hoc

re quan-
cunque
voluerit
pœnitē-
tia n.

211
Confes-
sor pōt
mutare
vel tolle-
re pœni-
tentiam
ab alio
confesso-
re iniun-
ctam.

hoc contingere possit vnquam) Hæc de satis-
factione dicta sufficiant.

Sequitur de sacramento extremæ vnctionis.

*De quo (licet sit Sacramentum exequiuntium) prius
tractatur quam de Matrimonio, & de Ordine:
quia prius agendum est de Sacramentis, quæ
pertinent ad omnes Christianos, quam de ijs quæ
spectant solum ad certum genus personarum. Et de
hac materia tractatur a Doctoribus. 4. d. 23.*

212
extrema
vnctio
est sacra-
mentum.

PRIMO queritur, an extrema vnctio
sit sacramentum? Resp. secundum omnes
catholicos, quod sic. Quia est inuisibi-
lis gratiæ visibilis forma, nam significat gratiã
interiorẽ, cum eius effectus sit remouere reli-
quias peccatorum. Et confert gratiam, iuxta
illud Iacobi 5. & si in peccatis fuerit, dimitten-
tur ei. Ex quo patet qd si peccator cum sola attri-
tione recipiat hoc sacramentum, recipiet gra-
tiam virtute illius, & remissionem peccatorum
mortalium. Itẽ probatur qd sit sacramentum,
quia in cap. ad abolendam de hæreticis. excõ-
municantur qui aliter sentiunt de sacramentis,
quam sentit Romana Ecclesia: sed ecclesia Ro-
mana in Concilio Florentino sub Eugenio. 4.
deter

determinauit qd extrema vnctio est vnũ de se-
ptem sacramentis Ecclesię. Et in cap. illud su-
perfluum 95. distin. adẽ determinatur, ergo ita
tenendũ est de fide, & oppositũ est hæreticum.

QVAERITVR, à quo sit hoc sacramentum
institutum an à Christo? Magister. 4. dis. 23. ex
verbis Hugonis ait qd ab apostolis Iacobo. 5.
Sed cum sacramenta nouæ legis conferant gra-
tiam, quam solus Christus confert: tenendum
est omnino, quod Christus instituit hoc sacra-
mentum. Nam instituere sacramenta pertinet
ad potestatem excellentiæ, quã solus Christus
habuit. Quod autem dicit Magister, quod fuit
ab Apostolis institutum, intelligendum est se-
cundum Sanct. Thom. qd est ab Apostolis pro-
mulgatum. Sed vbi legitur in sacra scriptura
huius sacramenti institutio? S. Thom. & omnes
alii dicunt, quod non est expressus locus vbi
fuerit institutum. Habemus tamẽ qd sit sacra-
mentum ex traditione Ecclesię, quæ in his quæ
sunt fidei errare non potest: & hoc sufficit no-
bis. Euangelistæ non curauerunt tradere, nisi
necessaria ad salutem, vt de baptismo, Pœni-
tentia, Eucharistia, quæ sunt sacramenta ne-
cessaria. De Confirmatione verò, & Extrema
vnctione propterea siluerunt, quia non sunt ne-
cessaria ad salutem quamuis Marci. 6. videatur
de fieri hoc sacramento mentio, cum duode-
cim ungebant infirmos oleo.

213
extrema
vnctio à
Christo insti-
tuta.

QVAE

QVAERITVR, quis sit effectus huius sacramenti? Resp. qd hoc sacramētū nō imprimat characterem, & ideo est iterabile. Patet, quia in Conc. Florentino dicitur qd solum tria sacramenta imprimūt characterē, Baptismus, Cōfirmatio, & Ordo. Secūdō dico, qd effectus huius sacramēti sunt tres, scilicet, gratiæ collatio, peccatorū remissio, infirmatium alleuatio. Ita enim iuxta fidē asserendū est. Nā in Conc. Tridenti. Sessio. 14. de sacramento extreme vnctionis, cano. 2. ita diffinitur. Si quis dixerit sacram infirmorū vnctionem, nō cōferre gratiā, nec remittere peccata, nec alleuiare infirmos, sed iam cessasse, quasi olim tantū fuerit gratia curationū, anathema sit. Tertiō dico, quod effectus principalis huius sacramēti, est remissio peccatorū per gratiæ collationē, minūs principalis est sanitas corporis, dicente Iacobo, & alleuiabit eū dñs, & si in peccatis fuerit dimittetur ei. Sed tota difficultas est, ad remissionem quorū peccatorū ordinetur. Ricardus, Bonauentura, Scotus, Durandus, & Maioris, dicūt, qd ordinatur ad remissionē venialiū. Sed cōtrā, quia cōtra venialia sunt multa remedia, & faciliora, vt aqua benedicta, oratio dñica, confessio peccatoris, &c. & in cērimonijs huius sacramēti, vna est cōfessio generalis, in qua remittuntur venialia: ergo nō ordinatur ad remissionē venialiū. Item, quia si ordinaretur ad remissionē venia-

venialiū, deberet conferri sanis. Dico igitur cū S. Tho. qd ordinatur ad reliquias peccatorum, quæ sunt, debilitas potentiarū, tristitia, & alia quæ impediunt animā cogitare de Deo. Et propterea cōfertur hoc sacramentum infirmis, vt possint facilius resistere tētationibus dæmonū quæ tunc maximē insurgūt: & remotio illa est exhilaratio cordis, vt habetur in cap. vnico. de sacra vnctione. Idē dicit etiā Palude. Nō negamus tamen quin remittat venialia, imō & aliquādo remittit mortalia. In peccato ergo sunt tria, macula, pœna, & reliquiæ. Ad tollendam maculam, in ingressū nouę vitę ordinatur baptis- mus. Post perditam verō vitā spirituales ordinatur pœnitentia ad tollendā maculam. Ad pœnam verō nō est aliquid de per se ordinatū. Manet ergo ad reliquias peccatorū extrema vnctio. Et reliquię istæ sunt quedā qualitates infectiue animę, & naturalis impotētia, & ineptitudo quæ remanet post peccatū ad exercendū bona opera, & ligamē quoddā animę ad opera virtutis; quod prouenit à peccato. De secūdo effectū, qui est sanitas corporalis, dicitur in Conc. Florentino qd nō semper sequitur, sed quando expedit infirmis bene valere.

QVAERITVR, cū hic sint mltæ vnctiones, & mltę formæ, an vnctio sit vnicum sacramētū, vel plura? Resp. secundū omnes, qd est vnum sacramētū, sicut vnū artificiale, vt

215
extrema
vnctio
est vni-
cum sa-
cramen-
tum.

vna domus, & vna curatio: quæ fit in radicibus peccatorum, hoc est in quinque sensibus. Sed quæres, in qua illarum unctionū datur gratia? Respondet sanctus Thomas, quod in vltima,

QVAERITVR, quæ sit materia huius sacramenti? Respon. quod omnes conueniunt, quod est oleum. Et habetur ex verbis Iacobi. 5. Orent super eum vngentes eum oleo. Et in cap. vnico de sacra unctione. Et in cōcilio Florentino. Et ratio conuenientiae est, quia hæc curatio est vltima, & debet esse perfecta, ac debet significare sp̄s, qua tunc infirmus maximè indiget, quæ quidem spes significatur per lenitatem olei. Oleum enim est optimū ad curandum, quia maximè penetratiuum est. Nomine autem olei intelligitur oleum oliuarum: sicut nomine panis intelligitur triticeus, & nomine vini, vitis. Sufficeret autem oleum rosaceū, nisi sit multū corruptū. Et in cap. vnico de sacra unctione, præcipitur, q̄ nō mittatur balsamū. Idem habetur in cōcilio Florētino. Hoc uatē oleum de necessitate ~~præcipitur~~ debet esse benedictū ab Episcopo: vt patet in dicto cap. vnico. Ratio quare debet esse benedictum est, quia materia omniū sacramentorū habētium materiā, præter actus recipiētis, debet esse cōsecrata, seu sanctificata: quia est instrumentum ad conferendā sanctitatē. Materia autē sacramentorū, quibus Christus vsus est, nō indiget alia

alia sanctificatione: quia per contactū sui sacratissimi corporis eā sanctificauit, vt aquā in baptismo, panem in eucharistia. Materia verò extremæ unctionis, & materia cōfirmationis indigent benedictione: quia his sacramētis nō est vsus Christus. Posset autē simplex sacerdos ex cōmissione Papæ oleū cōsecrare, vt tenet Palude, Scotus, & Caietanus. 3. p. q. 72. art. 3.

QVAERITVR, an esset verū sacramētū si quis vngeret oleo non cōsecrato? Palude & Duran. dicunt q̄ papa non posset vngere oleo nō consecrato. Caietanus dubitat, an consecratio olei sit de necessitate sacramēti. Et ideò, probabiliter credo, q̄ non est de necessitate sacramenti, licet sit de necessitate præcepti. Pater, quia Iaco. 5. est expressa materia huius sacramenti, & forma, & minister: & tamen nulla fit mentio de cōsecratione olei, ergo. Itē in c. pastoralis de sacramētis nō iterandis. Innocētius tertius requisitus, an ille qui erat confirmatus oleo nō benedicto, esset iterum cōfirmandus? Resp. nihil est iterandū, sed cautè supplendū, quod incautè fuit omissum: ergo nō erat repetenda forma, ac proinde fuit verū sacramētū. Et eadem ratio erit de extrema unctione.

QVAERITVR, quæ sit forma huius sacramenti? Resp. q̄ forma est deprecatia, quā nūc tenet ecclesia. Quia ex Iacobo patet sic debere esse, cum dicat, orent pro eo: oratio autē idem est

217
Oleū unctionis
oportet
esse consecratū.

218
Forma
sacramēti
unctionis.

216
Oleum
oliuarū
est materia
sacramēti
unctionis.

Sacram.

est quod deprecatio. Ratio vero quare forma huius sacramenti non est indicatiua, sed deprecatiua, est, quia iam infirmus est à se destitutus, & eget aliorum precatione. Itē, quia iam transit ad aliū forū, & cōmēdatur alteri foro per hoc sacramentū. Forma ergo qua nunc utitur Ecclesia, est de necessitate præcepti: ut patet in Conc. Florentino. Secūdo dico, si aliquē ecclesiæ utantur forma indicatiua, videtur prius, quod sufficiat. Et hoc etiā ponit Ricardus, & Durand. quia aliās Ecclesia non permetteret tantū errorē. Quauis Capreolus nō putet esse probabile, q̄ aliquæ ecclesiæ utantur forma indicatiua tantū. Tertio dico, q̄ Ecclesia posset mutare formā, dūmodo esset deprecatiua: quia Iacobus nō dicit nisi, orent. Est ergo forma: Per istam unctionem, & suam pijsimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum, auditum, &c.

219
Unctio-
nis sacra-
mentū est
de neces-
sitate sa-
lūtis.

QVAERITVR, utrum hoc sacramentum sit de necessitate salutis? Resp. secundū omnes, q̄ nō, sed sola tria, Baptismus, Eucharistia, Pœnitentia, quę ordinantur ad gratiam & remissionē peccatorū. Duo alia sunt, quibus nolle uti esset peccatū mortale, ut cōfirmatio, & extrema unctio. Alia duo sunt quibus licet nolle uti, ut matrimoniū, & ordo. Vnde si quis etiā ex negligētia nō reciperet extremā unctiōē, non peccaret mortaliter. Si verō ex contēptu, pec

peccaret mortaliter: ut si quis supposita fide huius sacramenti, nollet uti illo. Ita tenēt omnes, & Caieta.

De ministro vero huius sacramenti, dico, quod est solus sacerdos: ut patet ex verbis Iacobi. Nomine autē sacerdotis intelligimus solum illum, qui ab Episcopo ordinatus est sacerdos, & characterem sacerdotalem recepit. Et ita iuxta fidem catholicā firmiter tenendū est. Sic enim diffinitur in concilio tridentino, sessio. 14. de sacramēto extremæ unctiōnis. cā. 4. cuius verba sunt. Si quis dixerit presbyteros Ecclesiæ, quos beatus Iacobus adducendos esse ad infirmū inungendū hortatur, nō esse sacerdotes ab episcopo ordinatos, sed ætate seniores in quavis cōmunitate, ob idq̄ propriū extremæ unctiōnis ministrum non esse solum sacerdotem, anathema sit. Et quia hoc ordinatur ad remissionem peccatorum, & omnis sacerdos potest peccata remittere, ac proinde quilibet sacerdos potest hoc sacramentum ministrare, non ex cōmissione prælatorum, sed ex officio: quia hoc nō pertineat ad iurisdictionem. De iure vero, & non de necessitate sacramenti requiritur, quod sit proprius sacerdos. Sed proprio sacerdote deficiente, quilibet sacerdos (præter religiosos) in necessitate potest, & debet communicare infirmum, & ungere.

220
Minister
sacramē-
ti unctio-
nis est o-
mnis sa-
cerdos.

Q

QVAE

221
Vnctio-
nis sacra-
mentum
infirmis
dandum

QVAERITVR, an sanis debeat hoc sacra-
mentū conferri? Resp. secundū S. Tho. & alios
q̄ non. Patet ex verbis Iacobi. 5. infirmatur
quis in vobis. Item quia hoc sacramentū est
curatiuum, & externū debet significare q̄
internū facit: curatio autem solis infirmis cō-
uenit, ergo soli illi debent iniungi. Si autem
quando vnguntur moriantur, non proceda-
tur vltimū. Si verò sit dubiū, vngat sub dubio
dicens: si es mortuus, non te vngo: si verò nō
es mortuus, per istā vnctionem, & suā piissi-
mam &c.

222
Infirmi
in mor-
tis peri-
culo sūt
vngendi
sed non
omnes.

QVAERITVR, utrū omnes infirmi sint
vngendi? Resp. quod communis sentētia est
quod solus infirmus, qui est in periculo mor-
tis probabilis, est capax huius sacramēti. Pro-
bat S. Tho. quia hoc sacramētum est vltima
medicina, vt etiam sonat ipsum nomen, ex-
trema vnctio, ergo est adhibenda quando nō
est aliud remedium, nec spes. Nec tamen infir-
mi oēs qui sunt in tali periculo, sunt vngēdi.
Nam primo excipiuntur pueri: quia in ipsa
forma dicitur, indulgeat tibi Deus quicquid
deliquisti. Et eadem ratione excipiūtur per-
petuō dementes, quia nūquam peccauerunt
actualiter. Nec beatissima virgo esset vngen-
da, quia caruit omni peccato. Is autem quia-
dultus baptizatur, si illico infirmetur ad mor-
tē, est vngendus, vt tenet Palude & Hostien.
quia

quia instant ei magna certamina. Excipiun-
tur etiam damnati ad mortem, quia non sunt
iam capaces salutis corporalis, qui est vnus ef-
fectus huius sacramenti. Excipiuntur etiam
furiosi & amentes, qui habent dilucida inter-
ualla, nisi fuerint honorē vitæ, & formaliter il-
lud petierint. Hoc est propter defectum vene-
rationis.

QVAERITVR, in quibus partibus est vn-
gendus infirmus? Videtur quod in omnibus,
quia significat hoc sacramentum perfectam
animæ curationem, ergo debet vngi in toto
corpore: quia anima est in qualibet parte cor-
poris. Resp. quod in medicationibus corpo-
ralibus applicatur medicīnē nō omnibus par-
tibus quæ dolent, sed vbi est radix morbi. Et
quia tres sunt radices morbi spiritualis, videli-
cet, ratio dirigens, appetitus mouens, & pro-
sequens. Principia rationis per quæ intelligit
sunt sensus (nihil enim est in intellectu, quin
prius fuerit in sensu) ideo vnguntur oēs sen-
sus. Principium verò mouens appetitum, est
dilectio: vnde vnguntur renes, vbi viget dile-
ctio. Fœminæ verò propter honestatem, nec
in renibus, nec in ventre sunt vngendæ. Pe-
des verò vnguntur, quia sunt prolecutiui, &
executiue se habent. Vnctio quidem in sen-
sibus est de essentia, non autem vnctio in re-
nibus. Quia principium dirigens, est principium

223
Infirmi
in quib⁹
corpo-
ris partib⁹
vngendū

Q 2 omniū

omnium aliorum. Et ideo in aliquibus partibus non vnguntur, & melius esset quod non esset in usu. At mutilati vnguntur in partibus proximis. Et etiam cæci a natiuitate sunt in oculis vngendi. Quia tales possent per aliquas sensationes desiderare videre mulieres. Est autem in presentiarum summopere notandum & firma fide tenendum, quod ritus, & usus, quem sancta Romana Ecclesia in administratione huius sacramenti obseruat, non repugnat sententiæ Apostoli Iacobi, nec est cōtemnendus, nec mutandus. Sic enim diffinitur in Concilio trident. sessi. 14. de sacramento extremæ vñctionis. can. 3, cuius verba sunt. Si quis dixerit extremæ vñctionis ritum & usum quem obseruat sancta Romana Ecclesia repugnare sententiæ Iaco. Apostoli, ideoque eum mutandum, posseque a Christianis absque peccato contemni, anathema sit.

224
Vñctio-
nis sacra-
mentum
iterabi-
le.

Q V Æ R I T V R vtrum hoc sacramentum sit iterabile? Resp. quod sic in diuersis infirmitatibus. Quia non habet effectum perpetuum, & per iterationem non fit iniuria sacramento, quasi insufficiens sit. In eadem infirmitate potest iterari: quia habet pro materia infirmitatem periculosam, & si quotiescunque sit in periculo mortis, puta si conualesceret, & iterum perueniret ad periculum mortis, esset vngendus. Et hæc de extrema vñctione sufficiant.

Sequi-

Sequitur Sacramen-

rum Ordinis, de quo Magist. & docto. tractant in 4. dist. 24. & de inceptis.

P R I M O igitur quaeritur, an omnes septem ordines sint ex institutione diuina? Postquam Magister egit de sacramentis quæ spectant ad priuatū remedium singulorum fidelium, hic incipit tractare de sacramentis, quæ dantur in officiū, & bonum cōmune: vt ordo, & matrimoniū. Resp. igitur primo, quod de sacerdotio, & diaconatu nemo est qui ambigat, quin sint a Christo instituti, nec heretici hoc negant. Sed de alijs est dubium. Et magister quidem dicit, quod Christus reliquit omnes illos ordines seruandos in Ecclesia. Et Palude. 4. dist. 24. quaestio. 1. tenet quod omnes septem ordines sunt ex institutione diuina. Ita etiam S. Tho. videtur sentire, quia hic dicit, quod omnes septem ordines cōferunt gratiā ex opere operato, quod non posset esse, si ab Ecclesia essent instituti. Resp. in primis, quod isti septem ordines non sunt nouum inuentum, vt putant heretici, sed est antiquissimum institutum, quo nullum est antiquius. Quod probatur testimonijs sanctorum. Anacletus qui successit

225
Ordines
oēs sep-
tem an
sint a
Christo
instituti

Q 3

lit

fit Clementi in cap. 2. sui decreti dicit. Episcopus Deo sacrificans, testes secum habeat, & plures quam alij sacerdotes: in solennioribus diebus habeat tres, aut quinque; Diaconos, & subdiaconos, atque reliquos ministros, qui sacris inducti. &c. Ecce meminit Diaconorum, & Subdiaconorum, & aliorum. Et Ambrosius etiam super illud Ephe. 4. ipse dedit quosdam quidem apostolos, alios euangelistas, fundat omnes ordines in sacra scriptura. Et Eusebius lib. 6. Ecclesiasticae historiae. c. 33. recitat epistolam Cornelij ad Fabianum Anthiochenum, in qua numerat omnes ordines ecclesiae, qui quidem praecessit nos mille annis & supra. Et Hieronymus in argumento quod praepositur episto. i. Thessalo. dicit, Hos Thessalonicenses collaudat apostolus scribens eis per Titum Diaconum, & Onesimum acolymphum. In sacra verò scriptura non est de omnibus mentio. Possumus igitur dicere, quod omnes hi ordines fuerunt instituti à Christo in particulari ipso viuentem, vel saltem generaliter. Quia Christus dedit potestatem ecclesiae constituendi ministros, & consecrandi eos ad sacrificium Eucharistiae. Et ad hunc sensum omnes hi ordines sunt instituti à Christo, per hoc quod dedit potestatem ecclesiae consecrandi, & ordinandi ministros quotquot viderit expedire.

qua-

QVAERITVR, vtrum ordo sit sacramentum. Resp. & est conclusio catholica, ordo est sacramentum. Patet quia in Conci. Florent. numeratur inter septem sacramenta. Item patet ex eis quae superius adduximus cum de sacramentis in genere ageremus, q. 5. Et item quia in conc. Tridenti. Sessio. 23. de sacramento ordinis cano. 3. sic dicitur. Si quis dixerit ordinem, siue sacram ordinationem non esse verè & propriè sacramentum à Christo domino institutum, vel esse figmentum quodam humanum, excogitatum a viris rerum ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum ritum quemdam eligendi ministros verbi Dei & sacramentorum, anathema sit. Sed est dubium, vtrum omnes ordines sunt sacramenta? Durandus dicit, quod solum sacerdotium per quod datur potestas spiritualis est sacramentum. Alij autem ordines sunt quaedam sacramentalia. Adducit ad hoc multas rationes in 4. dist. 24. q. 2. quas ibi poteris videre. Contrarium tenent omnes doctores, videlicet, quod omnes ordines sunt verum sacramentum. Hoc asserit. S. Tho. Albertus Ma. Bonauen. Almain. Maio. Palud. &c. Et patet, quia quilibet ordo est sacrae rei signum, & in eo datur aliquid spirituale: quia si alij ordines essent sacramentalia, darentur simul cum sacerdotio. Sed ritus ecclesiae est in contrarium, imò multi recipiunt

Q

4

mino-

226
Ordines
oēs, an
sint sa-
cramen-
tum.

minores ordines nolentes ulterius progredi, ergo, nisi esset opinio tantorum doctorum in contrariū, mallē tenere cū Dura. nescio enim quid cogat ponere quatuor ordines minores esse sacramentū. Nā quæ potestas est illa spūa lis in acolytho, deferre cereos, & offerre materiā subdiacono? Item prima tōsura nec est sacramentum, nec proprie ordo: & in ostiario qui habet aperire fores ecclesiæ, &c. Sed tamē quia omnes oppositū tenent, nō auderem hoc tenere. Caiet. in q. quā fecit de ritu ordinis, tenet cum Duran. quod solum sacerdotium est ordo, & sacramentum a Christo institutum, omnia vero alia sunt sacramentalia. Idem videtur dicere. 3. p. q. 6. 4. art. 3. 1. dico igitur ad hāc quæstionem, quod tenenda est communis opinio. Secundo dico, quod opinio Durā. & Caiet. est probabilissima, scilicet quod solum sacerdotium est sacramentū, vel saltem quod quatuor minores ordines nō sunt sacramentum. Hoc probatur, quia sacramentum est de iure diuino, sed nō omnes ordines sunt de iure diuino, ergo. Probatur minor, nam c. a multis. de ætate & qualitate ordinādorū. Innocentius vir doctissimus allegans Urbanum Papam dicit. Urbanus ait quod solum presbyteratus & diaconatus sunt sacri ordines, & quod illi solum leguntur fuisse in primitiua ecclesia. Et illa sententia Urbani habetur

tur c. nullus dist. 60. & in dicto cap. a multis. dicit Innocent. tertius, subdiaconatus hodie inter sacros ordines computatur, ergo non antea. Item 1. Thimoth. 3. & ad titum. 1. Paulus describit mores Episcoporum & Diaconorū: & nihil dicit de subdiaconis, nec de alijs minoribus ordinibus. Fit tamen mentio de minoribus ordinibus apud Dionysium capit. 3. Ecclesiasticæ Hierarchiæ, ubi etiam meminit de ostiarijs. Et beatus Ignatius martyr epistola. 8. ad Antiochenos cum duceretur ad martyrium. Saluto sanctum presbyterum vestrū, saluto Diaconos, subdiaconos, acolythos, exorcistas, &c. Et est determinatio Concilij Laodice. capite 23. & Chalced. c. 14. & Carthaginensis 3. c. 16. & Carthaginensis 4. ca. 6. & Toletani primi cap. 28. in omnibus his approbantur minores ordines. Et in epistola secunda beati Clemētis, decretum Innocentij, & decretum Zozimi cap. 3. Sunt ergo minores ordines ab antiquo in ecclesia. Et sic est probabile quod sunt de iure diuino, & per consequens sacramentum.

QVÆRITVR, an in nouo testamento sit sacerdotium visibile, & externum. Sitq. aliqua realis & vera potestas cōsecrandi verum corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi, & peccata remittendi, & retinendi? Respondetur conclusione affirmatiua firma-
fide

fide tenenda, vt diffinitur in concilio Tridē-
tino, Sessio. 23. de sacramento ordinis cano. 1.
cuius ista sunt verba. Si quis dixerit non esse
in nouo testamento sacerdotium visibile &
externum, vel non esse potestatem aliquan-
do consecrandi & offerendi verum corpus
& sanguine domini, & peccata remittendi
& retinendi, sed officium tantum & nudum
ministerium prædicandi euangelium, vel eos
qui nō prædicant prorsus nō esse sacerdotes,
anathema sit. Est etiam firma fide tenendum
quod præter sacerdotium iam dictum sunt
in ecclesia catholica alij ordines, & maiores
& minores. Ita enim diffinitur vbi nunc su-
pra can. 2. his verbis. Si quis dixerit præter sa-
cerdotium non esse in ecclesia catholica alios
ordines & maiores & minores, per quos ve-
lut per gradus quosdam in sacerdotium ten-
datur anathema sit.

228

QVAERITVR, an per sacram ordinationem
detur spiritus sanctus & imprimatur cha-
racter indelebilis: ita vt nullo pacto possit
fieri laicus: qui semel prius fuit sacerdos? Resp.
affirmatiue, & ita est firma fide tenendum. Sic
enim diffinitur in Concilio Tridentino, vbi
supra. can. 4. vbi sic dicitur. Si quis dixerit per
sacram ordinationem non dari spiritum san-
ctum, ac proinde frustra episcopos dicere, ac-
cipe spiritum sanctum, aut per eam non im-
pri

primi characterem, vel eum qui sacerdos se-
mel fuit laicū rursus fieri posse, anathema sit.

QVAERITVR, vtrum in hoc sacra-
mento requiratur aliqua materia? Respond.
quod sic. Quia omnia sacramenta constant
ex rebus & verbis, vt ait Augusti. & magist.
Hæc est omnium sententia. Hoc patet ex
definitis superius in materia de sacramentis
in genere. Est autem in sacramento hoc mate-
ria illud, per cuius traditionem confertur or-
do. Sicut presbyteratus traditur per calicis
cum vino & patenæ cum pane porrectionē.
Diaconatus verò per libri euangeliorum tra-
ditionem. Subdiaconatus per traditionem ca-
licis vacui cum patena vacua superposita &c.
Vide concilium Floren. cuius sunt verba præ-
cedentia. Sed Sanct. Thom. ponit differen-
tiam inter materiam aliorum sacramentorū
& materiam huius. Quia in alijs sacramentis
tota efficacia est ab ipso Deo & sacramento,
sed in hoc efficacia est partim à ministro: Epi-
scopus enim dat potestatem. Idcirco in alijs
sacramentis materia concurret, vt det perfe-
ctionem sacramento: quia minister nihil facit
in hoc autem sacramento materia se habet
solum materialiter. Et licet in hoc conue-
niāt omnes, non est tamen mihi certum
quod sit necessariū ex iure diuino, quod tra-
datur calix presbytero. Quia in scriptura

non

229

In sacra-
mento Or-
dinis re-
quiratur
materia

non habetur quod fiebat nisi per manū impositionem. i. ad Timoth. 4. & 5. Nec etiā requiritur manuum impositio: vt patet in ca. presbyter. de sacramentis. non iterandis. Ideo forsā solis verbis consecrat episcopus sacerdotes & alios ministros. Nolo tamen aliquod nouum asserere.

230
In sacra
mento or
dinis an
requira
tur cōta
ctus ma
teriz.

QVAERITVR, supposito quod requiratur materia, an sit necessarius contactus materiz, puta calicis, vel libri? Caiet. quod li. 1. q. 16. dicit quod sine dubio requiritur realis cōtactus: nec hoc debet haberi pro opinione. Quia in omnibus alijs sacramētis vbi est materia requiritur contactus realis, vt in baptismo, confirmatione, & extrema vnctione, ergo etiam hic. Et hoc etiam significatur in forma, quia dicitur: accipe calicem, vel librū. S. Tho. in additionib. q. 34. ar. 5. 3. relinquit hoc sub dubio. Et credo qd posset sustineri, quod non est necessarius iste contactus. Nec ego damnam eum, qui negligentia vel alia ex causa non tangeret calicem, & haberem eum pro sacerdote. Quia tempore apostolorum non erat necessarium nisi imponere manus. De alijs minoribus ordinibus non est dubiū nisi quod non requiritur. Verum est, quod si deficeret illud per quod ecclesia intendit tradere officium, quod non haberet illud. Durandus dicit, quod in suo Episcopatu non tra-

tradebatur liber Diaconis. Sed sequenda est communis opinio. Iste autem contactus debet esse simul cum verbis, vt verificetur forma quæ de præsenti dicit, accipe. Sed satis est, quod sit ibi simultas moralis: sufficit enim quod post verba sine multa mora succedat contactus.

QVAERITVR, an ordo imprimat characterem? Resp. quod sic, quia character est potestas ad aliquid spirituale: & hic datur potestas circa sacramentum eucharistiæ. Et ita etiam habetur in concilio Floren. Et de sacerdotio non est dubitandū. De alijs si non sunt sacramenta, non est opus dicere, quod imprimant characterem.

QVAERITVR, an sit ordo in his sacramentis? i. an possit fieri diaconus qui non est subdiaconus? Resp. quod est præceptum quod seruetur ordo, & qui illum non seruaret, peccaret mortaliter. Secundo dico, quod iste ordo non est de necessitate sacramenti. Patet in ca. vnico de clerico ordinato per saltum. Et qui sic est ordinatus, debet suscipere ordines quos omisit duntaxat, a quocunque ordine incipiat. Si autem non sit baptizatus, & susceperit ordinem, non est ordinatus: vt patet in cap. veniens. de presbytero iam ordinato & non baptizato, vbi præcipitur, quod baptizetur, & iterum ordinetur. Si autem ordinetur

231
Ordo
imprimi
t cha
racterē.

232
Ordo in
ordini
bus reci
piendis.

dinetur antequam sit cōfirmatus, ordo tenet. Et puto quòd qui ex negligentia hoc preteriret, non peccaret mortaliter, licet male faceret. Quia non inuenio praeceptum aliquod.

233
Ordines
recipiēs
in pecca-
to mor-
tali, an
peccet
mortaliter.

QVAERITVR, an qui suscipit ordines in peccato mortali peccet mortaliter? Respon-
deo quòd si suscipiat sacerdotiū, peccat mortaliter, & est sacrilegus. Idē est de alijs ordinibus si sint sacramenta. Si autem nō sint sacramēta, videtur quòd nō sit mortale, licet sit graue peccatum: maxime, si suscipiat Diaconatum, quia ordinatur proximē ad Eucharistiā. Sed vtrum peccet mortaliter qui exercet officia sua in peccato mortali? De sacerdotio clarum est. De alijs ordinibus si sunt sacramenta est mortale. Et quia hoc communiter non tenetur quod tales peccent mortaliter, ideo verisimilius est hęc nō sunt sacramēta. Nihilomin⁹ (citra mortale) grauer peccat talis.

234
Ordinū
collator
quis sit.

QVAERITVR, quis sit collator huius sacramenti? S. Thomas cum alijs dicit quòd solus Episcopus est minister ex officio suo. Patet quia solus Episcopus potest cōsecrare tēpla, vasa, & vestes sacras: sed homo magis dicatur diuino cultui per susceptionē ordinis, quam illa, ergo. Item patet ex cap. 4. extra de consuetudine. Sed vtrum cōferre ordines possit committi non Episcopo? Respondeo, de minoribus ordinibus iam in iure est collata
pote

potestas aliquibus non Episcopis. Possunt enim minores ordines cōferre presbyteri Cardinales, & aliqui abbates sancti Benedicti circa monachos suos, & laicos sibi subditos. Vt habetur 21. d. c. 1. & 2. Et dist. 69. ca. quoniam. Et de ætate & qualitate. cap. cum contingat. & cap. abbates de priuilegijs lib. 6. & in multis alijs locis iuris. S. Tho. 3. pat. q. 72. ar. 11. & 4. d. 7. q. 3. ar. 1. quæstion. 3. ait, quod solus Episcopus habet ex officio suo conferre ordines, & quòd Episcopus non potest committere non Episcopo potestatem conferendi ordines, etiam minores: & si committeret, nihil esset factum. Papa verò potest cōmittere sacerdoti collationem minorum ordinum: & re vera iam cōmisit. Quarto dicit. S. Tho. quòd collatio ordinum etiam minorum nō potest committi non sacerdoti, nec collatio maiorū ordinum potest committi nisi Episcopo dūtaxat. Idē tenet Palu. 4. d. 7. q. 4. con. 2. Nā Episcopus & Papa nō habēt maiore potestate circa corpus Christi verū quā sacerdos: licet circa corpus Christi mysticum, quod est ecclesia, Papa habeat plenissimam potestatem: ac proinde illa quæ spectant ad corpus Christi mysticum, subsunt potestati Papæ. Et quia potestas conferendi ordines est solum potestas circa corp⁹ Christi mysticū, ideo Papa potest cōmittere alteri talē potestate. Quia verò po-

potestas supra corpus Christi mysticum, præsupponit potestatem supra Corpus Christi verum, ideo Papa non potest committere potestatem conferendi ordines, nisi sacerdoti, qui solus habet potestatem supra corpus Christi verum.

235
Papa an
possit
mittere
sacerdo-
ti pote-
statē
conferendi
maiores
ordines.

QVÆRITVR, vtrum Papa possit committere potestatem conferendi maiores ordines sacerdoti non Episcopo? S. Tho. & Palu. & omnes dicunt quod non. nihilominus (vt fertur) papa de facto commisit quibusdam abbatibus. S. Benedicti. Saltem de subdiaconatu vidi ego bullā papæ quibusdam abbatibus ordinis Cisterciensium concedentis quod possent conferre subdiaconatum. Et alij dicunt quod diaconatum etiam. Si hoc ita est, ego dico, quod factum tenet, excepto sacerdotio: alias esset intolerabilis error. Quamvis de hoc dubitet Maior dicens quod papa extendit potestatem suam, & quod securius esset ab alio sumere. Sed puto illud securum & sine scrupulo.

236

SED quæritur, vtrum Episcopi hæretici, schismatici, aut excommunicati possint ordines conferre? Resp. quod peccant tamen recipientes, quam ipsi conferentes nihilominus tamen veros ordines, & verum sacramentum conferunt: non est dubium.

237

QVÆRITVR, de impedimentis ordinando-

dorū, vtrum foemina possit ordinari? Respō. secundum oēs q̄ nō. Probat S. Tho. quia ordinati in ecclesia præficiuntur alijs, foemina vero officiū est subesse. Et prohibitu est eis in ecclesia loqui, q̄ est officiū sacerdotū. Itē secundū Paulū. 1. Corin. 11. Mulieres non debent tonderi, sed initiū ordinis est tonsura.

De pueris verò nō habentib⁹ vsū rationis dicit S. Tho. q̄ esset cōtra præceptū eos ordinare saltē maiorib⁹ ordinibus, quia minorib⁹ permittitur in septēnio. Secundò dicit quod si puer in cunis ordinaretur in sacerdotem, esset, vere ordinatus. Quia hoc sacramentum nō requirit actum ex parte suscipientis sicuti & baptismus & confirmatio.

QVÆRITVR, de ordinandis quæ ætas & qualitates & merita requirantur vt licitè atq; legitime ordinentur. Resp. quia hac de re ad lōgū abūde atq; apertissimo sermone disseruit atque diffinivit Conciliū Tri. Sessio. 23. de sacramento ordinis, agēs de reformatione à c. 4. & deinceps per quamplura, alia, vide & consule locum præallegatum.

Homicida ante baptismum nō potest ordinari ex traditione ecclesiæ. Si autē de facto ordinetur, tenebit. Per homicidā verò intelligitur in proposito, omnis volūtariè occidēs, aut mutilās aliū, vel seipsum post baptismū: siue id fiat licite siue illicitè: oīs talis est irregularis,

R

vt

237
Foemi-
na ordi-
nari nō
potest.

238

239
Homici-
da & mu-
tilator
non po-
test ordi-
nari nisi
occidat,
in sui de-
fensione
in culpa,
bibem;

ut iudex, liētor, & etiā mādans, p̄cipiens, cō
fulens, ut a duo catus. Et extenditur hæc irre-
gularitas ad eos qui comitantur malefactorē
seruantes, ne rapiantur illi qui sunt morte ple-
ctendi, quia quodāmodo cooperātur homici-
dio. Nescio tamen an hoc sit expressum in iu-
re: si non est, nollem eos condemnare: nisi pro-
pterea quod qui concomitantur, sic sunt cau-
sa mortis, quod nō sequeretur mors, si ipsi nō
custodirent reum. Qui autem pugno extrahit
dētē nō dicitur mutilator, ac proinde nec est
irregularis: quia p̄cne iuris sunt restringēde,
non ampliandē. De illis qui sunt causa quod
alij citius moriantur, ut assiscentes infirmis, &
vertentes illos: dico: quod si hoc faciant hoc
p̄textu ut citius moriantur, forte manent
irregulares. Si vero bona fide id faciant nō pu-
to eos incurrere irregularitatē, quæ est grauif-
sima ecclesiæ p̄cna. Si autē quis p̄iā se defen-
dendo aliū occidat, antiquitus & tempore. S.
Thom. erat irregularis, ut ipse ait. 3. p. q. 30. ar.
4. Sed hoc reuocatū est per nouā Clementi-
nam, si se defendat cum moderamine in culpa
tæ tutelē. Et talis nō erit irregularis, sed pote-
rit illotis manibus celebrare. Ecclesiastici quo-
que ponentes iudices, & exhortantes ut ser-
uent iustitiā, nō sunt irregulares. Non defen-
dens autem aliū qui occiditur, si ex officio te-
nebatur defendere, est irregularis. Si vero nō

tene-

tenebatur ex officio, non erit irregularis.

Q V A E R I T V R, de annexis ordini. Pri-
mo de tonsura, an sit conueniens quod eccle-
siastici tondentur? S. Tho. & oēs dicunt esse
cōueniens. Primò ratione figurę, nā significa-
tur ecclesiasticos esse reges: iuxta illud Petri,
vos autē genus electū, regale sacerdotiū. Et fi-
gura circularis est perfectā, significat perfectio-
nem, quā habere debet supra oēs alios, qui de-
bet regere in spiritualibus. Tondentur autem
in superiori parte, ne mens eorum temporalibus
impediatur à diuinis contemplandis. Vel
ut ait Beda, & Rabanus, gestamus coronam,
nō quia Apostolus Petrus sic attonsus est, sed
propter passionē Christi in qua ipse coronā
spineam portauit. In concil. Toletano. 4. sub
Isidoro. cap. 41. reprehenduntur omnes cleri-
ci qui in summitate capitis modicum circulū
tondebant, & dicitur quod iste est modus he-
reticorum, & mandatur quod de tonso supe-
rius toto capite, inferius solum circulum co-
ronæ relinquant. Hæc in Hispania seruaban-
tur, iam omnia lapsa sunt in deterius. Tonsu-
ra autem ista non est ordo secundum sanctū
Thomam. Nam ordines non dantur sine ce-
lebratione missæ, tonsura autem datur extra
celebrationem. Item quia per tonsurā nulla
potestas particularis spiritualis datur, nec ton-
sura ordinatur ad eucharistiā, ad quā omnes

R 2

240.
clericis
tonsura
cōueniē-
ter da-
tur.

ordines diriguntur: & sic proprie loquendo non est ordo, quāvis in cap. cum contingat, de ætate & qualitate ordinandorum. clericatus vocetur: sed capitur ibi ordo largè. Est autem Hispaniæ magnus abusus, quod tonsuratur sine quacunque intentione veniendi ad chorum. Et ego non dubito quin peccet plusquam venialiter Episcopi qui hoc sciunt, & tamē de hoc non pœnitēt. De dignitate Episcoporum, Cardinalium, quam antiqua sit, & vtrum dignitas Episcoporum sit iure diuino maior, quam cæterorum sacerdotum, quia raro hac scientia fideles indigent, nonnihil in præsentiarum ponendum iudicavi.

In primis firma fide tenendum est in ecclesia catholica esse hierarchiam diuina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, presbyteris, & ministris, ita enim diffinitum est in Concilio Tridentino. sessio. 23. Cano. 6. his verbis. Si quis dixerit in ecclesia catholica non esse hierarchiam diuina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, presbyteris, & ministris, anathema sit. Deinde etiam firmiter tamquam de fide est tenendum, Episcopos presbyteris esse superiores, habereq; potestatem confirmandi & ordinandi, nec huiusmodi potestas est Episcopis cum presbyteris communis. Tandem firma est fide tenendū ordines ab ipsis Episcopis collatos, esse validos

dos & firmos, veros & reales, sine vllō populi vel potestatis secularis consensu, aut vocatione. Postremo fide item firma est tenendum non esse legitimos verbi & sacramentorum ministros, qui nec ab ecclesiastica & canonica potestate sunt ritè ordinati, nec missi. Illa enim omnia diffinita sunt in Concilio Tridentino. vbi nunc supra Cano. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit Episcopos non esse presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi & ordinandi, vel eam quam habēt illis esse cum presbyteris communem, vel ordines ab Episcopis collatos sine populi vel potestatis secularis consensu aut vocatione, irritos esse. Aut eos qui nec ab ecclesiastica & canonica potestate ritè ordinati nec missi sūt sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi & sacramentorum ministros, anathema sit.

Ex quibus constat hæresim esse, si dicas nō esse legitimos ac vere Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis sunt assumpti. Hoc corollarium etiam patet, vbi nunc supra cano. 8. Similiter hæresis est, si dixeris sacramentum, qua ecclesia in sancta ordinatione utimur, aliasq; sacramenti ordinis ceremonias nō esse requisitas, sed contemnendas & perniciosas, vt diffinitum est ibidem Cano. 5. & hæc de ordine dicta sufficiant.

¶ Sequitur de Sacramento Matrimonij.

DE Sacramēto matrimonij tractat Magister. 4. d. 26. & reijcit illud in vltimum locum, quia minus spiritualitatis habet. Vel quia prius tractandum erat de sacramentis quæ ordinantur ad propagationem spiritualem, & postremo de matrimonio quod quidem ordinatur ad propagationem corporalem, seu tēporalē.

243
Matrimonij
est sacramentum.

QVAERITVR, in primis, vtrum matrimonium sit sacramentum? Resp. quod sic, & non est dubium. Nam ad Ephesios. 5. dicitur sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & ecclesia. Et ita etiam determinatur in concilio Florentino sub Eugenio 4. Idem patet ex his quæ superius habes de sacramentis in genere. quæst. 5. Item in eodem concilio Tridentino, sessione 24. de sacramento matrimonij eadem sententia diffinitur in Can. 1. cuius verba sunt. Si quis dixerit matrimonium nō esse verē & propriē vnum ex septem legis Evangelicę sacramentis à Christo domino institutum, sed ab hominibus in ecclesiam inuectū, anathema sit. Vtrum autem conferat gratiam? Respondeo, quod ex eo quod est sacramentum, confert gratiā non

non ponentibus obicem, & rite suscipientibus, vt determinatur in concilio Tridentino sessione septima, capit. sexto, septimo, & octauo. Instituit autē Christus hoc sacramentum Matthei. 19. quando illud commendauit, & præcepit inseparabilitatē dicens, Quos Deus coniunxit, &c. ex quo, & ex traditione Apostolorum, & magis ex traditione Ecclesiæ, habemus quod matrimoniū sit sacramentū.

QVAERITVR, an liceat fidelibus plures simul habere vxores. Respondetur negatiuē, & ita de fide tenendū est. Vt diffinitur in concilio Tridentino. vbi supra Can. 2. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere vxores, & hoc nulla lege diuina esse prohibitum, anathema sit.

QVAERITVR, vtrum status coniugalis sit anteponendus statui virginitatis vel cœlibatus. Respondetur negatiuē quod nec preferendus, nec æquandus est illis. Et ita firma fide tenendū est. Sic enim diffinitur vbi supra Can. 10. cuius verba sunt. Si quis dixerit statum coniugale anteponendum esse statui virginitatis vel cœlibatus, & non esse melius ac beatius manere in virginitate aut cœlibatu quā in iūgi matrimonio, anathema sit.

QVAERITVR, vtrum matrimoniū contractum per procuratores sit sacramentum? Respondet Caietanus, quod non. Quia nullū

R 4

12-

244.
Matrimonij
per pro

surato-
rescōtra
ctum nō
est sacra
mentū.

sacramētū potest cōfici per procuratores. Itē quia receptio gratiæ est actus personalis, & nō potest dari vni pro altero: sed in quolibet sacramento nouæ legis cōfertur gratia, ergo. Dicimus tamen q̄ licet talis contractus nō sit sacramentum, est tamen verum matrimoniū. Et ita factum fuit Gen. 24. per Eliezer seruū Abrahā & patrē Rebecę. Dicit Caie. q̄ facile⁹ posset Papa dispensare in hoc matrimonio, quā in eo q̄ est sacramētū contractū, scilicet inter præsentes, & per verba de præsenti.

245
Matrimo-
nij
materia
& for-
ma.

Sed cū in omni sacramento inueniatur materia & forma, quæritur quæ sit materia: & quæ forma huius sacramenti? Palu. 4. d. 29. ait q̄ coniuges se habent vt materia, & verba, vt forma. Capreo. d. 26. dicit hoc esse probabile. Melius tamē dicitur cū S. Tho. q̄ verba vni⁹ coniugis sunt materia, & verba alterius sunt forma: puta verba quæ primo proferuntur sunt materia, & quæ proferuntur vltimo sunt forma, quia perficiunt sacramentum. Ita ait S. Tho. 4. d. 26. q. 2. ar. 1. 2. & 4. d. 1. q. 1. ar. 1. q. 5. 2. Et ita tenendum est sine dubio.

246
Matrimo-
niū
est obli-
gatio
mutua
inter vi-
rū & vxō.

QVAERITVR, cū in matrimonio inueniatur quatuor, scilicet, consensus, contractus, mutua obligatio seu vinculū, & copula carnalis, quod horū sit matrimoniū? Res. primo q̄ nō est copula carnalis: nā inter Mariā & Ioseph fuit verū matrimoniū sine tali co-
pula

pula. Secundo dico, q̄ nec consensus est matrimonium. Patet: quia matrimonium semper durat cōsensus vero nō sēper durat. Et si dicas q̄ durat virtualiter, dico q̄ hoc nihil, est, q̄ aliquādo pænitet ambo, & dolēt de matrimonio. Tertiō dico q̄ nec ipse contractus est matrimonium. Quia contractus non est nisi expressio cōsensus, sed consensus non est matrimonium, ergo nec expressio illius. Itē quia matrimonium semper durat, estq̄ inseparabile contractus verē finitur. Restat igitur, q̄ matrimonium est vinculū & obligatio illa mutua inter virū & fœminam. Patet, quia matrimonium nihil aliud sonat quam organum quoddā & instrumentū ordinatū ad procreādos liberos: sed vinculum illud, q̄ ponimus ad copulam carnalem inter virū & vxorem, requiritur & est necessarium, & sufficiens ad procreationem liberorū, ac eorundem instructionem: ergo illud est matrimonium. Istam mutuā obligationem ponit Paulus. 1. Corint. 7. Mulier potestatem sui corporis non habet sed vir: similiter & vir potestatem sui corporis non habet, sed mulier &c.

QVAERITVR, de causa huius vinculi, vtrum ad hoc vinculū causandū requiratur & sufficiat cōsensus? Resp. q̄ consensus requiritur, & est omnino necessarius & sufficiens causa matrimonij: & in hoc oēs doctores conueniūt.

247
Consen-
sū in ma-
trimo-
nio ne-
cessari⁹.

ueniūt. Sed dices, nemo erit certus de matrimonio, quia nemo potest esse certus de consensu alterius coniugis. Resp. quod non requiritur quod habeamus certitudinem euentuā, aut fidei de consensu alterius, sed sufficit certitudo moralis ad securitatem conscientiarū.

248.
Dubitās
de con-
sensu cō-
iugis
quid fa-
cturus.

SED quid si vnus coniugū habeat certas cōiecturas quod alter coniux non consensit, vt quando quis contraxit cū puella, quæ omnino respuebat tale coniugiū, tamen victa fuit à parentibus, an talis possit exigere & reddere debitū? Scotus. 3. dist. 4. & alij doctores dicunt, quod quando nō constat quod fuit timor cadens in virū cōstantē, & quod ex tali metu consensit, si illa dixit q̄ accipiebat eū in virū deponenda est conscientia, & licitū est reddere & exigere debitū: & nō est dubiū de hoc. Si autē nō possit conscientiā deponere, quia vidit maximā resistētā puellæ, & modo dicit se non consensisse, dico q̄ hac conscientia durante, nec potest petere, nec reddere. Imò dico q̄ in tali casu ellō illa petat, non potest vir reddere debitum, nec peccat per hoc, sed debet illi dicere q̄ consentiat modo. Et si cōsentit, bene quidē. Si autē dicat q̄ nec tūc vult consentire, nō potest exigere, nec reddere: non est dubiū. Si autē sit dubiū pro vtraq. parte, deponat cōscientiā, & petat & reddat. Quod si nō potuerit cōscientiā deponere, nō poterit petere, nec reddat debitū. Si vero ha-

buerit formidinē q̄ illa nō cōsensit, dico q̄ sufficiet probabilitas pro altera parte, & agat cōtra illā formidinē. Et si in tali casu dicat q̄ nō cōsensit, nō credat ei: nā si crediderit, nō poterit ad eā accedere. Et si illa petierit debitū, faciat eā prius cōsentire, & postea reddat.

QVAERITVR, quid faciendū quādo aliquis contraxit cū aliqua secretē, & postea ille negat matrimoniū, & cōtrahit publicē cū alia an illa pri⁹ relicta possit cōtrahere cū alio? Respō. q̄ si illa habeat apparētias q̄ ille nō cōsensit secū in matrimonio: vt puta q̄a erat magna inæqualitas inter illos, q̄a ille erat nobilis, & ipsa filia agricolæ, & ipse iurat se nō cōsensisse cū ea, tūc apparētia sufficiens est q̄ nō cōsensit: & sic illa poterit trāsire ad matrimonium aliud. Si tamē illa nō potest omnino credere nisi q̄ cōsensit, dico q̄ cū illa cōsciētia nō potest accedere ad aliud matrimonium.

QVAERITVR, an requiratur q̄ cōsensus interior exprimatur exteri⁹ ad hoc vt fiat matrimonium. Res. secūdū oēs q̄ sic. Patet apud S. Tho. 4. d. 27. q. 2. Et Pal. ibi. q. 2. ar. 2. & Durā. ibi q. 1. & Sco. q. vnica. Et glōf. c. tuę fraternitatis. extra de spōsalib⁹. Matrimonium. n. est sacramētū, at in sacramēto oportet q̄ interueniat aliquod signum sensibile. Et in cap. cum apud de sponsalibus. dicitur, quod requiritur expressio exterior, non solū ad hoc quod

co-

249.
Cōiugū
alterodi-
cente se
non cō-
sensisse,
an alter
liberina-
near.

250.
Consen-
sus inte-
rior ma-
trimo-
nij de-
bet exte-
rius ex-
primi.

cognoscatur, sed etiam ad hoc ut sit matrimonium. Item probatur, quia nunquam homines se contraxisse putant donec proferantur verba quantuncunque cognoscant inuicem consensus interiores. Sufficiunt autem signa exprimentia hunc consensum, & illa vocantur in proposito verba. Et etiam si pater loco puellae dicat, quod sic, illa pro verecundia tacet: hoc sufficit, non est dubium. Si vero alius à patre exprimeret consensum puellae, ipsa tacente & consentiente, sufficeret in foro conscientiae. Sed forte in foro contentioso damnaretur, & non admitteretur.

SED Vtrum ad matrimonium sufficiat consensus, & verba de futuro? Resp. quod non: sed requiritur quod consensus & verba sint de praesenti. Ut expresse habetur in c. tuæ fraternitati de sponsalibus: Accipio te in meam in crastinum, & deinceps, non est matrimonium. Si autem dixerit aliqua verba ambigua, quae possunt habere duplicem sensum, standum est in foro conscientiae intentioni cum qua illa protulit: an scilicet dixerit ea animo contrahendi, an non. In foro autem exteriori standum est coniecturis.

QVAERITVR, de illo qui contraxit cum aliqua proferens exterius verba, & interius non habens consensum, an sit matrimonium? Resp. quod non. Quia deficit consensus interior. Ideo caueant siue fatuae puellae. Sed vtrum saltem talis

lis teneatur eam ducere in uxorem? Scotus. 4. d. 30. q. 1. dicit omnino quod sic: quia fecit illi iniuriam in illo contractu exteriori non consentiendo. Idem dicit Adrianus & Palu. Ideo ne putent isti nequam homines impune se hae scelera patrare. S. Tho. d. 27. q. 1. art. 2. quaestio cula. 4. dicit, quod in foro conscientiae non impune agit, quod sic deludit puellam: non tamen dicit quod tenetur eam ducere, Nec quod dicunt tenetur eam ducere sufficere probant. Timeo tamen quod est sicut illi dicunt, & est verisimile, & velle esse verum.

QVAERITVR, vtrum qui contraxit matrimonio, possit ad religionem transire? Resp. quod postquam matrimonium est consummatum, non potest. Et ita tenent omnes doctores. Et est determinatio ecclesiae. Probat S. Tho. quia nullus potest dare alienum, sed consummato matrimonio, neuter coniugum est sui iuris, iuxta illud Pauli, vir sui corporis potestatem non habet sed uxor, ergo. Et de hoc sunt multa iura in titulo de conuersione coniugatorum. Sed ab hac regula generali sunt exceptiones. Prima quando unus coniugum commisit adulterium, alter potest transire ad religionem liberè: ut habetur expresse cap. Agatosæ. 27. q. 2. Secunda exceptio est, si uterque coniugum voluerit profiteri religionem, tunc licebit ambobus ingredi eam. Est tamen notandum quod de licentia unus coniugis, alter potest transire ad religionem: dummodo

253
Matrimonium contrahens de praesentia copula potest religionem ingredi.

Post matrimonium consummatum quis potest religionem ingredi.

251
Consensus & verba de futuro non sufficiunt ad matrimonium.

252
Verba proferens consensus sine consensu interiori, verè contrahit.

modo ille qui dat licentiam ingrediatur etiā religionem, vel sit in ætate senili, in qua non sit ei periculū continentie. Nā si tale periculum ei immineret, illa licentia nihil valeret, & professio alterius nulla esset. Si autē sit in ætate tam senili, quod iudicio prælatorū non sit ei periculū de castitate, tunc potest dare licentiā, etiam si alter cōiux maneat in seculo. De istis sunt multa loca in iure, videatis vos illa. Dicit etiā Palu. 4. d. 27. q. 3. quod quotiescunque licet viro transire ad religionē, licet etiam ei transire ad sacros ordines in seculo. In nullo doctore hoc inueni, & credo, q̄ dicit verū, quia tūc nullū est impedimētū. Vnde si vxor cōmisit adulteriū, maritus potest promoueri ad sacros ordines, etiā si nō intret in religionē. Et idē dicendū est si vxor sit extra periculū incontinentie, & dederit viro licentiam.

QVAERITVR, utrum post matrimoniū ratum non consummatū liceat intrare religionē? Resp. ex sententia omnium, & ex consuetudine, & determinatione ecclesie, quod sic: etiā altero coniuge reclamante. Hoc habetur in. c. verū. & in. c. ex publico. de conuersione coniugatorū. Et facta professione alter cōiux qui remanet in seculo, potest transire ad secundas nuptias. Hieronym. dicit (& habetur in. c. scribit. 27. q. 2.) de Macario q̄ post apparatus nuptiarū trāsiit ad eremū. Et in prologo euāgelij

gelij Ioannis, dicit quod Christus assumpsit Ioannem a nuptijs. Idem dicitur de beato Alexio filio Euphemiani.

QVAERITVR, si spōsus vi cōsummauit matrimoniū, an possit illa transire ad religionē eo inuito? Videtur q̄ non, quia iā matrimoniū est consummatū. In contrariū est, quia ille fecit iniuriam, ergo videtur q̄ talis iniuria debeat reparari: & cum ipsa ante iniuriā possit ingredi, poterit etiā post acceptā contumeliā. De hoc nihil vidi in iure determinatū. Ideo probabilis est vtraq; pars. Et ita putat Durā. licet ei magis probabile videatur, q̄ non potest ingredi religionē, quia iā est ibi vinculum carnale, & non tamen spirituale. Et licet vir male fecerit: nō tamen debet hac pœna puniri. Caueret ipsa sibi, vel intraret antea religionē. Palude reputat magis probabile q̄ possit transire. Vtraq; opinio videtur mihi probabilis. Tamen hoc est vnū certū, q̄ licet illa intret religionē, matrimoniū non dirimetur, nec ille poterit transire ad secundas nuptias ipsa viuente: quicquid dicat Durandus.

QVOD diximus suprā, scilicet q̄ ante consummationē matrimonij licet ingredi religionē, intelligendū est de religione, in qua fit votū solemne. Vnde alas beatas, quæ vocantur tercetas, quas puto solum facere votum simplex, nō poterit trāfire. Quia ob tale votum non

255.
Spōso vi
matrimo-
niū cōsum-
mante,
an spōsa
possit in-
gredi re-
ligionē.

256.
Ante cō-
summa-
tionem ma-
trimonij li-
cet in-
trare

non

254.
Post ma-
trimo-
niū ratū
& nō cō-
summa-
tū alterū
alterore-
ligionē,
profiten-
te alter
potest
transire
ad secū-
das nup-
tias.

Religio non posset dirimi matrimoniū, ac proinde *ni*
nem, in *casarse el que quedaua en el siglo*. Imò si illæ bea
qua sit tæ nubarent, licet peccarēt, teneret matrimo-
votū so lenne. nium.

De Sponsalibus.

257
Sponsa-
lia quæ
dicantur.

SPONSALIA sunt promissio futurarum nuptiarum, quæ iā in Hispania ferè non fiunt, *sino de sposorios de presenti*. Sunt igitur sponsalia, mutua promissio futurarū nuptiarum. Nec sufficeret dicere, Ego propono te habere in uxorem, nolo tamen me obligare. Talia non sunt sponsalia: ut malè putat Pal. 4. d. 27. sed requiritur stipulatio, & obligatio. Fiunt autem dupliciter, ut ait S. Tho. 4. d. 27. q. 2. ar. 1. Vno modo sine conditione quacumque, & talia statim sunt sponsalia. Alio modo sunt cum conditione: ut si dicam: Ducam te, si dederis mihi mille aureos, vel si pater tuus consenserit. Nos simul tractabim⁹ de conditionibus apposis sponalibus & de apposis matrimonio.

258
Sponsalia
& matrimoniū
cū conditione,

QVAERITVR, vtrum si sponsalia cōtrahantur inter personas illegitimas, animo contrahendi sub hac conditione, si papa dispenserit: an adueniente conditione sint vera sponsalia? & si fuerūt verba de presenti, an sit matrimonium.

adueniente conditione non sunt per hoc sponsalia, aut matrimonium.
trimoniū conditione adueniente? Et augeatur dubiū: ponamus q̄ isti postquā venit dispensatio, habeant eā ratā. In Flandria fuit mihi magna cōtrouersia cum aliquibus Iuristis super illo casu. Sed respōdeo, q̄ nō est matrimoniū, & oppositū est error intolerabilis. Ratio est, quia ante dispensationē hæc non erat vxor istius, igitur nec post. Quia Papa nō potest dare vxorē, sed solum dat facultatē ducēdi illā. Et si talis transfiret ad secundas nuptias, nō cōpelleretur sumere primā consanguineam. Al legabant mihi multa capita iuris, sed nihil omnino faciebant. Secundo dico q̄ talis cōtractus nō solum nō est matrimoniū, sed nec est sponsalia vllō modo, etiā adueniente dispensatione: sed quicquid factū est, totū est irritū, & contractus est nullus. Est lex inter stipulātem, ff. de verb. oblig. §. sacramentū est casus, q̄ si fiat stipulatio de sacra re, vel de re de qua nō est cōmercium, de qua nō poterat fieri sine cōsensu principis, stipulatio est nulla, & nō redit obligatio adueniente consensu Principis. Adeo est reprobatus ille contractus, ut sit super eo excommunicatio. Sic igitur dico in proposito, q̄ prædictus cōtractus est nullus, etiā si iurare & peccare iurando, quia est cōtra bonos mores. Sed quid si personæ legitime cōtrahant sub conditione honesta: ut si pater tuus cōsenserit, vtrū adueniente conditione

S sit

fit matrimoniū? Panormit. & Canonistæ dicunt q̄ sic, & Palu. videtur eos sequi. Sed Adrianus, & cōmunis sententia Doctorū dicūt q̄ non, sed solum sunt sponsalia. S. Tho. 4. dist. 27. dicit q̄ si conditio sit de futuro, etiā si verba sint de præsenti, idē est iudiciū, sicut de cōsensu de futuro, qui exprimitur per verba de futuro, ac proinde adueniente cōditione manent sponsalia. Et dato q̄ errore putans talē contractū esse matrimoniū cōsumet illud, nō est adhuc matrimoniū, quia ex errore processit. Itaq; regula generalis est, si in isto instanti nō est matrimonium quicquid postea superveniat, non erit matrimonium: nisi de nouo & de præsenti iterum fiat.

259
Cōditio
impossi-
bilis, vel
turpis i
matrimo-
nio
habetur
pro nō
adiecta.

QVAERITVR, an si quis apponat conditionē impossibilē, scilicet contraho tecū, si digito tetigeris cælū, aut si dederis mihi regnū, an sit matrimoniū? Respondeo q̄ est determinatio in. c. finali. de cōditionibus appositis. vbi Papa in fauorē matrimonij dicit, q̄ si apponatur in eo cōditio turpis vel impossibilis habeatur pro nō adiecta. Et si absq; illa cōditione erat matrimoniū, etiā erit matrimoniū ea apposita. Adrianus dicit, q̄ vel illa conditio apponitur serio vel ioco. Si primū dicit q̄ ibi est verus consensus, ac proinde matrimoniū. Si secundum dicit q̄ non est matrimonium, quia non habuit consensum. Si deniq; nō habuit

huit consensum interiore, quicquid apponatur, non erit matrimonium. Si verò habuit consensum, erit matrimonium, estō apponat conditionē impossibilem. De hac conditione impossibili. S. Tho. nihil dicit.

DE alijs conditionibus dicit S. Tho. q̄ vel conditio est de præsenti, vel de futuro. Si primū, vel est cōtraria bonis matrimonij. vt contraho tecum si fueris sterilis, & tunc non tenet matrimoniū, siue sit turpis conditio, siue non. Vel non est contraria bonis matrimonij & sic siue sit honesta, siue nō, tenet matrimonium stante cōditione. Videtur loqui S. Tho. contra illud capit. sed loquimur in foro conscientiae. Vel conditio est de futuro, & tunc si sit necessaria, vt cōtraho tecum, si sol oriatur cras, est matrimoniū. Quia iā habetur talis cōditio pro apposita saltem in suis causis, & sic præsimitur de præsenti. Sed hoc nō obstante si intentio contrahendi est pro crastina die, solum sunt sponsalia de futuro. In foro contētioso præsimitur de præsenti. Si autē sit cōditio contingens, secundum S. Thom. posita conditione est matrimoniū, & non apposita non erit matrimonium: & hoc siue conditio sit honesta, siue non. At secundum iura, si sit conditio turpis, habetur pro nō adiecta: vt si dicat, contraho tecum, si occideris inimicum meū, & est matrimonium verum. Et hæc de his.

160
Cōditio
nes a ma-
trimo-
nio ap-
positæ
variae.

De Bigamis.

261.
Bigam^{us}
quis di-
catur, et
omnis
bigam^{us}
est irre-
gularis.

BIGAMVS dicitur qui bis duxit uxorem, de quo quaeritur an sit irregularis ad sacros ordines suscipiendos? Resp. q. duplex est bigamia. Quaedam proprie dicta, de eo qui bis duxit uxore & de hac loquimur. Paulus, Titum. i. Oportet. Episcopu sine crimine esse, vnius uxoris viru. Alia est bigamia interpretatiua & impropria, quae habet idem impedimentu ac prima: vt si quis duxit vidua. Na vna ratio quare bigamus expellitur ab ordinibus, est propter significationem, quia tale matrimoniu non significat coniunctionem Christi & Ecclesiae. Quia Christus non habuit nisi vnicam uxorem, vnicam Ecclesiam, eamq. virginem & incontaminatam. Alia est etiam bigamia similitudinaria, quando quis habens vnam uxorem viuam, contrahit cum alia. Itē est bigamus, qui post votum simplex castitatis, duxit uxorem. Et qui post susceptos Ordines contrahit. Omnes isti sunt irregulares, & repelluntur ab Ordinibus suscipiendis. Omnes tamen istae irregularitates sunt de iure positio.

262.
Irregu-
laritas
biga-
miae non
tollitur
per bap-
tismu.

QVAERITVR, vtrum irregularitas bigamiae tollatur per baptismu? Fuit questio inter Hieronymu & Augustinu: Hieronymo dicente

cente q. tollebatur, quia manet noua creatura: Augustino vero dicente q. non, quia baptis- mus solum tollit peccata, non alia vincula, si- cut nec tollit matrimoniu. Hae autē opinio Augustini allegatur a Gratiano. c. acutius. 26. dist. & oēs Canonistae tenent cū eo: & S. Tho. Maio. verō tenet cū Hierony. sed tenendu est cum Augustino. Quia signu est, q. postquā quis bis contraxit, q. non continebit. Et etiā quia esset in illo matrimonio imperfecta signi- ficatio coniunctionis Christi & Ecclesiae. At vtrū possit Ecclesia dispensare cum bigamo? Dico quod sic, sed non sine magna causa, pro- pter verba Apostoli.

QVAERITVR, vtrum copula carnalis su- perueniens sponsalibus de futuro, efficiat ma- trimoniū? S. Tho. distinguit. In foro conscien- tiae, si non est consensus, non est matrimoniū. In foro autem contentioso, quia non est ali- quod signu quod magis exprimat cōsensum quam copula, iudicabitur matrimoniū: vt ha- betur in. c. is qui. Et in. c. ult. de sponsalib. Sed quid si per ignorantia credebatur q. per spon- salia erat iam uxor sua, & isto animo accessit ad il- lam, & consummauit matrimoniū, alias non consummaturus, an sit matrimoniū. Dico q. non. Et est expressa sententia. S. Tho nihil e- nim consensui tam contrariū, ac error. Itē an- te hoc non erat matrimoniū, & non sunt ap- polita

263.
Copula
carnalis
superue-
niens spō-
salib. an
efficiat
matri-
moniū.

posita requisita ad matrimonium: ergo.

264
Post ac-
cessum li-
bidino-
sum ad
spōsam
de futu-
ro, cū a-
lia cōtra-
hens de
prēfenti
verē cō-
trahitur

QVAERITVR, si iste talis accesserit ad spōsam post spōsalia de futuro, nō cōsummādi matrimoni; gratia, sed animo libidinoso: si postea cōtrahat cū alia, an hoc secundū sit verū matrimoniū? Respondeo q̄ sic. Quia primū non fuit matrimoniū quāuis Papa ille gitimauerit secundum in. c. is qui de sponsa. sed hoc fecit papa, quia præsumpsit q̄ primū fuit verum matrimoniū. Sed quid ille faciet, quia cōpelletur ab Ecclesia manere cū prima? Et generaliter dubitatur quid faciet ille qui contraxit primō cū aliqua secretē, & cōsummauit matrimoniū, nemine sciente, & postea secūdō cōtrahit cū alia publicē, si cōpellatur ab Ecclesia excommunicationibus ad manendum cum secunda, quid faciet, cum illa nō sit verē vxor? Resp. q̄ si ille potest cōtrahere matrimoniū cum illa, cū qua cogitur manere, debet cōtrahere. Si verō nō potest vt in casu prēfenti, malum remediū habet. Nō enim habet aliud remedium nisi quod ferat patiēter, nec apud Deum erit excommunicatus. Debet tamen vitare scandalum, & abire in aliam regionem, vbi poterit audire missam, & communicare manendo cum primā vxore.

265
Post spō-
salia de

SED mouet S. Tho. dubiū in. 4. d. 28. art. 2. 4. de eo qui post spōsalia de futuro accessit ad virginē animo libidinoso, an talis teneatur eā ducere,

ducere, quia stuprauit virginē? Et doctor sanctus concedit q̄ tenetur eā ducere postquam promisit, & si nō potest eā ducere, debet eam dotare. Et addit quod hoc est verum quando decipit eā, quod quidē est maximē notandū. Nam qui vlroneam virginem corrūpit, non tenetur eā dotare: quāuis enim promiserit ei se ducturum eam in vxorem aliquando, ipsa tamē bene intellexit quod non debebat facere, quia erat magna inēqualitas inter eos. &c.

futuro
libidino-
se corrū-
pens spō-
sam te-
netur eā
ducere -
Virginē
vltro-
neam cor-
rūpens
nō tene-
tur eam
dotare.

Sequitur de Matri- monio clandestino.

QVAERITVR, an matrimoniū clādestinū sit verū matrimoniū? Respōdetur, quod talia matrimonia rata erant & vera, quandiu ecclesia ea irrita nō fecerat. Verū cum sancta Synodus Tridentina animaduertit prohibitiones de nō sic cōtrahendo (propter omnium inobediētiā) iam non prodesse, & grauiā peccata perpēderet, quæ ex eisdē clandestinis coniugijs ortū habebant, præsertim verō eorū qui in statu dānationis permanerent, dū priore vxore, cum qua clam cōtraxerant, relicta, cum alia palam cōtrahunt,

& cum ea in perpetuo adulterio viuunt, Cui malo cum ab ecclesia (quæ de occultis nō iudicat) succurri non possit, nisi efficacius aliud remediū adhibeatur. Idcirco sacri Lateranen. concilij sub Innocentio. 3. celebrati vestigijs inhærendo præcipit vt in posterū, antequam matrimoniū contrahatur, ter à proprio cōtrahentiū parcho, tribus continuis diebus festiuis, in ecclesia, inter missarū solennia publicè denuntietur inter quos matrimoniū sit cōtrahendum. Quibus denuntiationibus factis, si nullū legitimū opponatur impedimentū, ad celebrationē matrimonij in facie ecclesiæ procedatur, vbi parochus viro & muliere interrogatis, & eorū mutuo consensu intellecto, vel dicat, Ego vos in matrimonio cōiungo in nomine patris & filij & spirit⁹ sancti. vel alijs vtatur verbis iuxta receptū vniuscuiusq. prouinciæ ritū. Quod si aliquādo probabilis fuerit suspicio matrimonium maliciose impediri posse, si tot præcesserint denuntiationes, tūc vel vna tamen denuntiatio fiat, vel saltem parcho & duobus vel tribus testibus præsentibus matrimoniū celebretur. Deinde ante illi⁹ consummationem denuntiationes in ecclesia fiant, vt si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegantur, nisi ordinarius ipse expedire iudicauerit, vt prædictæ denuntiationes remittantur. Quod illius prudentiæ & iudicio, san-

cta

cta synodus relinquit. Qui aliter quā præsentem parcho, vel alio sacerdote de ipsius parochi seu ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus matrimoniū contrahere attempta bunt, eos sancta synodus ad sic contrahendū inhabiles reddit. Et huiusmodi contractus irritos & nullos esse decernit prout eos præsentis decreto irritos facit, & annullat. Insuper parochum, vel aliū sacerdotē qui cū minori testium numero, & testes qui sine parcho, vel sacerdote huiusmodi contractui interfuerint, necnon ipsos contrahentes, grauiter arbitrio Ordinarij puniri præcipit. &c. Hæc omnia fere ad verbū sumpsimus ex prædicto Concil. Triden. sess. 24. in decreto de reformatione matrimonij. c. 1. Vbi circa finē ordinat vt parochus habeat librū, in quo coniugū & testium nomina, diemq; & locū cōtracti matrimonij describat, quē diligēter apud se custodiat.

QVAERITVR, an sit peccatum mortale post matrimoniū publicū de præsentis, accedere ad sponsam ante solennitatem nuptiarū, quod etiā vocatur matrimonium. Videtur qd sic, quia in. c. nostrates. 30. qō. 5. est prohibitū. Et etiā quia videtur qd sit quidā contemptus Ecclesiæ. In contrariū est, quia talis vtitur re sua. Caieta. facit de hoc quæstionē, & dicit qd non est peccatū. Patet, quia in lege nature nō erat peccatum & in iure non est prohibitum tāquam

268.
Accedēs
ad spon
sam an
te bene
dictio
nē eccle
siæ non
peccat
mortaliter.

tanquam mortale. Nā in illo cap. nostrates. dicitur qd nō seruare illas conditiones, non esset mortale: & est iā vsus in multis partibus, ergo nō est peccatū. Idē tenet Syluester verbo: debitū conjugale. §. 9. & allegat Innocen. Antomū & Hostiens. in cap. 1. de sponsalibus. Imō addit, quod si timetur aliquod periculū, vel si differuntur relationes, consilendū esset eis consummare matrimonium. Et qd hoc sit etiā de mente sancti Thom. patet quia. 4. dist. 28. artic. 23. dicit, quod si sponsus per verba de futuro petat debitum à sponſa, si illa credit qd ipse accedat cum affectu maritali, non peccat reddens debitum: ergo multò minus si sponsus per verba de præsenti petat. Sic igitur dicendum est, quod non est peccatum mortale, imō aliquando non erit nec ueniale. Notanda sunt tamen verba concilij Tridentini sessio. 24. de reformatione matrimonij. capit. 1. ubi sic dicitur. Præterea eadem sancta Synodus hortatur, vt coniuges ante benedictionē sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent, statuitque benedictionē à proprio paroco fieri: neq; à quocumque nisi ab ipso paroco, vel ab Ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alij sacerdoti concedi posse. & c.

QVAERITVR, utrū consensus coactus sufficiat ad matrimonium? V.g. deprehensus est

est iuuenis cum puella, & cogitur à parentibus puellæ contrahere cum ea, vel mortē subire, & ille ex metu consentit interius (nam si non consentiret interius, non est dubiū quin non sit matrimonium, etiam si sine metu proferat verba) an sit matrimonium? S. Tho. 4. d. 29. ar. 2. & omnes docto. ponunt dist. de duplici metu. Quidam est metus cadens in virū constantem, alius cadens in inconstātem. Cōstans autem vir ab incōstanti hoc distat, qd cōstans nunquam inducitur aliquo timore ad perdendum famam, vt saluet omnes res suas quia plus valet fama quam res. At incōstans potius vult perdere famā, quā diuitias, & vult incurrere maius malū vt euitet minus malū. Itē vir cōstans non mouetur à paruo timore sed à magno: vt à timore mortis, captiuitatis, seruitutis, & nō à timore perdēdi cētum aureos. Inconstans verò vir opposito modo mouetur à paruo timore. Hoc supposito, est conclusio, Consensus coactus timore cadēte in virū cōstātē, impedit matrimoniū: cōsensus verò coact⁹ ex timore nō cadēte in virū cōstātē nō impedit matrimoniū. Patet qd cū locū. Et c. veniēs. Et c. cōsultationi de spōsa. Et expresse in l. metu. ff. q. met⁹ causa. Et c. significauit de eo qui duxit in matrimoniū quam polluerat per adulteriū. Sco. & etiā S. Tho. videtur dicere quod hoc est de iure naturali & diuino.

Quia

sus coactus an sufficiat ad matrimonium.

Quia in hoc sacramento requiritur maxima libertas, & metus in emptione & venditione & alijs contractibus impedit contractus, ergo & etiā hunc. Et Genesis. 2. propter hanc relinquet homo patrē & matrem, & adhærebit uxori suæ: ipse adhæreret sua voluntate motus, & non ab alio. Idē tenet Gabriel. Palude dicit qd hoc est ex institutione ecclesie solū, quæ potest dirimere matrimonia in quā tum sunt contractus quidam, quæ tamen, seclusa institutione ecclesie, essent vera matrimonia. Hoc dicit. 4. d. 28. q. 1. ar. 3. Idem tenet Maioris. 4. d. 29. q. 2. Vtrūque est probabile. Vocatur autē metus cadens in virū constantem, metus mortis, cruciatus: ut dicitur in c. cū dilectus. de his quæ vi, metusue causa fiūt. Metus stupri in muliere: si quis vellet eam opprimere ut contraheret, & ipsa hoc timens contrahit, nullum est matrimonium. Metus vinculorum, & seruitutis. De seruitute habetur in lege. isti quidē. ff. qui metus causa. Et instit. tit. eo. §. 1. 2. & 3. De vinculis habetur in l. nec timorem. ff. eo d. tit. Et etiā metus eorū malorū quæ istis æquiparant. Sed quæritur, si quis contraxit metu cadente in virum constantē, & postea consummauit copulā, an sit matrimonium? Dico, qd si consentit voluntariē, est matrimonium. Si vero non consentit, non est matrimonium.

QVAE-

QVAERITVR, an parētes possint cogere filios suos ad matrimonium, non expectato eorum consensu? Resp. qd non. Quia matrimonium est actio personalis, & requirit proprium consensum. Possunt tamen parentes ante legitimam ætatem filiorum pascisci pro eis: & si illi quando venerunt ad legitimā ætatem, non contradixerint: sponsalia reputantur: quia patres sunt procuratores eorū. Sed vtrum filij teneantur obedire parentibus in matrimonio, accipiendo quas parentes mādant, vel an peccent mortaliter contrahentes sine cōsensu parentum? Resp. quod liberi contrahentes sine consensu parentum (imō etiā ipsis inuitis) non peccant mortaliter, secluso scādalo. Quia licet teneantur eis obedire, nō tamen in matrimonio, in quo vno sunt domini sui. Et si aliquæ leges dicant contrarium, como la ley de Toro que manda, quod tales exheredentur. Dico qd leges civiles nō habent vim circa matrimonia, nisi sint acceptatæ in iure canonico, hæc autē non est accepta: imō nec in foro contentioso iudicatur secundum eā: non est dubium. Vide de hoc Couarru. 2. par. de sponsa. cap. 3. parāpho 8.

QVAERITVR, vrum error personæ impediatur matrimonium? Resp. magist. 4. d. 30. & oēs dicunt quod sic. Error personæ, ut in Iacob. Error cōditionis personæ: ut si puto me

con-

Parētes non possunt cogere filios ad matrimonium.

Error personæ non quando impediatur matrimonium.

contrahere cum libera, & contrahere cum ancilla, non tenet matrimonium. Error persone impedit de iure naturali, quia tollit consensum. Iacob enim non consenserat in Liam. Error conditionis impedit iure positivo, ut patet in c. proposuit. de coniugio seruorum. Factum est autem hoc ab Ecclesia rationabiliter. Quia contrahens cum serua, manet quodammodo seruus, & filij manent serui: non est autem æquum quod quispiam sine culpa sua puniatur tam graui poena. Alij errores qualitatibus & fortune non impediunt matrimonium: ut si putetur eam pulchram, & est de formis, diuitem, & est pauper, sanā, & est ægra, bonā & est mala. &c. Si vero seruus putet se contrahere cum libera, & si illa sit ancilla, tenet matrimoniū: ut dicit. S. Tho. in additionib. q. 52. ar. 1. ad primum.

271.
Matrimonij
usus, propter
delectationem
est peccatum
veniale.

QVAERITVR, an usus matrimonij propter solam delectationem, sit peccatum? Resp. secundum omnes quod sic. Quia omnis actus qui non habet bonum obiectum, est malus: sed talis actus non habet bonum obiectum (nam delectatio, cum sit quoddam naturale, nullum obiectum bonum dicit) ergo ille actus non est bonus: & sic saltem erit otiosus, & per consequens venialis: cum secundum S. Tho. non detur actus indifferens in indiuiduo. Item talis actus est abusus matrimonij, ergo est peccatum. Antecedens patet, quia matrimoniū non fuit institutum ad illud, sed ad generandā prolem. Idem

est de eo quod comedit propter solā delectationem: quia comestionis finis non est ille, sed sustentatio.

QVAERITVR, utrum usus matrimonij propter vitandā tentationem carnis in seipso sit peccatum? S. Tho. 4. d. 31. q. 2. art. 2. dicit quod est veniale. Quia non fuit ad hoc institutum, sed ad bonū fidei, puta ad reddendum debitum, vel ob prolem generandā. Et hæc est opinio ferè omnium sanctorum super illud. 1. Corint. 7. Hoc autem secundū indulgentiā dico: quia indulgentia est de peccato veniali. Sed fortè intelligendus est. S. Tho. ut ait Palude quando habet alia remedia ad sedandā passionē: puta orationē, vel ieiuniū. &c. Si verò non sit aliud remediū, licitū erit accedere, propter illud finē. Idem dicendum est de illo qui accedit propter abundantiam seminis, quæ impedit sanitatē. de quo S. Tho. ubi sup. ad ult. dicit quod est veniale. Albertus autem dicit, quod est licitum sic accedere.

QVAERITVR, an abusus vxoris sit peccatum mortale? Respondet S. Tho. quod si sit extra vas foemineum, est mortale: & non est dubium de hoc. Si autem sit intra vas, dubitant Doctores, an si foemina supergrediatur viro, sit mortale? Caietan. ait, quod si ex hoc impeditur generatio, est mortale. Et ita dicunt omnes Doctores. Albertus magnus dicit, quod potest isto modo sequi generatio. Quia matrix non solum est receptiua, sed & attractiua: & ideo credo, & non est mortale. Et idem putat Syluester

272
Vt ma-
trimo-
nij ad vi-
tandā te-
ntationē,
an sit pe-
ccatum?

273
Abusus
vxoris
peccatum
est.

verbo, debitum coniugale. parrapho. 4. Dicit tamē q̄ tales sunt grauit̄ reprehendēdi.

274
Oscula,
& tactus
coniuga-
torū nō
sunt pec-
cata mor-
talia.

QVAERITVR, an oscula, amplexus, & tactus inter virum & vxorem, sint peccatū? Resp. secundum Caiet. & Syluest. & omnes alios bene sentientes, q̄ omnes predicti actus quantūcūq; videantur impudici, si vltimatē ordinantur ad copulam, non sunt peccata. Et etiā si non ordinantur ad congressum ipsum non erunt mortale, dummodo fiant sine periculo pollutionis extra vas. Si enim sunt cū tali periculo, erunt mortale. Sine illo autem, vel erunt veniale, vel nullum peccatum. Aduertant in hoc confessores, ne sint nimis solliciti in interrogatione horum, quæ inter coniuges fiunt. Nec curent, quod confiteantur de his venialibus: melius est enim quod ea fileāt. Et admonendi sunt coniuges, quod non tenentur illa confiteri nisi quādo sunt mortalia. Et instruantur quando committunt mortale, & quando non.

275
Coniuges
tenentur
reddere
debitū
sub poe-
na pecca-
ti mor-
talis.

QVAERITVR, vtrum coniuges teneantur reddere debitum, sub poena peccati mortalis? Respondeo, secundū oēs, q̄ sic. Quia corpus vxoris est viri, & econtrā: & ob id iniuriā facit qui negat alteri quod suum est. Et si quidem vir periclitetur de incontinentia, debet vxor reddere statim debitum: quia esset periculum in mora. Si autē non sit hoc periculū, nō

nō est mortale, si per aliquod breue tēpus differat. Neuter tamē coniugū tenetur reddere debitū, cū detrimento salutis, vel proprię personę. Vnde si sit maritus leprosus, o con mal de bubas, si est periculū iudicio Medicorū, nō tenetur reddere. Quia licet. c. 2. de coniugio leproso. dicatur q̄ nō potest mulier sana relinquere maritū leprosum, & q̄ tenetur reddere debitum: tamen intelligendum est, quando hoc potest fieri sine infectione ipsius vxoris.

QVAERITVR, vtrū quando mulier patitur menstruū, & sanguinis fluxum, possit vir petere debitū, & illa teneatur reddere? Videtur q̄ nō. Quia in lege veteri erat prohibitū: & Hieronym. dicit super Esaiā. 44. q̄ si cōceptio fiat tēpore mēstrui, proles nascitur leprosa, maculosa, & debilis, q̄ & approbant naturales: ergo. S. Tho. 4. d. 32. q. 2. ar. 2. dicit duo. Primò, q̄ in lege veteri erat mortale: nā erat præceptū in contrariū. Leuitici. 18. Secūdò dicit, q̄ præceptū illud partim erat ceremoniale, & partim morale: & ideò etiā nunc obligat ex ea parte qua est morale, & ex dāno q̄ lequitur in prole. Pro huius igitur declaratione ponit. S. Tho. distinctionē. Duplex est sanguinis fluxus in mulieribus. Quidā innaturalis & perpetuus, sicut erat ille quem patiebatur mulier quæ tetigit simbriā Christi. Et si vxor talem fluxū patiatur, licitū est q̄ reddat, & pe-
T
tat

276
Vir accedens ad
vxorem
mēstrua-
tam, an
peccet
mortaliter.

rat debitū. Quia melius est q̄ sequatur fœtus defectuosus, quā q̄ nullus sequatur. Alius est fluxus naturalis, qui prouenit in quolibet mense. Et tunc nō debet exigere, quia postea manet tēpus. Si autē vir nesciens illud, petat debitū, respondeat ipsa q̄ nō bene habet. Nō tamen debet dicere se menstruatā esse (vt ait S. Tho.) quia viri faciliter egrē ferunt illud; et cōcipiunt horrorē de mulieribus; & ne hoc sequatur, debēt potius hoc tacere mulieres, vel alia via se excusare: quia debēt dari opera, vt inter eos amor crescat. Tamen si maritus instet, illa nō multū repugnet, sed reddat debitū propter periculū corruptionis in viro. Et quoniam nō est certū q̄ ex tali cōcubitu sequatur proles infecta, vel si sequatur hoc erit rarō ideo maritus accedens ad vxorē mēstruatā, vel illa petens ab eo debitū nō peccant mortaliter quicquid dicat Syluest. sed erit peccatū veniale, vt dicit Caietanus in Summa, & Palud. Et ita tenendum est.

177
Sponsa
ante ec-
clesiæ
benedi-
ctiones
nō tene-
tur red-
dere de-
bitū spō-
so peten-
ti.

QVAERITVR, an sponsa ante benedictionem Ecclesiæ, teneatur reddere debitum marito petenti? Resp. q̄ infra duos menses ante benedictionē Ecclesiæ post matrimonium de præsenti nō tenetur reddere debitū. Quia datur illi ad hoc, q̄ si voluerit religionē ingredi, intret. Nec etiā post illos duos menses tenetur reddere ante benedictionem Ecclesiæ:

si-

ut nec tenetur marito petenti in Ecclesia. Quia vtrunq; est prohibitum.

In magnis festiuitatibus dicunt sancti, q̄ nō debent cōuenire inuicem: quia oportet vacare diuinis. Si tamē de facto conueniāt, licet sit aliqua irreuerentia non tamen est mortale, & sancti cōsiliunt, q̄ melius est. Vir autē qui habuit rō cum propria vxore nocte præcedēte cōmunionē, melius faciet nō cōmunicando illo die, sed differat in aliū diē, & idem de vxore. Si autē cōmunicent, non erit mortale, sed veniale, propter irreuerentiam.

IN loco autē sacro, nō licet accedere ad propriā, quia pollueretur ecclesia. Tēpore tamen belli, quando morantur in ecclesia per multū tēpus, dicit Caieta. opusc. 16. quæst. q. 14. dubio. 4. & Palud. 4. d. 32. q̄ non licet vllō modo accedere ad suam etiā vxorē. Maior ait, q̄ illo tunc licet. Et Syluester dicit, q̄ si tuncatur corruptela in viro, liceret vxori reddere ei debitū. Hoc est probabile, & fortē verum: sed opinio Caietani est securior.

QVAERITVR, vtrum coniuges possint vouere continentiam? Resp. Primo q̄ hoc nō expedit, si sint in iuuentute propter periculū. Secundo dico, q̄ si ex mutuo consensu hoc fecerint, licitū est, & votū tenet. Sed vtrū alter sol⁹ possit vouere? Dico q̄ male faciet: q̄a est in iniuriā alteri⁹. Sed queritur, an si fecerit

T 2

VO-

278
Accede-
re ad v-
xorē in
festo, an
liceat.

279
Accede-
re ad suā
vxorē in
ecclesia
tēpore
belli, an
liceat.

280
Cōiuges
an pos-
sint con-
tinentiā
vouere.

votū vir, possit nihilominus reddere debitū? S. Tho. in additionibus ad. 3. par. q. 53. ar. 1. ad 4. dicit qd tunc tenetur reddere, & licitū est ei exigere: cū Paulus dicat. Nolite fraudare inuicem. Et nō debet vir ponere se in tali statu, qd nō sit potens releuare vxorē ab onere petendi debitū. Caieta. lib. 16. quæstionū. q. 16. dicit qd tale uotū tenet. Et vir nō potest petere, licet tamen, & tenetur reddere. Idē dicit Palu. Sed mihi magis placet opinio S. Tho. Et ita tenendum est.

281
In matri-
monio
rato nō
cōsum-
mato,
an pos-
sit Papa
dispēsa-
re.

QVAERITVR, utrū Papa possit dispen-
sare in matrimonio rato nō cōsummato? Cō-
munis opinio Canonistarū est, qd potest, & qd
sic dispensati possunt transire ad secundas nu-
ptias, ex iuxta & rationabili causa, ad petitiō-
nē amborū coniugū. Hoc Ioannes Andreas
super cap. ex publico. in suis nouellis. Et Ar-
chidiacono, in cap. quapropter. 27. q. 2. Et Bene-
dictus in. c. ex publico. Syluester allegat pro
hac opinione Summā Angelicam. S. Antoni-
nus. 3. p. tit. 1. ca. 22. videtur esse cū Canonistis:
& dicit se legisse bullas Martini. 3. & Eugenij
4. in quibus dispensatū est circa hoc. Et Caiet.
quodlibet. 1. q. 13. tenet qd Papa potest dispen-
sare. Hæc opinio videtur probabilis, sed malo
tenere cū opinione cōmuni. qd Papa nō potest
dispensare. Nā Paulus dicit. 1. Corint. 7. His
autem, qui matrimonio coniuncti sunt, præci-
pio,

pio, non ego, sed dñs, vxorē a viro non recede-
re. Et Matthæi. 19. Quos Deus cōiunxit, ho-
mo non separet. Et cū Christus dixerit ibidē,
qd non licet vxorē dimittere, nisi propter for-
nicationē, iā inueniretur alia exceptio: scilicet
dispensatio Papæ. Teneamus igitur cū tota
ceterua Theologorū, qd Papa non potest di-
spensare in matrimonio rato. Vide Syluestrū
verb. Diuortiū. §. 1. & 4.

QVAERITVR, de impedimētis matrimo-
nij. Sunt quidē aliqua quæ impediunt matri-
moniū: tamen si fiat, factū tenet: vt est tēpus
in quo matrimoniū fieri prohibetur: & tamē
si fiat in diebus prohibitis, factum tenet. Alia
sunt impedimenta quæ impediunt matrimo-
niū faciendū & dirimunt factū: & hæc sunt
sexdecim in his versibus contenta. Error, con-
ditio, votū, cognatio, crimē: Cultus disparitas,
vis, ordo, ligamē, honestas: Si sis affinis, si for-
te coire nequibis: Hæc faciēda vetāt cōnubia,
facta retractāt. Agamus igitur de his oībus.

282
Impedi-
menta
matri-
monij
duplicita
quædā
dirimen-
tia, alia
impediē-
tia.

QVAERITVR, an si fuerit aliquis impo-
tens ad cōcubitū, teneat matrimoniū cū illo?
Resp. qd duplex est impotentia. Quædā per-
petua: & hæc tā in viro, quā in femina irri-
tat matrimoniū: vt si spado cōtrahat matri-
moniū, nō tenet, vt in. c. 1. de frigidis, & malefi-
ciatis. Si autem post matrimoniū superueniat
impedimentū, non irritat matrimoniū. Nam

283
Impotē-
tia per-
petua di-
rimit
matri-
moniū.

quod semel fuit matrimonium, semper erit firmum. Et hoc impedimentum iure naturali irritat matrimonium, sicut iure naturali prohibetur duae feminae contrahere inuicem. Sed quomodo cognoscetur, an talis impotentia sit perpetua? Resp. quod debent esse per triennium iuncti, & dare operam rei uxoriae: & si post triennium constet de impotentia alicuius, debent separari, ut habetur in ca. laudabile. in illo tit. Sed si statim possit agnosci quod sit impotentia perpetua, statim debent separari. Vide Syluestrum verbo matrimonium. 8. §. vlti.

284
Pueri an
re. 14. an
non
possunt
contrahere.

QVAERITVR, de pueris habentibus quidem usum rationis, an possint contrahere ante decimum quartum annum? Resp. quod non. Quia est determinatio ecclesiae, quod pueri ante decimum quartum annum, & puellae ante duodecimum non possint contrahere, ut patet in. c. puberes. & cap. continebatur. de sponsalia. impube. quod fuit determinatum propter rationem Arist. dicentis, quod ante illam aetatem non sunt habiles ad generandum. Si tamen ante praedictam aetatem contrahant, quamvis non sit matrimonium, sunt sponsalia, ex iuris dispensatione, & tenentur postea contrahere, ut patet in cap. unico de spons. impuber. lib. 6. Si autem parum ante legitimam aetatem contrahant, & consumment matrimonium, ut puta vir in anno. 13. & femina. 11. erit verum matrimonium,

vt

ut habetur in. c. de illis. 2. de dispensatione impube. Et etiam citra iuris determinationem, patet quod sit ibi verum matrimonium, quia illa erant sponsalia, & copula superueniens facit matrimonium ergo. Et si sint iam habiles ad generandum, etiam si non consummauerint, erit matrimonium, malitia etatem supplente, ut etiam ait textus. Sponsalia vero ex iuris dispositione possunt celebrari in septennio & etiam si sint prope septennium, ut tenet S. Tho. 4. d. 27. et est communis opinio, licet Panormita. teneat contrarium.

Sponsalia
circa se-
ptennium
celebra-
ri possunt

Sequitur aliud impedimentum, scilicet maleficium, quod aliquando arte demonis (de quo ait Iob, quod non est potestas super terram quam conparetur ei) inuenitur inter coniuges. Potest enim maritum reddere frigidum & facere ne possit membrum arrigere, & impedire decissionem feminis, applicando actiua passiuus. Quauis posset esse tantus amor inter coniuges, quod eorum calor praeualeat, & superet ea quae demon apponit, ut infrigidet. Vnde dicit Albertus magnus, quod ista maleficia maxime contingunt circa rusticos.

285
Malefici-
um & li-
gamen
impedit
matrimo-
nium.

QVAERITVR ergo, an hoc ligamen impediat matrimonium? Resp. quod si hoc contingat post matrimonium factum, non impedit. Si vero ante matrimonium, tunc si est perpetuum, impedit, si autem sit temporale, non impedit. Sic habetur in cap. ultimo de frigidis. Cognoscetur

286

T 4

autem

autē hoc maleficiū, si possit cū aliena, & non cū propria. Et debent simul habitare per triēniū, & si nō possint cōuenire, tunc reputabitur maleficiū perpetuum.

287
Amētia,
& furia,
an impe
diat ma
trimo
nium?

QVAERITVR, an amentia, seu furor impediatur matrimoniu? Resp. q̄ amentes nō possunt cōtrahere: & si cōtrahant, matrimoniu nō tenet. Quia ad matrimoniu requiritur cōsensus, & vltus rationis, quo illi carent. Itē, nemo se potest ad aliquid obligare, nisi volūtariē & liberē, isti autē nō habent libertatē arbitrij, ergo. Ad irritandū verō matrimoniu nō sufficit, q̄ amentia prācesserit, vel sequatur ipsum matrimoniu: sed requiritur q̄ sit amēs, tēpore quo cōtrahit. Si autē post matrimoniu cōtractū vir inciderit in amentia, nō dirimitur matrimonium: & puto probabilissimum, q̄ tunc nō teneatur vxor reddere debitū marito petenti, quia non liberē petit, nisi timeat corruptelas alias in viro, & q̄ quærat alienas.

288
Crimen
incestus
impedit
matri
moniu.

QVAERITVR, de impedimento criminis, quod est incestus: an si quis cognouit aliquā, & postea contrahit cū sorore eius teneatur matrimoniu? Resp. q̄ crimen incestus dupliciter impedit matrimoniu. Vno modo propter affinitatē, quia est affinis illius, cū qua contrahit, intra quartū gradū: & de hoc dicemus infra. Alio modo habet impedire matrimoniu, ex hoc, q̄ cognouit consanguineā eius, cū qua cōtrahit:

contrahit: & de hoc quærimus, utrū tale crimen incestus impediatur matrimoniu? Resp. S. Tho. in additio. q. 5. ar. 4. quod si quispiā cognouit consanguineā vxoris ante matrimoniu contractū, & etiā post spōsalia, debet matrimoniu separari, propter affinitatē quā contraxit cū sua sponsa, cognoscendo cōsanguineā eius. At si talis incestus sequatur post matrimoniu iā cōtractū, & cōsummatum, nō dirimit illud: sed in pœnā peccati, nō potest vir petere debitū à propria vxore, & si petat, peccat mortaliter: nec vxor tenetur ei reddere debitū. Si tamen vxor petat, ille tenetur reddere: quia vxor nō debet puniri pro peccato viri. Habentur de hoc plura capitula in titulo: Si quis cognouerit consanguineā vxoris suæ. Et 32. q. 7. c. si quis viduā. & c. qui dormierit. & c. concubuit. Verū est, q̄ si quis ignorans esse consanguineā vxoris suæ, accederet ad eā q̄ poterit petere debitū ab vxore, quia illud nō fuit peccatum incestus, sed fornicationis. Hoc dicunt Docto. & Palud. 4. d. 34. q. 1. ar. 2. Idē etiā dicendū est, si mulier cubuit cū cōsanguineo mariti intra quartū gradū: eadē enim pœna punietur, qua maritus: scilicet q̄ nō poterit exigere, & tenebitur reddere debitum.

QVAERITVR, an causa fornicationis possit vir vxorē dimittere? Resp. q̄ sic. Est enim expressum in Euāgelio Matth. 19. & est secun

289
Fornicā
tē vxorē
potest di

mittere
maritus
nisi in q
b^o casib.

secundum ius naturale, quia oportet q^d mari-
tus sit certus de prole sua, q^d non potest certo
sciri si sit adultera vxor. Itē quia matrimoniū
est contractus, dant sibi inuicem fidem coniu-
ges, ergo altero frāgēte, alius remanebit liber.
excipiūtur aliqui casus ab hac regula. Primus
si ambo cōmiserint adulterium, quia iam est
ibi recompensatio. Iste casus & alij sequentes
sunt expressi in iure. 32. q. 6. per totam. Secun-
dus, si maritus propriā vxorem prostituerit
pro pecunia, vel alia re. Hic ponitur in ca. dis-
cretionis. de eo qui cognouit consanguineam
vxoris suae. Addit Palu. q^d idem est iudicium,
si ipse maritus viderit, & nō prohibuerit. Ter-
tius, vbi vxor putans se cum viro cōgredi, de-
cepta est ignorāter, aut contraxit putans esse
mortuū. hoc habetur in ca. cum per bellicam
34. q. 1. & 2. & ibidē ca. in lecto. Quartus, si fue-
rit vi oppressa, vt habetur in cap. proposito. 32.
q. 5. Quintus, si vir postquā reconciliatus est
vxori, cognouerit eam: tunc non poterit eam
relinquere: vt dicitur. 32. q. 1. c. 1. & 2. & in l. cri-
men. C. de adulterijs. Sextus, si vxor infidelis
ab eo reputata contraxerit cum aliquo, & po-
steā veniāt ambo ad fidē, debent iterū cōueni-
re, extra de diuortijs, c. gaudemus. §. vltimo.

290
Vir quā
do tene-

QVAERITVR, an vir teneatur dimitte-
re vxorem adulteram? Resp. q^d nō sed potest
cum ea manere, nisi vxor sit adeo incorrigibi-
lis

lis, q^d ratione scādali, ne maritus in peccatis e-
ius videatur consentire, tunc enim tenetur ab
ea separari. Hāc verō separatio ab vxore a-
dultera, quoad totum quidem potest fieri si-
ne iudicio ecclesiae, quoad habitationem vero
nō. Ita tenent oēs Doctō. Limitat tamen Syl-
uest. verbo diuor. 8. q^d illud est verū, quando
adulterium est occultum, si enim sit notū q^d
adultera illa cum Moecho plures dies habita-
uerit, tunc sine licētia ecclesiae potest ab ea se-
parari quoad habitationem. Patet ex ca. signi-
ficasti. de diuortijs. vbi est casus expressus. I-
dem tenet Ioan Andre. in cap. plerunq. de do-
nationibus inter virum, & vxorem.

QVAERITVR, an Ordo impediat matri-
monium? Respon. quod sic, sed solum de iure
positiuo. Vnde etiam dicit sanct. Tho. quod
Papa ex rationabili causa potest dispensare.
Nec Græci sacerdotes vtentes vxoribus, fa-
ciunt contra ius diuinum. Dico igitur quod
sacerdos, Diaconus, & Subdiaconus, non pos-
sunt contrahere, quia est prohibitum ab Ec-
clesia. Si autem cōtrahant, matrimonium est
ipso facto nullum. Si verō post matrimoniū
ratum quispiam ordinetur, nō dirimitur ma-
trimonium, sed tenetur manere cum vxore:
vt patet in extrauagante antiqua, Ioan. 22.

QVAERITVR, an si quis occiderit pro-
prium vxorem, vt contrahat cum cōcubina,
matrimonium sit validum? Respō. quod tale

cur vxor
re adul-
tera di-
mittere.

291
Ordo
impedit
matri-
moniu.

292
Occidēs
vxorem

ut cōtra
har cū
cōcubi-
na, non
poteſt
cū ea cō-
trahere.

matrimonium est irritum & nullum ex deter-
minatione ecclesiæ. in. c. super hoc. de eo qui
duxit in matrimonium quā polluerat per a-
dulterium. Sed si ē cōtrario vxor virum occi-
derit, ut cōtrahat cum adultero, matrimoniū
tenebit: quia in iure de hoc nihil est cautum.
Si verò aliquis dederit fidē cōcubinæ, quod
vxore mortua, cōtrahet cum illa, nō potest cō-
trahere cum ea. Vide iura in illo tit. de eo qui
duxit. &c. At si quispiā occiderit vxorē depre-
henſam in adulterio, peccat mortaliter, secun-
dum S. Tho. quāuis iura hoc nō puniant. Si
verò talis adultera sit iā à iudice damnata ad
mortē poterit maritus eam occidere sicut li-
ctor: quicquid dicant Canonistæ. Non potest
tamen maritus ad hoc cogi, sicut licitor.

Occidēs
vxorē in
adulce-
rio de-
prehen-
ſam pec-
cat.

293.
Votum
simplex
& ſolen-
ne, im-
pedit
matri-
moniū,
ſed diuer-
ſimode.

QVAERITVR, vtrum votum impediat
matrimonium? Reſ. quòd duplex est votum.
Quoddā est ſolenne, alterum verò ſimplex.
Votum ſolenne impedit cōtrahendum, & di-
rimit contractum. Votum autē ſimplex impe-
dit cōtrahendum, ſed nō dirimit contractum.
Sunt de hoc multa iura expreſſa in tit. de vo-
to, Et qui poſt votum ſimplex caſtitalis con-
traxit, peccat quotieſcunq; exigit debitum:
poſteſt tamen reddere, nō ſolum quādo vxor
petierit, ſed etiā quādo cunq; ſibi videbitur
honestum accedere ad eā, aut quādo ſenſe-
rit, quod ipſa vult, aut quod eget, aut quod

est periculum incontinentiæ: ut dicit S. Tho.
in additionibus. qō. 83. art. 1. ad quartum.

QVAERITVR, an cultus disparitas (hoc
est infidelitas) imediat matrimonium? Reſp. q
inter infideles ſunt vera matrimonia. Et ita te-
nent oēs, & est determinatio ecclesiæ in cap.
gaudemus. de diuortijs. Secundò dicit S. Th.
q inter infideles nō est tā perpetuū, & tā in-
diſſolubile matrimonium, ſicut inter fideles:
quia non est ſacramentū, ac proinde nec con-
fert gratiā: ſed est quidā cōtractus humanus.
Si autē contrahat fidelis cum infideli, matri-
monium nullum est de iure poſitiuo, quia est
prohibitum ab Ecclesia, ut patet in Concil.
Tolet. 4. c. 62. & in Concil. Agathenſi, c. 64.

QVAERITVR, an cognatio carnalis im-
pediat matrimonium? Reſp. primò q iure natu-
rali prohibiti ſunt parentes contrahere cū li-
beris. Nam omnes homines, etiam gentiles, dā-
nant talia connubia: nec de hoc quiſpiam du-
bitat. Et ſunt egregiæ rationes aſſignatę in ſa-
cra ſcriptura. Vide S. Tho. & etiam cum alijs
deſcendentibus &c. Itē in primò gradu trāſ-
uerſali inter fratres & ſorores, probabile est,
quòd est contra ius naturale. Prohibiti verò
ſunt ab ecclesia quatuor gradus, qui irritant
matrimonium: ut patet in cap. non debet. de
conſanguinitate, & affinitate. Fuerunt anti-
quitus prohibiti ſeptem gradus: ut patet. 3. 3.
quę

294
Fidelis
cū infide-
li cōtra-
here nō
poſteſt.

295
Cogna-
tio car-
nalis, in
quibus
gradib⁹
impe-
diat ma-
trimo-
nium?

q. 5. Papa tamen potest dispensare in gradibus, qui non sunt prohibiti iure naturali, ut sit pax inter familias, vel ob confederationem regnorum, vel ob aliam rationabilem causam. In. 4. autem gradu causa rationabilis est, quod ipsi contrahentes petant. Dispensatio tamen in gradibus iure humano prohibitis, fieri solita, successit causa quaestus: nihilominus tenet. De computatione consanguinitatis vide Sylvestrum, & alios.

296
Affinitas
vsq. ad
quartum
gradum
impedit
matri-
monium.

Impedit etiam matrimonium affinitas, usque ad quartum gradum, ut patet in cap. non debet. de consanguinitate, & affinitate. Et non solum affinitas inter consanguineos uxoris, sed etiam inter consanguineos scortis, & concubinae meae. Quauis (ut credo) haec vitima affinitas contrahatur propter ius humanum: & non ex natura rei, ut prima. Est autem regula ad computandum affinitatem, quod in eodem gradu sum affinis. Petro, in quo uxor eius est mihi consanguinea.

297
Publica
honestas
ex sponsa-
libus im-
pedit ma-
trimonium
ut affi-
nitas.

De impedimento publicae honestatis causa to ex sponsalibus de futuro, dico quod est vinculum inuentum ab Ecclesia, quae decreuit quod per hoc, quod aliquis contraxit sponsalia cum Maria, non possit contrahere cum consanguinea eius usque ad quartum gradum. Et impedit matrimonium eodem modo ac affinitas: ut patet in ca. ex sponsalibus. de sponsalibus. lib. 6.

QVAERITVR, an parentes teneantur alere

alere filios illegitimos. Resp. quod non est dubitandum quin tam pater, quam mater teneantur alere filios, qui nondum attigerunt usum rationis. Quia omnes gentes putant damnable relinquere filios in aetate infantili, in qua non possunt sibi victum querere. Et si exponant eos ut ab alijs alantur, videtur certe quod peccent mortaliter. Secundo dico quod considerando praedictos filios postquam habent usum rationis, est distinguendum. Nam quidam filij illegitimi sunt qui vocantur naturales, soluti cum soluta, suscepti ex concubina. Alij sunt ex concubitu damnata, ut suscepti ex adultera, vel mortali, qui vocantur spurij. Et in iure determinatur, quod parentes teneantur alere primos filios, qui habentur a concubina, tanquam ab uxore. Alios vero filios spurios non tenentur parentes alere. Et in poenam illius damnati coitus praetereuntur in testamentis, ut homines ab huiusmodi concubitu pessimo arceantur.

Sed quid de casu qui saepe est in usu? ego habeo filiam spuriam, quam non possum instituere heredem, quia leges hoc vetant: voco amicum meum, & constituo eum heredem tali pacto quod omnia bona det filiae meae: utrum talis amicus teneatur dare bona illa filiae? & utrum filia, cum bona conscientia possit ea retinere, accipere, & possidere, postquam lege municipali praedicta bona sunt vallata? Resp. quod omne pro-

298
Parentes
autem teneantur alere filios illegitimos.

299
Amicus
cui pater reliquit bona pro filio spurio, teneatur illa ei dare, & spurilius est recipi.

promissum est de iure naturali adimplendū, & ideo talis amicus in foro conscientie tenetur dare ea bona filie mee, si rex illa non confiscauerit, & illa licite recipiet, & possidebit licite in foro conscientie, non est dubium.

300
Cognatio spiri-
tualis,
impedit
matri-
monium.

QVAERITVR, an cognatio spiritualis impediat matrimonium? Cognatio ista spiritualis diffinitur à S. Tho. & alijs, qd sit propinquitatis quædam orta ex hoc, qd aliquis confert sacramentū, vel tenet aliquē ad suscipiendū sacramentū. Baptismi scilicet, vel confirmationis. Triplex est igitur cognatio spiritualis, quædam quæ vocatur Paternitas, quæ est inter regenerantē, & regeneratū, & capio regenerationē, vt se extendat ad confirmationē: nam in proposito idē est iudicium de confirmante, & de baptizante, & talis non potest contrahere cū baptizato, vel confirmato: & cū vxore eius iā ab eo cognita, & cū filiis eorū. Secunda vocatur cōpaternitas, quæ est inter patrē spirituale, & patrē naturale, & matrem naturale. Vide. c. primum de cognatione legali. lib. 8. vbi omnia ista ponuntur.

301
Cognatio legalis impe-
dit ma-
trimonium.

Cognatio legalis contrahitur per hoc, qd quis adoptat sibi filium. Et sunt duæ species huius cognationis: scilicet Paternitas, & fraternitas. Paternitas contrahitur inter adoptantem, & filiū adoptiuum, qui quidē nō possunt contrahere. Fraternitas verò contrahitur inter filios natu-

natu-

naturales adoptantis, & inter adoptiuū. Et etiā impedit matrimonium, si filius adoptiuus transit in potestatem adoptantis: sed si non transit (qd fit quando adoptans moritur, vel quando adoptatus emancipatur ab adoptante) tūc potest contrahere cū filiabus adoptantis. vt patet in cap. si qua. de cognatione legali.

QVAERITVR, an oēs illi & soli consanguinitatis & affinitatis gradus, qui Leuiti 18. exprimuntur, possint impedire matrimonium contrahendum, & dirimere contractū? Resp. negatiue, qd nec oēs illi, nec illi soli: & ita firma fide tenendū est. nam in concil. Tridenti. sess. 24. can. 3. hoc diffinitur his verbis. Si quis dixerit, eos tantū consanguinitatis, & affinitatis gradus, qui in Leuitico exprimuntur, posse impedire matrimonium contrahendum, & dirimere contractum, anathema sit.

QVAERITVR, an in Ecclesia catholica sit autoritas, & potestas ad condendū de nouo aliqua legitima impedimenta, quæ impediant matrimonium contrahendū, & dirimant contractum. Similiterq; habeat potestatem deponendi, & annullandi ea impedimenta, quæ olim legitime impediebant matrimonium contrahendū, & dirimebant contractū. Resp. affirmatiue, & ita firma fide tenendū est: sic enim diffinitur in illo. 3. Canone, his verbis. Si quis dixerit, non posse Ecclesiam in nonnullis illorū

V

Leui-

302

303

Leuitici impedimentis dispensare, aut constituere, vt plures impediant, & dirimant, anathema sit. Itē probatur, q̄ Ecclesia catholica prædictā habeat potestātē. Nam olim consanguinitas impediebat, & dirimebat matrimonium, vsq; ad septimū gradū: postmodū autē fuit ordinatū & stabilitū, vt nō impediat nisi vsq; ad quartū gradū, vt habes de consanguinitate, & affinitate. c. quare. Itē olim vsq; ad Conciliū Tridentinū, affinitas ex fornicatione contracta, impediebat & dirimebat matrimonium, vsq; ad quartū gradū. At vero nūc post Concil. prædictū, non impedit, nec dirimit nisi vsque ad secundum gradum, vt habes sessione propius allegata. c. 4.

Item cognatio spiritualis, quæ nascitur ex administratione sacramenti baptismatis, & sacramenti confirmationis, olim per tres gradus matrimonium impediebat. At iam post præallegatum Concilium, duntaxat in duobus gradibus matrimonium impedit, & dirimit: vt habes in loco nunc præallegato, cap. secundo.

Item, publicæ honestatis iustitia, quæ ex sponsalibus de futuro oriebatur, impediebat, & dirimebat matrimonium, etiam si essent inualida sponsalia: dum tamen inualidatio illa non proueniret ex defectu cōsensu cōtractū. At vero post Tridē. concil. c. 3. loco citato,

to, nihil impediunt, si sint inualida. Vnde cunctæ inualidatio fuerit orta.

Item, publicæ honestatis iustitia, quæ olim per plures gradus impediebat, & dirimebat, in matrimonium, iam nūc, vt patet in c. illo. 3. proxime allegato, non excedit primū gradum.

Itē, clandestinus matrimonij contractus tēporibus antea actis nō dirimebat matrimonium hīc contractū, nunc iam dirimit ipsum, vt sanctum est in eodē Concil. & sessio. de reformatione matrimonij. c. 1. habet ergo Ecclesia potestātē & autoritatē ad condendum de nouo legitima impedimenta, quæ & impediant, & dirimant matrimonium: & vt quæ olim illud legitimè impediebant, & dirimebant, iā neutrum faciant.

QVAERITVR, an sint aliquæ causæ, propter quas matrimonium inter fideles semel validum, & firmum, dissolui quoad vinculum possit. Resp. quod si de matrimonio rato, & cōsummato sit sermo, sub Deo & Christo Iesu dño nostro (sola morte alterius cōiugū excepta) nulla est causa, nullaq; potestas, qua possit matrimonium quoad vinculum dissolui: hæc sententia est communis, & vnanimi omnium sanctorū Doctorum assertione probata, quæ liquidō constat ex illo Matth. 19. Quos Deus coniunxit, homo nō separet. Essetq; hæc reticum, oppositū asserere. Dicimus secundò,

quod si de matrimonio rato, non tamen consummato, loquamur: una est causa, qua quoad vinculum dissolui potest. Et hæc est solennis professio religionis. Et ita firma fide tenendum est. Sic enim usus totius Ecclesiæ Catholice docuit ab antiquo, & insuper ita diffinitum est in Concilio Triden. sess. 24. de Matrimonio. can. 6. cuius verba sunt. Si quis dixerit matrimonium ratum non consummatum, per solennem Religionis professionem alterius coniugum, non dirimi, anathema sit. Est & alia causa, qua dictum matrimonium quoad vinculum dissolui potest, dispensatio videlicet summi Pontificis. Quod quidem non aliter probatur, nisi per hoc, quod summus Pontifex aliquoties dispensavit, & licentiam facultatemque contulit, ut tales coniuges ad secundas nuptias transirent. Hoc tamen non tantam firmitatem, aut probabilitatem habet, quin oppositum securius, & probabilius dici posset. ut habes supra, quest. 281.

Tertio dicimus, quod matrimonij vinculum inter veros coniuges, nec dissolvitur, nec dissolui potest per adulterium alterius coniugum: unde tali adulterio interueniente, neuter coniugum potest aliud matrimonium contrahere. Et ita firma fide tenendum est. Sic. n. diffinitur in loco statim allegato. Can. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum docet & docuit iuxta Evangelicam & Apostolicam

cam doctrinam, propter adulterium alterius coniugum, matrimonij vinculum non posse dissolui, & utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse, altero coniuge vivente, aliud matrimonium contrahere: moxcharique eum, qui dimissa adultera, aliam duxerit: & eam quæ dimisso adultero, alij nupserit: Anathema sit.

Quarto dicimus, quod nec per hæresim, nec per molestam cohabitationem, nec per affectatam absentiam à coniuge, potest inter veros coniuges vinculum dissolui matrimonij: & ita firma fide tenendum est. Sic enim diffinitur ubi supra, can. 5. cuius verba sunt. Si quis dixerit, propter hæresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam à coniuge, dissolui posse matrimonij vinculum: Anathema sit.

QVAERITVR, an in ecclesia inter veros coniuges possit multis de causis diuortium quoad totum, seu quoad cohabitationem fieri? Resp. affirmatiue, quod multas ecclesia catholica habet causas, propter quarum quolibet potest supradictum facere diuortium. Et ita firma fide tenendum est: quoniam sic diffinitur ubi supra can. 8. ubi sic habetur. Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum ob multas causas separationes inter coniuges, quoad totum, seu quoad cohabitationem, ad certum incertumve tempus fieri posset decernit: Anathema sit.

QVAERITVR, an solennitas nuptiarū certis tēporib. fieri prohibita, licita sit, sintq; meritō obseruandæ benedictiones, aliæq; cēremoniæ quibus Ecclesia in solennitate nuptiarū vtitur. Respō. affirmatiuē, & ita secundū fidē tenendū est, quoniam sic diffinitur in prædicto cōcil. & sess. can. 11. cuius verba sunt. Si quis dixerit prohibitionē solennitatis nuptiarū certis anni tēporibus, superstitionē esse tyrannicā, ab Ethnicorū superstitione profectam, aut benedictiones, & alias ceremonias, quibus Ecclesia in illis vtitur, dānauerint, anathema sit. Sunt autē causæ matrimoniales ad iudices Ecclesiasticos deferendæ, ad quos propriē spectant: sic enim diffinitum est in prædicto Concil. & sess. Cano. 12. his verbis. Si quis dixerit causas matrimoniales nō spectare ad iudices Ecclesiasticos: Anathema sit.

QVAERITVR, an professi solenni voto castitatē, & etiam illi, qui in sacris Ordinibus sunt constituti, possint matrimoniū contrahere, quod firmum sit, & validum? Respondetur negativē, neq; enim licitē contrahere possunt: quod si contrahant, totum est irritum & inane. nam ita diffinitur vbi supra, canon. 9. his verbis. Si quis dixerit clericos in sanctis Ordinibus constitutos, vel regulares castitatem solēniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, nō obstante

obstante lege Ecclesiastica, vel voto: & oppositum nihil aliud esse, quam damnare matrimonium: posseq; omnes contrahere matrimonium, qui non sentiunt se castitatis, etiam si eam vouerint, habere donum, Anathema sit. Cū Deus id rectē petentibus non deneget, nec patiatur nos supra id quod possumus tentari.

QVAERITVR, an rationabiliter Ecclesia prohibuerit sacerdotibus, ne matrimoniū cōtraherēt? (nec enim huiusmodi prohibitio est de iure diuino: vt dicit D. Thom. 2. 2. q. 88. arti. 11. & patet, quia Orientali Sacerdoti est licita copula carnalis vxoris, quā habuit prius, quā ordinaretur) Et videtur qd nō, quia Orientales Sacerdotes, vt diximus, sunt vxorati. Itē quia multa scandala per abrogationē huius legis vitarentur, quæ passim contingunt: ergo melius esset, quod quilibet sacerdos suo arbitrio relinqueretur, vt ille qui vellet cōtinēter viuere, ita viueret, & qui vellet vxorem ducere, eam duceret. Præterea. Legales Sacerdotes vxores habebant. Item & fortius, quia in primitiua ecclesia non solum simplices sacerdotes, sed etiam Episcopi erant vxorati, vt patet ex Apostolo. 1. Timot. 3. Oportet Episcopū irreprehensibilem esse, vnus vxoris virum. Quæstio grauissima est, ad quā respondetur, magnis ex causis, & sanctissimē hanc legē ab

Ecclesia inducta, & haecenus conseruatā: nec vnquā erit decēs, vt rescindatur. Primum patet, vbi simul ad hoc vltimū respōdetur argumentum. Nā primitiua Ecclesia, dum adhuc rudis ex gentibus constituebatur, leuiora dedit praecepta, ne territi fugerent, ne laqueū videretur inijcere, & plus imponere oneris, quā posset hominū sustinere fragilitas. Ideoq; Apostoli nō praeipiunt continentiae cælibatū, sed virginitatē cōsulunt, ieiunia nō improbāt. At ex eorū traditione obseruari, docet Hieronym. tum in epist. ad Marcellā, tum in lib. de celebratione Paschæ. In tenella igitur adhuc ecclesia, dū ecclesiasticus ordo instituitur, propter cōuerforū paucitatē admissum est Sacerdotibus vt i matrimonio prius contracto. Roborata verò Ecclesia, hominibusq; ad potiora prouocatis, addictus est Ecclesiastico Ordini cælibatus, vt nō nisi deinceps cælebs victu r^o admittatur ad Ordines. Hinc Amb. in epist. ad Ephe. c. 4. ibi. Et ipse dedit quosdā quidē Apostolos, sic ait. Postquā omnibus locis Ecclesiæ sunt constitutæ, & officia ordinata, aliter composita res est quā cœperat.

309

Rationē autem huius mutationis assignat Hierony. cōtra Iouinia. lib. 1. cap. 19. Si laicus, inquit, & quicūq; fidelis orare nō potest, nisi careat officio cōiugali (1. Cor. 7.) sacerdoti, cui semper pro populo offerenda sunt sacrificia,

cia, semper orādum est. Si semper orandū est, semper carendū matrimonio. Nā in vetere lege, qui pro populo hostias offerebant, nō solum in domibus suis nō erant, sed purificabatur ad tēpus, ab vxoribus separati: vinū & siceram nō bibebant, quæ solent libidinē prouocare. Et Ambro. in. 1. ad Timot. epist. c. 3. ibi. Diaconi sint vnius vxoris viri, sic ait. Veteribus enim idcirco concessum est Leuitis, & sacerdotib. vxores ad vsum habere, quia multū tēpus otio vacabant à ministerio, aut sacerdotio: multitudo enim erat Sacerdotū, & magna copia Leuitarū, & vnusquisq; certo tēpore seruiebat diuinis ceremonijs, secundū institutū David. Hic enim. 24. classes constituit Sacerdotū, vt vicibus deseruirent. Vnde Abia octauam classem habuit, cuius vice Zacharias fungebatur sacerdotio. Lucæ. 1. sicut continetur in Paralipom. lib. 1. c. 24. ita vt tēpore, quo nō illos contingebat deseruire altari, domorū suarū agerent curā. At vbi tēpus imminebat ministerij, purificati aliquantis diebus, accedebant ad tēplū offerre Deo. Nunc autē, septē diaconos esse oportet, aliquantos Presbyteros, vt bini sint per ecclesias, & vnus in ciuitate Episcopus, ac per hoc omnes à cōuentu forminæ abstinere debere, quia necesse est, eos quotidie præsto esse in ecclesia, nec habere dilationē, vt post cōuentum legitimè purificentur

tur, sicut vetères, &c. Haëtenus Ambrosius. De Gentiliū verò sacerdotum castitate, audi Hierony. lib. 2. cōtra Iouinia. c. 3. episto. 6. An tequā, inquit, religio nostra fulgeret in mundo, vnicubas semper habuisse inter matronas decuit, per illas fortunæ muliebri sacra fieri solitū. Nullum sacerdotem bigamum, nullū flaminem bimaritū leges. Hierophantes quoque Atheniensium vsque hodie cicutæ forbitione castrari, & postquam in pontificatum fuerint electi, viros esse desinere.

gio

QUOD verò nunc non expediat, vt prædicta ecclesiæ prohibitionē sacerdotes sint coniugati rescindatur, probatur. Primò, quia matrimonij onera multa sunt, totumq; hominē requirunt: & tenetur vxoratus, vxoris, filiorumq; curā habere. 1. Timot. 5. Si quis suorum, & maximè domesticorum, curam nō habet, fidem negauit, & est infideli deterior: quomodo ergo sacerdos, miles Christi, vxoratus, & multis filiis circumseptus, poterit semper diuino intendere ministerio? 2. Timot. 2. Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularib. &c. Prætereā, si hæc rescinderetur lex, maior esset ambitio circa beneficia ecclesiastica non solum obtinenda, sed etiā multiplicanda. Nā plura nō sufficerent multis filiis onerato, cū tāta nunc sit pro filiis illegitimis procurandis ambitio. Prætereā tota honestas, & habitus cleri

clericorū periret, & vacarēt vestibus pretiosis vt vxoribus placerēt, eorumq; castitas nō esset maior. Si enim liceret eis vel vnā habere, cū ad eā visitandā plures deberent accedere, nequaquā essent vnā cōtenti. Hinc de beato legimus August. foëminarū verò nulla in domo eius māsit, nec etiā germana, nec filix fratris, quæ Deo pariter seruiebāt: dicebat enim, qd et si de eis nō posset oriri suspicio, tamē de alijs, quæ ad eas aduētarēt, posset oriri. Prætereā, in eleemosynis elargiendis, patres pauperū essent multò cōtractiores, quā nunc sunt.

31a

Ad illud de sacerdotibus Oriētalibus, Resp. qd ex dispēfatione ecclesiæ Græcis sacerdotibus permissum est, vti matrimonio ante ordines cōtracto. Schismatici enim cū essent, voluit pia mater Ecclesia, vel sic in gremiū suū eos recipere. Cæterum post Ordines sacros receptos, matrimonium contrahere, nemini permissum est, vt patet in canonibus Apostolorum. canon. 25. Et in Concilio Neocæsariensi. can. 1. & in. c. cū olim. de clericis coniugatis. Ad aliud verò argumentū qd plura scandala sacerdotum vitarentur, Respōdetur, quod hæc scādala non parit cælibatus, sed abolitio amoris & timoris Dei, libera concupiscentia, appetitus effrænis, horror virtutis, & interdū Pōtificum, & aliorum promouentium vitio, hæc accidunt: qui nō doctiores, nō meliores, sed

sed nobiliores, ditiores, & argutiores in clerū eligunt, & simplices quosq; (probos tamē & innocentes, tāquam inidoneos) repellunt, qui affinibus, cognatis, & amicis (quasi terrenæ forent militiæ) officia largiuntur, nō vtilitati consulentes egentis Ecclesiæ, sed potentum, aut amicorum parere volentes iussioni. Quodq; his deterius est, illis donant Clericatus gradū, quorū fuerunt aliquādo obsequijs delinuti, magis personæ cōmodū, q̄ accipientis personā attēdētes. Quib⁹ dē Michee 3. Qui ædificatis Sio in sāguinib. & Ierusalē in iniquitate. Igitur quisquis se non continere iudicauerit, se initiare Ordinibus nō sinat, sed vtatur sibi admissio fornicationis remedio in Matrimonio. Si autē sacris se initiari fecerit, factū est ei illicitū q̄ prius licuisset. Et si putans se cōtinere posse, ordinatus fuerit, & postea carnalis petulātia sic efferbuerit, vt sibi ei impossibile videatur cōtinere, oret Deū, & in eo cōfidens, dicat cū Apostolo: Omnia possum in eo qui me confortat. Audiatq; Christū dicentē Lucæ. 11. Petite, & accipietis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Impossibile autē dicunt, nō quia gratia Dei assistente impossibile sit, sed quia negligentia torpentes, nō conantur vt sint continentes. Orent ergo huiusmodi, abstineāt, ieiunent, corpus inedia subiiciant, occasiones libidinem prouocātes,

Philippē
4.

res, fugiant, ad bona opera se conferant, & diuino fulti auxilio, poterunt continere, q̄ sibi prius impossibile, suspicati fuerant. Dicit enim negligens se nō posse continere, nō quia non potest, sed quia nō vult. Nam deliciarū affluentia, epularum & poculorū copiā refecare iste nō cupit, muliercularū consortia, & alia cōcupiscentiæ incentiua vitare refugit, otiū studio repellere negligit, iuxta Hieronymi cōsiliū ad Rusticū Monachū. Ama studia Scripturarum, & carnis vitia non amabis. Itaq; plerisq; sacerdotibus nō virtus cōtinendi, sed voluntas deest. Vellent namq; pleriq; hominum esse boni, sed nō sunt: nō quia esse non possunt, sed quia non volunt, vt ait August. lib. 2. de peccatorū meritis. c. 17. Nā contra naturam est, corpus voluptatū sine voluptate frui, teste Hiero. cōtra Iouinia. lib. 2. c. 37. epist. 6. Illis quoq; dicit Chrysost. homil. in psal. 50. Non possum, ais, me cōtinere, hoc pusillanimitatis est, & negligentia tua: qui Dei præcepta contemnere malles, quā facere.

¶ Laus Deo, pax viuis, requies
defunctis.

*FINIS SUMMÆ DE SEPTĒM
Ecclesiæ mysterijs, & Sacramentis,
ad laudē Dei omnipotentis.*

D.

DE CLAVI- B V S.

*Hac materia tractatur in. 4. dist. 18. & D. Tho.
in additionibus ad tertiam partem. q. 17. Claves
enim in Ecclesia esse debent.*

312

DICITVR autem clavis potestas,
qua remouetur obstaculum intrā
di regnū cælorum. Impedimentū
enim totius humanæ naturæ, ex
peccato primi hominis consequu-
tum, per passionem Christi amotum est: &
ideò post passionem vidit Ioan. Apoc. 4. in cæ-
lo ostium apertum. Sed alicui adhuc quotidie
manet clausum propter peccatum originale,
quod contraxit, & propter actuale, quod cō-
mittit: & propter hoc egemus Sacramentis,
& clauibus Ecclesiæ, in quibus efficacia pas-
sionis manet. Quia ex latere dormiētis in cru-
ce Sacramenta fluxerunt, quibus Ecclesia fa-
bricatur.

313

Hanc autem Clauium potestatem Aposto-
lis cōtulit Christus, vt expresse determinatur
in. c. firmiter. de summa Trinit. & fid. Catho.
Quando autē fuerit Apostolis collata? Arma-
chanus absurdè errans libr. 11. de quæstioni-
bus Armenorum. c. 14. & 15. contra omnium
Docto-

De clauibus.

154

Doctorū sententiā dicit q. Marci. 3. cū Dñs
duodecim Apostolos elegit. Sed patet hoc ef-
se falsum, quia Matth. 16. pro magno vni pro-
misit Petro, dicens: dabo tibi clauēs regni cæ-
lorum: nō ergo antea habebat, aut nihil pro-
misit. Itē antequā ipse eis cōsecrasset, sacramē-
tumq; cōstituisset, potestatem dedisset cōsecrā-
di: ac si Cæsar constitueret regē aliquē super
regno non constituto. Dico ergo q. in cœna
(Matth. 26.) cōtulit totā potestatem Ordinis. Po-
testatem autē iurisdictionis in foro interiori.
Ioan. 20. Accipite spiritū sanctū, quorū remi-
seritis peccata, remittūtur eis. Potestatem au-
tē iurisdictionis in foro exteriori, Matth. 18.
Quæcūq; alligaueritis super terrā, &c. Nec
incōuenit, q. Apostolis Christus (potestatem
excellentiæ habens) Apostolicā potestatem iu-
risdictionis cōsummata & perfectā contulerit
ante sacerdotiū. Vnde & ecclesia nūc tēporis
iurisdictionē in foro exteriori dat etiā nō sa-
cerdotibus, & potestatem Ordinis dat ijs, qui
bus nondum contulit potestatem iurisdictionis.

Et nota, q. illa potestas data in foro exte-
rio, Matth. 18. (Ibi enim fundant scholastici au-
toritatem excommunicandi. Et Hierony. ibidē
& August. lib. 1. contra aduersarium legis; &
Prophetarum, cap. 17. Aduertendum, inquā,
quod hæc potestas excommunicandi, potest
dici

314

dici clauis regni cælorū, si regnū cælorum capiatur pro Ecclesia militante. August. loco citato, & super Ioan. tracta. 50. & habetur. 24. q. 1. c. quodcunq;. Si autē regnū cælorū capiatur pro Ecclesia triūphante, potest dici clauis indirecte, & secundario. Nā quatenus excommunicatio excludit à Sacramentis, quibus regnum cælorū aperitur, potest dici, qd claudit regnū cælorum. Quatenus verò absolutio ab excommunicatione, admittit ad sacramenta, ex cōsequenti regnū cælorū aperit.

315

SED utrū oēs Apostoli habuerint clauēs? Et videtur qd nō. Quia Matthæi. 26. soli Petro sunt promissæ. Resp. cū Caiet. lib. de primatu Romanæ ecclesiæ. c. 5. & 6. qd sine dubio oēs Apostoli à Christo, & nō à Petro susceperūt clauēs. Patet in. c. firmiter. de summa Trinitate, & fide catholica. Etiā habetur in. c. loquitur. 24. q. 1. & ex Hiero. lib. 1. contra Iouinianum. Petro autem collatæ sunt clauēs. Ioā. 21. ibi: pascue oues meas. Eadē enim potestas requiritur ad pascendas oues Christi, & ad aperiendū, vel claudendum regnū cælorū. Nā quādo Christus viuus erat & præsens, nō egebat Vicario: consentaneum est ergo, yt post resurrectionē eum instituerit: & nō videtur vbiā hoc fecerit, nisi Ioan. vlti.

316

Dico præterea, qd sicut peculiariter clauēs Petro cōmissæ sunt, Matthæi. 16. sic Ioan. vlt. ali-

aliqua peculiaris potestas data est Petro præter ceteros: potestas enim Petri in duobus maxime excessit potestatem aliorum Apostolorum. Primum, quia Petri potestas etiam se extendit supra ipsos Apostolos. Nam vt arguit Innocent. de maioritate, & obediētia. c. 6. qui dixit: Pascue oues meas, non distinguens inter has oues, & alias: alienū à suo demonstrat ouili, qui Petrum pastorem non recognosceret. Quo eodem argumento vitur Bonifacius. 8. in extrauaganti vnam sanctam. Secundò excellēbat in hoc, qd potestas Petri erat ordinaria in vniuersum orbem: aliorum verò Apostolorū erat extraordinaria, ex priuilegio peculiari. Vnde factū est, vt successores Petri successerint in vniuersa potestate, respectu omnium ouium Christi. Successores verò Apostolorū non successerūt Apostolis in potestate extraordinaria. Imò crediderim omnē potestatem Episcoporum (qui sunt Apostolorum successores) à Petro, & successoribus Romanis Pontificibus esse deriuatam: ita qd successor Petri est immediatus Vicarius Christi, & à Christo accepit potestatem: vt definitur in conc. Florē. & in concil. Constantien. Sessio. 8. sed successores Apostolorum, nec susceperunt potestatem ab ipsis Apostolis, nec à Christo immediate, sed mediatē à Romano Pontifice. Et sic intelligo decretū Leonis Papæ. 19. di. c. ita dñs.

X

Eodē

Eodē modo dico, clauē Petri in duobus differre à clauibus Apostolorū. Primò in vniuersalitate: accepit enim ad aperiendū, nō huic aut illi, sed omnibus fidelibus, nullo excepto. Secundò, quia sic eas accepit, vt ab eo accipiant oēs, quicunq; clauē habuerint. Nam q̄ Apostoli non acceperint à Petro, fuit ex peculiari priuilegio, quo & Paulus gloriabatur: Potestatem Apostolicā nō ab hominibus accepi. Et quāuis in cap. firmiter. dicatur Christū contulisse clauē Apostolis, & eorū successoribus: dico q̄ non est eadē ratio de Apostolis, & successoribus Apostolorū. Quia Apostoli, ex priuilegio, immediatē à Christo acceperunt potestatem ligandi, atq; soluendi, etiā in totū orbem: q̄ malē Turrecremata negat. Sed successores Apostolorū, cū manifestē ordinentur ab hominibus, potestatem Ordinis nō immediatē à Deo accipiunt, potestatem autem iurisdictionis accipiunt à Romano Pontifice immediatē. Sed nihilominus Christus confert clauē successoribus: licet per medios ministros. Quemadmodum idem ipse est qui tollit peccata mundi: licet per ministros sacramentorum.

317 | SED vnde constat, clauē Petro, & cæteris Apostolis concessas nunc in Ecclesia permanere, cū non maneat potestas faciendi miracula, quæ Apostolis est collata, nec baptizan

di

di in nomine Iesu Christi, q̄ Apostoli fecerūt. Respondeo, constat potestatem istam, viuētib; Apostolis, ad alios esse deriuatam. Patet hoc Actuum. 20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, &c. Et. 1. ad Timot. 4. & ad Titū. 1. Secūdo dico, secundū fidem catholicam tenendum esse, clauē Apostolis concessas, nunc in Ecclesia perseverare. Patet ex cap. firmiter. Et ex ecclesiæ consuetudine, quæ est columna & firmamentum veritatis. Et Matth. vlti. Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationē seculi. Petro enim non sunt datæ clauē propter ipsum, sed propter Ecclesiam. Quare perseverante Ecclesia, potestas data Petro debuit perseverare. Et sic intelligatis decretum August. 24. q. 1. ca. quodcunq;. Vnde & patet, quare dicantur clauē Ecclesiæ, quia scilicet propter Ecclesiam Apostolis & successoribus datæ sunt. Clauē autem Ecclesiæ appellari, frequentissimum est: vt apud Augustinum lib. primo de doctrina Christiana. capit. 18. refertur.

Clauis autē est potestas ligandi, atq; soluendi: qua Ecclesiasticus iudex dignos recipere indignos excludere debet à regno: vt dicit Magister sententiarū. 4. d. 18. & Glossa ex Hierony. Matth. 16. Et cōprobat̄ à Ioan. Papa. 22. in extrauagan. quia quorundam. de verborū significatione. Et aduerte, regnum cælorū mul

X 2

tripli-

tripliciter c. Primò pro sacra scriptura, vt Matthæ. 21. Auferetur à vobis regnum Dei, &c. Secundo, pro ecclesia militante, vt Matth. 13. Simile est regnū cælōrū thesauro abscondito in agro, &c. Et Matth. 25. Simile est regnū cælōrum decem virginibus, &c. Tertiò, vt etiā includat duplicem statum, scilicet militantē, & triumphantē: vt Matth. 5. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiā, &c. quia ipsorum est regnum cælōrū: & nisi abundauerit iustitia vestra, &c. non intrabitis in regnū cælōrū. Aperire autem regnū cælōrū contingit dupliciter. Vno modo ex autoritate & potestate, vt Papa cum explicat locū Scripturæ, diffiniendo verū sensum. Itē, cum sacerdos ex officio baptizat. Secundo modo, nō ex autoritate, sed per simplex ministerium, laicus qui baptizat in necessitate, & vir doctus qui aperit locū abditū sacrarū literarū, aut qui docet, qua via ad regnū cælōrū perueniendū sit. Dicendū ergo, clauem esse potestatem aperiēdi & claudendi regnū cælōrū, si sit plenaria potestas, quomodo cūq; accipiatur regnū cælōrū. Et hanc promisit Deus Petro, eaq; utitur Pōtifex, quando diffinit aliquid secundū fidē tenendum, vel dispensat in voto, vel relaxat iuramentū: id enim est aperire regnum cælōrū, ex autoritate, & potestate. Secundo dico quod præcipuus actus clauium est ligare, & soluere &

& sic per eum diffinitur, sicut diffinitur humanus intellectus per discursum, & potentia visiva, per visionem coloris.

SED quæritur, vtrum sit idem clavis cum charactere? D. Tho. 4. d. 18. dicit, qd sic. Cōtrarium dicit Scotus. d. 19. q. 1. & Marfi. 4. q. 12. art. 2. Sed distinguendū est de claue Ordinis, & de claue iurisdictionis: vtraque enim requiritur ad aperiendum regnū cælōrū. Clavis iurisdictionis nō est idem cum charactere Clavis autē ordinis idē est cum charactere sacerdotali. Character enim est potestas sacerdotalis quæ datur sacerdoti ad consecrandum. Datur etiam eidem, ad absoluendum à peccatis: ita qd inde habet homo potestatem absoluedi, vnde habet qd sit sacerdos. Est ergo vna potestas quæ ad duos actus se extendit, scilicet consecrandi & absoluedi. Quemadmodum eadem potentia est, qua simplicia intelligimus, & qua discurremus.

QVIA vero actus clauium requirit idoneitatem in eo, in quem exercetur, quia per clauem recipit iudex ecclesiasticus dignos, & excludit indignos: ideo indiget iudicio discretionis: & ad explendum actum, oportet vt habeat iurisdictionem. Vnde ponitur duplex clavis: scientiæ scilicet, & iurisdictionis. Et scientia quæ est habitus, non est clavis, sed autoritas scientiæ actum exercendi Cōmunis etiā

Do

Doctores ponunt clauem Ordinis, & clauem iurisdictionis. Quæ distinctio necessaria est: si potestatem excommunicandi, & absoluendi ab excommunicatione, ad clauis dicimus pertinere, cum diuo Augusti.

311

Potestas clauium se extendit ad remissionem culpæ. Nā licet Deus remittat per se culpam, virtute tamen eius sacerdos agit instrumenta liter. vt instrumentum animatū: nam aliās ad remissionem culpæ nō exigeretur votū recipiendi effectū clauium. Vide Caieta. in opuscul. 27. quæstionum, & q. 12. de effectū absolutionis. Et Adrianum. q. 2. de clauibus. Et Thomā Vualdensē lib. de sacramentis, à cap. 143. vsq; ad. 140. inclusiue. Extendit etiā se potestas clauium ad remissionē poenæ æternæ, q̄ fit quando remittitur culpa: & etiā tēporalis, in eo qui cū contritione accedit. Nā sicut applicatur nobis in Sacramento meritū passionis Christi, ad remissionem culpæ, ita quoq. eius satisfactio ad remissionē poenæ: remittere enim huiusmodi poenā, pertinet ad remissionē peccati. Et quāuis D. Tho. videatur dicere, q̄ clauis remittunt poenā proportionabiliter ad peccata (vt si peccatū est parū, parua poena remittitur: si magnū, multū poenæ, sed nō tota: quia aliās frustra imponderetur satisfactio) Tu tamē tene, clauis tantū poenæ remittere, ceteri paribus, cū peccatū est parū, quantū

si

si esset magnū. Quia Sacramentū æqualiter se habet, & dispositio est æqualis. Nihilominus habita ratione cōtritionis, cōfessor debet iniungere satisfactionē. Quia nescit, an tota poena remissa sit. Et q̄ poenitentia nō sit moderanda secundum quantitātē peccati, sed secundum cōtritionē poenitentis, patet ex Innocenti. c. 8. de poenitentijs & remissionibus.

Potest autē sacerdos ligare ad poenā. Scotus d. 18. & 19. asserit, nullū poenitentem obligari ad acceptandum poenitentiam, quā iniungit sacerdos. Idē Gabrie. dist. 16. quæst. 2. Quia ad satisfactionē pro poena duo sunt remedia alterū in hac vita, alterū in purgatorio: ergo poenitens poterit suo cedere fauori. Quia ex misericordia Dei satisfactio præsens acceptatur p̄ futura poena. Secūdo dicit, q̄ si poenitēs acceptet poenitentia iniunctā, tenetur illā implere sub mortali: quod tamen videtur irrationabile. Nā si sacerdos nō potest obligare ad mortale, mea acceptatio non inducit peccati mortalis obligationem: non enim volo implere poenitentiam iniunctam, nisi eo modo, quo Sacerdos obligare potest. Propterea Caietan. quæst. 2. de satisfactione ad. 2. tenet contrariū, q̄ non tenetur acceptare poenitentia, nec acceptatā sub mortali adimplere. D. Tho. hic non dicit, an teneatur, sed q̄ sacerdos ligat: nec dicit an ad mortale, vel veniale. Sed distin. 16.

312

X 4

in

in expositione textus dicit, qd est praeceptum de satisfactione. Et ita tenet Syluester verbo, Confessio. r. parrapho. 26. Et ita tenendum est praeceptum obligans ad mortale, si poenitentia iniuncta sit rationabilis. Probat, quia est sacrilegium, voluntarie relinquere Sacramentum imperfectum. Item in foro contentioso iudex habet potestatem imponendi penam pro delicto, quam reus subire tenetur, ergo & iudex ecclesiasticus in foro conscientiae. Item in. c. omnis vtriusq; sexus. de poenitent. & remis. iniunctam poenitentiam pro viribus studeat adimplere. Item suadet ex. c. ult. de maledicis. Vide de hoc supra in materia de satisfactione. q. 209.

323 EST autem sacerdoti prudentia necessaria ad poenitentibus imponendum poenitentiam. Si sciret quantae poenae sit debitor poenitens, cum sit iudex, tenetur aequalē imponere. Sed in poenitentiae iniunctione multa debent praesari: ut habetur in. c. 8. de poenitenti. Nihilominus arbitrium Sacerdotis, non debet esse aut seuerum, aut remissum: videntur enim ridiculae poenitentiae huius temporis. Sed in tribus casibus licet poenitentiam leuem iniungere. Primo in articulo mortis, & ubicunq; poenitens est impotens ad poenitentiam grauem implendam. Secundo quando indulgentia conceditur poenitenti ex rationabili causa: illa enim

nam habetur loco satisfactionis. Secus, quando indulgentia est indiscreta: ut habetur. c. 10. de poeniten. Tercio, si appareat magna contritio, & peccatum non fuit adeo graue. His adde-rem etiam cum poenitens est tam imbecilli animo, ut per grauem poenitentiam scandalizetur.

324 SED an vnus confessor possit mutare poenitentiam iniunctam ab alio confessore? Resp. qd si poenitentia fuit irrationabilis, poenitens non tenetur eam implere, nec habet opus commutatione. Si autem poenitentia erat rationabilis, sed sit dura poenitenti, non potest commutari nisi a superiori. Quia par in pare non habet potestatem. Et ita intelligo decretum Urbani Papae de poenitentia. d. 6. c. ult. placuit ut deinceps nulli sacerdoti liceat quolibet commissum alteri sacerdoti, ad poenitentiam suscipere, sine eius consensu cui prius se commisit, nisi pro ignorantia illius cui poenitens confessus est. Sed vide de hoc sup. in materia de satisfact. q. 211.

325 Sacerdotes legales non habebant clauces. Quia illius sacerdotij potestas non se extendebat ad caelestia, sed ad caelestium figuras. Et in hoc praefertur sacerdotium Christi legali sacerdotio: per hoc, qd Christus assistens Pontifex futurorum bonorum, ad tabernaculum caeleste introducit, &c. Illi ergo sacerdotes non habuerunt clauces, sed in eis clauium figura praecessit Christus autem habuit clauem autoritativam, in qua

in quantū Deus: excellentiæ, in quantum ho-
mo: habuit enim potestatem aperiēdi, & clau-
dendi regnū calorū. Soli vero sacerdotes ordi-
nati ab Ecclesia habent claues Ordinis, & po-
testatē absoluēdi a peccatis, in foro pœniten-
tiæ. Hæc cōclusio habetur in cōcil. Floren. Et-
tiā in materia de Ordine latius ostēdimus cō-
tra Hæreticos. Clauē autē iurisdictionis (quæ
non directē se extendit ad ipsum cælum, sed
mediante militante ecclesia) non sacerdotes
habere possunt. vt Achidiaco. & electi. Lege
quartū argumētū. D. Tho. in additioni ad ter-
tiā partē. q. 19. ar. 3. Vnde nota, q. fœminæ nul-
lā potestatē spiritualē habent. Vnde de legi-
bus & præceptis earū debet iudicari, id quod
lēgibus matrisfamilias in domestica guberna-
tione. Nā si materia est grauis, & præceptū ne-
cessarium ad cōseruationē boni cōmunis, o-
bligabit præceptū Abbatisiæ ad peccatum
mortale. Sin autem materia non est grauis,
quāuis ipsa velit obligare ad mortale, lex eius
& præceptū non obligat ad mortale. Verū
est, quod cū ex voto obedientiæ monachæ
teneantur suæ superiori obedire, forsitan cū
exigeret obedientiam à subditis, etiam in re
non admodum graui, si subditæ violant obe-
dientiam, votum suū videntur infringere.
Sed hoc mihi certum non est. Illud verō pri-
mo loco diffinitum est mihi certissimum. Vnde

de perperam monachas instituunt, qui abso-
lutē docent, præcepta suarū superiorū nō o-
bligare eas ad peccatū mortale. Quēadmodū
si quis doceret leges principiū fœminarū nul-
las ad mortale obligare. Sed verū est, non ha-
bere potestatē obligandi in ordine ad finē su-
pernaturalē, hoc enim pertinet ad vsum clau-
ium.

Mali sacerdotes vsum habent clauium, iniqui-
tas enim ministri nō tollit liberalitatē domini
sed sacerdos est solū minister: ergo non po-
test sua malitia donū à Deo transmissum, per
eum nobis auferre. Prætereā, nullus potest sci-
re de alio, an sit in statu salutis: si ergo nullus
posset vti clauibus in absoluendo, nisi existēs
in gratia, nullus se sciret absolutū quod est in
cōueniens. Hæresis fuit Vuicleph cōdemnata
in concil. Constant. sessio. 8. & 15. q. mali sacer-
dotes priuantur iurisdictione, quæ etiā mani-
festo Ecclesiæ vfu condemnatur. Sed cōtra vi-
detur id quod habetur. 24. q. 1. c. audiuius. &
1. q. 1. c. etiā corde. sed loquitur de diuiso ab ec-
clesia, vt patet legenti. Est etiā argumētū. c.
remissionem. 1. q. 1. & de consecra. d. 4. capit.
quomodo. ex August. sed loquitur de sanctis,
vel bonis Catholicis, vel de publicis peccato-
ribus, qui non tolerantur.

Schismatici, hæretici, excommunicati, degrada-
ti, vsum clauium non habent: quia priuātur
subdi-

subditis, in quos potestatem quā habent, exer-
ceant. Sicut nec possent consecrare, nō habentes panē: nec baptizare, si nō habeant aquā. Illi ergo qui priuati sunt, nō possunt vsum clauum habere. Sed nota q̄ in concil. Constan. statutū est, nō teneri fideles vitare excōmunicatos, nisi sint nominatim excōmunicati, vel manifesti percussores Clericorū. Vnde fit, vt nō oēs excōmunicati & suspensi priuati sint iurisdictione, illi videlicet qui tolerantur, & quos euitare nō debent. Tēpore autē D. Th. nondum id fuerat constitutum. Peccant tamen illi administrantes Sacramenta: quia cōciliū dicit, hanc relaxationem in nullo excōmunicatis debere suffragari. Hoc tamen intellige cū grano salis, peccat enim si est in mora petendæ absolutionis. Itē quando licite potest se excusare ab administratione sacramentorū. At quando tenetur administrare sacramenta petenti, nō peccat administrando: aliās esset perplexus.

322

Sed nūquid in mortis articulo huiusmodi poterunt absolvere? D. Tho. hic in additionibus. q. 19. ar. 6. nullū casum excipit. sed supra q. 8. generaliter dixit in articulo mortis, quēlibet sacerdotem absolvere posse. Sed 3. p. q. 82. art. 7. ad. 2. dicit q̄ solus Baptismus permittitur esse ratus Hæreticis & schismaticis, in art. necessitatis. In nullo autē casu possunt cōse-

cra

crare, vel aliud sacramentū conferre. Et idem hac q. ar. 5. 3. Et est cōmunis opinio. Sed Palu. d. 25. q. 1. circa finem tenet q̄ in articulo mortis licitum est ab hæretico recipere pœnitentiā: quia est sacramentum necessitatis, sicut baptismus. Idem Syluester verbo Cōfessor. 1. §. ultimo. Et Maio. d. 17. Et glos. de sponsa. c. 11. Et reuerā, de excōmunicatis catholicis non dubito, quin in artic. mortis possint Sacramentum pœnitentiæ ministrare. Nō enim video causā, quare fideles in artic. mortis præsente sacerdote catholico, priuentur sacramento necessario ex iure diuino. Nec esset min⁹ intolerabile, prohibere absolutionē in artic. mortis, quam reseruare casus: præsertim cum communiter homines habeant attritionem. Item licet recipere baptismum, ergo absolutionē: quia utrūq. est in diuino præcepto, & sacramentū necessitatis. Item ca. quod nō est, de regulis iuris dicitur, quod necessitas non habet legē. Et idem mihi probabile est de hæretico, a quo periculum nō timetur: & qui non errat in articulo sacramenti pœnitentiæ, præsertim si de iure diuino quilibet sacerdos habeat auctoritatē in artic. mort. Non valet quod asserri solet in contrarium de Hermegil. ex. 24. q. 1. cap. ult. tum quia ibi loquitur de cōmunionē, quæ nō est sacramentū necessitatis: tū quia id fecit, ne faueret Arriano Episcopo: quem pater

pater ob id destinaret.

Sacerdos autem nō potest vti clauē in quolibet, sed in eos tantum, qui ei in sortem venerint; nisi in necessitatis articulo, vbi nemini sacramenta sunt deneganda. Hanc opinionem D. Tho. probabiliorem facit. Martinus. s. qui in Concil. Constantiens. circa finem inter reliquas interrogationes ponit hanc, vtrum credat auctoritatem iurisdictionis Papæ & Episcopi esse maiorem in soluendo, ligandoq; auctoritate simplicis sacerdotis, etiā habentis curam animarum. Proprius verò sacerdos in aliquibus casibus non debet absolvere sibi subditum, sed remittere ad superiorem. Primus, quando est solennis pœnitentia imponenda: quia eius proprius minister est episcopus. Sed iam hæc pœnitentia recessit ab usu. Secundus de excōmunicatis, quando inferior Sacerdos non potest absolvere. Tertius, quando inuenit irregularitatem contractam: pro cuius dispensatione debet ad superiorem remittere. Quartus, de incendiarijs. Quintus, quādo est cōiuetudo in aliquo Episcopatu, q̄ enormia crimina ad terrorem seruantur Episcopo. Et nota solutionem ad primum in additio. q. 20. art. 2. in qua dicit, q̄ Sacerdos non debet audire confessionem mulieris, cum qua peccauerit, sed debet ad alium mittere: nec illa debet ei confiteri, sed petere licentiā ad alium eūdi: vel

vel ad superiorem recurrere, si ille licentiam denegaret: tum propter periculum, tum quia est minor verecundia: si tamen absolueret, absoluta esset. Et q̄ August. dicit, nullus officio sacerdotis vti debet, nisi immunus ab illis sit; quæ in alijs iudicat. Dicit D. Tho. intelligendum secundum congruitatem, & non secundum necessitatem Sacramenti. Et hæc de Clauibus dicta sufficiant.

Sequitur vltimus de Excommunicatione tractatus.

¶ De Excommunicatione tractatur in. 4. d. 18. & a S. Tho. ibi. & in additionibus. q. 21. Nos breuiter absoluemus hunc tractatum quatuor punctis.

¶ Primo dicemus, quid sit Excommunicatio, & quæ causæ illius.

¶ Secundo de casibus, in quibus potest homo peccare, ex hoc solū, quod est excōmunicatus.

¶ Tertio, de eo qui potest excommunicare.

¶ Quarto & vltimo dicemus de excōmunicatione minori, quid sit, quæ causæ eius, & quis possit ab ea absolvere.

Quoad

QUO AD primū, excommunicatio est separatio à communione Ecclesiæ, quoad fructū, & suffragia generalia: & est diffinitio excommunicationis maioris. Pro cuius intelligentia est notandum q̄ excommunicatio nō est peccatū: nam quodlibet peccatū (etiā veniale) est maius malum, quā excommunicatio, sed est pœna: pœna autem est priuatio alicuius boni: & sic excommunicatio est priuatio communicationis Ecclesiæ, quæ quidem est quoddam bonū. Secundò nota, q̄ inter Christianos sunt quatuor gradus communicationis. Primus est communicatio humana, quæ etiā inuenitur inter infideles sicut comedere simul colloqui, tractare: & hæc communio non est propriè fidelium, sed conuenit eis, quatenus ciues, & politici sunt. Secundus est, communicatio, quæ cōsistit in hoc, quod est simul conuenire in Ecclesia ad orandum, ad recipiendū sacramēta, ad electionem Canonicam actiuam, & passiuā, & ad audiendū diuina officia. Tertius est, communicatio bonorū & suffragiorū, quæ ex intentione Ecclesiæ applicantur, seu offeruntur pro omnibus Christianis. Quartus est, communicare, seu habere partē in bonis, & meritis aliorū fidelū, quæ titulo charitatis applicantur omnibus existentibus in gratia secundum illud psal. 118. Particeps ego

ego sum omnium timentium te, & custodiētiū mandata tua. His suppositis, sit prima propositio: Excommunicatio non priuat quarta cōmunicatione. Probatur, quia illa cōmunicatio fundatur in charitate, charitatē autē non expellit nisi peccatū: sed excommunicatio nō est peccatū, vt diximus: ergo. Secunda propositio, Excommunicatio priuat hominē reliquis tribus cōmunicationibus. Vnde solet ab alijs diffiniri (& bene) excommunicatio est priuatio à quacūq; licita cōmunicatione fidelū. Cōsule Caieta. quodlibet. 2. q. 12. Et nota antiquā consuetudinē Ecclesiæ in excommunicatione, q̄ gradatim fideles cōmunicatione priuabātur. Et fortē tot erant genera excommunicationū, quot genera cōmunionū. Vnde Syluest. tria genera ponit verbo excommunicatio. l. 1. c. 1. Aliquando enim priuabantur sola cōmunione Eucharistiæ quæ antonomasticē Cōmunio dicitur: vt tradit Dionys. de ecclesia. Hierar. ca. 3. & ostendit Vualden. libr. de sacramentis. cap. 95. Et de hac intelligo decretum Ioannis Papæ. 3. q. 4. c. Engeltrudā. Aliquando priuabantur Christi fideles Ecclesiastico cōuentu ad officia diuina audienda, vel ab oratione communi: quæ omnes poterant appellari minores excommunicationes, & eas videre licet 5. quæst. 2. c. præsentī. Et. 11. q. 3. cap. ad mensam. Et in concilio Niceno ca. 11. & 12. Et

Y Chri.

Chrisost. Homil. 17. in Matth. circa finē. Aliquando fideles priuabantur omni communione, quasi præcisi ab ecclesiastico corpore: & hanc veteres appellabant Anathema qua voce Iudæi extremam detestationē significare solebant teste Hierony. super. i. c. epist. ad Galat. Nos hac tēpestate duas tantum excommunicationes nouimus. minorē, qua quis priuatur communione pasciua Sacramentorum omnium: maiorem qua etiam priuatur alijs fidelium cōmunicationibus: vt habes de Clerico excommunicato, cap. vlt.

331

QVAERITVR, vbi habetur in sacra scriptura q̄ Ecclesia possit hac pœna puniri? Respon. q̄ excommunicatione fundatur in autoritate Pauli. i. Corint. 5. Iā iudicauī vt præsens tradere huiusmodi hominē Satanæ in interitū carnis. Et reuerā intelligitur, q̄ tulit in eū sententiā excommunicationis, vt S. Tho. exponit. Itē fundatur in auctoritate. i. Ioan. 5. Est peccatū ad mortē non pro illo dico vt roget quis. Qui quidē locus licet multipliciter intelligatur, videtur q̄ sensus legitimus & literalis sit ille, de quo dicitur: Si ecclesiam non audierit, sit tibi vt Ethnicus, & publicanus. Itē ad Titum. 3. Hæreticū hominē post primā & secundā monitionē deuota. Quē locum adducit S. Thom. ad hoc propositum in. 2. d. 43. & questionibus de malo. q. 1. 15. 3. & ita videtur

expo

exponere, & fortē illa est expositio literalis, & Matth. 18. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & publicanus.

QVAERITVR, quomodo intelligatur, q̄ excommunicatione priuat à receptione Sacramentorum? an sit sensus, q̄ faciat eam illicitā, ita videlicet, quod nō potest excommunicatus sacramentum suscipere, sine hoc q̄ peccet: tamen si de facto suscipiat, verum suscipiat Sacramentum. Vel an sit sensus, q̄ non potest si ne peccato suscipere, nec si de facto suscipiat, tenet Sacramentum ita quod ultra hoc, quod peccat, sacramentū est nullum? Hæc quæstio est vna de vtilioribus & difficilioribus totius huius materiæ. Et tota difficultas est de sacramento pœnitentiæ, vtrum sit nullum, per hoc quod sumitur ab excommunicato. Pro cuius intelligentia est in primis notandum, q̄ ex cōmunicatio non habet ex iure diuino priuare à receptione Sacramentorum, nec à participatione sacrificiorum Ecclesiæ. Nam de iure diuino nullus est excommunicatus, licet veniat excommunicandus ab Ecclesia, secundum eius placitum, & limitationem. Secundo nota, quod in potestate Ecclesiæ est, facere quod sacramentum pœnitentiæ, & Sacramentum matrimonij sit nullum, vbi susciperetur ab excommunicato, etiam Inuencibiliter ignorante se esse excommunicatum.

Y 2 Quod

332

Quod tamen nō posset Ecclesia facere de alijs Sacramentis imprimantibus characterem: quia habent determinatam materiā de iure diuino, quę non potest subtrahi nec mutari. Hoc supposito dico, quōd hac re sunt diuerse sententię: licet omnes conueniant in hoc, qđ si excōmunicatus sciens vel vincibiliter ignorās se esse excōmunicatū, suscipiat aliquod sacramētū, peccat mortaliter, & est sacrilegus. Si verō accedat bona fide cum ignorantia inuincibili iuris, vel facti: excusatur à mortali, & de hoc non est dubium. Sed loquendo de annulatione, quidam dicunt, qđ si excōmunicatus etiam inuincibiliter ignorans se esse excōmunicatū, accedat ad sacramētū poenitentię, & absoluat, nullū omnino sacramētū suscipit. Probant, quia excōmunicatio tollit iurisdictionē, ita qđ excōmunicatus nullius est subditus: sed nullus sacerdos potest absoluerē nō subditū: ergo. Patet cōsequentia, quia licet ignorātia excuset à peccato, tamen nō potest facere qđ sit validū, id qđ esset irritū, si fieret cū scientia opposita. Et hinc est, qđ vsus Ecclesię habet, qđ ante absolutionem à peccatis premittatur absolutio ab excōmunicatione, ne annulletur Sacramētū. Secūda, alij dicūt, qđ si excōmunicatus accedat ad Sacramētū poenitentię cū ignorātia inuincibili, quę excuset illū à sacrilegio, verū suscipit Sacramētū nec tenetur ampliū cōfiteri de illis peccatis,

sed quærere absolutionē ab excōmunicatione & interim nō miscere se diuinis. Hęc sententia est Caiet. in summa. verbo, impedimenta absolutionis. Et Palu. 4. d. 18. q. 4. Adria. q. 2. de confessione. circa finē. Probat, quia licet absolutio Sacramentalis sit iure prohibita excommunicato, nullo tamen iure est irrita, si de facto suscipiatur, nec vsus ecclesię habet, cōtrariū: & qui hoc cogitant, decipiūt, ergo. Itē, alia Sacramenta nō annullāt, per hoc, qđ suscipiāt ab excōmunicato, ergo nec hoc: nā detis vnde habeatis cōtrariū. Itē, quia aliās iniusta esset sententia Ecclesię, si vellet ignorantia inuincibilē condēnare. Si quis autē excōmunicatus per ignorātia vincibilē, accedat ad sacramētū poenitentię, dūmodo cōfiteatur fictionē, verē suscipit Sacramētū, & recedēte fictione, cōsequitur effectū. Hanc solus Caieta. tenet expresse. Et probatur, quia poenę nō sunt ampliandę, sed potius restringendę: vt patet de reg. iuris, in. 6. reg. 15. & 49. Item eodē iure excluditur excōmunicatus à participatione Sacramenti matrimonij, & Sacramenti absolutionis: sed Ecclesia prohibēs excōmunicato matrimoniū, non irritat illud: sed si fiat, tenet: vt patet extra, de eo qui duxit eā, quā polluit per adulteriū, c. 6. & de matrimonijs cōtractis cōtra interdictū Ecclesię. c. 2. vnde ergo discrimen in verbis eisdē generalibus?

bus? Si autē quis celebraverit pro excōmunicato, & applicuerit ei sacrificiū, siue inuincibiliter, siue vincibiliter ignoret excōmunicationem, applicatio facta tenet. Prohibētur enim Christiani cōmunicare, non tamen inualidatur excommunicatione.

QVAERITVR, vtrum annulletur Sacramentū per hoc, q̄ confertur ab excōmunicato? Respondetur, & sit prima propositio. Si sacerdos excōmunicatus quacunq; excōmunicatione, etiā propter notoriā Clerici percussione, tentet cōferre quodcunq; Sacramentū, excepto sacramento poenitentiae, verū Sacramentū confert, quānis peccet. Nec de hoc est dubiū, siue faciat scienter, siue ignoranter, & tā vbi toleratur, quā vbi nō toleratur. Secūda, loquendo de Sacramento poenitentiae, si sacerdos sit excōmunicatus nō nominatim, aut propter notoriā Clerici percussione, & tentet absoluerē, verum sacramentū confert. Ita determinatur in extrauaganti concilij Constanti. ante q̄ nullus excōmunicatus poterat conferre sacramentū poenitentiae. Et hāc secūda propositio intelligenda est vt prima, videlicet tam vbi talis sacerdos toleratur ab Ecclesia, quā vbi nō toleratur, & tā vbi crimen, propter q̄ est excōmunicatus, est secretū, quā vbi est publicum. Tertia, si sacerdos sit excōmunicatus nominatim, aut propter notoriā

Cle

Clerici percussione: & cū hoc toleratur ab Ecclesia, verū sacramentū poenitentiae cōfert si de facto conferat illud. Patet, quia licet in iure nihil sit de hoc cautū, tamen nō est credendum, q̄ Ecclesia toleraret eū in publica administratione sacramentorū, & cū hoc vellet, q̄ facta per ipsum essent irrita: profecto esset intolerabilis error. Quarta, si sacerdos sit excōmunicatus nominatim, aut propter notoriā Clerici percussione: & cū nō toleretur ab Ecclesia, si tentet absoluerē, nullum omnino confert sacramentū. Patet, quia ista seruabatur ante concilium Constanti. & ibi relinquitur ita seruandum perpetuis tēporibus, quoad ista duo genera excōmunicatorū: ergo. Item, quia talis nullā omnino habet iurisdictionē: ergo.

QVAERITVR, de causa excōmunicationis, an sit peccatū mortale? Quæstio hāc potest dupliciter intelligi. Primo de iure. i. vtrum non debeat Ecclesia excōmunicare, nisi propter mortale. Secundo de facto, an si excommunicet propter veniale, vel aliud factum, quod non sit peccatum, excommunicatio teneat. In primo sensu communis opinio est, quod nullus potest iure excommunicari, nisi propter mortale. Patet ex verbis Domini Matthæi. 18. vbi tradita fuit potestas excōmunicandi: Si peccauerit in te frater tuus, &c.

Y 4

Cla

Clarum est, q̄ de venialibus non requiritur illa diligentia. Itē, ex cōcilio Meldensi. II. q. 3. c. nemo. Et hoc tenendū est pro certo, licet aliquando viderim oppositū defendi. Secundō dico, q̄ licet excōmunicatio possit iure ferri pro quolibet mortali, quia finis ipsius est salus Christiani, vt patet. I. Corint. 5. quā tollit quodlibet mortale, tamen non debet ferri nisi pro grauissimis criminibus, de quibus aliter nō speratur sanitas. Patet, quia est vltima medicina ecclesiastica, & nocet plusquā si gladijs feriretur, vt ait August. Itē, quia excōmunicatio nō debet ferri, quo vsq; peccator non audiat Ecclesiā. Itē, quia Paulus nō meminit excōmunicationis, nisi propter incestū, cum tamen essent plura alia crimina. Vnde patet, q̄ pro tēporali damno non potest ferri excōmunicatio, nisi sit nimis graue. Et quidē iudices pessimē faciunt, & grauius peccant, cōcedendo excōmunicationes pro rebus leuibus, *por las vuas, mançanas, &c.* Et est vna de pessimis cōsuetudinibus quorūdā ministrorū Ecclesiastica potestate abutentiū, quæ omnia iā corrupta sunt. Et anathematis nomē, quo audito, maiores nostri tremebāt, irrisioni nostris tēporibus expositum est. Et ego credo, q̄ istæ excommunicationes non obligant, nisi pręsumatur esse mortale id pro quo feruntur: non enim de hoc dubito.

Sed

Sed vtrum statim q̄ homo peccat mortaliter, possit excōmunicari? Resp. q̄ nō, quovsq; sit cōtumax & rebellis Ecclesiæ. Patet Matt. 18. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum adhibe tecū, dic Ecclesiæ (& vltimō venit excōmunicatio) sit tibi quāsi Ethnicus. Idē constat ex Paulo: Hæreticū hominē post primam & secundā admonitiōē, deuota. Vnde de iure nullus potest excōmunicare nisi præcedat trina admonitio: vt patet in cap. Sacrosancta. de senten. excōmunicat. Trina tamē admonitio non est de essentia excōmunicationis, vt bene notat Palude. d. 18. in. 4. & Duran. ibidē, & glossa in cap. prædicto, & in cap. statuimus. Nec hoc est cōtra Euangeliū: nam in Euangelio ostenditur Ordo iuris, non tamen dicitur, q̄ ille est necessarius. Verū est q̄ non expedit aliter fieri, quā in Euangelio expressum est. Nihilominus, si quis semel admonitus excōmunicaretur pro mortali, excōmunicatio esset valida. Non dubito tamē, quin admonitio sit de essentia excōmunicationis: ita q̄ si quis excōmunicaretur ante quā esset admonitus, excōmunicatio non teneret. Cōtra hoc potest fieri vnū argumentū, quia incurrentes excōmunicationes latas in iure, non admonētur prius: vt patet de incendiarijs, de percussoribus Clericorum, &c. qui quidē ipso facto incurrunt in sententiam. ergo. Resp. q̄ tales iam sunt

sunt admoniti ab Ecclesia, & à lege Christi prohibente talia crimina: & ista est sufficiens admonitio.

336

QVAERITVR, vtrum excōmunicatio iniusta sit valida, vel vtrū habeat aliquem effectum? Nota q̄ excōmunicatio, sicut & quilibet alia sententia, dupliciter potest esse iniusta. Primò, quia ipso iure est nulla: vt si aliquis excōmunicet non subditū, talis cōtinet intolerabilē errorē, & nullum effectū habet, tam in foro exteriori, quā in interiori. Ita dicitur extra, de sententia excōmunica. cap. per tuas &c. statuimus. in. 6. eod. tit. Secūdò dicitur excōmunicatio iniusta ex parte iudicis, quia videlicet malè iudicauit, quacūq. ex causa id fiat, siue ex odio, siue ex defectu probationis, siue ex ignorantia: talis tamen nō est ipso iure irrita. Et de hac est nostra disputatio modò vtrū liget? Est quæstio nimis grauis, & de qua sunt diuersæ sententiæ. Caieta. 2. 2. q. 70. ar. 4. ad. 2. tenet expressè, q̄ talis sententia omnino est nulla, ita q̄ nullū prorsus habet effectum apud Deum, nec apud homines. Probat, quia excōmunicatio nō potest ferri nisi pro mortali: sed iste, vt supponimus, nō peccauit mortaliter: ergo. Itē, quia sententia iniusta: non est sententia nam secundū Sanct. Thom. 2. 2. quæstio. 70. artic. 4. iudicium iniustum non est iudicium: ergo. Adria. quodlibeto. 6.

te-

tenet eandē sententiā. Oppositū tenet Ricar. dist. 18. quæst. 5. artic. 3. Alexand. 4. p. quæst. 82. membro vltim. Syluest. verbo excommunicatione. 2. parrapho. 2. & 3. Palud. 18. quæst. 1. artic. 3. & Durand. dist. 18. q. 4. Gratia. 11. q. 1. cap. qui iustus. & videtur esse sententia S. Thom. q. 21. additio. artic. 4. omnes isti dicunt, quòd excommunicatio iniusta ex parte causæ, si non sit iure irrita, est valida. Horum sententia videtur fundari in capit. per tuas. de sentētia excommunicat. parrapho verūm inanis. vbi dicitur, quòd iniuste excommunicatus debet recurrere ad superiorem, & petere absolutionem ab excommunicatione iniusta, ne Ecclesiæ sententiā contemnere videatur, & ex hoc ampliùs ligetur. Reuerà videtur mihi quòd omnes isti Doctores loquantur breuiùs quā oporteat, ideò dicam vobis quod sentio. Et sit prima propositio: Iniuste excommunicatus non priuatur suffragijs Ecclesiæ communibus. Hanc tenent omnes doctores, etiam illi qui asserunt sententiā iniustā ligare. Signanter Ricardus artic. 7. q. 2. & Palude. q. 1. artic. 1. & Alexand. vbi supra, membro. 1. solus Durand. eam negat: sed rationes Caietani, & Adriani sufficienter eam probant. Ecclesia enim non approbat iniquam voluntatem, & sententiā iudicis, quantum ad hoc, cū sit dānū innocētis sine aliqua vtilitate publica.

Secunda

Secunda propositio, talis sententia, quæ non est ipso iure irrita, quantum ad hoc valida est, quod sic excommunicatus, non solum propter scandalum, sed absolute tenetur vitare omnem communionem, & vitari. Has duas propositiones tenet beatus Gregor. homi. 26. tractans illud Ioan. 20. Quorum remisistis peccata, & patet hæc. 2. ex multis iuris capitibus, & ex Urbano Papa 11. q. 3. cap. quibusnam. Quia si semel daretur facultas cuilibet discernendi an causa sit iusta, vel non, esset magna confusio, & schisma: ideo Ecclesia iustissime præcipit, ut talis remedia quærat iuris, & interim sententiam timeat, & ei pareat. Tertia propositio, si talis participaret in diuinis, vel alij eidem communicarent publice, easdem poenas incurreret coram Ecclesia, ac si sententia iusta esset. Si enim non est delata appellatio ad superiorē, & conuincor de communicatione contra præceptum Ecclesiæ: iudex profectio iuste me condemnabit tanquam irregularē. Hæc Innocent. extra. de sententia excommunicat. cap. 40. & Gregorius in homil. citata. Quarta propositio: licet ex vi præcepti Ecclesiastici (etiam in secreto) ille teneatur euitare, & euitari, (quia præceptum Ecclesiæ æqualiter obligat excommunicatum in publico, & in secreto) ex epicheia tamen, siue ex licentia præsumpta, aut rati habitatione potest communicare sine scandalo. Quia in alijs præceptis sanè

inter-

interpretamur intentionē Ecclesiæ, cum non est verisimile, ipsam velle obligare. Hic autē nullo pacto est verisimile, Ecclesiam ad abstinendum obligare voluisse. Nec enim vult alicui innocenti inferre damnum, nisi propter bonum publicum. Priuare autē in publico, necessarium est ad publicam vtilitatem: in secreto autem priuare, non est necessarium. Hanc puto esse mentem, & Caieta. & S. Thomæ.

QVAERITVR, vtrum excommunicatio ignorata liget? Ad hoc sit prima propositio: Si ignorantia inuincibilis sit facti & iuris. i. si sit talis, quæ excuset à tota culpa mortali, excusat etiā à canone, non incurritur excommunicatio. In hoc oēs conueniunt, nec potest negari. Quia excommunicatio non potest ferri nisi pro mortali: sed iste non peccauit mortaliter, ut supponimus: ergo. Patet hæc de constitutio, cap. 2. rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit. Secunda, si quis peccet mortaliter, & excommunicatio non sit formaliter lata pro illo facto, non incurrit sententiā canonis. i. si aliquis sciat se peccare mortaliter & ignoret inuincibiliter id, pro quo lata est excommunicatio, non est excommunicatus. Verbi gratia, occido Petrum, & scio me peccare illum occidendo, ignoro tamen inuincibiliter illū esse clericum, non incurro excommunicationem. Patet, quia excommunicatio non est la-

ta

ta contra percussorem hominis, sed Clerici: vt
 expressè habetur. ca. si verò. extra de senten-
 tia excommunicationis. Tertia, si factum, pro
 quo lata est excommunicatio, sit aliàs licitū, vel
 non condemnātū iure diuino: ignorantia ca-
 nonis excusat à pœna. V. G. si Papa nūc sub
 pœna excommunicationis præciperet, ne quis
 vestiretur serico, & ego ignorare canonē istū
 non incurrerem excommunicationem, quia
 nō pecco mortaliter, cum ignorarem inuinci-
 biliter. Probatur ex. c. proposuisti. 82. d. Quar-
 ta, in omnibus statutis latis ab Ordinarijs ci-
 tra Papam, ignorantia iuris si sit inuincibilis,
 excusat à sententia canonis, etiā si faciā mor-
 tale, pro quo est formaliter lata excommuni-
 catio. V. G. Episcopus fert sententiā excommuni-
 cationis in concubinos, ego ignoro illā, nō
 incurro eam: estō sim concubiniarius. Et hoc
 generaliter est verū in omnibus quorūcunq;
 Prælatorū inferiorū Papa. Et etiā in Reli-
 gionibus patet, quia ita habetur extra de sen-
 tentia excommunicationis, lib. 6. cap. vt anima-
 rū periculis. vbi hoc ipsum expressè contine-
 tur. Et in his quatuor propositionibus oēs cō-
 ueniūt Doctores nemine discrepāte. Sed tota
 difficultas est de sententijs iuris latis à Papa,
 quibus est annexa excommunicatio. V. G. lata
 est in iure excommunicatio cōtra incēdiarios: est
 dubiū, an cadēs in factū, & ignorās inuincibi-
 liter

liter ius, incurrat excommunicationē? De hoc
 sunt diuersę sententię inter Docto. Adria. q.
 3. de clauibus. Scotus. d. 16. q. 98. Maio. d. 18. q.
 2. & Glo. in. c. à nobis. de sententia excommuni-
 cationis. & in cap. vt animarū. Ioan. And. ibi.
 Bart. in. l. cūctos populos. de sum. Trini. Oēs
 isti tenēt partē affirmatiuā, videlicet q̄ ignorā-
 tia iuris nō excusat à pœna, seu excommuni-
 catione. Probāt ex prædicto. c. vt animarum in
 quo Papa in fauorē animarū instituit, q̄ nō in-
 currat excommunicationē qui sciēs factū, igno-
 rat ius: sed præcipit id obseruari in statutis Or-
 dinariorū inferiorū, nullā prorsus faciēs men-
 tionē de statutis Papæ: ergo cū solū excepe-
 rit summus Pōtifex Ordinariorū sentētiā, sit
 vt sentētia iuris cōmunis in sua vi perseueret.
 Itē, quia ignorātia iuris, cui est annexa irregu-
 laritas, nō excusat à tali pœna, vt habetur in
 c. cum illorū. de sententia excommunicationis,
 ergo nec ignorantia iuris, cui est annexa
 excommunicatio, excusabit ab ea. Hæc est
 horum sententia, & quidem videtur quod
 sit tutior, præsertim quia fauet vsus Ecclesię,
 quæ communiter irretitos his laqueis, remit-
 tit ad superiores per confessores, estō pœni-
 tentes laborarent inuincibili ignorantia. Op-
 positam sententiam tenet Syluest. verbo, ex-
 cōmunicatio. 2. parraph. 3. & excommunicatio.
 vltimo

ultimo parrapho. 3. & verbo, Ignorantia. i. 6. 8. & summa Angelic. Et videtur esse Caieta. & Anto. Qui oēs tenent, quod ignorantia inuincibilis iuris excuset ab excommunicatione. Probatur, excommunicatione nō potest ferri, nisi pro contumacia, vt patet ex Euang. sed qui ignorat inuincibiliter, non est contumax ergo. Itē si aliquis sciat substantiā mali actus, & ignoret inuincibiliter aliquā circumstantiā eius, non imputatur ei ad malitiam talis circumstantia: ergo. Ad argumenta vtriusq; opinionis potest faciliter responderi. Et quāuis sapientissimus Magister Victoria in neutram partē apertē declinet, tamen primam sententiam reputat tutiorē. Et ideo tenendum est, qd si fiat id, pro quo lata est formaliter excommunicatione, incurratur, estō inuincibiliter ignoretur ius. Nec valet solutio Syluestri, quia etiam Pōtifex est Ordinarius, & qd eius sententię etiā excipiuntur in illo cap. vt animarum periculis, quia est contra communem vsum loquendi. Nam in titu. de officio iudicis ordinarij, Iurisperiti communiter distinguunt Ordinariū à summo Pontifice.

338

QVAERITVR, an incurrat sententiam Excommunicationis, qui facit, aut omittit aliquid, inuincibiliter, credens se incurrere excommunicationem propter illud? V.g. furatus sum decem aureos in Ecclesia, & credo inuin-

inuincibiliter, qd ob illud crimen sit posita excommunicatione, cum tamen nō sit, est dubiū, an incurrā? Et videtur qd sic, quia qui facit actū aliās bonum, si cogitat esse malū, peccat propter illā conscientiam: ergo. Resp. qd in tali casu pecco mortaliter, & incurro tantā culpam & poenam, quantam incurrissem, si de facto fuisset imposita excommunicatione pro illo opere, sicut ego cogito: quia conscientia est quæ dānat, vel absoluit. Secundo dico, qd talis quādiu habet illā conscientiam, debet se in omnibus habere, ac si verē esset excommunicatus: nam aliās peccabit, propter cōscientiam, quā habet. Tertiō dico, quod talis de facto nullā excommunicationem incurrat. Probatur, quia ipse non potuit supra se ferre talem sententiam, nec alius tulit: ergo. Item, quia si ille cogitasset eodem modo, quod propter illud opus incurreret mortem temporalem, non incurrisset illam, propter solam suam imaginationem, ergo. Ad argumentum in contrarium dico qd non est idem iudicium de culpa, & de poena: nam culpa pendet ex uniuscuiusq; voluntate: poena autem non nisi à iure, vel à iudice.

Iam vero de secundo principaliter queritur, vtrum liceat communicare cum excommunicato? Hic sunt breuiter tria definienda. Primum, in quibus sit licitum communicare

Z

cum

339

cum excōmunicato, & in quibus non. Secun-
dū, an incurrat aliquā censuram, qui partici-
pat cum excōmunicato in prohibitis. Tertiū,
an sit semper mortale peccatum, participare
cum excōmunicatis in prohibitis. Quoad pri-
mū sit prima propositio. Post cōcil. Cōstant.
duo genera excōmunicatorū tenemur vitare
scilicet excōmunicatos nominatim, & excōmuni-
catos propter notoriam Clerici percussione:
cū his, inquā, est prohibitū participare in his,
quæ in hoc carmine cōtinentur: Os, orare, va-
le, cōmunio, mensa negatur. Hoc tamen intel-
ligendū est, quando tales excōmunicati non
tolerantur in ministerio Ecclesiæ. Nā si tole-
rantur per cōmunem errorem, iā diximus su-
pra, q̄ sacramenta ab eis collata sunt valida,
ac proinde nō tenemur vitare eos etiā in istis.
Hoc patet ex iure, & ex prædicto Concil. Se-
cunda, Cū omnibus excōmunicatis, quocūq;
modo sint excōmunicati, est licitum partici-
pare in his, quæ hoc carmine cōtinentur. Vti-
le, lex, humile, res ignorata, necesse. Vide in
Sūma Caię. declarationē horū verborū. Ter-
tia, Excommunicatio non nominatim, nec
propter notoriam Clerici percussione, nul-
lus tenetur vitare post concil. Cōstantient.
etiam in contentis in primo versu. Vnde pos-
sumus cum eis colloqui, diuina officia audire
inducere eos ad administrandum Sacramen-
ta,

ta, si eis ex officio, vel ex commissione hoc
incumbat: quia sic ordinauit Concilium in fa-
uorem animarum. Hæc est aliquorum non o-
mnium. Nam Syluest. Caię. & Adri. tenent
oppositum, quoad participationem Sacramē-
torum tam actiuam quam passiuam: aiunt e-
nim eos peccare in tali administratione Sacra-
mentorum ac proinde non licere fidelibus eos
inducere ad eam. Forsitan Concilium non
ordinauit, nisi quod facta per tales essent va-
lida: quia hoc maxime expediebat animabus.
Quoad secundum, de quantitate pœnæ, sit
prima propositio. Qui participat in prohibi-
tis cum excōmunicatis, de quibus loquitur
prima propositio, incurrit sententiam excom-
municationis maioris in duobus casibus. Pri-
mo, quando participat in crimine pro quo
fuit lata excommunicatio. Secundō, quando
excommunicatio fertur sub hac formā: Ex-
communicamus Petrum, & omnes partici-
pantes, & cum illo communicantes. Extra
hos duos casus solū incurritur excommu-
nicatio minor: & de hoc non est dubitandum.
Secunda propositio: Participare cum excom-
municatis, de quibus in prima propositione,
est peccatum mortale, solū in tribus casu-
bus: scilicet, si participet in diuinis, vel in cri-
mine, vel in cōtemptu Ecclesiæ, seu clauum.

In omnibus alijs solum erit veniale participa-
re cum eis. Hæc omnia habentur ex determi-
natione Concilij Constantien. vt Adria. An-
tonin. Caietan. Syluest. & vsus Ecclesię testa-
tur. Hoc dico, quia illa determinatio non ex-
tat apud nos, nec in prædicto Concil. ex defe-
ctu impressorum. Sed multi testantur, se vidis-
se illam. Et Papa Eugen. in quibusdam ordi-
nationibus reuocauit omnia facta in Concil.
Basilien. vbi fuit ordinatum, q̄ omnes excō-
municati vitarentur, quod erat contra deter-
minationem Concilij Constant. Nota hic, q̄
quilibet fidelis tenetur iure diuino vitare ex-
communicatum (quocūque modo sit excom-
municatus) in duobus casib. præter eos quos
recogimus. Primus, quando eius conuersa-
tio est mihi nociua, qua moueat nocendo in
fide, vel circa bonos mores. Secundus, quādo
ex mea conuersatione ipse sumit fauorem *pa-
ra autem & ar. su doctrina falsa, o error*, propter q̄
est excommunicatus. Extra hos duos casus,
non est de iure diuino vitare excommunica-
tum, sed solum de iure positiuo.

340 QVAERITVR, vtrum excommunicatū
ab Episcopo Salmantino, vel Burgen. &c. te-
neatur vitare qui sunt de alio episcopatu, sup-
posito q̄ sciant illum esse excōmunicatum?
Videtur quod nō. Quia supra Burgen. nul-
lam potestatem habet Episcopus Salmanti-
nus,

nus, quomodo ergo poterit illos obligare ad
non participandum cum suo excommunica-
to? Scotus. 4. d. 19. quæst. 5. respōdet (& bene)
quod omnes qui sunt in Ecclesia Dei, tenen-
tur vitare eum, in quocunq; loco existat excō-
municatus. Sed tamen nō bene respondet ad
argumentum in contrarium, nam dicit, quod
Episcopus non habet de iure diuino potesta-
tem excommunicandi, nam sic non posset o-
bligare non subiectos ad non participandum
cum suo excommunicato: sed habet talē po-
testatem ex concessione Papæ, à qua habet
quod possit priuari omnibus suffragijs, & cō-
municationibus licitis. Sed dico, quod episco-
pus de iure diuino habet potestatem excom-
municandi subditos, ex officio, & ordinaria
& propria potestate. Et quicquid potest Papa
in toto orbe, potest etiam Episcopus in suo E-
piscopatu, stādo dumtaxat in iure positiuo:
paucis exceptis, vt creare Episcopum. Vnde
ad argumentum, quomodo potest Episcopus
obligare non sibi subditos: dico quod potest,
ex eo quod est de iure diuino, q̄ excommuni-
catus in vno loco, vitetur in omnibus alijs: vt
patet ex serie Euangelica: Si Ecclesiam non
audierit, sit tibi quali Ethnicus, & publica-
nus. Omnibus Christianis dicitur illud, nō so-
lūm dicitur illis, qui vnus sunt Episcopatus,
sed omnibus. Secundō dico cum Maio. 4. d.

18. q. 4. q. illa obligatio non prouenit ex sententia. Episcopi, sed ex dispositione iuris humani, quod quidem precipit, q. excommunicatus in vno Episcopatu, vitetur in alijs omnibus, vt habetur in Concil. Niceno. c. 5. & in concil. Sardicen. capit. 16. & 17. & in concil. Citroche no. cap. 2. & 3. Hæc autem habentur. 11. q. 3. in multis, cap. si quis presbyter, & cap. quisquis, &c.

QVAERITVR, an obligatio ad non participandum cum excommunicatis, sit tanta, q. obliget ad sui obseruantiam, etiam cum periculo mortis? V. g. Tyrannus, vel alius excommunicatus minatur mihi mortem, nisi communicem cum illo, vel dicam ei Missam: an teneat mori potius, quam id facere? Est quaestio grauis, & disputatur in prima secundæ. q. 96. art. 4. Sunt opiniones, quidam dicunt, q. lex humana ex natura sua, & de per se non potest obligare ad sui obseruantiam cum periculo mortis, & si aliquando obligat, est de per accidens, quia scilicet adiungitur bono communi, vel fidei, vel religionis. Probant, quia debet esse iusta: vt si Papa obligaret me ad nunquam comedendum carnes feria sexta, certe esset lex impia: ergo. Caie. prima secundæ loco citato, tenet oppositum. Dicit enim q. Papa & Rex possunt condere legem, quæ ex sua natura, & de per se obligat ad sui obseruantiam,

tiam, cum periculo mortis. Dicit secundò, q. si aliqua lex non obligat isto modo, est solù ex benignitate legislatoris, qui noluit obligare cum tali periculo, non autem ex vi legis. In summa autem sua dicit multa, respondens ad quaest. Primò ait, quod in humanis non est mortale communicare cum excommunicatis in prohibitis, & quod ab excommunicatione propter talem metum excusatur. Secundò dicit, quod in diuinis, etiam secluso contemptu Ecclesiæ, nullo modo licet communicare cum excommunicatis, etiam ob vitandam mortem. Quia talis participatio est mortalis, quæ nullo metu excusatur: vt dicitur in cap. sacramentis. extra, de sententia excommunicationis. Certè ista sententia est nimis grauis, & odiosa. Vnde dico, quod metus mortis excusat a mortali, & ab excommunicatione, propter participationem in diuinis cum excommunicatis incurrendam, secluso contemptu Ecclesiæ. Probo, quia non est verisimile, q. Ecclesiæ intēdit obligare ad obseruatiā suarū legū, cum detrimento salutis propriæ, Cū ergo excommunicatio sit pœna ecclesiastica, & de iure positiuo: non est dicendum, q. obligat cū periculo mortis. Et sic ad. c. sacramen. dico q. illa decretalis est intelligenda: quādo in contemptū Ecclesiæ minatur mors. Vel quādo committitur peccatū mortale, interueniente morte.

Vel quando participat in crimine criminoso cum excommunicato. vt ait S. Tho. quodlibet. 12. arti. 9. & Syluester verbo, metus, §. 7. & Durand. dist. 18. quæst. 5.

342

QVAERITVR, vtrum ipsemet excōmunicatus teneatur vitare fideles? & loquor de omnibus excommunicatis, quocunque modo. Respondeo, & sit prima propositio: Excōmunicatus cuius excommunicatio est occulta, non tenetur ratione excōmunicationis abstinere in publico consortium aliorū, & cōmunionem, etiam in diuinis, sed potest & debet se in omnibus ita habere, ac si nō esset excommunicatus. Hæc est conclusio Syluestri, verbo excommunicatio. 3. §. 5. Probatur, nullus tenetur se infamare, imò omnes tenentur iure diuino & naturali, ad tuendam famam, maxime propriam (curam habere de bono nomine) ergo. Itē, quia quilibet tenetur non scandalizare alios: sed si excōmunicatus secretē, fugeret aliorum consortia, scandalizarentur illi nescientes causam: ergo nō debet fugere. Secunda, publicē excōmunicatus tenetur vitare alios fideles tām in publico, quām in secreto: de hoc non est dubium. De quantitate autem culpæ publicē excommunicati, si publicē communicet cum alijs in diuinis & prohibitis idem est iudicium ac de peccato participantium cum eo, non peccat ille magis quām il

illi: excepto q̄ fideles post Concilium Constātiense habent facultatem inducendi excommunicatos non nominatim, nec propter notoriam Clerici percussione, ad aliqua, in quibus si se intromitterēt ipsi excōmunicati nō rogati, grauius peccarent.

Sed vtrum vnus excōmunicatus teneatur vitare alium excommunicatum? Videtur q̄ non, quia olim leprosi, qui hos excommunicatos figurabant, poterant inuicem colloqui & conuersari, ergo. Itē quia excommunicati nō sunt iam de corpore mystico ecclesiæ, à quo separat excommunicatio, ergo. Resp. q̄ sine dubio tenendum est, q̄ ita est prohibitum excommunicato, participare cum alijs excommunicatis, sicut cum alijs fidelibus, & æquē peccat communicando cum illis, ac cum istis. Et omnes excommunicati, sic ad inuicem cōmunicantes, incurrunt excommunicationem minorem. Patet, quia alijs excommunicati essent melioris conditionis, vt sic: quām nō excommunicati: qui quidem priuantur illa conuersatione. Item, quia adhuc sunt membra ecclesiæ per fidem. Secundo dico, q̄ excommunicati ob hoc solum quod sunt excommunicati, non sunt exempti à legibus & præceptis suorum prælatorum, & Papæ. Quia non sunt omnino extra Ecclesiā, sicut ethnici, nec sunt totaliter abscissi: & ideo tenentur superiorib.

343

pa-

parere, & secus facientes peccant, & incurrunt alias excommunicationes, & poenas.

944

Dico ultimo, qd titulo excommunicationis maioris prohibetur non solum licita conuersatio cum excommunicato, sed etiam illicita. Vnde mulier subiiciens se excommunicato, grauius peccaret, quam si peccaret cum non excommunicato. Itaq; praeter malitia, quam habet illud peccatum ex suo genere, habet aliquam rationem circumstantie excommunicationis. Hoc patet, quia in prohibitione communicationis, includitur prohibitio illicitae communicationis a fortiori: & non dubites de hoc.

945

Dico deniq; non sacerdotes posse excommunicare, dummodo iurisdictionem habeant in foro contentioso, vt Archidiaconi, legati, & electi. Sed est graue dubium, an occulte excommunicatus possit excommunicare: ita qd talis sententia valeat? Palu. 4. d. 18. q. 2. respondet, qd sic. Probat ex cap. ad probandum. de sententia & re iudicata. Et ex. l. Barbarius. ff. de re iudicata. Et habetur. 3. q. 7. c. 1. & 8. q. 4. c. nonne. Idem tenet Gratianus. 3. p. q. 7. in fine. Contrarium Syluester, verbo excommunicatio. 2. §. 1. Nam Alexander. 24. q. 1. c. audiuius. dicit excommunicatum excommunicare non posse, nec enim deicere potest quem iam prostratus. Idem patet in cap. aduersus. de immunitate ecclesiarum. & ibi Glossa.

Et

Et in ca. exceptionem. de exceptionibus. Ad hoc respondetur, publice excommunicatum suspensum esse ab officio & beneficio ecclesiastico, de iure communi, ecclesiastico tamen, nam a civili non est suspensus, ita quod sententiae non valeant: nisi cum per annum perseuerat in excommunicatione, vt habetur extra de haereticis. c. excommunicamus. parrapho. credentes. Suspensus quoque est a beneficio suscipiendo: ita quod non possit accipere, nec retinere si accipit, patet, de clerico excommunicato. cap. postulastis. A fructibus etiam percipiendis beneficii quod habuit ante excommunicationem, ipso iure suspenditur. de appellatio. ca. pastoralis. §. verum quia. Sed non priuatur beneficijs habitis ante excommunicationem eo ipso: priuandi tamen sunt & expoliandi, si diu in excommunicatione permaneant: vt patet de aetate & qualitate. c. cum bona memoria. Et de haereticis. c. excommunicamus. parrapho. credentes. Sunt item ab officio suspensi. Patet. 24. q. 1. c. audiuius. Et de excessibus praelatorum. c. vlt. Et oēs iurisperiti atq. Theologi ita sentiunt. Occulte autem excommunicatus non est suspensus ab officio. Nam publici officij gesta ab excommunicato occulto valent, nec sunt irrita quādiu toleratur ab ecclesia. Et haec est opinio communis Ricard. 4. dist. in. 18. ar. 7. q. 1. Caiet. in sum. verb. absolutio.

Innoc.

Innoc. c. veritatis. de & contum. Panor. ibid. Syluest. verb. Excommunicatio. 3 §. 10. 11. & 23. Nam si actus occulte excommunicati irritarentur, postea cum detegeretur excommunicatio, multi de suo statu dubitarent. Itē patet ex concil. Constant. in quo ad euitanda scandala & multa pericula, solū priuamur à cōmunicatione excommunicatorum, qui sunt specialiter nominati, vel percussores clericorum: & tamen si essent irrita quæ facerent, teneremur abstinere. Item in c. ex pia. de exceptio. lib. 6. Item sententia lata ab excommunicato occultē, tenet quantum ad exteriora, & non solū ratione scandali. 8. quæst. 4. capit. nonne. Credo tamen, quod per talem sententiam non priuatur excommunicatus suffragiis communibus. Quia ex parte ferentis erat nulla, sed valida ratione præcepti ecclesiastici, & propter vtilitatem communem. Cōfirmatur, quia concil. Constant. voluit illam indulgentiam esse, non in reuelationem excommunicati, sed populi Christiani: ergo cum priuare suffragiis pertineat ad auctoritatem ipsius excommunicantis, non debet releuari suffragiis inquam, id est, bonis interioribus quæ Deus præbet membris suæ ecclesiæ. Nam bene priuat cum orationibus publicis, missa, officio diuino. An autem publicē excommunicatus possit dare facultatē audiendi confessiones? Paul.

Iud. 4. dist. 23. q. 2. tenet quod sic. Ego credo non, quia est suspensus. Occultē autem excommunicatus licitē potest alteri cōmittere, ipse vero licitē absolue non potest.

Quo ad quartum & vltimum de excommunicatione minori, dicimus primò, quod excommunicatio minor est cēsura ecclesiastica, qua homo excluditur à pāsiua tantum participatione sacramentorū: & ex consequenti à pāsiua electione canonica. Quia sic disponit ius, extra de clerico excommunicato. Et hæc excommunicatio post concil. Constant. in duobus tantum casibus incurritur. Primus si participatio interuenit cum nominatim excommunicatis publicē. Secundus, si cum excommunicatis propter manum violentam in clericū notoriā (extra casus à iure permisso) & peccat mortaliter peccato sacrilegi excommunicatus minore excommunicatione, si se ingerit pāsiuē participationi cuiusque sacramenti. Quia exclusus ab ecclesia indignus accedit: sicut excommunicatus maiore ingerens se diuinis. Participantes autem cum excommunicato minore, nullam ex participatione incurrunt censuram. Quia excommunicatio minor non transit in tertiam personam.

Sed vtrum quilibet sacerdos possit absolue re ab excommunicatione minori? Respōdeo quod non secundum Caieta. verb. absolutio.

&

De excommunicatione.

& verb. excommunicatio minor. circa fin. & Syluest. verb. absolutio. l. §. 2. & est communis opinio. Probat Caiet. quia quæcunq; excommunicatio est vinculum fori contentiosi ergo exigitur in absolvente potestas iurisdictionis in eodem foro: at simplex sacerdos nō est iudex, nec habet nisi potestatem ordinis, ergo. Confirmatur ex cap. nuper de sententia excom. Oportet ergo recurrere ad ministrū ecclesiæ habentem alias potestatem iurisdictionis: & posset Diaconus, imo simplex clericus habens iurisdictionem, absolvere a minore excommunicatione, multo magis quam a maiore. Quoniam vtriusque absolutio nō spectat ad potestatem ordinis, sed iurisdictionis. Et ista pro materia excommunicationis sufficiant.

LAVS DEO.

Sequitur tabula quæ-
stionum, & articulorum
in hac summa conten-
torum.

*QUESTIO. 1. de sacramentis in cō-
muni. Quid sit sacramentum. fol. 1. n. 1.
Vtrum differant sacramēta noue legis
a sacramentis veteris legis. f. 2. nu. 2.*

Sacramenta noue legis quot sint. f. 3. num. 3.

*Sacramenta septem noue legis a quo fuerint insti-
tuta. ibidem.*

*Sacramenta septem, an omnia sint vere & proprie
sacramenta ibid.*

*Sacramenta septem noue legis, an contineant gra-
tiam, &c. ibid.*

Sacramentorum sufficientia ostenditur. ibid.

De baptismo.

*Baptismus quando fuerit institutus. fo. 4. num. 8.
& fo. 5. num. 9*

*Vtrum obligatio baptismi, & aliorum sacramē-
torum noue legis inceperit statim post Christi
passum. fo. 5. num. 10. Et quando legalia cessa-
uerunt. ibid.*

*Promulgatio Euangelij quando sit facta sufficien-
ter. fo. 6. num. 11*

Baptismi materia quæ sit. fo. 7. num. 12

TABVLA.

- Baptismi forma quæ sit. f. 7. num. 13.
 Error in forma, an vitiet Sacramentum. f. 7. n. 14
 Baptismus in nomine Christi an sit validus. f. 8.
 num. 15
 Baptismus in nomine Trinitatis, an sit validus. f.
 8. num. 16
 Baptizans an propriam personam exprimere de-
 beat. f. 9. num. 17
 Baptizare unum virum duo simul possint. f. 9.
 Baptizata persona, virum debeat explicari ibi-
 dem.
 Virum sit necessarium, quod puer baptizandus mer-
 gatur aqua. f. 9. num. 19
 Baptismus utrum remittat omnia peccata, etiam
 actualia. f. 10
 Virum baptismus remittat totam penam. f. eod.
 Virum in baptismo detur gratia. f. 11. num. 21
 Virum baptismus in omnibus conferat æquale esse
 etum. f. 11. num. 22.
 Virum peccator in actuali peccato sit baptizan-
 dus. ibid. num. 23
 Virum recedente fictione, incipiat valere baptis-
 mus. ibid.
 Virum sint plura baptismi. f. 12. num. 24
 Virum pueri sint baptizandi. f. eod. num. 25.
 Virum furiosi & amenes sint baptizandi. f. 22
 num. 26
 Virum pueri infidelium imitis parentibus sint ba-
 ptizandi. f. 13. num. 27

virum

TABVLA.

- Virum mali ministri conferant vera sacramenta
 fol. 14. num. 28.
 Virum ministrans Sacramenta in mortali, peccet
 mortaliter. fol. 16. num. 29.
 Virum liceat recipere sacramenta a malis mini-
 stris. fol. eodem. num. 30.
 Virum liceat recipere baptismum ab excommuni-
 catis. fol. 17. num. 31.
 Virum puer intra virum possit baptizari. fol. eod.
 num. 32.
 Quid faciendum de muliere damnata ad mortem
 fol. eodem. num. 33.
 Qua etate sunt pueri baptizandi. fol. 18. num. 34.
 Virum ad baptismum requiratur intentio bap-
 tizantis. fol. eod. num. 35.
 Virum baptismus possit iterari. fol. 19. num. 36.
 Virum puero secrete baptizato, sint repetenda solē-
 nes benedictio. Eccl. fol. 20. num. 37.
 Virum in baptismo puer faciat votum. f. eod. n. 38.
 Virum in baptismo debeant concurrere simul ma-
 teria & forma. fol. 21. num. 39.
 ¶ Quæstio secunda de confirmatione.
 Virum confirmatio sit à Christo instituta. fol. eod.
 num. 40.
 Quæ sit materia confirmationis. fol. 22. num. 41.
 Virum balsamum sit de necessitate confirmatio. fol. eod.
 Virum chrisma debeat esse consecratum. fol. 23. nu. 42.
 An chrisma debeat ab Episcopo consecrari. fol. 23
 num. 43.

Aa

TABVLA.

- Que sit forma confirmationis. ibidem*
An confirmatio imprimat characterē. fol. 24. n. 45
An possit aliquis non baptizatus confirmari. folio eodem
An confirmatio conferat gratiam. ibidem
An oēs debeant confirmari. fol. 25. num. 48
In qua etate sit conferendum hoc sacramentum confirmationis. ibidem
An solus Episcopus possit hoc sacramentum conferre. fol. eodem.
Quis sit ritus sacramenti confirmationis. fol. 31. n. 51
Quæstio 3. de Eucharistia.
Vtrum Eucharistia sit sacramentum. folio eodem
Verum sit de necessitate salutis. fol. 27. num. 53
Verum sine aliqua figura huius sacramenti. folio eodem
Verum materia Eucharistie sit panis & vinum. ibidem
Verum panis consecrandus debeat esse azymus. fol. 28. nu. 56
Verum requiratur certa, & determinata quantitas panis. folio eodem
Verum oporteat materiam consecrationis esse presentem. folio 29. nu. 58
Verum vinum sit materia huius sacramenti. ibid.
Verum in aceto possit consecrari. folio eodem
Verum in musto possit consecrari. ibidem
Verum aqua sit miscenda cum vino. ibidem

TABVLA.

- Verum in Eucharistia maneat substantia panis. fol. 30. nu. 61*
Verum omnia accidentia panis & vini maneant. folio eodem
Verum hæc conuersio sit instantanea, vel successiva. ibidem
Verum Christus sit totus in tota hostia, & totus in qualibet parte. fol. 31. nu. 64
Verum continentia & existentia corporis, & sanguinis Christi, & totius Christi. sub speciebus panis & vini sit vera & realis. folio eodem
Verum realis existentia & continentia totius Christi & partium eius in sacramento eucharistie, duret dumtaxat pro tempore, quo sacramentum est in usu, &c. fol. 32. nu. 66
Verum in sacramento Eucharistie Christus sit adorandus adoratione latrice, non solum interno cultu, sed etiã externo. ibidem
Eucharistia, quod in sacrario referuari liceat, & ad infirmos deferri. ostenditur. folio eodem
Verum Christus moueatur in Eucharistia. ibidem
Verum Christus possit videri in hostia consecrata. fol. 33. nu. 70
Quid faciendum, quando in hostia apparet puer, vel alia forma quauis. folio eodem
An accidentia in hoc sacramento habeant aliquod subiectum. fol. 34. nu. 72
An liquor nō consecratus possit misceri vino consecrato. folio eodem

TABVLA

- Qua sit forma consecrandi panis. fo. 35. num. 74.
 Quid demonstratur per pronomen hoc. fo. 36. n. 75
 Quis sint effectus Eucharistia. fo. eod. num. 76.
 Vtrum per hoc sacramentum remittatur mortale
 peccatum fo. 37. num. 77.
 Vtrum praequiratur confessio ante Eucharistia
 sumptionem fo. 38. num. 78.
 Vtrum aliquando liceat sumere sine praeuia con-
 fessione. fo. 39. num. 79.
 Vtrum Eucharistia sit danda peccatori persuerā
 ti in peccato fo. eod. num. 80.
 Vtrum nocturna pollutio impediat sumptionē eu-
 charistia. fo. 40. num. 81
 Vtrum sumens eucharistiam debeat esse ieiunius.
 41. num. 82.
 Vtrum in necessitate liceat consecrare post pran-
 dium. fo. eod. num. 83.
 Vtrum Eucharistia possit dari non habentibus u-
 sum rationis fo. 42. num. 84.
 Vtrum liceat quotidie communicare fo. 43. nu. 85
 Vtrum sit praeceptum de Eucharistia sumptione.
 fo. 44. num. 86.
 Vtrum sit necessarium sumere eucharistiam sub
 utraq. specie. fo. eod. num. 87.
 Vtrum minister eucharistiae sit sacerdos. fo. 45.
 num. 88.
 Vtrum communicare laicos, pertineat ad sacer-
 dotes solos. ibid. num. 89.
 An malus sacerdos possit consecrare. fo. 46. nu. 90.

An

TABVLA.

- An missa mali sacerdotis tantum prosit ac missa
 boni fo. eodem. nume. 91.
 An heretici, schismatici, excommunicati possint
 consecrare. fo. 47. nume. 92.
 An liceat audire missam, aut recipere eucharis-
 tiam ab hereticis, schismaticis, & excommu-
 nicatis fo. eodem. nume. 93.
 An liceat sacerdoti abstinere omnino à celebra-
 tione fo. 48. nume. 94.
 Quod sit opportunum tempus ad celebrandum.
 fo. 49. num. 95.
 An liceat pluries in die celebrare. fo. eod. num. 96
 Quo tempore missa sit celebranda. fo. 50. num. 97.
 In quo loco sit celebrandum. ibid. num. 98.
 Quomodo ecclesia violatur, & reconciliari debeat.
 f. 51. num. 99.
 Quando incipit Missa celebratio. fo. 52. num. 100.
 Quomodo sit occurrendum defectibus in missa con-
 tingentibus fo. eod. num. 101.
 Missa an sit sacrificium. fo. 53. num. 102
 Christus q. in ultima cena seipsum sub speciebus
 panis & vini Deo patri pro nobis obtulit,
 ostenditur fo. 54. num. 103

¶ Quæstio quarta de pœnitentia.

- AN pœnitentia sit sacramentum. fo. 54. nu. 104.
 Que sit materia pœnitentia. fo. 55. nume. 105.
 Que sit forma fo. 55. num. 106.
 An pœnitentia sit sufficiens remedium contra pec-

Aa 3 cata.

TABVLA.

- cata, folio eodem*
An pœnitentia sit necessaria post peccatum, fo. 57
nu. 108
An per pœnitentiam pœna debita peccatis remittatur, f. eodem
Quomodo remittatur peccata venialia, f. 58. num. 110
An peccata remissa semel, redeant per sequens peccatum mortale, f. 59. nu. 111
An per pœnitentiam restituatur gratia perditâ, et virtutes, folio eodem
Per omnia bona opera restituitur aliquid de gratia perditâ, fol. 60. nu. 113
Quid sit contritio, fo. 61. num. 114
Vtrum sufficiat solum dolore de prateritis, vel an requiratur propositum cauendi futura, f. eodem
Vtrum cōtritio debeat esse distincta de singulis peccatis, f. 62. nu. 116
Vtrum quicūque dolor licet parvus, sufficiat ad remissionem peccatorum, f. 63. nu. 117
Vtrum de maiori peccato sit habenda maior contritio, f. 64. nu. 118
Vtrū cōtritio debeat procedere ex dilectione Dei, super omnia, ibidem
Vtrum omnis qui habet contritionem, consequatur gratiam infallibiliter, f. 65. nu. 120
Vtrum attritio possit fieri contritio, f. eodem
Vtrum tota vita præsens sit tempus cōtritionis, & quādo tenetur homo cōfiteri, f. 66. num. 122

TABVLA.

- Vtrum post hanc vitam sit locus pœnitentiæ, fol. 67*
num. 123
Vtrum peccata venialia remittantur post hanc vitam, ibidem
Vtrum remittatur per contritionem tota pœna debita peccatis, f. eodem
Vtrum cōfessio sit de necessitate salutis, sicut baptis- mus, f. 68. nu. 126
Vtrum confessio sit tam necessaria, sicut baptismus, f. 69. num. 127
Vtrum confessio sit de iure naturali, ibidem
Vtrum teneamur cōfiteri peccata venialia, folio eodem
Vtrum possit aliquis cōfiteri peccatum quod non habet, f. 70. num. 130
Item de scrupulosis, ibidem.
An qui cōfiteatur veniale quod nō fecit, peccet mortaliter, f. 71. nu. 171
De tempore quo obligat præceptum confessionis, f. eodem
Vtrum aliquando teneamur statim cōfiteri, fo. 73
num. 133
Vtrum teneamur cōfiteri in articulo mortis, ibi- dem
Vtrum ante eucharistiā teneamur cōfiteri, f. eod.
Vtrum ad recipienda alia sacramenta, teneamur cōfiteri, f. 74. num. 135
Vtrum ad administranda sacramenta teneamur cōfiteri, f. eodem

TABVLA.

- Virum teneamur confiteri semel in anno. foli. 75.
num. 137.
- Virum obliuioſus teneatur ſcribere peccata ad cō-
ſitendum. ibid. num. 138.
- In qua etate tenetur homo confiteri peccata ſua.
fo. eod. nume. 139.
- Virum Papa poſſit diſpenſare in præcepto confeſ-
ſionis fo. 76 nume. 140.
- Virum ſit nec eſſarium confiteri ſacerdoti, fo. eod.
nume. 141
- Virum venialia poſſint confiteri Laico, fo. eodem
nume. 142.
- Virum mortalia poſſint laico confiteri, fol. 77.
nume. 143.
- An ſacerdotes in peccato mortali exiſtentes pote-
ſtatem habeant, abſoluendi penitentes in cōſeſ-
ſione ſacramentali. fo. 78. nume. 144.
- Virum confeſſio ſit facienda proprio ſacerdoti, fol.
eodem. nume. 145.
- Quis ſit proprius ſacerdos fol. 79.
- Virum in abſentia proprii ſacerdotis liceat confite-
ri alteri ibid.
- Virum petens à proprio ſacerdote licentiam, & nō
obtinens, poſſit confiteri cuicunq; voluerit ibid.
- Cum non expedit, proprio ſacerdoti confiteri, quid
faciendum fo. 80. num. 146.
- Virum qui in Paſcha communicauit ſine confeſ-
ſione prauia, teneatur iterum confiteri illomet
anno. ibid. num. 147.

TABVLA

- Qui ex cauſa non communicauit in Paſca, an
teneatur poſtea communicare. ibid. num. 148
- Virum de licentia proprii ſacerdotis liceat, alteri
confiteri. fol. 81. num. 149
- Virum potens eligere confeſſorem, poſſit eligere ſa-
cerdotem non expoſitum, ibidem, num. 500
- Virum proprius ſacerdos poſſit audire ſibi ſubdiū
in alio Epiſcopatu, fo. eodem, num. 151
- Virum non ſacerdos habens curam animarum,
poſſit concedere facultatem eligendi confeſſorem
fo. 82 num. 152
- Virum ratiſhabitio det facultatem abſoluendi,
ibidem, num. 153
- Quis ſit proprius ſacerdos ſingular. perſonar. f. 83.
nu. 154
- Itinerantiū, & peregrinorū, quis ſit proprius confeſſor
f. eod. nu. 155
- Virū in articulo mortis quilibet poſſit abſolui a
quolibet ſacerdote. f. 84. nu. 156
- Virum confeſſio in formis ſit valida. f. eod. num.
157.
- Virū ſacerdos debeat abſoluere eū, quē ſcit imperfe-
ctē dolere. f. 86. nu. 158
- Virū confeſſio debeat eſſe integra. ibid. numero.
159
- Virum confeſſio non integra ex negligentia exami-
nationis, ſit valida. f. eod. nu. 160
- Virum requiratur maxima diligentia ad exami-
nandā conſcientiā. f. 87. nu. 161

TABVLA.

- Virum confessor debeat. cum audire, qui non fecit examinationem, f. eodem*
Virum habens peccata reservata, possit integrè confiteri, ibidem
Virum inferior aliquando possit absolvere a reservatis, f. 88
Virum per confessionem informem satisfiat precepto ecclesie, f. eodem
Virum in necessitate confessio dimidiata sit valida ibidem
Virum virtute absolutionis remittantur peccata oblita, f. 89. num. 165
Virum in confessionibus generalibus de peccatis aliis confessis, liceat dimidiare confessionem. ibidem
Virum ex defectu satisfactionis, sit iteranda confessio. f. eodem
Virum confessio facta sacerdoti ignoranti, sit valida. f. 90. nu. 168
Virum confessio in qua sacerdos non aduertit ad peccata sit valida, f. eodem
Virum liceat confiteri peccata semel iam confessa. ibidem
Virum confessio per nuntium teneat, f. 91. nu. 171
De confessione per interpretem, f. 92. nu. 172
De confessione per scripturam, ibidem
Virum teneamur confiteri circumstantias peccatorum, f. eodem
Que circumstantia sint necessario confitenda, f. 93.

TABVLA

- num. 175*
De circumstantiis aggravantibus, f. eodem
Virum confessor possit absolvere penitentem contra propriam opinionem, f. 95. num. 177
Virum necessario sit confitendus numerus peccatorum, f. eodem
Virum si quis confiteatur se peccasse decies, vel duodecies, & non recordetur tunc nisi decem, & postea recordatur distincte alterius peccati, teneatur illud confiteri in particulari, f. 96
Virum modus secrete confitendi soli Sacerdoti, sit alienus ab institutione & mandato Christi. ibidem
Virum absolutio Sacramentalis Sacerdotis sit actus vere & realiter iudicialis, hoc est, vere & realiter prestans & efficiens realem absolutionem, vel non, sed duntaxat declaret penitentem iam esse absolutum, f. 97. num. 181
Virum Sacerdos possit sacramentaliter absolvere penitentem, cuius confessionem non audiuit. ibidem
Virum sigillum confessionis sit necessarium. folio eodem
Quid faciet confessor, cum interrogatur de peccato confesso sibi, ibidem
Quomodo reparabitur defectus factus in confessione. f. 98. num. 185
Virum sacerdos teneatur silere peccatum publicum sibi confessum folio eodem

TABVLA.

An de licentia pœnitentis liceat confessori reuelare peccatum. f. 99. nu. 187

An alia que sciuntur in confessione, prater peccata, cadant sub sigillo confessionis. ibidem. nume. 188

An in cōmuni liceat reuelare peccata audita in confessione. f. 100. nu. 189

An secreta que extra confessionē cōmittuntur sub sigillo confessionis, sint sicut secreta confessionis si lenda. ibid. nu. 190

An confessio sit a Christo præcepta. fol. eod. numero. 191

Consil. de confessio. ante quadrages. f. 102. n. 192

An teneatur cōfessor interrogare pœnitentē. ibid. nu. 193

An circumstātia loci sit necessario cōfitenda. f. 103. nu. 194

An circumstātia tēporis etiā. ibid. nu. 195

An liceat habere duos cōfessores; unū pro magnis, alterum pro leuibus. f. eod. nu. 196

An ei qui credit se iterum peccaturum, sit negāda absolutio. ibid.

An post cōfessionē, maneat reatus ad pœnā. f. 104. nu. 198

An possit aliquis satis facere pro peccatis. ibid. nu. 199

An unus homo possit pro alio satisfacere. f. 105. nu. 200

Utrum possit homo satisfacere pro uno peccato, &

TABVLA.

nō pro alio. f. eod.

Utrum satisfactio debeat fieri per opera pœnalia. f. 106. num. 202

Utrum possit fieri satisfactio per opera alias debita. f. 107. num. 203

An implens pœnitentiā iniunctam a cōfessore, dum audiit Missam de præcepto, satisfaciatur. f. eod. num. 204

An is, cui iniungitur quod ieiunet, satisfaciatur ieiunādo in die præcepto ab ecclesia. f. 108. nu. 205

Utrum homo per seipsum debeat pœnitentiā iniunctam implere. ibid.

Utrum flagella influcta à Deo, sint satisfactoria pro peccatis. f. eod.

Utrum opera pœnalia satisfactoria sint tria, ieiunium, elemosyna oratio. f. 109. num. 208

An confessor audiens confessionē, possit obligare pœnitentem ad aliquam satisfactionem. ibid. num. 209

Utrum pœnitens teneatur adimplere pœnitentiā iniunctam. f. 110

Utrum possit cōfessor imponere quamcumq. pœnitentiā voluerit pro suo arbitrio. f. eodem

Utrum secundum confessor possit commutare, vel tollere pœnitentiā iniunctam a primo confessore. f. 111. nu. 211

Quæstio quinta de Extrema
unctione.

TABVLA.

- V**trum Extrema vnctio sit sacramentum sol.
eodem
Virum sit a Christo instituta. 112. num. 213
De effectu eius. f. eodem
Virum sit unum sacramentum, an plura. f. 113. n.
215
Virum oleum sit materia eius. f. eodem
Virum oleum debeat esse consecratum. f. 114. num.
217
Qua sit forma huius sacramenti. ibidem
An sit de necessitate salutis. f. eodem
Virum omnis sacerdos sit minister Extrema vnctio
nis. f. 115. num. 220
Virum sanis debeat conferri. f. eodem
Virum omnes infirmi sint ungendi. ibidem
In quibus partibus debeant ungi infirmi. folio. 116.
num. 223
Virum extrema vnctio sit sacramentum iterabile.
f. eodem

Quaestio. 6. de Ordine.

- V**trum septem Ordines sint ex institutione diui
na. f. 117. num. 225
Virum Ordo sit Sacramentum. folio 118. nu.
226
Virum in nouo testamento sit sacerdotium visibile,
& externum. Sitq. aliqua realis & vera pote-
stas conferendi verum corpus & sanguine Do-

TABVLA.

- mini nostri Iesu Christi, & peccata remittendi
& remuendi. f. 119. num. 227
Virum per sacram orationem detur Spiritus
sanctus, & imprimatur character indelebilis; ita
ut nullo pacto possit fieri laicus, qui semel prius
fuit sacerdos. f. eod.
De materia eius. f. 120. nu. 229
An sit necessarius contactus materiae. f. eodem
Virum Ordo imprimat characterem. f. 121. n. 231
An in suscipiendis Ordinibus sit ordo, prioratus
scilicet. ibid.
An suscipiens Ordines in mortali, peccet mortali-
ter. f. eodem
An exercens officia Ordinis in peccato, peccet mor-
taliter. ibidem
Virum solus Episcopus possit Ordines conferre.
ibidem
Virum Papa possit committere sacerdoti simplici col-
lationem maiorum Ordinū, quae laici de. f. 122. nu.
235
Virum Haeretici possint Ordines conferre. ibidem.
Virum femina possit ordinari. f. 123
Pueri an possint ordinari. ibidem
Quae aetas, & qualitates, & merita requirantur, ut
licite atq. legitime ordinentur. ibidem
Virum homicida & mutilator possit ordinari. ibi-
dem
De irregularitatibus. ibidem.
Virum prima tonsura sit conueniens. f. 124. n. 240

TABVLA.

Quæstio. 7. de Matrimonio.

- V**trum matrimonium sit sacramentum. f. 125.
num. 241
- Utrum liceat fidelibus, plures habere uxores simul.
f. 126. num. 242
- Utrum status conjugalis sit anteponendus statui
virginitatis, vel cœlibatus. ibid.
- Utrum possit fieri per procuratores. ibid.
- De materia matrimonij. ibid.
- An consensus sit de essentia matrimonij. ibid. num.
246
- Utrum consensus sufficiat ad matrimonium. f. 127
num. 247
- Quid faciet coniux, quando habet cōiecturas, quod
alter non consensit in matrimonium. f. eod.
- Quid faciet mulier, quando is qui cum ea contra-
xit secrete, postea contrahit cum alia publice. f.
128. num. 249
- An requiratur, quod consensus interior exprima-
tur verbis. ibid.
- Utrum ad matrimonium sufficiat cōsensus, & ver-
ba de futuro. f. eod.
- Utrum contrahens per verba de præsentī sine con-
sensu interiori, vere contraxerit, & ad quid te-
neatur. ibid.
- Utrum post matrimonium, liceat transire ad reli-
gionem. f. 129

Post

TABVLA.

- Post matrimonium consummatum, quis possit reli-
gionem ingredi. ibidem.
- Utrum post matrimonium ratum non consumma-
tum liceat intrare religionem. fol. eodem.
- Utrum sponso vi matrimonium consummante, spon-
sa possit ingredi Religionem. fo. 130. nu. 255.
- Ante consummationem matrimonij, licet intrare
Religionem, in qua sit votum solenne. ibid.
- Quæ vocentur sponsalia. fo. eod.
- Utrum sponsalia contracta inter illegitimas perso-
nas Papa dispensante, sint rata. ibid.
- Utrum sponsalia conditionata, adueniente conditio-
ne, sint valida. 131
- Utrum conditio impossibilis apposta matrimonio,
vitiæ illud. fo. eod.
- Quid si apponantur alie conditiones. fo. 132
- Quid sit bigamus, & quatuor. fo. eodem
- Utrum bigamia irregularitas tollatur per baptis-
mum. ibid.
- Utrum copula superueniens sponsalibus, faciat ma-
trimonium. fo. 133. num. 263
- Utrum cum quis accessit post sponsalia de futuro, ad
sponsam, non animo consummandi matrimo-
nium, & postea contrahit cum alia, matrimonium
sit validum. fol. eod.
- Utrum qui accessit ad sponsam de futuro animo li-
bidinoso tantum, teneatur illam ducere. ibidem.
- Utrum matrimonium clandestinum sit matrimo-
nium. fo. 134. num. 266

Bb

TABVLA.

- Virum accedere ad sponsam ante benedictionem ecclesie, si peccatum mortale.* fo. 135. nu. 267
Virum consensus metu coactus sufficiat ad matrimonium. fo. eodem
Virum matrimonium ex consensu coacto, firmetur copula superveniente. ibidem.
Virum parentes possint cogere filios ad matrimonium. fo. 137. nu. 269.
Virum filij circa matrimonium teneantur obedire parentibus. ibid.
Virum error persona impidiat matrimonium. ibi.
Virum usus matrimonij propter solam delectationem sit peccatum. fo. 137. nu. 271
Virum usus matrimonij propter vitandam delectationem carnis, sit bonus. fo. 138. nu. 272.
Virum abusus uxoris sit mortale. ibid.
Virum amplexus, oscula, & tactus inter coniuges, sint peccatum. fo. eod.
Virum coniugati teneantur sibi invicem reddere debitum. ibidem.
Virum accedere ad uxorem menstruata, sit peccatum. fo. 139. nu. 276
Virum sponsa ante benedictionem Ecclesie teneatur reddere debitum. fo. eod.
Virum peccent coniuges, conveniendo in festis magni. fo. 140. nu. 278
Virum in loco sacro possit reddi debitum coniugale. ib.
Virum coniuges possint vouere continentiam. ibid.
Virum Papa possit dispensare in matrimonio rato

TABVLA.

- non consumato.* fo. eod.
Quot sint impedimenta matrimonij. fo. 141. n. 282.
Virum impotentia coeundi impediatur matrimonium. ibi.
De etate contrahentium. fo. eod.
Virum maleficium impediatur matrimonium. f. 142 nu. 285
Virum ligamen impediatur matrimonium. ibid.
Virum furia & amentia impediatur matrimonium. f. eo.
Virum crimen incestus impediatur matrimonium. ibid.
Virum vir possit admittere uxorem fornicariam. fo. 143. nu. 289. & 290
Virum Ordo impediatur matrimonium. fo. 144. n. 291
Virum uxoricidium impediatur matrimonium cum concubina. ibid.
Et an occidens uxorem in adulterio deprehensam, peccet mortaliter. fo. eod.
Virum votum impediatur matrimonium. ibid.
Virum impediatur cultus disparitas. fo. 145. nu. 294
Virum cognatio impediatur matrimonium. ibid.
Virum impediatur affinitas. fo. eod.
De impedimento publice honestatis, an impediatur matrimonium. ibid.
Virum parentes teneantur alere filios illegitimos. fo. 146. nu. 298
Virum amicus qui accepit hereditatem ab amico, tali pacto, ut det eam filia spuria, teneatur eam ei dare & illa licite possideat. ibid.
Virum cognatio spiritualis impediatur matrimonium. f. eo.
Virum cognatio legalis impediatur. ibid.

TABVLA.

Utrum oēs illi, & soli consanguinitatis, & affinitatis gradus, qui Leuitic. 18. exprimentur, possint impedire matrimoniū contrahendū, & dirimere contractum. f. 147. nu. 302

Utrum in Ecclesia Catholica sit autoritas & potestas ad condendū de uono aliqua impedimenta legitima, quae impediunt matrimoniū contrahendum, & dirimant contractum. Et an habeat potestatem deponendi & annullandi ea impedimenta, quae olim impediabant matrimonium contrahendum, & dirimebant contractum. ibid.

Utrum sint aliquae causae, propter quas matrimoniū inter fideles semel validum & firmum, dissolui quoad vinculum possit. f. 148. nu. 304

Utrum Ecclesia inter viros coniuges possit multis de causis diuorium quoad totum, seu quoad cohabitationē facere. f. 149. nu. 305

Utrum solennitas nuptiarum certis temporibus fieri prohibita, licita sit, &c. f. eod.

Utrum professi solenni voto castitatis, & etiā qui in sacris Ordinibus sunt constituti, possint matrimonium contrahere, quod firmum sit, & validum. ibid.

Utrum Ecclesia rationabiliter prohibuerit sacerdotibus, ne matrimonium contraherent. f. 150. nu. 308. & 248. nu. 309. & 249. nu. 310.

Et quid dicendum de sacerdotibus Orientalibus. f. 152

TABVLA.

Quaestio. 8. de clauibus.

Clauis quid sit. f. 152. nu. 312

Clauis quando fuerint data Apostolis. ibid.

Utrum potestas excommunicandi dicatur clauis. f. 154. nu. 314

Utrum oēs Apostoli a Christo immediate receperint clauis. f. eod.

Utrum potestas Petri fuerit maior, quā aliorū Apostolorum. ibid.

Utrum Episcoporum potestas sit immediate a Christo. f. 155

Utrum clauis Apostolorum adhuc in Ecclesia per maneant. f. eod.

Clauis diffinitio. f. 156. nu. 318

Regnum calorum multipliciter capitur in sacris literis. f. eod.

Utrum predicator regnum calorum aperiat. ibid.

Utrum clauis & character sint idē. f. 157

Clauis duplex, scientiae scilicet, & iurisdictionis. ibi.

Utrum clauis culpā & poenā remittant. f. eod.

Utrum sacerdos possit ligare ad poenā. f. 158. n. 322

Qualē satisfactionis poenitentiae confessor imponet. f. eod.

Utrum vnus confessor possit poenitentiam ab alio impositam mutare. f. 159. nu. 324

Utrum Legales sacerdotes clauis habuerint. ibid.

Christus clauem habuit. ibid.

Sacerdotes habent clauem Ordinis. f. eodem

Foemina nullā potestatem spirituale habent. ibid.

Utrum Abbatissa, & Priorissa precepta possint

TABVLA.

imponere. *ibid.*

Utrum mali sacerdotes clauum vsum habeant. fol. 160. nu. 326

Utrum heretici, schismatici, excommunicati, degradati, clauum vsum habeant *ibid.*

Utrum huiusmodi praediti in mortis articulo possint absolueri. *fo. eod.*

Utrum excommunicati, in articulo mortis possint confessionem audire. 161

Utrum sacerdos in quolibet vti clauis possit. *fo. eo.*

In quinque casibus non debet proprium sacerdos sibi subditum absolueri. *ibid.*

Utrum si sacerdos absoluat foeminam, cum qua peccauit, absolutio teneat. *ibid.*

Quaestio nona, de Excommunicatione.

Excommunicatio quid sit. *fo. 162. nu. 330*

Utrum Ecclesia hac possit poena punire. *fo. 163. nu. 331*

Utrum excommunicatio a receptione Sacramentorum praueat. *fo. 164. nu. 332*

Utrum sacramentum annullatur per hoc quod conferat excommunicatus. *fo. 165*

Utrum causa excommunicationis sit peccatum mortale. *fo. 166. nu. 334*

Utrum statim quod homo peccet mortaliter, excommunicari possit. *fo. 167. nu. 335*

Utrum excommunicatio iniusta sit valida, vel aliquem habeat effectum. *fo. eod.*

Utrum excommunicatio ignorata liget. *fo. 169. n. 337*

TABVLA.

Utrum incurrat sententia excommunicationis, qui inuincibiliter credens se incurrere, aliquid facit. *fol. 170. nu. 338*

Utrum liceat cum excommunicato communicare. *fo. 171. nu. 339*

Utrum excommunicatus ab vno Episcopo, teneatur vitare qui in alio Episcopatu sunt. *fo. 172. nu. 340*

Utrum obligatio ad non participandum cum excommunicatis, tanta sit, quod ad sui obseruantiam obliget cum periculo mortis. *fo. 143*

Utrum excommunicatus teneatur fideles vitare. *fo. 174. nu. 342*

Utrum vnus excommunicatus alium excommunicatum vitare teneatur. *fo. 175. nu. 343*

Utrum cum excommunicato excommunicatione maiori prohibeatur licita, vel illicita conuersatio. *fo. eodem.*

Utrum occulte excommunicatus possit excommunicare, ita quod talis sententia valeat. *ibid.*

Quid sit excommunicatio minor, & in quibus casibus incurratur. *fo. 177. nu. 346*

Utrum quilibet sacerdos absolueri ab excommunicatione minori possit. *ibid.*

FINIS TABVLAE.

ILERDAE,

Excudebant Ioan. Villanova, & Petrus Rob.

Anno. 1574.